

Zakon ili milost

Na čijoj si ti strani?

Slučaj (protiv) legalizma

J. Leon Acuff

**Law or Grace?
Which side are you on?
The case against legalism**

Sva prava zadržana
Autorska prava 2014
J. Leon Acuff

Books to Believe In
17011 Lincoln Ave. #408
Parker, CO 80134
ISBN 1500105147

Naslov originala: *Law or Grace? Which side are you on?*
Copyright 2020 © www.monoteizam.com
Izdavač: Aleksandar Vuksanović, Bazel, Švajcarska
Prevod: Marija Ivković

Sadržaj

Predgovor.....	7
Uvod	9
1. Na čijoj si ti strani?	12
2. Kako definisati Mojsijev zakon?	25
3. Dublja analiza zakona	40
4. Svrha Zakona	47
5. Šta Zakon ne može da uradi.....	58
6. Jerusalimska konferencija.....	67
7. Stari zavet, Novi zavet	88
8. Judaizam protiv hrišćanstva	109
9. Život pod Zakonom je beznadežan	123
10. Polemika oko Kološanima 2:16-17	131
11. Iskupljeni od Zakona	157
12. Kraj Zakona za pravičnost	174
13. Ne možete mešati Zakon i milost.....	184
14. Rođen u živoj nadi u Isusa	199
O Autoru	212

Predgovor

Ova knjiga je rezultat kritičnog perioda u mom životu koji se javio usled problema oko doktrine sa kojima sam se susreo kada sam bio član Svetske Božije Crkve (WCG). 1964. godine, dok sam boravio u vazduhoplovnoj bazi Sewart u Tenesiju, često sam išao do vazduhoplovne baze Clarke na Filipinima. Tada sam se zapitao da li sam počinio neoprostivi greh. Ne znajući tačno šta je neoprostivi greh, obratio sam se svom pastoru za objašnjenje. Odgovor koji sam primio je bio u potpunosti neočekivan. Na pristojan način me je uputio na Bibliju. To me je razljutilo! Da sam bio u mogućnosti da taj odgovor sam potražim u Bibliji, njemu se nikada ne bi ni obratio. Zamolio sam ga da mi pruži objašnjenje. Odgovor me je toliko razljutio da sam bacio Bibliju kroz prozor barake. Pošto nisam mogao da se oslonim na nekoga čiji je posao da mi pomogne da shvatim Bibliju, nisam hteo da imam ikakve veze sa hrišćanstvom. Verovatno mi nikada manje nije falilo da počinim neoprostivi greh.

Na svu sreću, Bog se smilovao na mene i ja nikada nisam prestao da tragam za istinom. Nakon što sam proveo vikend u Ilinoisu, vozio sam se nazad do baze u ranim jutarnjim satima, bila je nedelja. Odjednom sam čuo gromki glas na radiju. Ubrzo sam saznao da je to bio Herbert W. Armstrong i program *Svet sutra*. On je govorio o šabatu. Slušao sam sa interesovanjem. Nekako su mi se sve kockice složile. Od Armstronga sam zatražio besplatnu literaturu i započeo detaljno ispitivanje.

Nekoliko godina kasnije, ne udalживši se u potpunosti od Armstrongovih učenja, razgovarao sam sa jednim članom nezavisne organizacije sličnoj WCG o Starom i Novom zavetu. On je želeo da zna koji su to propisi i pravila Starog zaveta izbledeli. Objasnio sam da je Novi zavet nasledio Stari i da praznici, šabati, novi meseci, i zakoni o košer mesu više ne važe. Rekao sam mu da su ti zakoni i pravila Starog zaveta *zastareli* (2. Korinćanima 3:7-11; Jevrejima 8:13) onog trenutka kada su prihvaćena učenja Isusa i Apostola u Novom zavetu.

Moja velika želja je da ova knjiga dospe u ruke nekih članova WCG (Svetske crkve Božije) koji će početi da prate učenja Herberta W.

Armstronga i da oni u potpunosti shvate njen sadržaj i promene svoje mišljenje o onome u šta su prethodno verovali i čega su se čvrsto držali.

Zadatak koji je pred nama je da spoznamo istinu i da je bez ikakve sumnje podelimo sa drugima. Moja je želja da pomognem drugima, kao što je Bog meni pomogao, da spoznamo njegovu istinu onakvu kakva je ona zaista. Zato sam ja napisao ovu knjigu.

Svakom ko pročita ovu knjigu, hvala vam što je razmatrate sa pažnjom i uz molitvu.

J. Leon Acuff
Aurora, Colorado
Januar 2010

Uvod

Promena, jedina trajna stvar u univerzumu, je neizbežna! Međutim, ova perspektiva se naizgled ne odnosi na one koji prihvataju doktrinarni sistem koji je adekvatnom egzegezom Biblije dokazano pogrešan. Često, oni se grčevito drže svog doktrinarnog sistema i ta veza se ne može lako prekinuti. Oni, uglavnom, veruju da imaju svu „istinu“ sa velikim početnim slovom „I“. Njihovo uporno odbijanje da prihvate jednostavna učenja Isusa i Apostola zamara um istinskog tragača za istinom.

Bez obzira na to, postoji trenutak u svačijem životu kada se čovek mora susresti sa činjenicom da možda greši u vezi svojih verovanja i kada mora da prihvati istinu, ma koliko bolna i neprijatna ona bila u tom trenutku. „Potraga za istinom“, prema rečima Davida Alberta, „aktivna je i trajna a ne statična i fiksirana u određenom vremenu ili prostoru.“¹ Nažalost, u analima nekih legalističkih crkava, potraga za „istinom“ postaje statička i fiksirana.

„Istinu“, u ovom slučaju, u velikoj meri subjektivno određuju pojedinci i grupe. Drugim rečima, njihovi sistemi verovanja su određeni interno ili subjektivno a ne eksterno i objektivno prema istorijskim i opšte poznatim činjenicama. Subjektivni sistem verovanja gaji mentalne koncepte razvijene putem ličnog iskustva, emotivnih odgovora na usvojene istine, anegdote, legende, mitove; i na ono što mornari rado nazivaju „tračevima“. Istina ne može biti određena na ovaj način. Subjektivnost često vodi ka greškama. Mnogo dokaza ukazuje na činjenicu da mi kao hrišćani čitamo istu Bibliju i čitamo iste biblijske informacije zasnovane na istim poznatim stihovima, a onda ove stihove tumačimo na sasvim različite načine.² Zato postoji oko 400 veroispovesti samo u SAD, a trebalo bi da svi budemo na istoj strani. Zašto postoji toliko različitosti kada Biblija predstavlja Božiju reč i istinu? Isus nam govori da je on „put, istina i život“ (Jovan 14:6). Zašto mu ne verujemo?

¹ David Albert, *Difficult Scriptures, Coming to Grips with the Law of Moses and the Worldwide Church of God*, Tyler: Tyler House, 1997.

² Isto, str. 23.

Postoji mnogo izuzetnih primera subjektivne „istine“ u verovanjima karakterističnim za različita učenja i tradicionalnom hrišćanstvu. U mnogim slučajevima, ove doktrine i ideje se javljaju usled neispravne egzegeze i neadekvatnog poznavanja hermeneutike. Kako bi ideja, ili doktrina bila jasna, ona ne sme biti usiljena niti sme da vodi ka iskrivljenom viđenju objektivnog sveta. Ukoliko je usiljena ili je veza između ideje i njenog predmeta slaba, onda je i sama ideja nejasna (moj komentar).³ Čovek mora da zasniva doktrine na čvrstoj, dobro utemeljenoj teologiji i na čvrstoj upotrebi Biblije. One moraju da budu u skladu sa drugim doktrinama. Moraju da se uklapaju kao delovi precizne mašinerije bez ikakve usiljenosti.

Šabatarijanizam je jedna od onih doktrina koje se samo na silu mogu uklopiti. Čovek mora da primeni silu kada je u pitanju šabatarijanizam, jer postoji mnogo stihova u Bibliji koje se protive stalnom poštovanju šabata. Oni koji tvrde da je šabatarijanizam obavezujući za sve hrišćane danas, svoja verovanja zasnivaju isključivo na slobodnom tumačenju umesto na nepogrešivoj reči Božijoj.

Vođe *Svetske crkve Božije* misle da postoje „teški biblijski stihovi“ sa kojima se mora izaći na kraj da bi se njeni članovi držali na okupu. „Jer je svako stvorenje Božije dobro i ništa nije na odmet kad se prima sa zahvalnošću“ (1. Timotiju 4:4). Kada se pažljivo izanaliziraju, koliko teški ovi stihovi mogu biti?

Kao što to Dr. David Albert sa pravom kaže:

Da li je to „svako“? Ili „dobro“? Ili „ništa se ne sme odbiti“? Ne, očigledno nema ničega što je zaista teško u vezi ovih stihova *osim ako niste pristrasni ili ako ne gajite predrasude protiv ovoga što ovi stihovi zaista govore!* Ili ako ste se zaglavili u paradigmi koja ne može na adekvatan način da objasni činjenice.⁴

³ D.Q. McInerny, *Being Logical*, NY: Random House, 2004, str. 7.

⁴ David Albert, *Difficult Scriptures, Coming to Grips with the Law of Moses and the Worldwide Church of God*, Tyler House, 1997, str. 27.

Mnoge legalističke veroispovesti se bore sa ovim stihom kako bi odbranili svoj doktrinarni stav prema čistim ili nečistim vrstama mesa.

Određivanje istine

Kako hrišćani određuju istinu? Postoji samo jedan način. Za hrišćane, Božija reč određuje šta je istina a šta ne.

Tužno je to što je *Svetska crkva Božija* pratila učenja Herberta W. Armstronga i nesvesno se vezala za Mojsijev zakon uprkos tome što nas Biblija uči suprotno.⁵

Ja se iskreno nadam da će ono što je ovde napisano pomoći da se ubede oni koji još uvek nisu sigurni u vezi tačnih biblijskih učenja i oni koji skreću pogled sa legalističkog shvatanja Mojsijevog zakona u vezi dana, novih meseci, šabata i zakona o košer hrani.

⁵ Isto, str. 29.

1. Na čijoj si ti strani?

U okviru onoga što se danas naziva „hrišćanstvom“ postoje elementi koji poriču Božiji suverenitet kada je u pitanju njegov autoritet da završi ugovor sa Izraelom koji je on formalno i javno izneo u Sinaju. Ovo je posebno istinito kada su u pitanju zakoni koji se tiču poštovanja svetih dana, šabata, novih meseci i zakona o košer hrani. Ovim, oni pokazuju nepoštovanje prema učenjima Isusa i Apostola u Novom zavetu, tvrdeći da je Mojsijev zakon neprikosnoven, bez obzira na brdo dokaza koji ukazuju na suprotno. Međutim, ostaje činjenica da Bog ima najveću vlast i da iz tog razloga on može da čini šta god želi, kad god želi i kako god želi a da za to ne traži dozvolu ni odobrenje. On je postavio zakon i ukinuo zakon. On sprovodi zakon i obustavlja ga. Štaviše, on sve to radi prema svojoj dobroj volji (Isaija 46:10). Dobro je pisac Psalma rekao: „Doveka je, GOSPODE, reč tvoja utvrđena na nebesima,“ (Psalam 119:89).

Dobar primer Božije vrhovne vlasti je priča o radnicima u stihovima 20:1-16 Evanđelja po Mateju. Kada se ovaj stih razmotri detaljno, postaje očigledno da ova priča ilustruje postupak Božije volje pod Novim zakonom. Bog je vladar i vlasnik vinograda i jedini ima moć i autoritet da istim upravlja kako on smatra da treba, da raspolaže radnicima koji u tom vinogradu rade. Ovo je postalo toliko očigledno, posebno u petnaestom stihu, jer tu Bog nedvosmisleno naglašava svoju suverenu vlast. Kada je došao trenutak da se radnicima plati, oni koji su radili najduže su se požalili da su oni radnici koji su najmanje truda uložili dobili istu zaradu. Vladar je oštro odgovorio pitanjem: „Zar ja nemam pravo da sa svojim postupam kako ja želim?“ Ovde je poprilično očigledno da je Bog rekao da ima apsolutni autoritet nad svim i svačim, a to uključuje i njegovu moć i autoritet da sprovodi i obustavlja zakone, čime se i ova knjiga bavi.

Često zaboravljamo da je on vajar i da smo mi glina. Mi ponekad samoživo poričemo putem svojim misli i postupanja da Bog oblikuje nas onako kako je Njemu volja, uprkos tome što je Njegova nepogrešiva reč nama jasno stavila do znanja da On ima suverenu moć. Često stupamo u rasprave sa Njim i žalimo se oko toga kako nas on oblikuje ako nam se to ne dopada. Ali zbog naše svadljive prirode mi poričemo njegov suverenitet i sukobljavamo se sa Njim kao da *mi* upravljamo svojim sudbinama i

odlučujemo o njihovom ishodu. Oduvek je bilo onih koji poriču to da Bog ima vrhovno pravo da obustavi starozavetnu Mojsijevu ekonomiju, posebno među šabatarijancima. Bez obzira na to, Bog se bori sa našim praznoglavinim pobunama i kategorički nas podseća:

“Teško onom ko se svađa s Tvorcem svojim; crep s drugim crepovima neka se svađa; ali hoće li kao reći lončaru svom: Šta radiš? Za tvoj posao nema ruku. Teško onom ko govori Ocu: Što rađaš? I ženi: Što se porađaš? Ovako veli GOSPOD Svetac Izrailjev i Tvorac njegov: Pitajte me šta će biti; za sinove moje i za delo ruku mojih naređujte mi.” (Isaija 45:9-11)

Obratite pažnju na poslednji deo jedanaestog stiha gde on grdi Izrael zbog njihove tvrdoglave pobune. „Ko ste vi,“ optužuje ih, „da mi dajete naređenja u vezi sa delom mojih ruku?“ „Ko ste vi da mi bilo šta diktirate?“ „Ko ste vi da mi govorite šta jeste a šta nije?“ Isto tako bi on mogao nama da zameri jer pokušavamo da mu kažemo da on nije promenio prirodu Starog zakona u sprovođenju novog Zakona (vidi Jevrejima 7:12). Ovaj stih govori o „onom zakonu“, tj. o Mojsijinom zakonu koji podrazumeva Aronovo/Levitsko sveštenstvo i sve što je vezano za to. Da li je zakon bio nepromenljiv? Prema judaistima i sadašnjim šabatarijancima, on je bio svet i nedodirljiv. Međutim, stih 7:12 Poslanice Jevrejima odlučno izjavljuje da je promenu kompletiralo i okončalo Aronsko sveštenstvo, jer je Isusovo Melhisedekovo sveštenstvo došlo na njihovo mesto.

Lenski sa pravom kaže:

Jevreji kao i drugi čitaoci ove poslanice nisu bili u pravu ako su verovali da su zakoni u vezi Aronskog sveštenstva bili nepromenljivi, pa je samim tim i to sveštenstvo bilo nepromenljivo. Ovi zakoni su se oslanjali samo na sveštenstvo. Kada se ovo sveštenstvo ostavi po strani, zakoni oko toga šta je neophodno odlaze sa njim. „Okončanje“ je trebalo da bude dostignuto; Bog nije mogao da dozvoli neadekvatna sredstva i zakone koji se tiču tih sredstva da stanu na put. Ova sredstva i ovi zakoni su odslužili svoju privremenu svrhu; kada je trenutak

došao, oni su morali da budu promenjeni kako bi nastupilo nešto trajno, celokupno i večno.⁶

Ko smo onda mi, da kažemo Bogu da ne može da obustavi ni ukine zakone koji je on sam prethodno postavio? Ko smo mi da pomislimo da možemo da kažemo Bogu koji zakoni su obavezujući a koji nisu za nas hrišćane? Ko smo mi da kažemo da zakon i milost moraju da idu ruku pod ruku pod Novim Zakonom i da mi ne možemo da se predamo Bogu sve dok mešamo ova dva? Kako bi to bilo arogantno reći Bogu, uprkos jasnim biblijskim dokazima koji ukazuju suprotno, da ne može da ukine Starozavetni zakon kako bi doneo novozavetni zakon milosti? Upravo je takav bio stav Judaizeri u Pavlovo doba koji su odbili milost koju je putem Novog Zakona doneo Mesija, i koji su bukvalno rekli Bogu da „odstupi“ jer „on ne može da ukine Mojsijev zakon koji je toliko dugo bio na snazi i koji je služio Izraelu toliko mnogo godina.“ To za njih nije bio Stari zakon/Novi zakon, zakon ili milost već Stari zakon/Novi zakon, zakon i milost, tj. pored spasonosne milosti Mesije putem Novog zakona, Judaizeri su podučavali nejevreje koji su želeli da stupe u hrišćanstvo da moraju da budu obrezani i da moraju da poštuju Mojsijev zakon (Dela 15:1,5). Baš kao u Pavlovo vreme, frakcije legalista postoje danas koje, uprkos jasnim dokazima koji ukazuju da je taj problem rešen pre više od 2000 godina, insistiraju na tome da Starozavetni zakon nije ukinut zarad novog i boljeg Novozavetnog zakona milosti. Oni insistiraju na tome da su zakon i milost nerazdvojivi.

Da li se oni međusobno podudaraju? Da li oni zaista idu ruku pod ruku? Upravo ćemo se time pozabaviti.

Da li zakon i milost zaista idu ruku pod ruku?

Da li autor članka pod nazivom „Zakon i milost, na čijoj si ti strani?“ insistira na tome da zakon i milost idu ruku pod ruku? Prema njegovim rečima „ova dva su nerazdvojiva“ ili su „nerazdvojivo povezana“⁷. On

⁶ R.C.H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Hebrews*, Peabody: Hendrickson Publishers, Inc., 1998, str. 224.

⁷ Ken Ryland, "Law or Grace, Which Side Are You On?", *The New Millennium*, tom. 3, br. 1, March/ April 1995, str. 3-4.

hrabro kaže da zbog toga što je Bog autor oba i zakon i milost se obostrano dopunjuju. On iz ovoga izvodi da se Zakon još uvek primenjuje na hrišćane pod milošću, po svoj prilici u svim svojim funkcijama osuda i kazni. Insistirajući na tome da zakon i milost idu ruku pod ruku, autor staje na stranu legalizma. Pod legalizmom smatram *religiju u smislu zakona koji upravljaju hranom i pićem, poštovanja posebnih dana, vremena, novih meseci, šabata, i desetinama (poreza) itd.* (koji su samo senke suštine, koja je Isus Hrist, vidi Kološanima 2:16-17; Jevrejima 8:5; 10:1).

Mnogi legalisti prihvataju Hrista Isusa i njegovu smrt i vaskrsenje kao Novi zavet, ali odbijaju njegova učenja u vezi Carstva Božijeg i njegov program besmrtnosti koji obuhvata obećanu zemlju i nasleđeno Carstvo dato Avramu i njegovim naslednicima. Posledično tome, oni neprikladno mešaju zakon i milost. Misao je ta da su i zakon i milost ključni za spasenje. Kao što ćemo videti, ovo je ta premisa od koje polaze judaizeri protiv kojih su se toliko strastveno borili Pavle i Varnava.

Nakon što je ustanovio svoju premisu, autor postavlja pitanje: „A Vi? Da li Vi slušate Boga kao što znate da treba, ili da li ste zadovoljni time da *svaki trud koji uložite* u smeru Božije volje, ma koliko mali on bio, bude dovoljan da zadovolji njega jer ste Vi pod Njegovom milošću, a njemu zaista nije toliko stalo“ (moje parafraziranje).⁸

Ako pod „slušanjem Boga onako kako znate da treba“, on podrazumeva legalističko (površinsko) posmatranje zakona koji regulišu svete dane, nove mesece, šabate, čista i nečista mesa, i desetine (porez) itd., odgovor je jedno nedvosmisleno NE! Bilo kakav trud koji neko uloži poštovanjem zakona, ma koliko slab, ne može „zadovoljiti“ Boga. Autor je promašio poentu. Bilo da je neko pod zakonom ili milošću, to nije bitno. Ljudski trud ne predaje čoveka Bogu, to čini samo vera (Jevrejima 11:6). Težnja da se poštuje Božiji zakon, koja zahteva stoprocentno poštovanje, ne pokazuje veru (Galaćanima 3:12), već pokazuje ljudski trud. Štaviše, ona stvara samopravičnost, što ne zadovoljava Njega niti Mu se tako udovoljava, jer je ono što ne potiče od vere greh (Rimljanima 14:23).

⁸ Ken Ryland, "Law or Grace, Which Side Are You On?", *The New Millenium*, tom 3, br. 1, March/ April 1995, str. 3.

Autor dalje kaže: „Zapamtite, blagoslovi dolaze onima koji *svojevoljno i svim srcem* slušaju Boga i Njegov zakon“ (moj akcenat).⁹ Međutim, ovo predstavlja problem. Niko živ nikada nije „svojevoljno i svim srcem“ slušao Boga i njegov zakon osim Isusa Hrista, jer su „svi zgrešili i svima je bila uskraćena slava Božija“ (Rimljanima 3:23). Pavle je u prethodnim poglavljima jasno izneo činjenicu da su „svi zgrešili“. Fraza „uskraćena im je slava“ znači da oni nju ne poseduju, tj. nedostaje im kada je u pitanju vera (Božiji dar). Tražili su Božije odobrenje i opravdanje kroz Zakon ali nisu uspeli.

Njihova „*dela Zakona*“, nekad i sada, ne mogu da osiguraju njegovo odobrenje; pa, stoga, svi oni dolaze pod osudu. Spasenje dolazi samo opravdavanjem, milošću i verom u reči Isusa Hrista u vezi Carstva Božijeg.

Isus je poštovao zakon (ispunio ga, tj. doveo ga do svoje zacrtane sudbine) zarad nas tako da pravičnost zakona bude pronađena u nama pod Novim zakonom milosti.

„Jer što zakonu beše nemoguće, jer beše oslabljen telom, posla Bog sina svog u obličju tela grehovnog, i za greh osudi greh u telu, Da se pravda zakona ispuni u nama koji ne živimo po telu nego po duhu; (Rimljanima 8:3-4)

Zakon, onda, nije bio u stanju da učini išta za nas zbog naše slabosti i greha. Stoga, neophodno je bilo da Bog da svog Sina kao žrtvu za naše grehove kako bi se njegova (Isusova) pravičnost našla u nama. Mi moramo da posedujemo pravičnost Hristovu koja živi u nama kroz moć svetoga Duha.

Zakon o kome je ovde reč (stih 3) odnosi se na Mojsijev Zakon (čitav zakon donet na Sinaju koji se sastoji od 10 zapovesti i „Knjige o zakonu“) koji pokazuje da je Bog kroz Hrista Isusa postigao ono što Zakon nije mogao. Zakon se susreo sa nemogućnošću. On je pripisivao način življenja koji nisu mogli da prate Izraelci zbog svoje grešne prirode.

⁹ Isto, str. 3.

Iako možda deluje da oni mogu to, Izraelci nikada ne uspevaju da postupaju prema Božijim savršenim standardima, a ni mi ne možemo. Bog je poslao svog sina u nečemu što je slično grešnom telu da postigne to. „Slično“ je ključna reč, Hrist je došao u telu poput našeg ali bez greha. Kroz njega, Bog je osudio greh u njegovom (Hristovom) telu.

U četvrtom stihu, Bog je izgovorio osudu greha u telu Hrista kako bi zahtevi zakona mogli biti ispunjeni u nama (dovedeni do svoje krajnje sudbine), koji ne hodamo (živimo) prema naredbama tela, već prema nagonima duha. Reč koja se prevodi kao „zahtevi“ je u jednini. Ona označava potpuni zahtev (zahteve za pravičnost) Boga. Bog izlazi na kraj sa grehom kroz smrt Hrista tako da oni u Hristu mogu da shvate njegovu potpunu svetost i pravičnost onakavu kakvu ga je on izrazio u Zakonu. Oni koji shvataju ovu Božiju svrhu žive prema duhu milosti a ne prema delima tela u zakonu.

Da li je Božiji zakon neophodan za blagoslove pod Novim zakonom?

Hajde da se vratimo na ranije komentare ovog autora o blagoslovima. Obratite pažnju na to da on izjednačava postupanje prema Božijem zakonu sa blagoslovima koji se primaju ako je ta poslušnost savršena. On onda daje tri primera odgovora koje dobijaju oni koji imaju stav da je neophodno fizički i bukvalno postupati prema Božijim zakonima. U prvom primeru, on govori o onima koji zastupaju mišljenje, poput stiha 8:13 Poslanice Jevrejima, gde je Bog objavio svoj zakon zastarelim uvođenjem Novog zakona. U drugom, on opisuje one koji zastupaju mišljenje gde se meša zakon i milost, (gde je i sebe svrstao) pokušavajući da zadrže zakon ali oslanjajući se na milost da „prekriju“ svoje grehe. Ova grupa prihvata milost ali jednom nogom stupa u legalizam. U trećem primeru, on opisuje one koji prihvataju Hrista ali, poput judaista iz Pavlovog vremena, insistiraju na tome da pored Hrista, oni takođe moraju da poštuju obrezivanje i da se drže Mojsijevog zakona (Dela 15:1,5). Ovi su strogi legalisti. Poput druge grupe, oni mešaju zakon i milost, ali se više oslanjaju na poštovanje zakona kao nečemu što će ih predati Bogu.¹⁰ Ove tri tačke gledišta, kako on kaže, su uobičajena i sva tri otkrivaju pogrešno shvatanje odnosa između zakona i milosti. Svi prikazuju pristrasnost prema jednom

¹⁰ Isto, str. 6.

ili drugom. Svi pokazuju stav da su zakon i milost suprotstavljajuće ili čak sukobljavajuće sile.¹¹ Međutim, prema prvom primeru u kom se oni koji se drže samo milosti priklanjaju rečima iz stiha 8:13 Poslanice Jevrejima, ne postoji nesporazum. Milost i dar vere će prevagnuti. Da li ja želim da kažem da milost poništava Deset zapovesti? Nikako (vidi Matej 5:18)! Ja kažem da oni koji primaju dar milosti i prebivalište Svetog duha (rođeni odozgo ili regenerisani vernici) nisu *pod* zakonom, tj. nisu podložni kazni koju on nameće niti duhovnoj smrti. Sa druge strane, deset božjih zapovesti i dalje važe za one koji nemaju Božiji Sveti duh.

Znajući ovo da pravedniku zakon nije postavljen, nego bezakonicima i nepokornima i bezbožnicima i grešnicima, nepravednima i poganima, krvnicima oca i matere, krvnicima ljudskim, kurvarima, muželožnicima, ljudokradicama, lažljivcima, kletvoprestupnicima, i ako šta ima protivno zdravoj nauci. (1. Timotiju 1:9-10)

Mojisijev zakon (kazuistički zakon), međutim, nije obavezan za one spasene ili nespasene. Hristova žrtva je ukinula isti, oduzela ga i zakucala za krst. (vidi 2. Korinćanima 3:13; Efežanima 2:15; Kološanima 2:14).

Uslovna milost?

Autor nam govori da je shvatanje toga kako se zakon i milost dopunjuju stvar zdravog razuma više nego teologije i daje sledeći primer. „Milost bi bila kada biste prosjaku dali 10 dolara. Ako je on pijanica, odmah će otići do prodavnice i kupiti alkohol koji će popiti za jedno veče (ili manje). S druge strane, ako onaj ko daje novac postavi *određene uslove* (neophodne za dobijanje njegovih „blagoslova“) koji će sigurno doneti korist onom ko prima poklon, i davalac i primalac će biti blagosloveni“¹²

Njegova analogija se raspada u trenutku kada davalac pridodaje *uslove* „poklonu“. Dodavanje uslova poklonu primorava primaoca da postane orijentisan na izvođenje datog zadatka kako bi primio poklon. To znači da treba da ga zaradi a ako mora da ga zaradi onda to nije poklon već „plata“.

¹¹ Isto, str. 7.

¹² Isto, str. 6.

Drugo poglavlje Poslanice Efežanima jasno ističe ovo kada govori o milosti i veri kao daru Božijem, jer ste blagodaću spaseni kroz veru; i to nije od vas, dar je Božji, Ne od dela, da se niko ne pohvali“ (Efežanima 2:8-9). Drugim rečima, nemate ništa sa tim, to je dar od Boga. Dar je „besplatna“ stvar, tj. Bog vam daje bez naplate ili bilo kakve obaveze.

Dar ne podrazumeva nikakve obaveze. Ako zaista nekome nešto poklanjate ne zahtevate da primalac ispuni određene uslove kako bi dobio taj dar. Božija milost kroz veru je dar i izvor našeg spasenja, a ne Zakon niti poštovanje istog putem naših sopstvenih napora orijentisanih na izvršenje.

Spasenje dolazi putem vere. Pavle nikada ne kaže „pod uslovom vere“ već „kroz veru.“ Vera nije uzrok već samo kanal kroz koji dolazi spasenje. „I to ne od vas samih.“ To je dar od Boga (Rimljanima 6:23), ne dela Zakona. Duh sveti je posebno pažljiv kada čuva ovu dragocenu doktrinu spasenja putem milosti protiv svih oblika jeresi. Dela u Bibliji nisu proizvod ni plod spasenja, a ne uzrok istog. Zašto? Zato da nijedan čovek ne može da se hvali sopstvenim delima (1. Korinćanima 4:7). Takođe vidimo da u jedanaestom poglavlju Poslanice Rimljanima, gde Pavle govori o preostalima u Izraelu prema odabiru milosti (Božiji dar nezaslužene naklonosti), da dela nisu uključena, tj. Bog ne pridodaje nikakve uslove za primanje iste. „Tako, dakle, i u sadašnje vreme ostatak bi po izboru blagodat. Ako li je po blagodat, onda nije od dela, jer blagodat već ne bi bila blagodat; ako li je od dela nije više blagodat“ (Rimljanima 11:5-6).

Ako dela mogu ikoga da opravdaju, to ne bi onda bila stvar nezaslužene usluge već dug. Kada bi bilo moguće da doktrina opravdavanja milošću bude istinita, i u isto vreme da doktrina o delima bude istinita, milost bi promenila svoju prirodu. Stoga, ona bi postala jedna sasvim drugačija stvar od one koju sama ta reč označava. Ideja spasenja delima se suprotstavlja samoj ideji spasenja milošću. Ako čovek meni nešto duguje i ako taj dug isplati, onda se ne može reći da je on od mene dobio nezasluženu uslugu, tj. milost. On je bio primoran da isplati dug. A kada nekome platite dug, to znači da Vam taj neko nije pružio nezasluženu uslugu. Poštenim plaćanjem svojih dugova, mi bismo i dalje biti pod osudom zakona i umrli bismo u sopstvenim grehovima, tj. ostali u stanju u kakvom bismo bili fizički rođeni a duhovno mrtvi.

„Dela“ u šestom stihu označavaju priklanjanje Zakonu i spasenje delima, zahteva potpuno postupanje prema Zakonu. Naravno, to znači da ne može biti milosti niti nezaslužene usluge ako se daje nešto što se duguje. Da postoji nezaslužena usluga ili milost, onda dela gube svoju moć da spasavaju i prestaju da budu razlog za dobijanje spasenja. Ne postoji način da neko isplatu duga nazove nezasluženom uslugom. Milost, onda, ne dolazi kroz dela (Zakona) a dela (Zakona) nikada ne mogu da dobiju milost od ikoga. Milost je dar Suverenog Boga univerzuma prema njegovoj dobroj volji *bez ikakve obaveze* (vidi Efežanima 1:6-7). Budući da je suveren, Bog postupa prema sopstvenoj volji a ne prema našoj (Efežanima 1:11).

Bez obzira na to, pisac se čvrsto drži toga da pošto je Bog autor i zakona i milosti, niko ne može da ih razdvoji. Zašto ne bi mogli da se razdvoje? Baš kao što on nedvosmisleno kaže:

„Predugo su hrišćani bili ubeđeni da se zakon i milost nekako suprotstavljaju jedno drugom i da bi odabrali Boga, oni moraju da odaberu milost a ne zakon. Ali oba dolaze od Boga, i svaki hrišćanin mora da nauči da prihvati i zakon i milost i da shvati zašto su ova dva nerazdvojna.“¹³

Međutim, pažljivim čitanjem Novog zaveta dolazi se do toga da se zakon i milost međusobno isključuju, i da jedan hrišćanski vernik ne mora da nauči da „prihvati“ oba.

Umesto toga, on jasno pokazuje da on *treba* da ih razdvoji. Nažalost, previše hrišćana naseda na legalističko shvatanje autora a da ne imitiraju Verijance (Dela 17:11) i proveravaju stvari sami oslanjajući se na svetog Duha da im pokaže istinu (Jovan 16:13).

Gde to Biblija navodi da svaki hrišćanski vernik „mora da prihvati i zakon i milost?“ Nigde! Biblija kaže upravo suprotno.

„Mislimo dakle da će se čovek opravdati verom *bez dela zakona*.“
(Rimljanima 3:28, moj akcenat)

¹³ Isto, str. 3.

Upravo ovde Pavle navodi dve metode spasenja i to ih oštro suprotstavlja. Pored toga, Pavle ovde isto kao i svuda podržava opravdanje kroz veru kao sredstvo spasenja a ne dela zakona. Reč „bez“ (gr. *choris*) znači posebno ili odvojeno. Ova reč je izvedena iz reči *chora*, koja dolazi iz osnovice *chasma* – zevati, ponor ili nepremostiv prostor, jaz (Strong's G5565). Pavle je u pravu kada kaže da primamo opravdanje kroz veru samo (to reč „bez“ podrazumeva), distancirani od pravila ili dela Zakona. *Zakon i milost, ako ćete tako, razdvojeni su nepremostivim jazom preko koga ne postoji most, i preko koga ni ne može biti sagrađen most koji bi povezivao ova dva a da vernik ponovo ne zapadne u stege legalizma, oni su zauvek međusobno isključivi.* Pavle se jasno ne slaže sa autorom.

Isus Hrist se takođe ne slaže sa autorom. On se Farisejima obratio jednom pričom:

“Kaza im pak i priču: Niko ne meće zakrpe od nove haljine na staru haljinu, inače će i novu razdreti, i staroj ne liči šta je od novog. I niko ne lije vino novo u mehove stare; inače prodre novo vino mehove i ono se prolije, i mehovi propadnu; Nego vino novo u mehove nove treba liti, i oboje će se sačuvati. I niko pijući staro neće odmah novo; jer veli: *Staro je bolje.*” (Luka 5:36-39, moj akcenat. Vidi i Matej 9:16-17; Marko 2:21-22).

Ove kratke priče o haljinama i mešavinama za vino jasno ilustruju koliko se stari sistem Sinajskog zakona i tradicije (tj. judaizma) ne poklapa sa novom tkaninom i novim mehom, što predstavlja Hristovo jevanđelje (koje se prevodi kao „Jevanđelje Carstva Božijeg.“) Bilo da on govori o parčetu nove tkanine zašivene za staru ili novog vina sipanog u stari meh, lekcija je ista: ne mešati staro sa novim. Umesto toga, prihvati nova učenja Isusova i spasenje koje je on doneo kroz milost. Nema mesta u milosti Novog zaveta za legalistička dela Judaizma orijentisana na zakon ili Sinajski zakon.

Sindrom „staro je bolje“

Nikada nisam u potpunosti shvatio važnost priče o novom i starom mehu sve dok prijatelj i brat po Hristu meni nije ukazao da se zapravo radi o Starom i Novom zavetu. Međutim, ja sam se i dalje držao sindroma „staro je bolje“. Ja sam želeo da se držim Zakona i da imam svoju milost, takođe.

Učenje Novog zakona o milosti se ne poklapa sa starozavetnim Zakonom, baš kao što se komad novije tkanine (Novi zavet) ne uklapa sa starim komadom tkanine (Starim zavetom).

Isto tako, čovek ne može da sipa novo vino (Novi zakon) u stari meh (Stari zavet). Novi meh ispunjen novim vinom rasteže se do krajnje granice i gubi elastičnost kada se vino fermentiše. Ako bi neko ispunio stari meh novim vinom ponovo, on bi pukao jer više ne bi mogao da se rastegne kako bi omogućio fermentaciju. Čim se ovo desi, gubi se efikasnost i zakona i milosti. Zakon (stari meh) postaje beskoristan, milost (novo vino) se prosipa na zemlju i postaje beskorisno. Posle toga, moć i autoritet oba se gubi.

Obratite posebnu pažnju na stih Luka 5:39. Ovaj pasus se obraća Farisejima zbog njihovog veoma konzervativnog tradicionalizma. Oni stalno govore da je „staro bolje“. Odbijaju učenja o milosti koja pružaju život i Isusovo Evanđelje Carstva. Nažalost, previše zakletih hrišćana danas imaju isti problem: *oni prihvataju Hrista ali ne poseduju Hrista*. Kao posledica toga, oni odbijaju njegovu milost zbog legalizma da je „staro bolje“, i time su jednom nogom u milosti a drugom u Zakonu.

Fraza „staro je bolje“ označava retrocesiju, tj. vraćanje nečemu od čega se čovek prethodno udaljio, bilo da je u pitanju zakon, pravilo ili propis koji se tiče judaizma ili paganizma. Reč „star“ (gr. *palaios*, pal-ah-yos') označava nešto antičko, tj. nešto zastarelo, istrošeno. Ako je nešto staro i istrošeno, verovatno se ne može popraviti. Nešto što se ne može popraviti ili nešto što je ispunilo svoju svrhu, najbolje je odbaciti.

Međutim, ono što Hrist ovde kaže je to da čak i oni koji iskuse i prihvate koristi milosti i oprostaja Isusa Hrista ponekad imaju teškoće da napuste Zakon. Zbog toga što oni ne prihvataju u potpunosti reči Isusa Hrista o Carstvu Božijem, zajedno sa njegovom smrću i vaskrsenjem, oni se drže Starog zaveta kao dodatka Novom. Međutim, *ukoliko se nešto pridoda Novom zavetu, pridodaje se Isusu Hristu*. Oni to čine jer su posvećeni nečemu starom i stoga su nevoljni da poveruju u reči Isusa Hrista.

Trebalo bi posebnu pažnju da obratimo na Petrove reči.

Blagosloven Bog i Otac Gospoda našeg Isusa Hrista, koji nas *po velikoj milosti svojoj prerodi* za živu nadu vaskrsenjem Isusa Hrista iz mrtvih, Za nasledstvo nepropadljivo, koje neće istrunuti ni uvenuti, sačuvano na nebesima za vas, Koje je sila Božija *verom* sačuvala za spasenje, pripremljeno da se javi u poslednje vreme. (1. Petrova 1:3-5, moj akcenat)

Dakle, ko je na kraju u pravu, autor ili Isus Hrist? *Isus Hrist je osnova na kojoj moramo utemeljiti naša verovanja, veru i poverenje*, a ne Zakon niti mešavina zakona i milosti. Ako hoćemo da udovoljimo Bogu, mi moramo da razdvojimo zakon i milost i da odaberemo milost. Ako je ne odaberemo, to će pokazati nedostatak vere a bez vere mi ne možemo da udovoljimo Bogu.

A da se zakonom niko ne opravdava pred Bogom, poznato je: jer pravednik od vere živeće. *A zakon nije od vere*; nego čovek koji to tvori živeće u tome. (Galaćanima 3:11-12, moj akcenat)

Kada Pavle kaže: pravednik od vere živeće, on misli na čoveka koji ih u potpunosti poštuje, i ne krši nijedan od njih. Do sada je to samo Isus mogao.

Barnes kaže o ovim stihovima da se Zakon odnosi na sistem koji nije vera. Zakon nije stvar vere niti može da bude. Zakon se čak ni ne odnosi na veru niti zahteva istu.¹⁴ Zakon se bavi eksternim stvarima. Zakon ne određuje veru, ali on zahteva nepokolebljivu i trajnu poslušnost ako čovek, tj. Izraelac, dobija život od zakona. Nijedan čovek nije nikada poštovao Zakon i dobio život od istog osim Isusa Hrista. Prihvatite reči Pavla i ostalih apostola i prihvatite milost Isusa Hrista. Ne zasnivajte svoje spasenje na delima Zakona usredsređenim na izvođenje. Vi ne možete to da činite i da u isto vreme imate Isusa.

Na kraju, jedino pitanje na koje Vi i ja moramo da odgovorimo definitivno jeste: Na čijoj ste Vi strani? Da li će naše spasenje zavisiti od Zakona ili da li treba da prihvatimo autoritet Novog zakona kao svoj standard?

¹⁴ Albert Barnes, *Barnes' Notes on the Bible, Galatians*, Rio: Ages Christian Library Series, 2007, str. 1059.

Odgovor koji damo na ovo pitanje će odlučiti o našoj večnoj sudbini. Vera koja funkcionise kroz ljubav je donja crta, ne Zakon niti nekakva mešavina zakona i milosti. Mi moramo da ozbiljno mislimo o posledicama svoje odluke i da odaberemo Isusova i Pavlova učenja o milosti mimo Zakona. Ako to uradimo, Bog nas uverava da ćemo dobiti spasenje i večni život Doba koje će doći – besmrtnosti u Carstvu Božijem. To što dolazi od Zakona ne dolazi od vere. Da li imate vere? „Ti imaš veru? Imaj je sam u sebi pred Bogom. Blago onome koji ne osuđuje sebe za ono šta nađe za dobro“ (Rimljanima 14:22).

2. Kako definisati Mojsijev zakon?

Šta je to Mojsijev zakon? Da li se pre svega radi o obrezivanju, prinošenju žrtava i darova, ceremonijalnih rituala poput kupanja i pričešća? Legalista, koji odbija ovo ali zadržava druge elemente zakona poput šabata, svetih dana, šabata zemlje, desetina, čistih i nečistih mesa, isto tako može i ove elemente Mojsijevog zakona da odbije. Međutim, on nije voljan da to uradi, jer ne razume u potpunosti parametre Mojsijevog Zakona. Kako bismo shvatili parametre „Mojsijevog zakona“, mi moramo da na adekvatan način definišemo taj termin prema njegovoj biblijskoj i istorijskoj upotrebi. Mi moramo da se zapitamo kako Biblija koristi ovaj termin. Takođe moramo da znamo da li ga je Isus koristio, i ako jeste, na koji način?

Različite vrste Zakona

Bog je Izraelu dao dva zakona na Sinaju. Apodiktički zakoni,¹⁵ jedan takav je najbolje ilustrovan pomoću Deset zapovesti, sastoje se od jednostavnih naredbi ili zabrana, bez osvrta na pojedinačne slučajeve.

Eugene Merrill kaže da ovi zakoni „... postavljaju principe koji su uvek obavezujući i koji se uvek moraju strogo poštovati jednostavno, jer su pravi.“¹⁶

Kazuistički zakoni, sa druge strane, odnose se na zakone koji se bave posebnim slučajevima, a najbolji primer ovog zakona je Mojsijev zakon. Stari zavet ove zakone naziva „Knjigom zakona“ osamnaest puta (vidi, na primer, 5. Mojsijeva 31:26).

U suštini, Mojsijev zakon se sastoji od tri dela: građanski, moralni, i ceremonijalni ili liturgijski. Ceremonijalni, odnosno liturgijski zakoni, odnose se na prve četiri Božije zapovesti, a posebno na odbijanje

¹⁵ Apodiktički zakon je zakon koji je jasno dokazan ili pokazan. Stoga, to je zakon koji je neosporan.

¹⁶ Eugene H. Merrill, *An Historical Survey of the Old Testament*, Grand Rapids: Baker Book House, 1994, str. 127.

idolopoklonstva. Građansko pravo se odnosi na poslednjih šest Božijih zapovesti; čitav skup se odnosi na moralne aspekte. Na ove zakone se odnose 2. Korinćanima 3:13; Efežanima 2:15; Kološanima 2:14, 16-17; Jevrejima 8:5; 10:1. To su zakoni koji su „predviđali dobre stvari koje će doći“, „ukinuti“, „uklonjeni s puta“ i „zakucani na krst.“

Povezivanje Zakona i Mojsija

Postoji oko 30 stihova Starog zaveta koji povezuju „zakon“ sa „Mojsijem“. Mi ćemo baciti pogled samo na neke od njih. (5. Mojsijeva 1:5, 4:44; 31:9; 31:24; 33:4; Isus Navin 1:7; 8:31; 8:32; 22:5; 23:6; 1. Kraljevima 2:3; 2. Korinćanima 23:18; 25:4; 30:16; 33:8; 34:14; Jezdra 3:2; 7:6; Nehemija 8:1; 8:14; 10:29; Danilo 9:11; 9:13). Ovi stihovi ukazuju na to da autoritet godišnjih slavlja, čistih i nečistih mesa, novih meseci, Šabata, svetih dana, desetina, itd. proizilazi iz onog što se u Bibliji naziva Mojsijevim zakonom; Malahija 4:4, itd.

Poslednji stih povezuje Zakon Mojsijev sa Sinajom i statutima i presudama, ali se nigde ne pominje žrtvovanje niti obrezivanje.

Pre svega, pogledajmo primere iz Starog zaveta. U stihovima 5. Mojsijeve knjige 1:5, 4:8, 31:9, i 33:4 možemo se susresti sa terminom „Mojsijev Zakon“. Ovde, on opisuje opsežan zakonik koji je Bog dao isključivo Izraelu. Biblija povezuje ovaj zakonik sa Sinajom i Sinajskim zakonom.

5. Mojsijeva 1:5

Na području Moava, u Jordanu, Mojsije je preuzeo na sebe da protumači *ovaj zakon, koji kaže ...*“ (5. Mojsijeva 1:5). Iako 5. Mojsijeve knjige stih 1:5 ne koristi eksplicitno termin „Mojsijev Zakon“, Patrick D. Miller objašnjava da su stihovi 1, 3 i 5 ponovljeni uvod u knjigu. On kaže da stih 3 „Treći uvod, stih pet, eksplicitno navodi da je Mojsije posrednik, učitelj i neko ko razjašnjava toru: tj., ove instrukcije, što zaista i jeste uloga koju on ima u ovoj knjizi.¹⁷

¹⁷ Patrick D. Miller, *Interpretation: A Bible Commentary for Teaching and Preaching*, Louisville: John Knox Press, 1990, str. 24.

„Instrukcije“ o kojima Miller govori, kako on beleži, odnose se na *toru*, tj. učenja koja se nalaze u prvih pet knjiga Biblije poznatih pod imenom Petoknjižje. Brown, Driver i Briggs kažu da to znači zakon, uputstvo ili instrukcija. Takođe, to znači zakon Pete knjige Mojsijeve ili Mojsijev zakon. Očigledno je da su Mojsijev zakon i *tora* isto. Bog je dao zakon Mojsiju ali Mojsije se ističe kao posrednik, učitelj i neko ko objašnjava zakon. Drugi stih označava prvobitnu lokaciju davanja ovog zakona kao Horeb = Sinaj. Stoga, uvodni deo Pete knjige Mojsijeve ukazuje na Planinu Sinaj. Zaista, „početna tačka se označava kao Horeb. Zakon ustanovljen između Boga i ovog naroda i samo davanje zakona su zaista početna tačka i osnovna pretpostavka svega što sledi.“¹⁸

Argument koji većina legalista iznosi jeste taj da je to Božiji zakon a ne Mojsijev zakon, upravo zato što je došao od Boga. Tehnički posmatrano, to je istina. Bez obzira na to, nama je on poznatiji pod imenom Mojsijev zakon jer je on bio posrednik, učitelj i neko ko je prenosio zakon ljudima. Ono što je najvažnije jeste imati na umu da je Bog, na Planini Sinaj, dao zakon Izraelu i nikom više.

Peta Mojsijeva 4:8

„I koji je narod veliki koji ima uredbe i zakone pravedne kao što je *sav ovaj zakon* koji iznosim danas pred vas?“ (5. Mojsijeva 4:8, NASB, moj akcenat). Reč „zakon“ ovde je ponovo *tora*. „Sav ovaj zakon“ se odnosi na prvobitni Sinajski zakon, koji je uključen u Deset zapovesti. Bog ga je namenio samo Izraelu. Keil i Delitzsch kažu da „... po zakonu Božijem oni su posedovali statute i prava kakve pagani nikada nisu.“¹⁹

Mojsijeva 4:44

„Ovo je zakon [tora] koji postavi Mojsije sinovima Izrailjevim“ (5. Mojsijeva 4:44). Zakon Mojsijev je postavljen pred *sinove Izraela*. Četrdeset četvrti stih se osvrće na osmi i potvrđuje činjenicu da Bog nikada nije dao zakon paganima. Zakon koji je dat na Sinaju pripada isključivo

¹⁸ Isto, str. 23.

¹⁹ C. F. Keil and F. Delitzsch, *Commentary on the Old Testament: Commentary on the Book of Deuteronomy*, Peabody: Hendrickson Publishers, 2001, Tom 1, str. 875.

Izraelu. Četrdeset peti stih daje širi prikaz osnovnih odlika zakona – *svedočenja, statute i uredbe* – i navodi kada su one date. Mojsije je govorio sinovima Izraela *dok su izlazili iz Egipta*, tj. dok su marširali ka Obećanoj zemlji i na istočnoj obali reke Jordan, pre nego što su prešli. Tehnički posmatrano, reč „svedočenja“ jednostavno se odnosi na svedočenje ili svedoka. Prema *Rečniku American Heritage*, ova reč se odnosi na „objavu ili potvrđivanje činjenice ili istine ... Zakon Mojsijev isklesan na kamenim pločama.“ „Statuti“ su *akti ili imenovanja*. „Uredbe“ imaju veze sa pravdom ili presudama, tj. činu donošenja odluke u vezi nekog slučaja. Ovo je Kazuistički zakon koji je Mojsije zabeležio a Izraeliti postavili pored Zavetnog kovčega (5. Mojsijeva 29:21; 30:10; 36:21, itd.).

5. Mojsijeva 31:9

„I Mojsije napisa ovaj zakon, i dade ga sveštenicima, sinovima Levijevim, koji su nosili kovčeg zaveta Gospodnjeg, i svim starešinama Izrailjevim“ (5. Mojsijeva 31:9). „Ovaj zakon“, da ponovimo, jeste *tora!* Štaviše, ovaj stih pre svega govori o Kazuističkom zakonu, zakonu „zapisanom“, ne u kamenu već na papiru ili pergamentu. To je bila „Knjiga Zakona“ koju je Mojsije dao sveštenicima. Oni su je postavili pored Zavetnog kovčega (stih 26). To je bila knjiga zakona koju je Mojsije „zapisao“ na Sinaju onako kako mu je Bog dao (zapravo anđeo Gospodnji). Bez obzira na činjenicu da ju je Bog namenio preko anđela, Izraelu je ona bila poznata pod imenom Mojsijev Zakon, jer je Mojsije bio taj koji je istu dao narodu. U stihovima 10 i 11 se jasno vidi da je Mojsije dao uputstvo sveštenicima i starešinama da čuvaju zakon i da ga propovedaju ljudima. Keil i Delitzsch su rekli da „ključna stvar tu nije pisanje zakona niti prenošenje istog sveštenicima i starešinama te nacije, već zapovest da se Zakon čita u prisustvu ljudi, na praznik Šatora sastanka godine oslobođenja (Jubilej).“²⁰

Peta Mojsijeva 31:24-26

„I kad napisa reči ovog zakona u knjigu, sve do kraja, Zapovedi Mojsije Levitima, koji nošahu kovčeg zaveta Gospodnjeg, govoreći: Uzmite ovu knjigu zakona i metnite je pokraj kovčega

²⁰ Isto, str. 979.

zaveta Gospoda Boga svog, da bude onde svedok protiv vas.“ (5. Mojsijeva 31:24-26)

Scenario koji je ovde opisan usledio je nakon što je Mojsije sastavio „pesmu“ ili odu istog dana kada je završio sa pisanjem zakona, i sinovima Izraela čitao odu.

Keil i Delitzsch kažu da su sveštenici izneli Knjigu zakona (Mojsijev zakon).

„ ... pored kovčega ... ploče zakona su bile smeštene u kovčegu (2. Mojsijeva 25:16, 40:20), i knjiga zakona treba da stoji tu pored njega.²¹

Samo za Izrael

Konačno stižemo i do stiha koji tačno navodi ljude kojima je Bog dao Zakon i isključio sve ostale.

„Gospod iziđe sa Sinaja, i pokaza im se sa Sira; zasja s gore faranske, i dođe s Meribah-kadeša, a u desnici mu zakon ognjeni za njih. Doista ljubi narode; svi su sveti Tvoji u ruci Tvojoj; Oni prate korake tvoje i prihvataju tvoja uputstva. Mojsije nam je dao Zakon *koji pripada isključivo Izraelskom narodu*“ (5. Mojsijeva 33:2-4, moj akcenat)

Obratite posebnu pažnju na četvrti stih. Kome je Mojsije poverio Zakon? Kome je taj Zakon isključivo pripao? Da li su to bili nejevreji (Vavilonci, Egipćani, Filistejci, itd. ili čovečanstvo u celini) ili je taj zakon pripao isključivo izraelskom narodu? Zakon je „nasleđe izraelskog naroda.“ Jednostavna činjenica je ta da *Bog nikada na Sinaju niti bilo gde drugo nije dao zakon nejevrejskom narodu.*

Kiel i Delitzsch pišu sledeće:

²¹ C. F. Keil and F. Delitzsch, *Commentary on the Old Testament: Commentary on the Book of Deuteronomy*, Peabody: Hendrickson Publishers, 2001, tom 1, str. 983.

„Bog koji je sreo Izrael na Sinaju u neverovatnom veličanstvu, sastavljenim od bezbroj svetih anđela, koji prihvata sve nacije s ljubavlju i koji upravlja svim svetim anđelima tako da oni leže ispod njegovih nogu i odazivaju se kad ih zove, *dao je zakon kroz Mojsija Jakovljevoj kongregaciji kao dragocen dar* i postao je Car Izraela ...“ (akcenat dodat).²²

Veoma je očigledno da je zakon koji je Bog dao Mojsiju da prosledi narodu primenljiv samo na izraelske nacije i da je on uključivao i Deset zapovesti. Oni koji se drže ovoga, čak iako priznaju da je Mojsijev zakon abrogiran (abrogirati znači okončati sporazum ili ugovor formalno i javno, vidi Kološanima 2:14), često govore da se Deset zapovesti koji su dati na Sinaju odnose na sve nacije, od tada pa sve do sad. Iako priznajem da se one odnose na sve nacije sada (ali samo na način koji je opisan u 1. Timoteju 1:8-10); to nije bio slučaj u početku. Zabeleženo je da je „Mojsije nama dodelio zakon“ (5. Mojsijeva 33:2-4). Reč *nama* se odnosi direktno na izraelsku naciju i ni na koga više.

Zatim, obratite pažnju na to kako se u knjizi o Isusu Navinom definiše termin „Mojsijev zakon“.

„Kao što beše zapovedio Mojsije sluga GOSPODNJI sinovima Izrailjevim, kao što piše u knjizi *zakona Mojsijevog*, oltar od celog kamenja, preko kog nije prevučeno gvožđe; i prinesošće na njemu žrtve paljenice GOSPODU, i prinesošće žrtve zahvalne. I prepisa onde na kamenju *zakon Mojsijev*, koji je napisao sinovima Izrailjevim“ (Isus Navin 8: 31-32, moj akcenat)

Obratite posebnu pažnju na stih 32 gde pisac Knjige o Isusu Navinom precizno navodi da je u pitanju zakon *Knjige Zakona Mojsijevog*! Zar može biti očiglednije? „Oltar od celog kamenja se odnosi na stih 27:6 Pete Knjige Mojsijeve gde Mojsije daje uputstva ljudima Izraela šta treba da urade kada stupe u Hanan i kako treba da se ponašaju. Ovi pasusi koriste reči „ovaj zakon“, ali se apsolutno misli na „Zakon Mojsijev“. Ovo postaje očigledno u 5. Mojsijevoj 8:31-32. Ponovo, zakon koji je Bog dao Mojsiju

²² Isto, str. 1009.

da da narodu je nazvan „Zakonom Mojsijevim“. Stih 23:6 Pete Mojsijeve knjige tačno navodi termin „Zakon Mojsijev“ bez ikakve dvosmislenosti.

Prema *Viklifovom rečniku Biblije*, kamenje na kojima je Isus Navin napisao Zakon Mojsijev nije bilo od oltara, već od velikih stubova, poput stuba od dva metra, na kome je napisan čuveni Hamurabijev zakon, sa svojih 3654 redova teksta. Prema stihovima 5. Mojsijeve 27:2-4, 8, ovo kamenje je trebalo da bude presvučeno malterom kako bi se na njima moglo pisati.²³ Ovaj natpis nisu činile 10 zapovesti već „Knjiga Zakona Mojsijevog.“ „Knjiga Zakona Mojsijevog“ je bila Kazuistički zakon“ (nasuprot „Apodiktičkom zakonu, tj. Deset zapovesti – zakonu koji je bio precizan, istinit, evidentan i neosporan) zapisan od strane Mojsija, zakon koji je uključivao blagoslove i kletve, građanske i moralne statute, zapovesti, presude, propise i odredbe koji su bili elementi *Zakona Mojsijevog*.

Nakon što je Bog postavio Isusa Navinog kao novog vođu Izraela pre nego što su stupili u Hanan, i nakon što se Mojsije vratio iz Šatora sastanka, gde je završio sa pisanjem zakona, on je dao Knjigu Zakona Levitima i zapovedio im da je stave pored Zavetnog kovčega gde će da posluži kao svedok protiv njih. On je dobro poznao izraelsku sklonost ka pobuni i njihov tvrdoglavi stav (stihovi 24-27).

Keil i Delitzsch nude sledeće mišljenje kada govorimo o stihovima 2. Mojsijeve 25:16, 40:20.

Jer Mojsije dodaje u 27. stihu objašnjenje svog uputstva: „*Jer znam nepokornost tvoju i tvrdoglavost. Eto, dokle sam još živ s vama, do danas, bejaste nepokorni Gospodu; a kamoli kad ja umrem?*“²⁴

Ovo nisu bile sasvim ohrabrujuće reči. Ipak, Mojsije ne samo da je bio zabrinut zbog njihovog trenutnog buntovništva, već ga je brinuo i njihov nedostatak vere koji bi pokazali onda kada njega ne bude više bilo. Odmah

²³ Charles F. Pfeiffer and Everett F. Harrison, *The Wycliffe Bible Commentary*, Chicago: The Moody Bible Institute, 1962, str. 215-216.

²⁴ C. F. Keil and F. Delitzsch, *Commentary on the Old Testament: Commentary on the Book of Deuteronomy*, tom 1, str. 983.

nakon što je predao Knjigu zakona Levitima, zapovedio je starešinama i vođama svih plemena da se okupe oko njega i vežbaju pesmu koju je on napisao jer je trebalo da je prenesu narodu, tj. „da je stave u njihova usta“, i da se pobrinu da je narod nauči.

Složena priroda Zakona

Jedan od najubedljivijih argumenata za složenu prirodu zakona se može naći u drugom poglavlju Prve carevima. „I drži šta ti je GOSPOD Bog tvoj zapovedio da držiš, hodeći putevima njegovim i držeći uredbe njegove i zapovesti njegove i zakone njegove i svedočanstva njegova, kako je napisano u zakonu Mojsijevom, da bi napredovao u svemu što uradiš i za čim se god okreneš“ (1. Carevima 2:3). Dakle, vidimo da „Mojsijev zakon“ uključuje zapovesti, statute (propise) i odredbe (presude) kao i žrtvovanja, ceremonije, običaje pa čak i obrezivanje.

David upozorava svog sina Solomona da bude veoma oprezan i da se pridržava zapovesti, statuta, uredbi i svedočenja Božijih onako kako su oni zapisani u *Mojsijevom Zakonu*, misleći na Knjigu Zakona koja je napisana ne na kamenim pločama već na papiru ili pergamentu i ostavljenu pored Zavetnog kovčega (1. Carevima 2:1). Ovo ne može biti ništa drugo do Kazuistički zakon, tj. zakon koji se bavi određenim slučajevima Deset zapovesti. Ovaj stih čini veoma jasnim to da Mojsijev zakon uključuje zapovesti, statute i presude, ali ih ne ograničava na žrtvovanja, ceremonijalne običaje i obrezivanje. Neki će pokušati da ubede druge da je Mojsijev zakon bio samo sveštencički, tj. da se odnosio samo na levitsko sveštenstvo. Isus Navin nije ni u jednom trenutku u to poverovao, jer je od celog Izraela zahtevao da ponove *čitav* Mojsijev zakon.

2. Dnevnika 23:18

Još jedan deo iz Starog zaveta, koji možemo da upotrebimo za definisanje Mojsijevog zakona, je dvadeset treće poglavlje Drugog Dnevnika.

„I Jodaj uredi opet službu u domu GOSPODNJEM među sveštenicima i Levitima, koje David beše odredio domu GOSPODNJEM, da bi prinosili žrtve paljenice GOSPODU, kao što piše u *zakonu Mojsijevom*, s veseljem i pesmama po naredbi Davidovoj.“ (2. Dnevnika 23:18)

Ovde vidimo da je David odredio levitske sveštenike da predsedaju nad Kućom Gospodnjom i da vrše obrede vezane za žrtve paljenice, deo sistema prinošenja žrtava. Žrtve paljenice, potiču iz Mojsijevog zakona, tog složenog zakonskog paketa koji je pokrenut na Sinaju. Pored toga, stih 30:16 2. Dnevnika opisuje dužnosti sveštenika „prema običaju.“ „I stadoše svojim redom kako treba po *zakonu Mojsija* sluge Božijeg; i sveštenici poprskашe krv koju su primili iz ruku Levita“ (2. Dnevnika 30:16).

Da ponovimo, u 33. poglavlju 2. Dnevnika, Bog govori Izraelu da ih neće ukloniti sa zemlje *ako* ispoštuju sve što im on zapovedi. Činjenica je da on tačno navodi zakon na koji misli.

„I neću više krenuti noge sinovima Izrailjevim iz zemlje koju sam odredio ocima vašim, *samo ako* uzdrže i ispoštuju sve što sam im zapovedio preko Mojsija, *sav zakon* i uredbe i sudove.“
(2. Dnevnika 33:8, moj akcenat)

Obratite pažnju na to da Bog ne kaže da oni treba da poštuju samo jedan *deo* zakona, kao što to legalisti misle danas, već *ceo* zakon! Ne postoji pitanje šta je taj zakon ovde jer se on sastoji od statuta i običaja *datih preko Mojsija*! 34. poglavlje 2. Dnevnika nam daje još jednu definiciju Zakona Mojsijevog. „I kad izneše novce donesene u dom Gospodnji, nađe Helkija sveštenik knjigu zakona Gospodnjeg datog preko Mojsija“ (2. Dnevnika 34:14, NASB). Ova knjiga je bila kopija istog zakona koji je Mojsije napisao i dao Izraelu pre nego što je ušao u Hanan.

Jezdrina knjiga nam daje bolji uvid u definiciju Mojsijevog zakona.

„Tada usta Isus, sin Josedekov s braćom svojom sveštenicima i Zorovavelj sin Salatilov s braćom svojom, i izgradiše oltar Boga Izrailjevog da prinosе na njemu žrtve paljenice kako piše u zakonu Mojsija čoveka Božijeg.“ (Jezdra 3:2, moj akcenat)

U stihovima koji slede stih 3:2 Knjige Jezdrine, Biblija objašnjava da su Jevreji ponovo sagradili oltar, ali ne na prethodnom mestu, niti su ga fiksirali. Oni su se plašili da će narod iz susedne zemlje, koji se okupljao u Jerusalimu, pre prvog dana sedmog meseca.

„Poenta je u tome što su oni podigli oltar i obnovili Jahvino delo kako bi osigurali božansku zaštitu jer su se plašili okolne nejevrejske populacije.“²⁵

Upravo tada su vratili praznik Šatora sastanka kako je to bilo prepisano u Mojsijevom Zakonu (3. Knjiga Mojsijeva 23:34ff), tom Kazuističkom zakonu koji je uzdigao Levitski sistem sveštenečki sistem i koji je bio deo celog paketa (zakona) koji je Bog ustanovio na Sinaju.

Da ponovim, u Jezdrinoj knjizi možemo da dobijemo kratak uvid u to kako Biblija definiše Mojsijev zakon.

„Taj Jezdra vrati se iz Vavilona, a beše književnik vešt *zakonu Mojsijevom*, koji dade GOSPOD Bog Izrailjev, i car mu dade sve što zaiska, jer ruka GOSPOD Boga njegovog beše nad njim“ (Jezdra 7:6, moj akcenat)

Osmo poglavlje Knjige Nemijine govori o tome kako Jezdra iznosi Mojsijev zakon na trg ispred Vodene kapije kako bi zakon bio dostupan javnosti.

„Tada se skupi sav narod jednodušno na ulicu koja je pred vratima vodenim, i rekoše Jezdri književniku da donese knjigu zakona Mojsijevog koji dade Gospod Izrailju.“ (Nemija 8:1, moj akcenat)

Ovo okupljanje se razlikovalo od svrhe koja je opisana u poglavlju 3:1 Knjige Jezdrine. U ovom slučaju, ljudi su želeli da čitaju Zakon kako bi zadržali novi mesec sedmog meseca kao proslavu dana zahvalnosti Gospodu, jer im je pomogao tokom izgradnje zida oko Jerusalima. Oni su želeli da njegov zakon upravlja njihovim životima.²⁶ Štaviše, u četrnaestom stihu stoji da su oni „otkrili“ da treba da žive u „senicama“ tokom proslave sedmog meseca. Oni su pronašli da je u Zakonu zapisano kako je GOSPOD zapovedio kroz Mojsija da sinovi Izraela treba da žive

²⁵ C. F. Keil and F. Delitzsch, *Commentary on the Old Testament, Commentary on the Book of Ezra*, Peabody: Hendrickson Publishers, 2001, tom 4, str. 32.

²⁶ C. F. Keil and F. Delitzsch, *Commentary on the Old Testament, Commentary on the Book of Nehemiah*, Peabody: Hendrickson Publishers, 2001, tom 4, str. 144.

u senicama tokom proslave sedmog meseca“ (Nemija 8:14, vidi i 2. Mojsijeva 23:23-25; 4. Mojsijeva 29:1-6).

Pored toga, u 10. poglavlju Knjige Nehemijine pronaći ćemo da je Izrael odlučio da se odvoji od ljudi sa zemlje i da poštuje Zakon Božiji, tj. Mojsijev zakon.

„I ostali narod, sveštenici, Leviti, vratari, pevači, sluge u hramu i svi koji se odvojiše od naroda zemaljskih k zakonu Božjem, žene njihove, sinovi njihovi i kćeri njihove, svi koji su znali i razumeli, pristase s braćom svojom, glavarima svojim, i dođoše te se zakleše i kletvom zavezaše da hodimo po zakonu Božijem, koji je dat preko Mojsija, sluge Božijeg, i da držimo i izvršujemo sve zapovesti Gospoda Boga svog i zakone Njegove i uredbe Njegove. (Nehemija 10:28-29)

Novi meseci i godišnje proslave izvedene su iz onog što Biblija zove Mojsijev zakon.

Deveto poglavlje knjige Danila opisuje kako se Izrael oglušio o Božiji zakon, zbog čega je proklet.

„I sav Izrailj prestupi zakon Tvoj, i odstupi da ne sluša glas Tvoj; zato se izli na nas prokletstvo i zakletva napisana u *zakonu Mojsija*, sluge Božijeg, jer Mu zgrešismo“ (Danilo 9:11)

Stalno vidimo isti zakon koji se pominje u Bibliji. Štaviše, stih 13 ponavlja stih 11 kako bi nam skrenuo pažnju na to da uprkos zlu koje ih je zadesilo, oni su nastavili da se bune i nisu tražili naklonost Gospoda Boga i od svoje grešnosti se okrenuli ka njegovoj istini.

Poslednji citat Starog zaveta koji ću navesti povezuje „Mojsijev zakon“ sa Sinajem i statutima i presudama. Obratite pažnju na to da se ovde ne pominju samo žrtvovanje i obrezivanje. „Setite se da pratite uputstva mog sluge Mojsija, *sve zakone i propise* koje sam mu dao na Planini Sinaj za ceo Izrael“ (Malahija 4:4, moj akcenat).

Ako neko pročita i prostudira ove stihove videće da Biblija koristi termin „Zakon Mojsijev“ obimno i sveobuhvatno kako bi opisala *čitav zakonski*

paket koji je Bog dao Izraelcima kroz Mojsija. Nazovite ga Božijim zakonom ili Mojsijevim zakonom; sve je to isto. Bog je autor a ne Mojsije, ali ga je Bog dao kroz Mojsija, i bio je prolazan i privremen. Trebao je da traje samo dok obećano „seme“ ne dođe. „Zakon je dodat zbog prestupa, naredbom preko anđela i posrednika sve dok seme ne dođe onom kome je obećanje dato“ (Galaćanima 3:19).

Reč „dodat“ potiče od grčke reči *prostithemi* (*pros-tith'-ay-mee*). Ova reč znači dodatno postaviti, položiti pored, aneks, ponavljanje, dati još, povećati itd. Stoga, sveštenici su dodali, priložili kao aneks i postavili „Knjigu Mojsijevog zakona“ pored Zavetnog kovčega kao svedoka protiv Izraela.

Novozavetna definicija Mojsijevog zakona

U stihu 2:22 Jevanđelja po Luki, pročit ćemo da je Hrist prošao kroz rituale „pročišćavanja“ prepisane Mojsijevim zakonom. Drugim rečima, njegovi roditelji su ga obrezali i osveštali osmog dana, prema tom zakonu. Sam Isus koristi termin „Mojsijev zakon“ kada ga objašnjava učenicima na putu do Emausa nakon njegovog vaskrsenja. U dvadeset četvrtom poglavlju Jevanđelja po Luki, on im kaže: Onda počevši od Mojsija i svih proroka, on im je objasnio stvari o sebi koje stoje u svim Zavetima Biblije“ (Luka 24:27).

Ovo objašnjenje teško da može da bude jasnije - „u Zakonu Mojsijevom, prorocima i Psalmima.“ Stoga, on govori o trostrukoj podeli Starog zaveta. Reč „zakon“ je na grčkom *nomos* (*nom'-os*). Ona znači zakon (kroz ideju propisane upotrebe). Uglavnom, ona govori o propisima. Zapravo, odnosi se na Mojsijev zakon koji uključuje „tom knjige“ (vidi Jevrejima 10:7). Figurativno upotrebljena, ta reč se odnosi na bilo koji princip ili zakon.

U prvom poglavlju Jovanovog evanđelja, Jovan koristi taj termin u proročanstvu kada Filip objavljuje Natanailu - „Pronašli smo onog o kom je Mojsije pisao u Zakonu i o kome su proroci pisali – Isusa Nazarećanina, sina Josifovog“ (Jovan 1:45).

Isus koristi termin „Mojsije ... i proroci“ kako bi označio Stari zavet. Štaviše, to je termin koji označava Zakon. Zakon koji je Mojsije dao Izraelcima ukazivao je direktno na Hrista u svim simbolima i stihovima.

Prirodno je da Natanailo ukazuje na to da je pronašao onog o kome su govorili Zakon i proroci, jer budući da je bio Jevrejin, on je bio bolje upoznat sa Mojsijevim rukopisima i objavama proroka. U rukopisima proroka su najupečatljivija predviđanja koja je izgovorio sam Mojsije.

„Proroka ispred tebe, između braće tvoje, kao što sam ja, podignuće ti GOSPOD Bog tvoj; njega slušajte... Proroka ću im podignuti između braće njihove, kao što si ti, i metnuću reči svoje u usta njegova, i kazivaće im sve što mu zapovedim“

(5. Mojsijeva 18:15, 18)

Nažalost, savremeno hrišćanstvo olako shvata zapovest „slušaćete njega.“

Iste reči se javljaju u stihu 7:23 Jovanovog jevanđelja. „Ako se čovek na Šabat obrezuje da se ne pokvari zakon Mojsijev, srdite li se na mene što svega čoveka iscelih *na* Šabat“ (Jovan 7:23)?

Isus prekoreva one koji ga kritikuju, jer su ga toliko strogo okritikovali zbog jedne tako sitne stvari kao što je *Mojsijev zakon*. On nas podseća da je obrezivanje ušlo u praksu mnogo pre nego što je Mojsije sastavio zakon. Ovaj običaj je i postao to što jeste, jer je uključen u Mojsijev zakon i jer je postojao zajedno sa Zakonom. Ono što je Isus želeo da kaže ovim stihom jeste da ako detetov osmi dan na koji dete treba da bude obrezano pada na Šabat, zakon o obrezivanju ima prednost nad poštovanjem zakona Šabata, tako da Mojsijev zakon ne mora da bude prekršen.

Nijedan Jevrejin Isusovog vremena ne bi osporio ovu činjenicu. Isus je koristio ovo znanje da ih podseti da ako je obrezivanje samo jednog dela tela došlo na mesto zakona o šabatu, onda je isceljivanje čitavog tela zauzelo mesto zakona šabata i to u veoma velikoj meri. Na kraju, Isusove reči upućene onima koji su ga kritikovali ukazivale su na iskupljujuću svrhu Zakona u duhu Zakona koji je isto tako ukazao na predviđanje veće isceliteljske moći Isusa. Ovaj princip remeti šabat i proglašava ga konstantnim nasuprot poštovanju svakog dana prema onom što je zapisano u Zakonu. Sve u svemu, Isus se pozvao na Mojsijev zakon kako bi objasnio i razjasnio svoj stav.

U stihu 8:5 Evanđelja po Jovanu, pisari i Fariseji koriste Mojsijev zakon kako bi opravdali svoju nameru da kamenuju preljubnicu (vidi 5. Mojsijeva 22-23). Fariseji koriste *Mojsijev zakon* u pokušaju da zarobe Isusa. Primoravali su ga da da odgovor kojim bi prekršio zakon, kako bi taj odgovor upotrebili da ga zvanično optuže. Mislili su da ako u tome uspeju, Sanhedrin bi ga proglasio prestupnikom i uništio njegov uticaj na narod. Međutim, oni nisu uzeli u obzir činjenicu da bi on mogao da njihov đavolski, samopravični gnev okrene protiv njih samih i uništi svaki njihov pokušaj da pronađu gde se on to oglušio o Zakon. Oni takođe nisu računali na njegovu bezgraničnu mudrost kojom bi on mogao da reši problem a da ne ugrozi zakon niti da od sebe načini šarlatana. Iste reči ćemo naći i u trinaestom poglavlju Dela apostolskih. „I kroz njega svako ko veruje je oslobođen od svih stvari, od kojih se ne možete osloboditi *Mojsijevim zakonom*“ (Dela 13:39, moj akcenat). Pavlova izjava je jasna. Jedna od najvećih enigmi ljudskog iskustva je stalno ubeđivanje od strane većine legalista da čovek nekako može sebe da učini prihvatljivim za Svetog Boga ako poštuje zakon, rituale i moralne propise. Pavle se dobro potrudio da tu ideju pobije.

Funkcija Zakona, prema Pavlu, je da čoveku pruži znanje o grehu a ne da spase istog od greha.

Sledeći citati još bolje definišu Mojsijev zakon.

„Onda ustadoše neki od članova farisejske sekte rekavši da je neophodno obrezati ih i uputiti ih da se drže Mojsijevog zakona“ (Dela 15:5)

„I odredivši dan za Pavla, dođoše k njemu u gostionicu mnogi; kojima kazivaše svedočeći carstvo Božje i uveravajući ih za Isusa iz zakona Mojsijevog i iz proroka od jutra do samog mraka“ (Dela 28:23)

„Jer je u Mojsijevom zakonu napisano: Da ne zavežeš usta volu koji vrše. Bog se ne brine za volove, zar ne?“ (1. Korinćanima 9:9)

„Ko Mojsijev zakon ostavi po strani, umire bez milosti *pred* dva ili tri svedoka“ (Jevrejima 10:28)

Sveobuhvatni zakonski kodeks

Dakle, Mojsijev zakon nije sačinjen samo od žrtvovanja, rituala i ceremonija. On se sastojao od opsežnog spleta zakona, sveobuhvatnog kodeksa. On je predstavljao osnovu zaveta koji je Bog sklopio sa Izraelom na Sinaju (2. Mojsijeva 34:27), koji je uključivao: zapovesti, statute, presude, darove, uputstva za sveštenike, rituale pročišćavanja, zakone o stočarstvu, žrtvovanja, ceremonije, i zakone o čistom i nečistom mesu.

Njegova osnova je Sinajski zakon koji je Bog doneo sa Izraelcima. „I ponovo svedočim svakom čoveku koji je primio obrezivanje, da je on pod obavezom da se pridržava *celog* Zakona“ (Galaćanima 5:3, moj akcenat). Ponovo, „za svakog ko se pridržava *celog zakona* i prekrši samo jedan njegov deo, kriv je za sve“ (Jakovljeva 2:10, moj akcenat).

Ne možete sami birati koji deo Zakona ćete poštovati. Morate poštovati ceo Zakon, dvadeset četiri sata dnevno, sedam dana u nedelji, dvanaest meseci godišnje, sto posto vremena ili nećete uspeti. *Savršenstvo je Božiji jedini standard po pitanju Zakona* bilo da je u pitanju Deset zapovesti ili Mojsijev zakon! Ako se čovek savršeno ne pridržava tog zakona, kazna je večna, duhovna smrt, bez milosti!

3. Dublja analiza zakona

Od čega se sastoji?

Kao što smo već videli, zakon se sastoji od Deset zapovesti, od statuta, presuda, običaja i zapovesti u Knjizi o zavetu ili Mojsijevoj knjizi koju je Bog dao Izraelu na Sinaju. Slava Isusa Hrista, međutim, je daleko superiornija od Zakona datog na Sinaju. Zašto je onda Bog dao Izraelu zakon? Koju ulogu je on igrao za Izrael i koju ulogu on igra danas u našim životima?

Prve stihove koje ćemo razmotriti nalaze se u devetnaestom poglavlju Druge knjige Mojsijeve:

„I Mojsije izađe na goru k Bogu; i povika mu GOSPOD odozgo govoreći: Ovako kaži domu Jakovljevom, i reci sinovima Izrailjevim: Videli ste šta sam učinio Misircima i *kako* sam vas kao na krilima orlovim nosio i doveo vas k sebi. A sada ako dobro slušate glas moj i poštujete zakon moj, bićete moje blago mimo sve narode, premda je moja sva zemlja.“ (2. Mojsijeva 19:3-5)

Bog je sreo Mojsija u planini i pitao ga da se obrati Jakovljevoj kući, ljudima Izraela. *On je Zakon dao njima i samo njima – ne nejevrejima.* Bog je toj naciji dao naredbu, od njih je tražio da ga slušaju i da se drže njegovog zakona. „Ako poštujete moj zakon“, reče Bog, „bićete moje blago“ (2. Mojsijeva 19:3-5).

U stihovima 24:4-8 2. Knjige Mojsijeve stoji da je Mojsije zapisao sve što je Gospod rekao. Onda je uzeo Knjigu Zaveta (Knjigu *Mojsijevog zakona*) i pročitao je ljudima. Ljudi su odgovorili sa: „poslušaćemo.“ Mojsije je onda uzeo krv žrtve i ozvaničio zakon prskanjem krvi na Knjigu Zakona i ljude. Stoga, zakon je sklopljen između Boga i njegovih ljudi iz Izraela. Ako insistiramo na tome da moramo da poštujemo ovaj zakon ili bilo koji deo ovog zakona danas, moramo pre svega da se zapitamo da li smo mi ti Izraelci kojima je Bog dao zakon. Nakon dugog razmatranja, odgovor bi moralo da bude ne jer je zakon poništen.

Šesto poglavlje 5. Knjige Mojsijeve nam govori da je Bog izveo Izraelce iz Egipta svojom moćnom rukom i dao im zemlju koju je obećao njihovim očevima.

„Pa kad te zapita posle sin tvoj govoreći: *Kakva su to svedočanstva i uredbe i zakoni, što vam je zapovedio GOSPOD Bog naš? Onda kaži sinu svom: Bejasmu robovi Faraonovi u Misiru, i izvede nas GOSPOD iz Misira rukom krepkom, I učini GOSPOD znake i čudesa velika i zla u Misiru na Faraonu i na svemu domu njegovom pred nama, A nas izvede odande da nas uvede u zemlju za koju se zakleo ocima našim da će nam je dati. I zapovedi nam Gospod da vršimo sve ove uredbe bojeći se GOSPODA Boga svog, da bi nam bilo dobro svagda i da bi nas sačuvao u životu, kao što se vidi danas. I biće nam pravda, ako se budemo pridržavali i ako ispunimo sve zapovesti ove pred GOSPODOM Bogom svojim kako nam je zapovedio.*“
(5. Mojsijeva 6:20-25)

Pitanje koje nam pada na pamet jeste da li smo ikada bili robovi Faraona? Odgovor je, naravno, ne. Međutim, mi smo *bili* robovi nečeg drugog. Čega to? Poglavlje 7 Poslanice Rimljanima nam daje odgovor. „Jer znamo da je zakon duhovan; a ja sam telesan, prodat stegama greha“ (Rimljanima 7:14). Stoga, čak iako nismo bili Faraonovi robovi (što je vrsta greha), mi *smo bili* robovi greha (Rimljanima 7:14). Bez obzira na to, veza je očigledna. Bog je zapovedio Izraelcima da poštuju sve dekrete koje je dao Mojsiju na Sinaju za njihovo dobro, njihovo preživljavanje i njihovu pravičnost, *ako* budu dovoljno pažljivi da ispoštuju *svaki* od njih. Međutim, treće poglavlje Poslanice Rimljanima kaže: „*Jer se delima zakona ni jedno telo neće opravdati pred Njim; jer kroz zakon dolazi poznanje greha*“ (Rimljanima 3:20, moj akcenat).

Postaje očigledno ako verujemo u Hristove reči preko Pavla, Biblija nam govori da niko nije pravičan poštovanjem zakona. Stoga, *svrha Zakona nije da nas učini pravičnim, već da učini da postanemo svesni greha i naše grešne prirode i da nas više nego išta dovede do Hrista.*

Pročitaćemo dvadeset osmo poglavlje 5. Mojsijeve:

„Ako dobro poslušáš glas GOSPODA Boga svog držeći i tvoreći sve zapovesti Njegove, koje ti ja danas zapovedam, uzvisiće te GOSPOD Bog tvoj iznad svih naroda na zemlji. I doći će na te svi ovi blagoslovi, i preplaviće te, ako budeš slušao glas GOSPODA Boga svog.“ (5. Mojsijeva 28:1-2)

Bog bi onda postavio Izrael daleko iznad nacija koje su ga okruživale, ali samo *ako bi oni u potpunosti slušali* Gospoda njihovog Boga i pažljivo sledili sve Njegove zapovesti. On im je takođe rekao da, ako ga budu slušali, svi blagoslovi će ih snaći. Sinajski zakon je predstavljao uslovljavanje – ako..., onda... Ako neko pročita blagoslove koje je Bog naveo u stihovima 5. Knjige Mojsijeve 28:2-14, otkriće da su svi fizički a ne duhovni iako ukazuju na više duhovno ispunjenje.

Šta je druga strana novčića? „Ali ako ne poslušáš glas Gospoda Boga svog da držiš i твориš sve zapovesti Njegove u uredbе Njegove, koje ti ja danas zapovedam, doći će na tebe sve ove kletve i stići će te“ (5. Mojsijeva 28:15). Kao posledica toga, ako ne budu slušali Boga, zadesiće ih kletve. Ponovo, obratite pažnju na to da su navedene kletve fizičke a ne psihičke. Moramo da postavimo pitanje: „Koja je svrha zakona?“ Treće poglavlje Poslanice Galaćanima daje nam odgovor: „Šta će dakle zakon? Radi greha dodade se dokle dođe seme koje mu se obeća, i postavili su ga anđeli rukom posrednika“ (Galaćanima 3:19). Kada čovek pogleda u ogledalo Božijih zahteva, ponos i hvala utihnu i Bog ga proglasi krivim. Kada govorimo o stihovima 3:19-20, 23, Poslanice Rimljanima, Everett F. Harrison kaže sledeće:

„Poslednja reč Jevrejinu (stih 20) je namenjena da mu oduzme svaku podršku koju on gaji prema Mojsijevom zakonu, reč „zakon“ se koristi na isti način kao i na mestu gde se ona drugi put javlja, u stihu 19. Opravdanje pred Bogom ne može se dostići pokušajem poštovanja zakona (bilo kog njegovog dela), ma koliko čovek uživao dok sledi te zakone. Kao što je Isus ukazao, niko nije uspeo da do kraja ispoštuje zakon (Jovan 7:19, moj akcenat).²⁷

²⁷ Everett F. Harrison, *The Expositor's Bible Commentary*, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, Tom 10, *Romans*, 1976, str. 39-40.

Delima zakona

Frazu „delima zakona“ koju Pavle prvi put upotrebljava u stihu 3:28 Poslanice Rimljanima se nekoliko puta javlja u stihovima 2:16, 3:2, 5, 10 Poslanice Galaćanima. Fraza „neće se opravdati niko pred Njim“ je citat stiha 143:2 Psalma. Harison kaže da postoji promena u Grčkom tekstu, fraza „niko živ“ je promenjena u „niko od krvi i mesa“. Ovo je, kako on objašnjava „promena namenjena da istakne krhkost čoveka i njegova nemogućnost da ispuni Božije zahteve“ (vidi 8:3). On dalje kaže: „Praktični rezultat ozbiljnog poštovanja zakona je svest o grehu“ (vidi 5:20, 7:7-11).²⁸

Čovek pod Zakonom je udaljen od milosti i odvojen od Hrista. Ovaj uslov služi samo kako bi se produbila njegova svest o predstojećem neuspehu. Zakon glasno objavljuje potrebu legaliste za Jevanđeljem Carstva Božijeg, bez obzira na njegovo verovanje da udovoljava Bogu time što poštuje Šabat, svete dane, nove mesece (Jevrejski kalendar), desetine, zakone o čistom i nečistom mesu. William Hendricksen iznosi sledeće viđenje Rimljanima 3:20.

„Pavlov argument je nepobitan. Delima zakona niko ne može ikada biti opravdan pred Bogom ... Stoga, samo je jedan zaključak moguć. Čovek je proklet, proklet, proklet. Njegovo stanje je potpuno beznađežno i očajno. I zakon, koji ne zahteva ništa manje nego moralno i duhovno *savršenstvo* (vidi 3. Mojsijeva 19:2), stanje koje čovek nikada ne može da dostigne jer to nije u njegovoj moći, u njemu stvara užasan, grozan osećaj grešnosti; a stoga i predstavu o propasti, potpunoj i večnoj.“²⁹

Ako je Pavlov argument nepobitan, onda čemu Zakon služi? Pavle nam daje odgovor na to pitanje u stihu 3:19 Poslanice Galaćanima. Nakon brižljivog razmatranja tematike, Pavle izgleda da je došao do prigovora, pre svega – koja je svrha Zakona ako je čovek osuđen na propast? Zašto ga je Bog uopšte i davao? Ako ga je Bog dao i naveo ljude da ga poštuju,

²⁸ Isto

²⁹ William Hendricksen, *New Testament Commentary: Commentary on the Epistle to the Romans*, Grand Rapids: Baker Book House, 1981, str. 125.

i ako ga je Biblija navela kao zapovest, zašto ga je Pavle procenio beskorisnim? Ma kako se to nama činilo, Pavle je zapravo tvrdio suprotno, da zakon nije beskoristan. Naprotiv, on tvrdi da je Bog dao Zakon Izraelu radi nečeg velikog i važnog. Ta svrha se ticala ispunjenja Avramovog obećanja zemlje u nasleđstvo i dela budućeg Mesije. „Radi greha dodade se dokle dođe seme koje mu se obeća, i postavili su ga anđeli rukom posrednika“ (Galaćanima 3:19).

Zakon je pokazao pravu prirodu greha i služio kako bi se povećala čovekova svest o tome koliko je zapravo grešan. On nikada nije nikoga učinio pravičnim pred Bogom niti je to mogao, već je osuđivao greh u čoveku i otkrivao kazne za taj greh. Prilikom toga, on je upoznao čoveka sa delom iskupljenja preko budućeg Mesije koji treba da ustanovi Božije Carstvo na zemlji i da donese spasenje Njegovim ljudima.

Koliko bi ovaj zakonski sistem trajao? Sve dok ne dođe seme na koga se obećanje odnosilo. Ko je bio to obećano seme ili dete? Očigledno je da je u pitanju bio Isus Hrist. Da li je došao! Naravno da jeste! Reč „do“ označava završnu tačku, kraj prethodnih okolnosti i početak novih. Glasnici koje je Bog postavio (uključujući Jovana i Isusa) propovedali su Zakon i Proroci sve do Jovana. Nakon toga je nastupila delotvornost milosti. Pošto je Zakon trajao samo do Mesijinog dolaska, Bog mora da je imao nešto bolje na umu za Izraelce. Ako je on imao nešto bolje na umu za njih, mora da je i za nas imao nešto bolje na umu. Četvrto poglavlje Galaćanima objašnjava šta je to bilo:

„A kad se navrší vreme, posla Bog sina svog, koji je rođen od žene i pokoren Zakonu. *Bog posla njega da kupi slobodu za nas koji smo bili robovi Zakona tako da on može da nas usvoji kao sopstvenu decu.* I zato što ste vi nejevreji postali njegova deca, Bog je poslao duh svog sina u vaša srca i sada vi možete da zovete Boga svojim dragim Ocem. Sada više nisi rob već Božije jedino dete. I pošto si njegovo dete, sve što on ima pripada tebi“ (Galaćanima 4:4-7, moj akcenat)

Nakon što je rekao Galaćanima da više nisu robovi Zakona, Pavle ih je strogo kažnjavao kada su se vraćali nekim delovima Zakona (vidi Jevrejima 6:1-3).

„I sada kada ste pronašli Boga (ili da se bolje izrazim, kada je Bog pronašao vas), zašto se vraćate nazad i ponovo postajete robovi slabim i beskorisnim duhovnim moćima ovoga sveta? *Pokušavate da nađete milost u Boga time što radite ili ne radite određenim danima ili mesecima ili godišnjim dobima ili godinama.* Strahujem za vas. Plašim se da je sav moj trud oko vas bio uzaludan“ (Galaćanima 4:9-11)

Neki Galati, pod uticajem judaizera, počeli su da poštuju običaje jevrejskog kalendara. Pavle je rekao da strahuje za njih. Bog nikada nije dao Galaćanima svoj Zakon i Pavle ih nikada nije podučavao o Zakonu. Pavle ih je upoznao sa Jevanđeljem Carstva Božijeg, milošću i verom! On je bio ljut jer su oni dozvoljavali judaizerima da ih nagovore da pomešaju Mojsijev zakon sa milošću Jevanđelja!

Fizički prikazi

Bog često koristi fizičke slike kako bi preneo duhovne istine – na primer, priča o lozi i granama. On koristi Zakon na isti način. Zakon je duhovni i ima duhovnu svrhu u našim životima. Ono što je Bog dao Mojsiju i Izraelu je fizička slika (senka, da se tako izrazim, vidi Kološanima 2:17, Jevrejima 8:5, 10:1) kako bi nam pomogao da shvatimo duh (stvarnost) Zakona. Drugo poglavlje Poslanice Kološanima kaže da su one „senke stvari koje će doći, ali telo je Hristovo“ (Kološanima 2:17).

Elementi zakona su bili samo blag nagoveštaj stvari koje će doći, ne stvarnost. Stvarnost je telo Hristovo, tj. sam Hrist. Sve je u Zakonu ukazalo na Hrista i najavilo ga. Postoji velika razlika između tela i senke koju to telo baca. Telo je čvrsta supstanca a senka je samo odraz. Čim imamo supstancu, odraz je beskoristan i nije obavezujući za nas. Mojsijev zakon je stoga senka koja ukazuje na Hrista. Svako ko poseduje stvarnost kao što je telo Isusa Hrista, bio bi nesmotren da se vrati na senku. Upravo je ovo Pavle rekao Galaćanima.

Sedmo poglavlje Rimljanima predstavlja kratku analizu dobrih strana Zakona i njegove antiteze, greha. Zakon, kako Pavle tvrdi, nije problem, već smo problem mi kao ljudska bića koja su prodana u ropstvo sa grehom kao našim gospodarom.

„Tako je, dakle, zakon svet i zapovest sveta i pravedna i dobra. Dobro li dakle bi meni smrt? Bože sačuvaj! Nego greh, da se pokaže greh dobrom čineći mi smrt, da bude greh odviše grešan zapovešću. Jer znamo da je zakon duhovan; a ja sam telesan, prodat pod greh.“ (Rimljanima 7:12-14)

Pavle opisuje Zakon kao svet, pravičan, dobar i duhovni. Sada pošto nismo deo nacionalnog, fizičkog Izraela koji je primio Sinajski zakon i stoga nismo uključeni u isti, da li bi Zakon imao sasvim drugačiju svrhu za naše živote nego što je imao za živote Izraelaca? Pa, Pavle je rekao da je Zakon duhovni. Možemo li mi onda da izvedemo zaključak da Zakon ima duhovnu a ne fizičku svrhu u našim životima? Da možemo. I on je zaista ima.

4. Svrha Zakona

Svrha Zakona

Hajde sada da se pozabavimo svrhom Zakona. Vraćanjem na poglavlje 3 Galaćanima, čitamo: „Šta će nam Zakon onda? On je dodat zbog prestupa, naredbom preko anđela rukom posrednika, sve dok seme ne dođe onom kome je dato obećanje“ (Galaćanima 3:19).

Hendricksen beleži: „Zakon deluje kao lupa. Ta sprava zapravo ne povećava broj prljavih tačaka na odeći, već ih dodatno ističe i otkriva i one koje čovek nije sposoban da vidi golim okom... Stoga, zakon je donesen tako da ne zahteva ništa drugo do savršenu ljubav prema Bogu i susedu ... čovek bi mogao da ispunjenjem ovog dođe do Spasitelja.“³⁰

Hendricksen jasno vidi svrhu Zakona, On shvata da je Bog dao Zakon da nas dovede do Spasitelja.

James Montgomery Boice kaže: „Zakon je taj koji pretvara greh u prestup ... pa čak i stavlja akcenat na isti (Rimljanima 5:20). Ovim činom, zakon vrši funkciju ukazivanja na čovekovu potrebu za spasiteljem.“³¹ Bog nije dao svoj zakon sve do 430 godina nakon Avramovog zakona (Galaćanima 3:17). Staviše, odnosio se samo na Izrael i ni na jednu drugu naciju, sve dok Hrist nije došao. Kada je Hrist uveo Novi zakon, on je ukinuo Mojsijev. Kada Pavle kaže da je zakon „dodat“, on nije dodat starom Zakonu, on je donesen zbog prestupa. Prestupi su predstavljali strogi cilj i svrhu zbog kojih je Bog dodao, kodifikovao i proglasio Zakon važećim. Prestupi su tako svrha Zakona. Oni koji su bezgrešni, njima ne treba Zakon. Bog je za grešnike sklopio Zakon.

³⁰ William Hendricksen, *New Testament Comentary, Commentary on the Epistle to the Galatians*, Grand Rapids: Baker Books, 1995, str. 141.

³¹ James Montgomery Boice, *The Expositor's Bible Commentary*, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, tom 10, *Galatians*, 1976, str. 464-65

Kako Zakon funkcionise?

Kako, onda, Zakon funkcionise? Već smo videli objašnjenje koje nam je dao Boice ali meni se dopada i ono koje daje Lenski:

„On je poput usnulog lava ili lava koji se tiho kreće. Primeni štap zakona na njega, bocni ga malo i pokazaće kljove, podivljaće i zarežaće, pokušać da ga raskomada i rasparča, pokazaće da je on u suštini divlja zver. Taj štap zverku ne čini zverkom. On ne može da je ubije niti promeni. Sve što može da učini jeste da pokaže šta je ta zver u suštini. To važi i onda kada je štap dovoljno težak da pokori zver za svagda, do samog pokoravanja je došlo isključivo prevladavajućom silom.“³²

Zakon postoji da bi nas učinio svesnim prestupa ili grehova. To je jedan od razloga zašto se u Starom zavetu slavi Dan pokajanja i primenjuje dvadesetčetvorodnevni post (3. Mojsijeva 23:27). Svrha posta je da pokaže Izraelcima koliko su grešni prema Bogu. Postiti, odnosno izdržati bez hrane i vode 24 sata – služilo je samo da ih navede da postanu svesni grehova koje su počinili pod zakonom u prethodnoj godini i da im pokaže koliko je slaba njihova priroda. Čitav Mojsijev zakon uključujući i ceremonijalne, moralne, i civilne aspekte, Bog je ukinuo dolaskom Isusa. Judaisti koji su zabrinjavali Galate nisu prihvatili novozavetna učenja Isusa i Pavla. Iako su Judaisti prihvatili hrišćanstvo, oni su bez obzira na to stavili veliki akcenat na ceremonijalni aspekt zakona (Dela 15:1, 5). Iako su prihvatili Isusovu dovoljnu žrtvu zarad oprosta grehova, oni su smatrali da čovek treba da sledi Mojsijev zakon u svim aspektima uključujući i obrezivanje. Osim ako neko ne prihvati oba, spasenje je nemoguće. Pavle je to porekao. Zakon osuđuje, ali je Pavle u osmom poglavlju Poslanice Rimljanima rekao: Stoga sada nema osuđivanja onih koji su u Hristu Isusu“ (Rimljanima 8:1). Stoga, oni koji su u Hristu Isusu, nisu pod osudom niti kaznom zakona!

³² R.C.H. Lenski, *Commentary on the New Testament, The interpretation of St. Paul's Epistle to the Galatians*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 157-158.

Pored toga što je Bog dao zakon na Sinaju, mi takođe možemo da vidimo da ga je dao Mojsiju posredstvom anđela, a Mojsije je bio posrednik između Boga i ljudi. Štaviše, vidimo da je Bog dodao zakon „zbog prestupa da nas učini svesnim grehova“. U poglavlju 3 Poslanice Galaćanima pročit ćemo: „Sada su obećanja izgovorena Avramu i njegovom semenu.“ On ne kaže: „I semenima“, obraćajući se mnogima, već se obraća samo *jednom*. I kad kaže: „I tvom semenu“, misli na Hrista (Galaćanima 3:16).

„Zakon je došao tako da se prestupi umnože, a tako gde se greh umnoži i milost se umnoži takođe pa kako greh vlada u smrti, milost vlada kroz pravičnost do večnog života kroz Isusa Hrista našeg Gospoda“ (Rimljanima 5:20-21)

Onda vidimo da je Bog dodao Zakon, jer je navodno želeo da se greh poveća. Da li to znači da ćemo zbog Zakona više grešiti? Da li to Pavle želi da nam kaže? Ne! Ono što Pavle ovde govori jeste da je Bog dodao Zakon, jer je želeo da učini da postanemo svesni svojih grehova a ne da bi ih Zakon uvećao. Stih se nastavlja i govori nam kako je Zakon dodat kako bi nas učinio svesnijim grehova – da će se još više povećati Hristova milost (tj. da ćemo i mi postati svesniji Hristove milosti i da ćemo se približiti njemu i milosti koju on nudi). Dobro, zašto je Bog želeo da se milost uveća? On je želeo da se milost uveća tako da baš kao što je greh vladao u smrti tako će i milost vladati u pravičnosti i doneti večan život. Onda kroz koga dolazi večni život? Dolazi kroz Isusa Hrista, obećano dete – ne kroz Zakon niti poštovanja nekog dela Zakona. Dakle zašto je Bog onda dao Zakon? I kome je Zakon namenjen? Pravičnima? Ne, zakon je namenjen nepravičnima.

„Znajući ovo da *pravedniku zakon nije postavljen*, nego bezakonicima i nepokornima i bezbožnicima i grešnicima, nepravednima i poganima, krvnicima oca i matere, krvnicima ljudskim, kurvarima, muželožnicima, ljudokradicama, lažljivcima, klevtoprestupnicima, i ako šta ima protivno zdravoj nauci.“ (1. Timotiju 1:9-10, moj akcenat)

Brat po Hristu mi je jednom rekao da veruje da je Bog osmislio svoj Zakon i dao ga čovečanstvu, tako da bude mira i harmonije među čovečanstvom i između čovečanstva i njegovog Stvoritelja. Drugim rečima, on veruje da je Božiji zakon, dat na Sinaju, univerzalno primenljiv na celo čovečanstvo, što je koncept koji i danas dominira među evanđelistima. Da li je Bog zapravo osmislio svoj Zakon za čovečanstvo i dao ga istom tako da bude mira i harmonije između čovečanstva i njegovog Stvoritelja? Već smo videli da je Bog dao Zakon samo izraelskoj naciji i da ako je ona bude sledila biće blagoslovena (5. Mojsijeva 28:1-2). Nigde se ne pominje da se Zakon odnosi na nejevrejski narod niti na bilo koji drugi narod osim na Izraelce.

Ako koncept da je zakon univerzalno primenljiv na celo čovečanstvo važi i danas, on bi možda bio važeći da ga celo čovečanstvo prati doslovce. On nije važeći kako praktično tako i realistički gledano. Biblija kaže da pre nego što je Isus žrtvovao sebe i pomirio nas sa Bogom, njegov (Božiji) *gnev je bio nad nama i mi smo bili njegovi neprijatelji*. „Jer kad smo se pomirili s Bogom smrću Sina njegovog dok smo još bili neprijatelji, mnogo ćemo se većma spasti u životu Njegovom kad smo se pomirili“ (Rimljanima 5:10, vidi i Kološanima 1:21-24)!

„Znajući ovo da *pravedniku zakon nije postavljen*, nego bezakonicima i nepokornima i bezbožnicima i grešnicima, nepravednima i poganima, krvnicima oca i matere, krvnicima ljudskim.“ (1. Timotiju 1:9, moj akcenat)

Reč „nego“ u devetom stihu ukazuje na kontrast a kontrast nagoveštava razliku. To su moralne zapovesti u sklopu Deset zapovesti. Stoga, vidimo da se ovi zakoni ne odnose na *pravične* uprkos njihovoj univerzalnosti i večnom postojanju. Kao posledica toga, Bog nije napravio Zakon za pravične. I ko su pravični nego oni koji su kršteni i koji su prihvatili Hrista kao svog Spasitelja, u kojima boravi Sveti duh koji je na njih preneo Hristovu pravičnost, koji veruju u Isusove reči o Avramovoj zemlji koja će biti nasleđena i u Carstvo Božije i koji svoju veru i poverenje polažu u njega?

Zakon se obraća onima koji su pod Zakonom

Pavle je u trećem poglavlju Rimljanima objavio sledeće:

„A znamo da ono što zakon govori, govori onima koji su u zakonu (izgubljeni), da se svaka usta zatisnu, i sav svet da bude kriv Bogu; Jer se delima zakona nijedno telo neće opravdati pred Njim; jer kroz zakon dolazi poznanje greha“ (Rimljanima 3:19-20, moje objašnjenje)

Zakon se obraća onima koji su pod Zakonom. Ako smo preporođeni vernici, mi nismo pod Zakonom. Bog nikada nije nameravao da nas Zakon spase niti prosveti. Svest o grehu dolazi kroz Zakon i pridržavanje Zakona nas nikada ne može opravdati. Pavlova izjava je savršeno jasna. Jedna od najvećih enigmi ljudskog iskustva je stalno ubeđivanje većine religioznog naroda da čovek nekako može sebe učiniti prihvatljivim svetom Bogu poštovanjem zakona, rituala i moralnih pravila. Pavle se, međutim potrudio da pobije tu ideju.

On kaže da niko pod Zakonom neće biti proglašen pravičnim i da usta svakoga pod Zakonom će biti zatvorena i da će on ili ona odgovarati Bogu za svoja dela. Zašto zatvorena? Zato što, nakon što ne uspe da se drži Zakona, čovek se ne može pohvaliti istim. Zakon ne čini čoveka pravičnim, već ga čini svesnim grehova.

Mi moramo da postanemo svesni svojih grehova kako bismo došli do pokajanja, bili pomireni sa Bogom i umirili njegov greh. „Tamo gde nema zakona nema ni prestupa“ (Rimljanima 4:15). Ovaj pasus jasno pokazuje da nas Bog ne smatra odgovornim tamo gde nema zakona. Međutim, postoji Zakon i on donosi gnev! Ako donosi gnev, možemo li da razdvojimo kaznu Zakona od samog Zakona? Odgovor je odlučno: Ne! „Zato, kao što kroz jednog čoveka dođe na svet greh, i kroz greh smrt, i tako smrt uđe u sve ljude, jer svi sagraše. Jer greh beše na svetu do zakona; ali se greh ne primaše kad ne beše zakona“ (Rimljanima 5:12-13).

Prelaženje preko granica

Greh je ušao u svet preko Adama a (duhovna) smrt preko greha. Kroz Adama, smrt je došla svim ljudima. Zašto – svako rođen po Adamovoj slici je rođen duhovno mrtav i svako je zgrešio. Iako je greh bio u svetu pre nego što je Bog dao Zakon, on ga nije uzeo u obzir jer nije postojao pisani, formalni i kodifikovani zakon! Stoga, Zakon nije doneo grehe u naše živote, već je samo ukazao na ono što je već postojalo tu zbog Adamovog greha.

Reč koja je upotrebljena u stihu 4:15 Poslanice Rimljanima je na grčkom *parabasis*. Lenski kaže da ona znači ili podrazumeva prekršen zakon ili prekršenu normu. *Parabasis* je greh u smislu prekršenog zakona, a na grčkom znači „hodati pored“ puta prepisanog Zakonom. Odbijanje tog puta na neprijateljski način (i) hodati drugim putem“ (moje zgrade).³³ Stoga, Grci imaju sliku hodanja „pored“ Zakona ili norme i s prezirom odbijanje tog puta dok naša reč „prestup“ stvara sliku o nelegalno pređenoj granici, zabranjene teritorije, a ne puta pored koga se hoda ili drugog puta kojim se hoda suprotstavljajući se Zakonu. Stoga, naša reč „prestup“ ne ukazuje na pravo značenje grčke reči. Ona samo podrazumeva da smo zgrešili kršenjem Zakona ili granica, što je bio važan koncept u vreme Starog zaveta. Međutim, mi smo sada u doba Novog zaveta i reč koja se koristi za greh je *hamartia*. *Parabasis*, kao reč za greh, tj. prelaženje granica Zakona, sada ima manji značaj.

W. Gunther to ovako opisuje:

„Dok se *adikia* i *anomia* shvataju u uopštenom smislu i odnose na nepravdu u smislu anti-društvenih i nezakonitih radnji, a sa druge strane *asebeia*, nepoštovanje i *harmatia* su direktno orijentisane ka Bogu kao osobi, *parabasis* se odnosi na Božije milostive uredbe poput njegovog zaveta (Jevrejima 9:15) i zakona (Rimljanima 2:23 ff., 4:15; Jakovljeva 2:9-11), njegovu zapovest i tradiciju (Matej 15:2f). Zato što se Božije uredbe iz Starog zaveta, posebno zakon (*Nomos*) javljaju u sasvim drugačijem

³³ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament, The Interpretation of St. Paul's Epistle to the Romans*, Peabody: Hendrickson, 1998, str. 313.

svetlu kada govore o događajima vezanim za Hrista, *hamartia* postaje suštinska ideja greha, dok *parabasis* naglo opada.“³⁴

Kada je Novi zakon u pitanju, nije stvar u prelaženju granice ili u „hodanju kraj zakona“ i u odbijanju istog sa prezirom, već se radi o neispunjenju očekivanja i neuspehom življenju prema normama. Zašto je došlo do takve promene? Šta se desilo pa se smanjio uticaj *parabasis*? Gunther to naziva dolaskom Hrista.

„Skoro svi slučajevi gde se reči *parabasis* i *parabates* javljaju u Pavlovim rukopisima ... Kao u petnaestom poglavlju Jevanđelja po Mateju, tako i kod Pavla zakon ne predstavlja više središte hrišćanske vere (zbog dolaska Hrista, tj. njegovog dolaska da uzdigne zakon do svoje više sudbine.) Zakon je pomeren sa svoje funkcije kao način spasenja pomoću *pistis*, vere, koja je omogućena dolaskom, smrću i vaskrsenjem Isusa Hrista ... Vera u Hrista ne menja zakon, već pruža način dolaska do pravičnosti čak i za one koji ne poznaju zakon i zato ne mogu da ga prekrše ... Stoga, *parabasis* ne može više da bude glavni sadržaj koncepta o grehu kao što je to bio kod Jevreja. Greh meri sam Bog i više se ne meri isključivo zakonom. Samo u stihovima 4:14-20 Poslanice Rimljanima, greh je univerzalna činjenica koja se naziva kršenjem (*parabasis* se ovde koristi kao sinonim za *paraptoma*) ... Hrist je učinio zakon spasenja nemoćnim. On je zamenjen načinom verovanja u Hrista ili Hristove vere... Stoga se javlja pitanje koju ulogu taj zakon sada ima. Pavle u stihu 3:19 Poslanice Galaćanima kaže da svrha zakona u istoriji spasenja leži u njegovoj funkciji ukazivanja na greh. On upućuje čoveka na prestup i vodi ga ka grehu i samim tim ga vodi ka Hristu“ (Rimljanima 7:7-12).³⁵

Pavle postavlja pitanje u sedmom poglavlju Poslanice Rimljanima: „Šta mi onda treba da kažemo? Da li je Zakon greh?“ Njegov odgovor dolazi brzo i sa saosećanjem, „Neka nikada ne bude! On pasus završava ovim objašnjenjem.

³⁴ W. Gunther, *New International Dictionary of New Testament Theology*, Art. Parabasis, Grand Rapids: Zondervan, tom 3, 1986, str. 584.

³⁵ Isto, str. 584-585.

„Šta ćemo dakle reći? Je li zakon greh? Bože sačuvaj! Nego ja greha ne poznah osim kroz zakon; jer ne znadoh za želju da zakon ne kaza: NE ZAŽELI. A greh uze početak kroz zapovest, i načini u meni svaku želju; jer je greh bez zakona mrtav. A ja življah nekad bez zakona; a kad dođe zapovest, onda greh ožive, A ja umreh, i nađe se da mi zapovest bi za smrt koja beše data za život. Jer greh uzevši početak kroz zapovest prevari me, i ubi me njome. Tako je, dakle, zakon svet i zapovest sveta i pravedna i dobra. Dobro li dakle bi meni smrt? Bože sačuvaj! Nego greh, da se pokaže greh dobrom čineći mi smrt, da bude greh odviše grešan zapovešću.“ (Rimljanima 7:7-13, moj akcenat)

Pavle je nastavio da rado obavlja svoj posao, misleći da je pravičan i savršen na sve načine sve dok nije otkrio da je greh došao kroz Zakon. Da u Zakonu ne stoji: ne zaželi, Pavle ne bi znao da je žudio. Pouka ovde je ta da mi ne možemo da znamo šta je greh bez Zakona. Zašto? *Van zakona, greh je mrtav*. Međutim, kada je Zakon došao, greh je zaživeo i mi smo umrli (duhovno). Dakle, šta je Zakon doneo? – Smrt! (Uporedite ovo sa onim što milost donosi u stihovima 5:20-21 Poslanice Rimljanima.)

U petom poglavlju Poslanice Rimljanima Pavle nas podseća da:

„A zakon dođe uz to da se umnoži greh; jer gde se umnoži greh onde se još većma umnoži blagodat, Da kao što carova greh za smrt, tako i blagodat da caruje pravdom za život večni, kroz Isusa Hrista Gospoda našeg.“ (Rimljanima 5:20-21)

Zapovest za koju je Bog nameravao da donese život, zapravo je donela smrt! Pavle je verovao da će ona doneti život pre nego što je prihvatio veru, ali kada je otkrio da se sva njegova „pravičnost“ svodi ni na šta i nije ništa više do nečista krpa pred Božijim očima (Isaija 64:6), on je promenio svoje mišljenje. Međutim, sve je bilo u redu sa Zakonom jer je bio svet, dobar i pravičan. Greh je predstavljao problem! Greh je taj koji ubija! Pavle je, poput većine nas, sebe zavaravao misleći da zakon može da donese spasenje. Mi, poput Pavla, moramo da otkrijemo razliku koju milost pravi. Na isti način na koji je Hrist to razjasnio Pavlu, mi moramo da priznamo da Zakon nikada ne može da nas učini pravičnim pred Bogom, ma koliko se mi trudili da ga sledimo.

Kako je zakon svet, dobar i pravičan ako dovodi do (duhovne) smrti? Poslušajte Everett F. Harrisona:

„On je svet jer dolazi od Boga i traga za grehom. On je pravičan jer ljudima postavlja pravične zahteve i zato što brani i osuđuje greh. On je dobar (koristan) jer je njegov cilj život (stih 10).³⁶

Zakon je varao i danas vara ljude, ali Bog je bio spreman na to i promenio je njegovu svrhu kod ljudi. Dunn kaže:

Zakon je i dalje sveti, izdvojen za Boga, prihvatljiv za Boga ... Zapovest je još uvek pravična i još uvek sasvim jasno definiše uslove po kojima je odnos između Boga i ljudi zasnovan na posledicama čovečije neposlušnosti. On je još uvek dobar, namenjen da koristi čoveku u različitim dimenzijama njegovog pojedinačnog i telesnog postojanja.³⁷

Međutim, ako Pavle izjednačava zapovest sa smrću i ako je „dobar“ zar to onda nije kontradiktorno? Ne ako to posmatramo sa Pavlove tačke gledišta. Dat je od strane Boga i definiše ono što Bog zahteva; stoga, on je suštinski dobar. Zakon ne treba kriviti za smrt. Zakon može da nas osudi na smrt, ali pravi krivac nije Zakon. Zakon samo radi svoj posao. Greh uzrokuje smrt. Štaviše, greh samo aktivira Zakon kao posrednika smrti. Suštinski, on nas čini svesnim karaktera greha. Greh je, stoga, moć koja dolazi do svog kraja Zakonom. On određuje posledice neposlušnosti. Na kraju, Zakon nama koristi jer pokazuje put do spasenja kroz Isusa Hrista jer nas vodi ka njemu i njegovoj spasiteljskoj milosti.

Lenski govori o delu i mestu Zakona. Zakon, prema njegovom mišljenju, pripada strani Adamovog pada i strani greha. Zakon pada na stranu Adamovog pada i greha, što čini zakon sekundarnim po funkciji. Da li je on onda doveo do toga da se greh poveća? Ne! On je samo povećao i pojačao ljudsku svest o grehu.

³⁶ Everett F. Harrison, *The Expositor's Bible Commentary*, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, Vol. 10, Romans, 1976, str. 80.

³⁷ James D. G. Dunn, *Word Biblical Commentary*, Romans 1-8, Dallas: Wordbooks Publishers, 1988, tom 38A, str. 402.

„I iz tog razloga“, Lenski piše, „Pavle piše *zakon* bez člana, ali koristi određeni član pred imenicama *pad, greh. (law; the fall, the sin)*. Dva puta, *the death*, dva puta *the grace* – sve sa određenim članom.“³⁸

Stoga, na isti način na koji je zakon povećao svest o grehu, takođe je povećao svest o milosti u izobilju, tj. moć koja nas je spasla, nemerljivo se povećala iznad moći koja nas je osudila na smrt. Pavle je okrenuo Zakon naglavačke i od njega načinio antitezu milosti. On se držao toga da Zakon nije odgovor na greh, već nešto što povećava moć koju greh ima nad Adamom i njegovim potomcima. Onda, milost je bila odgovor a ne zakon i milost zajedno. Mi ne možemo i ne bi trebalo da „učimo“ da nam bude ugodno sa oba.

U trećem poglavlju Galaćanima, Pavle saosećajno kaže:

„Ali pismo zatvori sve pod greh, da se obećanje dade kroz veru Isusa Hrista onima koji veruju. A pre dolaska vere bismo pod zakonom čuvani i zatvoreni za veru koja se htela pokazati. Tako nam zakon bi čuvar i *odvesti* do Hrista, da se verom opravdamo.“

(Galaćanima 3:22-24)

Biblija ceo svet proglašava zatvorenikom greha. Međutim, zašto bi to bio slučaj? Zašto Pavle dolazi do zaključka da „Pismo“ proglašava ceo svet zatvorenikom greha a ne „Zakon“?

Lenski na to gleda ovako:

„Zakon se protezao samo do Mojsija. Iako je zabeležen kasnije u odnosu na davanje zakona na Sinaju, Biblija se vraća na Adama putem koga je greh došao na ovaj svet (Rimljanima 5:12). Ovo je razlog zašto Pavle piše „Pismo“ a ne „Zakon“.“³⁹

³⁸ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Romans*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 384-385.

³⁹ Isto, str. 176.

Međutim, nije bila Božija svrha da ostavi „sve“ zaključano u grehu tako da nijedan čovek ne može da izbegne strašni sud. Biblija sama pokazuje da je njegova krajnja svrha čovekovo spasenje. Ceo svet robuje grehu tako da obećanje dato kroz veru u Isusa Hrista može biti dato onima koji veruju. Biblija pokazuje Avrama Jevrejima usmeravajući pažnju na činjenicu da je verovao u obećanje daleko pre nego što je Bog dao Zakon Mojsiju. Jevreji i Galati ne mogu da veruju sa dobrom savešću da oni mogu da prime obećanje kroz dela Zakona. Obećanje dolazi kroz veru! Samo oni koji veruju su sposobni da prime ovo obećanje, tj. da ga prime u um i deluju sa njim. Zakon nas je držao kao zarobljenike sve dok nije došla vera. Bog je postavio Zakon da nas vodi do Hrista tako da mi možemo da budemo opravdani verom!

5. Šta Zakon ne može da uradi

U osmom poglavlju Poslanice Rimljanima, Pavle kaže da je Zakon nemoćan da išta učini, jer ga je telo oslabilo.

„Jer što zakonu beše nemoguće, jer beše oslabljen telom, posla Bog sina svog u obličju tela grehovnog, *i za greh on (Isus) osudi greh u telu*“ (Rimljanima 8:3, moj akcenat i objašnjenje.)

Stoga, problem nije Zakon, već ti i ja. Pored toga, mi nemamo moć da sami sebe spasemo. Samo Hrist to može da uradi.

„Problem je pojednostavljen: neadekvatnost zakona ne leži u samom zakonu već u uslovima u kojima on mora da funkcioniše...“⁴⁰

Osim ako ne izuzmemo Pavla iz konteksta i upotrebimo bilo koju od njegovih ekstremnijih izjava kao izgovor za antinominajizam (tj. za to da se zakon odnosi samo na Stari zavet), budite sigurni da Pavle nije imao takvu ideju na umu! Sasvim suprotno, on nije mogao biti ozbiljniji kada je rekao da je život u Hristu *pravi* način da se ispuni zakon, a ne vrsta poslušnosti koju je Bog zahtevao kada je Pavle bio posvećeni Farisej.⁴¹

U stihu 2:18 Poslanice Galaćanima, Pavle kaže da ako on obnovi ono što je uništio, dokazaće da je prestupnik. Drugim rečima, ako on treba da padne u nemilost i vrati se Zakonu on bi prešao granicu i ponovo pretrpeo kaznu Zakona. Kada on u drugom poglavlju Galaćanima kaže, „Ja ne ostavljam po strani milost Božiju, jer *ako se pravičnost može dobiti kroz Zakon, Hristova smrt je uzaludna*“ (Galaćanima 2:21, moj akcenat) on nas usmerava na stihove 12-14. Ko je ostavio milost Božiju po strani? Mi znamo ko je to bio! Petar i oni koji su krenuli njegovim stopama, vratio se načinu ishrane Jevreja – tj. zato što se vratio jevrejskom načinu života iz straha od judaista – on je poništio, ili ostavio po strani, milost Božiju. Pavle jasno kaže njemu da on neće ostaviti milost Božiju po strani, jer zna bez

⁴⁰ James D. G. Dunn, *Word Biblical Commentary: Romans*, Dallas: Word Books Publishers, Tom 38A, 1988, str. 419.

⁴¹ Isto, str. 438.

ikakve sumnje da on ne može steći pravičnost putem Zakona. Ako neko može da stekne pravičnost putem zakona, bilo kog njegovog dela, onda je Hrist umro uzalud! Pavle nije hteo to ni da čuje! Milost Božija je ili sve ili ništa! Ili je Hristova smrt uzaludna ili je dovoljna za sve. Hristova smrt je zauvek ustanovila milost. Međutim, legalisti jednostavno neće da prihvate Pavlove reči.

Lenski sa pravom kaže sledeće:

„Zakonu ništa ne fali, bio je savršen u svakom pogledu (7:12, 14), ali posrednik u kom je zakon morao da radi je telo, ljudska grešna priroda.

„... I to je učinilo zakon slabim, nesposobnim da postigne jedinu stvar koju je trebalo da postigne, našu voljnu poslušnost ... Međutim, legalisti i moralisti još uvek očekuju zakon da učini ono što je nemoguće...“⁴²

Zakon ne može da nas učini pravičnim

Ako zakon može da nas učini pravičnim, Hrist je umro uzalud! Da je zakon mogao da nas učini pravičnim, mi bismo morali da ostavimo milost po strani. Oni koji zastupaju judaistički legalizam su ukinuli ili ostavili po strani milost Božiju, što je učinilo Hristovu pomirujuću smrt sa ništa više do rutinskim značajem. Svi savremeni pokušaji da se uključe dela, bilo moralna ili religiozna, u deo postizanja spasenja spadaju pod istu Pavlovu osudu, kao što je on osuđivao i judaiste.⁴³ Stoga, milost nije imala vrednost za njih. U 21. stihu, reči „ostaviti po strani“ znače poništiti. Galati su, a ne Pavle, poništili milost Božiju želeći da zadrže Zakon. Ako je Zakon mogao da pruži pravičnost neophodnu za opravdavanje, zašto je Isus morao da umre?⁴⁴

Nepogrešivo, Pavle je insistirao u trećem poglavlju Galaćanima da je vera od ključnog značaja. „Jasno je da niko nije opravdan pred Bogom

⁴² R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Romans*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 498-499.

⁴³ Quick Verse Electronic Database, Galatians 2:21.

⁴⁴ Isto, Ryrie.

Zakonom jer „*pravični će živeti verom*“ (Galaćanima 3:11, moj akcenat). Može delovati kao da zakon nije činio ništa drugo do osuđivao od Mojsijevog doba pa sve do rođenja Isusa.

Međutim, ovo nije slučaj, jer je zakon pokazao put do spasenja svakom ko, kroz snagu Božijeg duha, bude u mogućnosti da spozna njegovo značenje. Zato je Pavle citirao stih 2:4 Avakuma: „Pravični će živeti verom“ (Avakum 2:4). Ko su onda pravični? Da li su to oni koji dobijaju svoju „pravičnost“ od Zakona, ili su to oni koji imaju pravi stav pred Bogom kroz veru u njegovog sina Isusa? Mora da su to ovi drugi. Pavlovo viđenje ne može a da ne bude u skladu sa viđenjem Avakuma. Lenski opisuje kontrast između zakona i milosti:

„Dakle, vera u Hrista Isusa je suprotna delima zakona; oni isključuju jedno drugo: biti opravdan „kao rezultat vere“ = biti opravdan *ne* „kao rezultat dela zakona“. Ova dva se ne smeju mešati.⁴⁵

Štaviše, trinaesto poglavlje Dela apostolskih kaže sledeće:

„Tako da vam je na znanje, ljudi braćo! Da se kroza Nj vama propoveda oproštenje greha. I od svega, od čega se ne mogaste opravdati u zakonu Mojsijevom, opravdaće se u Njemu svaki koji veruje“ (Dela 13:38-39)

Ponovo rođeni vernici moraju da žive verom, a ne Zakonom niti mešavinom zakona i milosti. Mi vidimo da je to rečeno i u drugom poglavlju Galaćanima.

„Pa doznajući da se čovek neće opravdati delima zakona, nego samo verom Isusa Hrista, i mi verovasmu Hrista Isusa *da se opravdamo verom Hristovom, a ne delima zakona*: jer se delima zakona nikakvo telo neće opravdati.“ (Galaćanima 2:16, moj akcenat)

⁴⁵ R.C.H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Galatians*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 107.

Kao posledica toga, Zakon ne opravdava osobu, već je opravdava vera u Isusa. Pavle ovde želi da kaže da je njegova vera u Hrista opravdala njega samog a ne poštovanje Zakona, a on je bio najbolji u poštovanju Zakona.

„Ako iko može da se uzda u sebe, ja mogu. Ako drugi imaju razlog da veruju u svoj trud, ja imam još više razloga! Jer mene su obrezali kad sam bio 8 dana star, budući da sam rođen u čistokrvnoj jevrejskoj porodici poreklom iz Venjaminovog plemena. Dakle, pravi sam Jevrejin, ako je ikad takav postojao! Štaviše, bio sam član Fariseja, koji su zahtevali da se Zakon najstrožije poštuje. I posvećen? Da, zapravo, strogo sam osuđivao crkvu. *I poštovao sam jevrejski zakon toliko strogo da nikada nisam bio optužen ni za šta.* Nekad sam mislio da je sve to veoma važno ali sada smatram da je sve to *beskorisno zbog toga što je Hrist učinio.*“ (Filipljanima 3:4-7, moj akcenat)

Svoje besprekorno poreklo Pavle je smatrao beskorisnim (stih 8) čak iako je mogao da se hvali običajem obrezivanja (stih 5), svojom rasom (stih 5) i religijom (stih 5), svojim spisima o proganjanju crkve (stih 6) i svojim pravičnim životom (stih 6). Vera u Hrista je opravdala Pavla, ne njegovo strogo poštovanje Zakona. Pavle je svoju veru položio u Hrista zbog onog što je on učinio, i mi treba da učinimo.⁴⁶

Pavle je verovao da prednost koju je stekao nasleđem više za njega nije vredela ništa. Međutim, on je želeo da njegovi suparnici znaju da je on ravan njima kada je u pitanju samouverenost pred Bogom u poštovanju jevrejskih običaja. Ipak, on je prevazišao ove običaje, jer je našao bolji način.

Stari način nije bio prikladan da pruži pravičnost koju je Bog zahtevao. Po njegovom mišljenju, bilo je nesmotreno da čovek uloži svoje poverenje u svoju mogućnost da poštuje zakon ma koliko dobar on bio u tome, a Pavle je bio najbolji. On je smatrao da sve prednosti koje je mislio da je dobio Zakonom sada ničemu ne služe i nijedan Judaista nije mogao da ga ubedi u suprotno, jer je smatrao da je Hrist najveća i jedina dobit. Suština je u tome da Zakon ne može da nam da život. „Da li je Zakon, stoga“, pita on,

⁴⁶ Ryrie (NAS).

„suprotstavljen Božijim obećanjima“? Njegov odgovor - „naravno da nije, jer ako je zakon dat da može da da život, onda bi pravičnost sigurno došla Zakonom“ (Galaćanima 3:21).

Ovaj stih jednostavno kaže da Zakon nije suprotstavljen obećanju. Međutim, on ne može da nam da život ma koliko ga se mi savršeno pridržavali. Ideja da bilo koji zakon može da proizvede život je kontradiktorna. Štaviše, ako zakon ne može da proizvede život, on takođe ne može da proizvede vrstu pravičnosti koju Bog zahteva. Može da proizvede samo-pravičnost (Isaija 64:6; Luka 16:15) i Fariseji su bili zapaženi kako se hvale samopravičnošću pred ljudima (Matej 16:6, 5:20; Mihej 8:15).

Hendricksen kaže sledeće:

„Zakon nikada ne može čoveka da učini duhovno živim, ne može da ga regeneriše, niti da mu usadi veru kojom bi mogao da prihvati pravičnost Boga u Hristu. Ako je zakon dat takav da je to mogao da učini, naravno, pravičnost bi došla zakonom, ali zakon nije oživljujuća moć. Božija milost samo ima kapacitet da tako deluje...“⁴⁷

Zakon donosi smrt?

Šta, onda, Pavle kaže o tome koju je moć Zakon imao? „Otkrio sam da je *sama zapovest koja je trebalo da donese život zapravo donela smrt*“ (Rimljanima 7:10, Nova poboljšana verzija, moj akcenat). Za Pavla, ovo je bila opipljiva protivrečnost. Zapovest koja je trebalo da donese život, zapravo je donela smrt (vidi 3. Mojsijeva 18:5; Luka 10:28; Propovednik 7:20; itd.). Međutim, sve je bilo u redu sa zakonom. Greh je učinio Zakon nemoćnim da čoveka učini svetim i srećnim.“⁴⁸

Dunn se na ovu činjenicu osvrće na sledeći način:

„ ... da nije bilo greha zakon bi promovisao život sa Bogom, ali budući na snagu greha (poreklo nepoznato mada je moć i te kako

⁴⁷ William Hendricksen, *New Testament Commentary, Commentary on the Epistle to the Galatians*, Grand Rapids: Baker Book House, 1995, str. 143-144.

⁴⁸ Isto, str. 222.

poznata), zakon zapravo provocira čovečju samouverenost i udaljava ga od Božijeg života.⁴⁹

Međutim, velika promena je došla. Bog je bezvrednom čoveku dodelio svoju milost, ljubav i blagodat. Stoga, drugo poglavlje Efežanima kaže: „Zbog velike ljubavi prema nama, Bog, koji obiluje milošću, učinio je nas živim sa Hristom čak i kada smo bili mrtvi zbog prestupa – *milošću ste spaseni*“ (Efežanima 2:4-5, moj akcenat).

Hrist je taj koji nam daje život, jer je Bog bio motivisan da to bude tako. Milost nas spasava a ne Zakon! Stoga, za tebe i mene da primimo i iskusimo život, mi moramo da zavisimo od milosti *mimo Zakona*. Mi moramo da budemo voljni da ostavimo Zakon po strani i u potpunosti zavisimo od milosti da primimo večni život.

Koje je značenje milosti?

Hrist je ispunio Zakon, tj. doveo ga do njegove krajnje svrhe, i zbog toga mi moramo da u našim životima ostavimo Zakon po strani, jer je *Isus Hrist ispunio svaki zahtev zakona za nas*. Ipak, da li je Hrist ukinuo Zakon? Pavle nam sa osećanjem kaže: „Nikako“ zbog reči koje je Hrist izgovorio.

„Ne mislite da sam ja došao da pokvarim zakon ili proroke: nisam došao da pokvarim, nego da ispunim. Jer vam zaista kažem: dokle nebo i zemlja stoji, neće nestati ni najmanje slove ili jedan trag pera iz zakona dok se sve ne izvrši.“ (Matej 5:17-18)

U petom poglavlju Evanđelja po Jovanu, Hrist kaže: „Vi marljivo proučavate Pismo jer mislite da time posedujete večni život. Ovo su Spise koje svedoče o meni“ (Jovan 5:39). Biblija (Zakon i Proroci) svedoče o Hristu. Ne bi imalo smisla kada bi on ukinuo nešto što svedoči o njemu. U 24. poglavlju Evanđelja po Luki stoji: „On im je rekao: Ovo sam vam rekao dok sam još bio sa vama: Sve mora biti ispunjeno što je napisano o meni u Mojsijevom zakonu, Prorocima i Psalmima“ (Luka 24:44). On je rekao njegovim učenicima da sve mora da bude ispunjeno što je zapisano

⁴⁹ James D. G. Dunn, *Word Biblical Commentary: Romans*, Dallas: Word Books Publishers, 1988, Tom. 38A, str. 384.

u Zakonu, Prorocima i Psalmima – *sve!* Sve što je napisano o njemu u Mojsijevom Zakonu, Prorocima i Psalmima, Isus je ispunio. Samo je Hrist mogao da ispuni Zakon i to je i učinio. Mi nismo sposobni za tako nešto – nikada nismo bili niti ćemo ikada biti dok smo u telu.

U četvrtom poglavlju Poslanice Jevrejima Isus je živio bezgrešan život. „Mi nemamo prvosveštenika koji nije u stanju da se saoseća sa našom slabošću, ali imamo onog koji je iskušavan na svaki način, baš kao što smo i mi – a ipak nije počinio greh“ (Jevrejima 4:15). Hrist je prvosveštenik koji je bio u stanju da se saoseća sa našom slabošću jer, u njegovoj savršenoj čovečanskoj prirodi, on je bio iskušavan na sve načine, baš kao što smo i mi iskušavani. Međutim, on je ostao bezgrešan. Očigledno je da ovo znači da on nikada nije prekršio nijednu od Božijih zapovesti, uključujući i onih Deset i Mojsijev Zakon.

U petnaestom stihu Jevanđelja po Jovanu vidimo da je Isus hodao u savršenoj ljubavi. „Kao što je mene Otac voleo, ja volim vas. Sada zadržite moju ljubav“ (Jovan 15:9, Nova poboljšana verzija). Isus nas voli na isti način na koji nas voli naš nebeski Otac, i on je dao svoj život da to i dokaže. Pavle nas u 13. poglavlju Poslanice Rimljanima obaveštava da „Ljubav susedu ne čini zlo. Stoga je *ljubav ispunjenje Zakona*“ (Rimljanima 13:10).

Ljubav je onda ispunjenje Zakona. Jevreji su „zadržali Zakon“, ali da li su voleli Isusa? Ne! Da su ga voleli toliko koliko su tvrdili da vole Oca, ne bi ga ubili. Mnoge organizacije legalističkih crkava stalno vode rasprave oko besmislenih doktrina. One se razilaze zbog loših osećanja, ozlojeđenosti, a nekad i čiste mržnje prema onima koji se sa njima ne slažu. Isus je pokazao pravu ljubav time što je dao svoj život (Jovan 15:13), što je bio krajnji dokaz njegove ljubavi.

Ako neko želi da bude pod Zakonom ne mora da ga se savršeno pridržava, jer svaki trud čoveka da stekne pravičnost je uzaludan. Kazne za kršenje Zakona (greh) i nepokajanje je smrt - i tačka! Sa druge strane, dar Boga (preko milosti) je večni život - i tačka! Isus Hrist je morao da plati kaznu za naše grehove.

U drugom poglavlju Prve Jovanove poslanice vidimo da Isus Hrist odvrća Božiji gnev od nas i preuzima naše grehove i grehove čitavog sveta.“ Kao što je on umilostivljenje (zadovoljavajuća žrtva) za naše grehe: “a ne za naše samo, već i za grehe čitavog sveta“ (1. Jovanova 2:1-2, moje objašnjenje).

Smrt Isusa Hrista je ispunila Zakon, koji je rekao: „Kazna za greh je smrt“, i ispunio ga je za nas. Pavle nam sasvim jasno ukazuje na to u Drugoj poslanici Kološanima.

„I vas koji ste bili mrtvi u gresima i u neobrezanju tela svog, oživeo je s Njim, poklonivši nam sve grehe, I izbrisavši pismo uredbe koja beše protiv nas, i to uzevši sa srede prikova ga na krstu“ (Kološanima 2:13-14, moj akcenat)

Hrist nam je oprostio sve grehe kada je zakovao na krst pisani kodeks (Knjigu zakona, koju su Izraelci postavili pored Zavetnog kovčega kao svedoka protiv njih). Međutim, legalisti tvrdoglavo odbijaju da prihvate Pavlove reči bez pristrasnosti. Logični zaključak bi bio da je Hristova smrt ukinula dug proizveden grehovima koje smo počinili pred Zakonom. Ne samo to, Hrist je ukinuo pisani kodeks (Mojsijev Zakon) zakucavši ga za krst. Stoga, gde bi Zakon trebalo da ostane? Trebalo bi da ostane zakucan za krst!

Pavle u osmom poglavlju Rimljanima utvrđuje činjenicu da je Zakon bio apsolutno nemoćan da spasava zbog slabosti tela, tj. grešne čovekove prirode i da je Isus postao prinesena žrtva za naše grehove, tako da se pravični zahtevi Zakona mogu naći u nama.

„Jer što zakonu beše nemoguće da uradi, jer beše oslabljen grešnom prirodom, Bog učini poslavši sina svog u obličju tela grehovnog da bude iskupljenik. I za greh osudi greh u grešnom čoveku, kako bi se pravični zahtevi Zakona mogli u potpunosti naći u nama, koji ne živimo prema grešnoj prirodi (poštovanje Zakona) već prema duhu.“ (Rimljanima 8:3-4, moje objašnjenje i akcenat)

Da li je Hrist to učinio? Jeste! Hrist je ispunio pravične zahteve Zakona za nas! Sada, ako je Hrist ispunio pravične zahteve Zakona za nas, da li ima smisla za nas da pokušavamo da ih ispunimo sopstvenim trudom i ljudskim postignućima, tj. da pokušamo da ponovimo ono što je Hrist već učinio za nas i da se pridržavamo Zakona kada mi to zapravo ne možemo?

Da sumiramo, Isus nije došao da ukine Zakon, već da ga ispuni za nas. Svaki zahtev koji je Zakon tražio, Hrist je ispunio (nešto što mi nikada ne bismo mogli.) On je hodao u *savršenoj ljubavi*, i njegova smrt je platila kaznu za grehove u potpunosti (gr. *teleio*, isplata duga) za ceo svet, tj. celo čovečanstvo, prošlo, sadašnje i buduće.

Problem oko greha više nije problem. Problem oko greha više ne postoji. Hrist je taj problem rešio na krstu. Zbog Hristove žrtve, Bog se više ne bavi nama na osnovu greha. To su dobre vesti! Hrist je sve to učinio za nas! Bog je znao da mi nikada ne možemo da ispunimo Zakon. Zapravo, on to od nas nije nikada ni očekivao. Kada verujemo Jedinom koji može da ispuni Zakon i koji je to i učinio, mi ispunjavamo pravične zahteve Zakona zato što on živi u nama i u nama ispunjava te pravične zakone. Mi možemo da ostavimo zakon po strani, jer ga je Hrist ostavio po strani kada ga je ispunio, ukinuo, i oduzeo. Bog ga je zakucao za krst i tu i treba da ostane.

6. Jerusalimska konferencija

Dosta zanemareno poglavlje Novog zaveta koje se tiče zakona i milosti je petnaesto poglavlje knjige Dela apostolskih. Ovo poglavlje se bavi zahtevima i uslovima Novog Zakona. Pošto se naša studija bavi zakonom isto koliko i milošću, počecemo naše ispitivanje prvom crkvenom konferencijom u Jerusalimu. Ova konferencija je zauvek okončala polemiku oko toga šta je neophodno za spasenje, članstvo u hrišćanskoj crkvi i polemiku oko zakona i milosti.

Lenski o ovoj konferenciji kaže sledeće:

„Ono što se u istoriji apostolske crkve ističe je apostolska konvencija u Jerusalimu i duh i način na koji je ona rešila veliko pitanje u vezi toga što je neophodno za spasenje i samim tim za članstvo u hrišćanskoj crkvi.“⁵⁰

Godinama, legalistička organizacija kojoj sam pripadao, verovala je da obrezivanje više nije zahtev pod Novim zakonom. Međutim, vođe su se držale toga da čista i nečista hrana i sveti dani, za šta sam već pokazao da potiče iz Mojsijevog zakona, i dalje važe za vernike pod Novim zakonom. Ono što oni nisu uspeali da shvate jeste da svuda gde je Pavle govorio o obrezivanju, on je isto koristio kao metaforu kojom je označavao Mojsijev zakon. Stoga, obrezivanje i poštovanje Mojsijevog zakona idu ruku pod ruku, tj. poštovanje jednog podrazumeva poštovanje drugog. Međutim, obrezivanje nije jedini zahtev koji su judaisti zahtevali od hrišćana. To je bilo, kako to stoji u *Komentar*u *Adventista sedmog dana* na stranici 307, „... samo njihov prvi rascjep.“⁵¹

Dvadeset godina od osnivanja novozavetne crkve, Bog je nadahnuo apostole da objave da poštovanje Mojsijevog zakona nije obavezno za novozavetne vernike. Stoga, sledi da ako se nije onda očekivalo od novih vernika, nije ni sad neophodno za spasenje, uclanjenje u crkvu ili stvaranje

⁵⁰ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament: The Interpretation of the Acts of the Apostles*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 591.

⁵¹ David Albert, *Difficult Scriptures, quoting The Seventh-Day Adventist Commentary*, Tyler: Tyler House, 1996, str. 38.

udruženja. Sam ovaj problem je predložen na prvom crkvenom saboru u Jerusalimu.

U petnaestom poglavlju Dela čitamo:

„I neki sišavši iz Judeje učahu braću: Ako se ne obrežete po običaju Mojsijevom, ne možete se spasti.“ Onda ustaše neki od jeresi farisejske koji behu verovali, i *govorahu da ih valja obrezati, i zapovediti da poštuju zakon Mojsijev.*“ (Dela 15:1, 5)

Dr. David Albert ukazuje na to da postoje dva zahteva koja judaisti ili „legalisti“ postavljaju pred one koji žele da prihvate hrišćansku veru. On kaže: „Jedan od zahteva je bio *obrezivanje*, taj zavet koji je Bog sklopio sa Avramom i Izraelom. Obratite pažnju na to da se obrezivanje ne smatra izborom već je neophodno i ključno za spasenje.“⁵²

Šta se tu dešavalo? Jednostavno ovo, judaisti su išli u nejevrejske crkve koje je Pavle podigao i u kojima je propovedao Jevanđelje o Isusu Hristu, i na taj način su širili priču da je Pavle lažov. U suštini, izjavili su da Hristova žrtva na krstu nije dovoljna za dobijanje spasenja i, pored toga, da moraju da poštuju „*Mojsijev zakon*“ i obrežu se! Ukratko, njihovo učenje nejevreja je bilo: „Vidite, mi shvatamo da prihvatate Isusa Hrista i njegovu milost, ali to nije dovoljno. Mi smo njega prihvatili, takođe, ali morate da poštuju Mojsijev zakon i da budete obrezani i pored toga što prihvatate Isusovu sve-dovoljnu žrtvu i da jednostavno verujete njemu i imate vere u njega.“ Međutim, njegova doktrina se nije slagala sa duhom Zakona, već sa praktičnim, bukvalnim, fizičkim aspektima Zakona. „Ne možete biti spaseni osim ako niste obrezani prema Mojsijevim običajima.“⁵³ Oni su pokušavali da od nejevrejskih hrišćana stvore Jevreje!

Njihovo učenje je bilo jednostavno. Obrezivanje je neophodno za spasenje. Stoga, ako si neobrezan nejevrejski hrišćanin, preobraženi Jevrejin, ili prozelit i nisi obrezan i ne poštuješ Mojsijev zakon, ne možeš biti spasen. Judaisti su pokušali da svojoj hrišćanskoj braći nametnu stroge zahteve koji su se suprotstavljali onom što su Pavle i Varnava propovedali.

⁵² Isto, str. 32.

⁵³ Dela 15:1.

Pogledajte Kistemakerova dela za dodatne detalje. Longenecker smatra da Judaisti „dok verovatno prvo opravdavaju svoj legalizam po praktičnim osnovama, zastupaju neophodnost obrezivanja i jevrejskog načina života kao stvar principa.“⁵⁴

Pored toga, on kaže,

„Pavle se stalno suočavao sa ovim judaistima, jer su pokušavali da umanje uspeh koji je on postigao svojim misionarskim putovanjima. To je posebno očigledno u pismu Solunjanima, stihovima 14-16 drugog poglavlja, gde ih on optužuje za to što zahtevaju obrezivanje kako bi mogli da se hvale „mesom“ svojih preobraćenika.“⁵⁵

Da ponovimo, Longenecker to posmatra ovako:

„Pre svega, stihovi 2:14-16 Prve knjige Solunjanima pokazuju da je Pavle smatrao Jevreje nevernike krajnjim izvorom suprotstavljanja misiji među nejevrejima. Stoga, kada on u stihu 6:13 Poslanice Galaćanima kaže da Judaisti „žele da budete obrezani da bi mogli da se hvale vašim mesom,“ on verovatno pod tim misli da oni mogu da „ukažu nehrišćanskim Jevrejima da prihvatanje hrišćanstva zapravo podrazumeva prebacivanje nejevrejskog naroda sa „grčkog“ na „jevrejski rezon...“⁵⁶

Obrezivanje, iz prva samo znak ratifikacije Avramovog zakona, postalo je neophodan deo Mojsijevog zakona za one koji traže spasenje kroz Zakon. Vera u Isusa nije dovoljna. Ne bi trebalo da steknemo pogrešan utisak o ovim judaistima. Oni nisu odbili jevanđelje ni Hrista i propovedaju spasenje samo putem Zakona. Oni su članovi jerusalimske kongregacije, „neki su članovi sekte farisejskih vernika,“ tj. oni su bivši Fariseji koji su preuzeli hrišćanstvo, oduvek su bili i još uvek su vernici,⁵⁷ koji su

⁵⁴ Richard N. Longenecker, *The Expositor's Bible Commentary, The Acts of the Apostles*, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1981, tom 9, str. 442.

⁵⁵ Isto, str. 442.

⁵⁶ Isto, str. 442-443.

⁵⁷ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Acts*, Peabody: Hedrickson Publishers, 1998, str. 599.

jednostavno mislili da bez dodatka obrezivanja i Mojsijevog zakona, jevanđelje je nepotpuno. Oni su, stoga, vernici koji opasno greše, pre svega, dodajući obrezivanje Hristovom jevanđelju, kao i druge elemente Mojsijevog zakona.

Za Jevreje, očigledno uključujući i neke od preobraćenih Jevreja, obrezivanje je neophodno kao deo Starog zaveta i Avramovog zakona (1. Mojsijeva 17:10-11). Stoga, čak iako si preobraćeni Jevrejin, ne možeš da to odbiješ a da ne odbiješ spasiteljski zakon. To nije bilo bitno judaistima, kada je Isusova smrt pokrenula Novi zakon a Stari zakon prestaje zajedno sa fizičkim obrezivanjem. Mojsijev sistem nije više važan, ali je teško za Jevreje koji su odrasli usvajajući ovaj sistem da ga se odreknu radi nove i blagoslovene istine. Oni nisu shvatali da je čitav Stari zakon ukazivao na Isusa Mesiju i Novi zakon. Kada je kraj starog Zakona stigao, obrezivanje se sa njim završilo. Ono je postalo puki ljudski običaj i više nije znak upućen Bogu da je Izrael Njegov narod jer je odlučio da uvede nejevreje i ponudi im spasenje mimo Zakona. Sada, nije stvar u tome da je obrezivanje znak da su Izraelci Božiji narod, već je stvar u poštovanju Isusovih reči u stihovima 8:31; 13:35; 14:15, 21; 15:10 Evanđelja po Jovanu.

Insistirati na obrezivanju danas, ili na poštovanju bilo kog dela Mojsijevog Zakona, znači poreći činjenicu da je Hrist potpuni Spasitelj i da je njegova žrtva dovoljna. Kada čovek insistira na obrezivanju i poštovanju svetih dana, zakona o košer ishrani, itd., on onda uzdiže Zakon iznad Boga; a to je fatalna greška.

Obrezivanje uopšte ne treba da bude u centru pažnje. Zahtevati obrezivanje automatski povlači i svaku stavku koju je Mojsije zahtevao, tj. čitav zakonski sistem treba da bude uveden kako bi se postigla doslednost. Kao posledica toga, kada je Novi zakon stupio na snagu, zasnovan u potpunosti na Isusovoj smrti, vaskrsenju, učenjima o Carstvu Božijem (Božijem programu besmrtnosti,) obrezivanje i Mojsijev sistem su se okončali. Jevrejima je bilo teško da to shvate a jednako je teško bilo i savremenim legalistima i judaistima da to shvate. Oni ne shvataju da je funkcija starog sistema bila da nas dovede do Novog zakona i do Hrista Isusa.

Stoga, problem se javlja kada je potrebno verovati u Isusa-plus-obrezivanje. Svako danas zna da obrezivanje nije neophodno za spasenje.

Obrezivanje iz religijskih razloga se suprotstavljalo onome što su propovedali Pavle i Varnava i, koliko sam upućen, nema nijedne hrišćanske crkve danas koja to propoveda. Međutim, ovi judaisti su prva linija suprotstavljanja misiji među nejevrejima.⁵⁸ Pavle o njima kaže: „... oni žele da se obrežete da bi mogli da se hvale vašim mesom“ (Galaćanima 6:13). On verovatno misli na to da oni mogu da „ukažu nehrišćanskim Jevrejima da prihvatanje hrišćanstva zapravo podrazumeva prebacivanje nejevrejskog naroda sa „grčkog“ na „jevrejski“ rezon.“⁵⁹

Na drugom mestu, Longnecker detaljnije govori o stihu 6:13 Poslanice Galaćanima.

„...dok kritičari imaju teškoća da odrede šta je tačno Pavle imao na umu kada je rekao da se judaisti „ni sami ne pridržavaju zakona,“ mada nema teškoća u shvatanju značenja drugog dela trinaestog stiha. Ovde on ponavlja svoju optužbu vezanu za prave motive judaista, preoblikovati tu optužbu kako bi izrazio ne samo tužbu koje su želeli da izbegnu, već i hvalu u kojoj su hteli da prikupe ... Ovde, naravno, judaistička hvalisavost je pogrešna i obmanjujuća jer bi onda mogli da upotrebe takav čin da se zaštite (a verovatno i jevrejski hrišćani u Judeji) od progona od strane jevrejskih nevernika.“⁶⁰

Nije sve u obrezivanju!

Prvi i peti stih petnaestog poglavlja Dela apostolskih ne govore celu priču. Obrezivanje nije bilo jedini problem koji je zabrinjavao Pavla i one koji su prihvatili hrišćanstvo u Antiohiji. Iako judaisti ne otkrivaju u potpunosti svoju nameru u Antiohiji, oni ipak daju nagoveštaj te namere frazom „po Mojsijevom običaju.“ Implicira se da njihova vera u Isusa Hrista nije bila dovoljna da ih spase; čovek mora da bude obrezan i da poštuje Mojsijev Zakon. Međutim, oni su se fokusirali samo na obrezivanje što nije bilo

⁵⁸ Richard N. Longenecker, *The Expositor's Bible Commentary: The Acts of the Apostles*, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1976, str. 442-443.

⁵⁹ Isto, str. 442-443.

⁶⁰ Richard N. Longenecker, *The Word Biblical Commentary, Galatians*, Dallas: Word Books Publisher, 1990, tom 41, str. 293.

dosledno. Problem je ostao otvoren za debatu o ostatku Mojsijevog sistema. Ako je obrezivanje bilo neophodno kao prilog veri u Hrista, šta je onda sa ostatkom Mojsijevog Zakona? „Doslednost bi trebalo da ubrzo uvede čitav zakonski sistem.“⁶¹

Ako bi, kako Lenski kaže, „doslednost trebalo da ubrzo uvede čitav zakonski sistem“, moramo doći do zaključka da su od tog trenutka pa nadalje legalisti bili nedosledni, jer su dobro naučili da budu takvi primenom i zakona i milosti na takav način da čitav zakonski sistem *nije* bio uveden u njihovu veru. Danas postoji jedan element među hrišćanima koji insistiraju, na isti način na koji su to činili judaisti Pavlovog vremena, na tome da se zakon doda milosti kao zahtev za spasenje. Međutim, detaljnim čitanjem ostatka petnaestog poglavlja Dela apostolskih otkriva da je problem oko toga da li su obrezivanje i Mojsijev Zakon neophodni za spasenje i da je rešen u korist nejevrejskih preobraćenika. Od njih se nije tražilo da postanu Jevreji da bi bili spaseni. Pitanje koje ostaje jeste, ako je polemika rešena na prvoj crkvenoj konferenciji, zašto ona i dalje traje, posebno među hrišćanima koji se pridržavaju Šabata.

Zašto se vodi današnja polemika?

Polemika oko toga da li je Mojsijev zakon obavezujući za hrišćane danas, posebno kada su u pitanju sveti dani i košer hrana, buktu jačinom kojom je to činila i pre dve hiljade godina. Ovo posebno važi među mnogim hrišćanskim crkvama koje se pridržavaju šabata (Adventisti sedmog dana, Božija crkva sedmog dana, Baptisti sedmog dana, itd.) i oni koji su se razišli od *Svetske crkve Božije* (WCG) pa čak i neke mesijanske jevrejske kongregacije.

Zbog toga što insistiraju na tome da se Mojsijev zakon odnosi na hrišćane ovih opredeljenja, oni su u velikoj meri postali separatisti. Njihovi nefleksibilni zahtevi koji se tiču šabata i svetih dana čine ih isključivim, i usvajaju prikriveni vid rasne diskriminacije unutar konteksta hrišćanske crkve. Na osnovu Starozavetnog zakona (Mojsijevog zakona), oni brane preporođenom verniku da se sa njima klanja, ako on ili ona propoveda

⁶¹ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Acts*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 593.

odstupanje od Mojsijevog zakona. Iako se slažu oko toga da obrezivanje nije neophodno za spasenje, oni se strogo pridržavaju poštovanja šabata, svetih dana, desetina i nekonzumiranja nečistih mesa prema levitskoj definiciji. Iako oni to poriču, oni sebe stavljaju pod Zakon, na sebe svaljujući kletvu Zakona i pri tom poriču Isusa Hrista.

Videćemo da, poput Fariseja koji su zastupali obrezivanje, koji su toliko brinuli Pavla, i danas postoji element koji zadaje muku onima koji žele da dođu do Hrista insistirajući na pridržavanju Mojsijevog zakona, bar što se tiče šabata, svetih dana, desetina i košer hrane. Iako odbijaju obrezivanje, oni ne shvataju da su obrezivanje i pridržavanje Mojsijevog zakona dve nerazdvojne stvari. Poštovati Mojsijev zakon znači poštovati zakon obrezivanja i obrnuto. Doslednost, kao što to Lenski kaže, bi značila uvođenje čitavog zakonskog sistema, što oni preziru. Međutim, danas, ovo nije slučaj kod velikog dela onih koji su se udaljili od Svetske crkve Božije. Oni odbijaju veliki deo Mojsijevog zakona i biraju one delove koji se uklapaju u njihova doktrinalna verovanja, pre svega, Šabat, svete dane, desetine i košer mesa.

Međutim, pažljivim čitanjem petnaestog poglavlja Dela apostolskih dolazimo do toga da je crkva rešila pitanje pre dve hiljade godina na prvoj jerusalimskoj konferenciji.

„I neki sišavši iz Judeje podučavaše braću: Ako se ne obrežete po običaju Mojsijevom, ne možete se spasti. A kad posta rasprava, i Pavle i Varnava ne malo se prepiraše s njima, odrediše da Pavle i Varnava i drugi neki od njih idu gore k apostolima i starešinama u Jerusolim za ovo pitanje.“ (Dela 15:1-2)

Ovi judaisti, ovi samoproглаšeni učitelji, nisu došli u Antiohiju da podstaknu vernike da veruju, već da im nametnu stroge zahteve Mojsijevog zakona. Kasnije ćemo videti da jerusalimska crkva nikada nije odobrila tako nešto niti im je dala sličnu zapovest. Ipak, oni su podučavali braću u Antiohiji da je spasenje nedostižno bez obrezivanja. Stoga, proglasili su svu neobrezanu braću u Antiohiji i van nje nespasenom i nazvali ih drugorazrednim hrišćanima. Oni su propovedali da vera u Isusa nije dovoljna i da tu mora da se doda obrezivanje. Ovim su uveravali da Bog nikada nije mesto običaja obrezivanja ustupio višem duhovnom

principu, obrezivanju srca. Pavle i Varnava su, međutim, propovedali sasvim suprotno, da obrezivanje iz religijskih razloga nije neophodno za spasenje.

Drugi stih nedvosmisleno govori da su Pavle i Varnava iskazivali ne baš najmanje međusobno neslaganje, što je samo način da se kaže da se između ove dvojice odvijala žestoka debata oko ovog učenja. Ovo je bio prvi Pavlov sukob sa ovim judaistima.

Međutim, tu nije mogao da bude kraj jer Pavle nije nasedao na njihova učenja niti je ikada to činio. Vidimo da je u ovom trenutku samo obrezivanje problem. Međutim, obrezivanje je jedan od dva zahteva o kojima čitamo u petnaestom poglavlju Dela apostolskih. Drugi se može pronaći u petom stihu, „Onda ustaše neki od jeresi farisejske koji behu verovali, i govorahu da ih valja obrezati, i zapovediti da se pridržavaju zakona Mojsijevog.“ (moj akcenat).

Važno je da mi shvatimo da su jevrejski hrišćani, vernici i ljudi koji su već prihvatili Hrista kao svog Spasitelja, izmislili ove zahteve. Verujem da Lenski to tačno objašnjava:

„Neki imaju pogrešnu predstavu o njima, kao da su oni odbili čitavo evanđelje, čitavog Hrista, i propovedali spasenje samo zakonom. Ali oni su verovali u Hrista i u jevanđelje, bili su članovi crkve u Jerusalmu, ali su grešili po jednom veoma važnom pitanju, pre svega su jevanđelju i Hristu želeli da prikače obrezivanje (najviše od svega) i druga Mojsijeva pravila. *Oni su smatrali da jevanđelje nije potpuno bez tog dodatka.*“⁶²

Greška koju su ti jevrejski hrišćani napravili u Pavlovo vreme je ista greška koju mnogi koji se pridržavaju Šabata prave i danas. Oni misle da postoje određene ključne odlike Mojsijevog zakona koje moraju da prilože Evanđelju Isusa Hrista kako bi dobili spasenje. Međutim, čovek ne može tek tako da prikači neke odlike Mojsijevog zakona Jevanđelju a da zanemari ostale (Jakovljeva 2:10).

⁶² Isto, str. 599.

Upravo to danas čine legalisti, savremeni judaisti, dodaju Hristu nešto i to proglašavaju neophodnim za spasenje. Oni mame ljude iz različitih religijskih okruženja i uvode ih u svete dane, čista i nečista mesa, Šabate i desetine. Znam, jer potičem iz protestantske porodice i odgajen sam uz legalistička učenja. Nisam znao ništa o Zakonu pre toga. Deset zapovesti su samo predstavljale „zakon“ koji sam poznavao u religijskom smislu. Međutim, nakon što sam čuo za Božije svete dane i rekao drugim ljudima da ih se pridržavam, pitali su me da li sam Jevrejin. S ponosom sam se busao i na to odgovarao da sam duhovno Jevrejin. Iako Pavle u stihovima 2:28-29 Poslanice Rimljanima kaže da mi nismo Jevreji, jer tako fizički delujemo ili zato što smo obrezani telesno, on kaže da smo Jevreji u suštini i da je obrezivanje stvar volje (uma) i da smo stoga duhovni. Dakle, pretpostavljam da hrišćanin može zakonski sebe da nazove „duhovnim Jevrejinom“. Međutim, Bog nije pravio duhovnu razliku između Jevreja i nejevreja po pitanju dara svog svetog duha, niti to ikada čini. Da ponovimo, obrezivanje se ne može odvojiti od Mojsijevog zakona a oni upravo to rade. Pavle u stihovima 5:3-4 Poslanice Galaćanima kaže da svako ko postaje obrezan (iz religijskih razloga) postaje dužan da se *pridržava čitavog zakona!* Obratite pažnju na to da on ne kaže da je dužnik obavezan da se pridržava dela zakona samo na Šabat, svete dane, desetine, samo po pitanju zakona o košer ishrani itd. već *čitavog zakona!* Božiji standard je stoprocentni, i tačka! Ipak, odbijajući obrezivanje, oni nastavljaju da se pridržavaju Šabata, svetih dana, desetina i zakona o košer hrani i time se opiru Božijoj reči.

Dr. David Albert sa pravom kaže sledeće:

„Obrezivanje je bilo za Jevreje isto što i krštenje za hrišćane danas – vid formalne inicijacije ili ceremonija kojom se stupa u čitav način življenja i proglašavanje čovekove volje da pristupi takvom načinu življenja. Baš kao što se krstimo da bismo stupili u hrišćanstvo i dopreli do Hrista, Jevrejski prozeliti obrezivanjem stupaju u Mojsijev zakon i judaizam.⁶³

⁶³ David Albert, *Difficult Scriptures*, Tyler: Tyler House, 1996, str. 35.

Kistemaker, u *New Testament Commentary*, piše o ovim farisejskim vernicima:

„Oni određuju da su svi hrišćani, bilo da su u pitanju Jevreji ili nejevreji, u obavezi da poštuju čitav Mojsijev zakon a to uključuje obrezivanje ...*Oni bukvalno zahtevaju da svaki nejevrejin postane Jevrejin pre nego što može da bude hrišćanin.*“⁶⁴

Pavle u petom poglavlju Poslanice Galaćanima kaže da obrezivanje po logici vodi do poštovanja čitavog zakona. Zapravo, reč „obrezivanje“ postade Pavlova metafora za Zakon. Kada se jednom budemo oslobodili od tog legalističkog sistema, to bi bilo isto kao da smo se oslobodili ropstva. Štaviše, Pavle u Drugoj poslanici Galaćanima kaže: „Ako ponovo sagradim ono što sam *jednom* uništio, dokazaću da sam prestupnik“ (Galaćanima 2:18). On isto govori u devetnaestom stihu:

„Jer ja zakonom zakonu umreh da Bogu živim; s Hristom se razapeh. A ja više ne živim, nego živi u meni Hristos. A što sad *živim* u telu, živim s verom u Sina Božjeg, koji me je voleo i dao sebe meni.“ (Galaćanima 2:19-20)

Te stvari, koje je ponovo-rođeni vernik pod milosti Novog zakona uništio, su zahtevi Mojsijevog zakona, jer je on ili ona mrtav ili mrtva za zakon, jer on ili ona umire sa Hristom kroz krštenje. Ako je neko mrtav za nešto znači da to nešto više nema uticaj na tog nekog. Ponovna izgradnja toga što je neko uništio – postavljanjem nekog ponovo pod zakon poštovanjem bilo kog dela zakona – čini tog nekog prestupnikom zakona i podložnom kazni, a kazna je duhovna smrt.

U stihu Jovan 8:32, 34 Hrist kaže da ćemo spoznati istinu i da će nas istina osloboditi. Štaviše, Sin nas oslobađa, zaista smo slobodni. Čega su to, onda, preobraćeni Hrišćani u Delima slobodni? Oni su bili vezani za Mojsijev zakon i obrezivanje! Da li je Isusova smrt na krstu oslobodila njih od žrtvovanja i obrezivanja, ali ih je vezala svetim danima, Šabatima, novim mesecima, desetinama i zakonima o košer ishrani? Ne, Isus ih je

⁶⁴ Simon J. Kistemaker, *New Testament Commentary: Exposition of the Acts of the Apostles*, Grand Rapids: Baker Book House, 1990, str. 543.

oslobodio od čitavog Mojsijevog zakona. Ali, šta je Mojsijev zakon? Kao što smo već videli, oko trideset pasusa u Starom i Novom zavetu se odnosi na Mojsijev zakon na jedan ili drugi način i ništa u ovim pasusima ne nalaže da je Mojsijev zakon isključivo žrtveni i ceremonijalni. Mojsijev zakon podrazumeva zapovesti, statute, žrtvovanja, ceremonije i obrezivanje. Ezra je propovedao Mojsijev zakon Judi nakon što su se oni vratili iz vavilonskog zatočeništva. Zbog toga, oni su još jednom počeli da se pridržavaju gozbe u Tabernaklu. Ovo je jasna indikacija da sveti dani kao i zakoni koji se odnose na granu potiču iz Mojsijevog zakona!

Petrov odgovor jevrejskim hrišćanima

Petar kaže nejevrejima: „I Bog, koji poznaje srca, posvedoči im i dade im Duha Svetog kao i nama. I ne postavi nikakve razlike među nama i njima, očistivši verom srca njihova“ (Dela apostolska 15:8-9).

Drugim rečima, Petar je pitao: „Ako Bog nikada nije dao Zakon nejevrejima, zašto onda insistirate na tome da uzurpirate Božiji autoritet i sebe učinite većim od njega, naređujući im da se obrežu i da poštuju Mojsijev zakon? Oni su krivi za to što čine više nego što je potrebno. Bog, kako Petar kaže, nije pravio razliku između Jevreja i nejevrejskog naroda oko spasenja i pročišćavanja njihovih srca verom. Bez obzira na to, previše hrišćana, koji se pridržavaju šabata, danas žele da prave razliku između sebe i „Protestanata“ koji prihvataju Hrista a ne traže da se poštuje Zakon niti zahtevaju obrezivanje. Baš kao što su to onda činili jevrejski hrišćani, sadašnji hrišćani koji se pridržavaju Šabata smatraju one koji ne poštuju svete dane i zakone o košer ishrani drugorazrednim hrišćanima koji nemaju tu čast da budu spaseni jer se ne pridržavaju „Božijeg zakona“, tj. Mojsijevog zakona. Petar podseća Jerusalimski sabor od samog početka da Bog ne pravi takvu razliku. Zapravo, on nudi nejevrejima spasenje kroz milost Novog zakona a da ne traži da se poštuje Mojsijev zakon koji uključuje obrezivanje.

Petar nastavlja o tome da govori u desetom stihu: „Sad dakle šta kušate Boga i hoćete da metnete učenicima jaram na vrat, kog ni očevi naši ni mi mogosmo poneti?“ (Dela 15:10). Zašto onda, pita Petar, želite da testirate Boga i da kod njega isprovocirate nezadovoljstvo? Kada nam je pokazao da je voljan da prihvati nejevreje bez takvih običaja, zašto ga provocirate

pokušavajući da njegovom narodu, ljudima koje je odabrao među nejevrejima, nametnete ove običaje, bez njegovog autoriteta, i protiv njegove volje? Petar smatra da ih je Bog već prihvatio. Pokušavanje nametanja ovih običaja preobraćenim nejevrejima značilo je provociranje njegovog gneva i uvođenje običaja koje je on hteo da ukine, i svodi se na čistu nadmenost.

„Staviti jaram na ...“ znači uništiti slobodu u Hrista, ili narušiti njihovu slobodu kao Božije dece. U stihu 5:1 Poslanice Galaćanima, Pavle ovaj jaram naziva „jarmom ropstva“. „Jaram“ je emblem ropstva ili vezanosti (1. Timotiju 6:1); ili nekakve nesreće (Plač Jeremijin 3:27); ili kazne (Plač Jeremijin 1:14); ili nametnutih ceremonija, kao u ovom slučaju ili manje važnih ograničenja hrišćanstva, (Matej 11:29-30). U petnaestom poglavlju Dela apostolskih, Petar običaje Starog zaveta naziva „jarmom“, jer „nijedan od naših očeva niti mi možemo da ih iznesemo, tj. da ispunimo njihove zahteve.“

Namera judaista je bila da ubedi nejevrejske preobraćenike da ne mogu da dođu do spasenja a da se ne obrežu i ako se strogo ne pridržavaju Mojsijevog zakona. Međutim, Pavle, Varnava i Petar su se žestoko sukobljavali. Za Pavla, judaisti su predstavljali krajnji izvor suprotstavljanja njegovoj misiji među nejevrejima (1. Solunjanima 2:14-16). U šestom poglavlju Galaćanima, Pavle daje pravi razlog zašto su judaisti postavili obrezivanje i zakonske stavke nejevrejskim preobraćenicima.

„Oni koji hoće da se hvale po telu oni vas nagone da se obrezujete, samo da ne budu gonjeni za krst Hristov. Jer ni oni sami koji se obrezuju ne pridržavaju se zakona, nego hoće da se vi obrezujete da se vašim telom hvale. A ja Bože sačuvaj da se čim drugim hvalim osim krstom Gospoda našeg Isusa Hrista, kroz kog se svet razape meni, i ja svetu. Obrezanje ni neobrezanje ne znače ništa, nego nova tvar.“ (Galaćanima 6:12-15)

Osim Isusa, nijedan čovek koji je ikada živeo nije bio u stanju da se u potpunosti pridržava Mojsijevog zakona. Stoga, ono što Petar kaže je da nijedan čovek nikada nije mogao da nosi jaram koji je Mojsije stavio narodu. Dan pomirenja to na divan način ilustruje. Pomirenje se sastoji od godišnjeg rituala, žrtvovanja i prinošenja darova, i pokriva grehove Izraelaca za prethodnu godinu. Sve ceremonije, rituali i žrtvovanja uključene u Dan pokajanja predstavljaju Hrista i ukazuju na njega, a njegova krajnja žrtva je podigla taj nepodnošljivi jaram sa njihovih pleća (Matej 11:29). Petar želi da zna, da li Fariseji nameravaju da vrate stare načine i ponovo opterete narod tim jarmom? Kada je Hrist uklonio taj jaram, obrezivanje, Šabati, sveti dani, novi meseci, košer mesa i desetine nisu više obavezni.

Sa druge strane, Hrist nikada nije branio ove običaje. Oni su postali, kako Pavle potvrđuje u stihovima 14:1-10 Rimljanima, *adiaphora*, tj. stvari slobode i izbora koji ne treba da budu nametnuti drugima i koji ne treba da postanu razlog za ponos i obeležja posebne svetosti u poređenju sa nejevrejskim hrišćanima.⁶⁵ Grčka reč, *diaphoros* (di-af'-or-os) nosi značenje različit, raznolik, i izvrsniji. *Adiaphora*, predstavlja antonim reči *diaphoros*, tj. moralno neutralan ili ravnodušan. Pored toga, ove *adiaphorous* stvari nisu ni štetne ni korisne za upotrebu. Posledično tome, Pavle kaže da nije važno šta čovek jede i koje dane poštuje sve dok ne naruši nečiju savest. Bilo da neko jede ili ne jede, poštuje ili ne poštuje određene dane ili rituale, stvar je vere a ono što ne dolazi od vere je greh (Rimljanima 14:23).

Petar kaže da jevrejski hrišćani ne treba da drugima nameću ova pravila niti da ona postanu razlog za ponos i da sebe na taj način učine posebno svetim, posebno tamo gde se to tiče nejevrejskih preobraćenika.“

Petar završava svoj govor savetovanjem svojih radnika da daju nejevrejskim preobraćenicima njihovu slobodu u Hrista i da ih ne primoravaju da prate starozavetna pravila uključujući i obrezivanje. Koji je bio odgovor Jakova i starešina u Jerusalimu?

⁶⁵ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament: The Interpretation of the Acts of the Apostles*, Peabody : Hendrickson Publishers, 1998, str. 604.

Jakov je odgovorio rekavši sledeće:

„Ljudi braćo! Poslušajte mene. Simon kaza kako Bog najpre pohodi i primi iz neznabožaca narod k imenu svom. I s ovim se podudaraju reči proroka, kao što je napisano: *Potom ću se vratiti, i sazidaću dom Davidov, koji je pao, i njegove razvaline popraviću, i podignuću ga, Da potraže Gospoda ostali ljudi i svi narodi u kojima se ime moje spomenu, govori Gospod koji tvori sve ovo.* Bogu su poznata od postanja sveta sva dela Njegova; Zato ja velim da se ne dira u neznabošce koji se obraćaju k Bogu“. (Dela 15:13-19, moj akcenat)

Jakov se složio sa Petrom kada je ustao i citirao Bibliju koja je podržavala misiju nejevrejskog naroda. William H. Willimon iznosi komentar o Jakovljevom odgovoru u odbranu Petrovog argumenta.

„Kao da je želeo da zapečati njihovu svađu, Jakov ... se uzdigao da citira *Bibliju* kako bi podržao nejevrejsku misiju, iznoseći slaganje proroka.

Jakov citira stihove 9:11-12 Amosa (Septuaginta), tekst koji se odnosi na obnavljanje istinskih Božijih ljudi (stih 16) i uključuje „nejevreja koji se zovu mojim imenom“ (stih 17), mudar odabir stihova jer Amos ne kaže ništa o potrebi ovih nejevrejskih preobraćenika da prate zahteve zakona.“⁶⁶

Jakov je rekao: „Mi ne bi trebali da brinemo one među nejevrejima koji se okreću Bogu,“ i pod tim je mislio da obrezivanje i poštovanje Mojsijevog zakona ne treba da se traži od nejevrejskih preobraćenika.

Do kojeg je, onda, zaključka došao Jerusalimski sabor?

„Jer nađe za dobro Sveti Duh i mi da nikakvih tegoba više ne mećemo na vas osim ovih potrebnih: Da se čuvate od priloga idolskih i od krvi i od udavljenog i od kurvarstva, i šta nećete da

⁶⁶ William H. Willimon, *Interpretation: A Bible Commentary for Preaching and Teaching*, Acts, Atlanta: John Knox Press, 1988, str. 129.

se čini vama ne činite drugima; od čega ako se čuvate, dobro ćete činiti. Budite zdravi.“ (Dela 15:28-29)

Ovde očigledno rukovodi Sveti duh. Daje saboru slobodu da kažu da nejevreji nisu dužni da se drže nebitnih zahteva Zakona. Dobro obratite pažnju na to da Sabor ne pominje obrezivanje, koje je i prouzrokovalo sazivanje sabora (stihovi 1-5). Niti sabor išta kaže o ceremonijalnim zakonima niti pominje poštovanje Šabata kao poslednjeg dana u nedelji. Nezamenljiva komponenta spasenja je njihova vera u Hrista Isusa.

Dalje vidimo da je pismo napisano nejevrejskoj braći i da im govori o Jakovljevoj odluci ili presudi.

„Tada nađoše za dobro apostoli i starešine sa svom crkvom da izaberu između sebe dvojicu i da pošalju u Antiohiju s Pavlom i Varnavom, *pre svega* Judu koji se zvaše Varsava, i Silu, ljude znamenite među braćom. I napisashe rukama svojim ovo *pismo*: Apostoli i starešine i braća pozdravljaju braću koja su po Antiohiji i Siriji i Kilikiji što su od neznabožaca. Budući da mi čusmo da neki od nas izišavši smetoše vas rećima, i raslabiše duše vaše govoreći vam da *morate* da se obrezujete i da držite zakon, kojima mi *ne zapovedismo*; Zato nađosmo za dobro mi jednodušno sabrani izbrane ljude poslati vama s ljubaznim našim Varnavom i Pavlom, S ljudima koji su predali duše svoje za ime Gospoda našeg Isusa Hrista. Poslasmo dakle Judu i Silu, koji će to i rećima kazati. Jer nađe za dobro Sveti Duh i mi da nikakvih tegoba više ne mećemo na vas osim ovih potrebnih: Da se čuvate od priloga idolskih i od krvi i od udavljenog i od kurvarstva, i šta nećete da se čini vama ne činite drugima; od čega ako se čuvate, dobro ćete činiti. Budite zdravi.“ (Dela 15:22-29, moj akcenat)

Govoreći da nejevreji treba da se „uzdržavaju od hrane žrtvovane idolima, krvi (tj. prolivanja krvi), od mesa zadavljenih životinja i od seksualnog bluda, Jakov nije pomenuo da oni ne treba da se pridržavaju celog zakona već samo jednog njegovog dela.

Druga od ovih zabrana je bila na snazi i pre nego što je Bog ustanovio Sinajski zakon (Prva knjiga Mojsijeva 9:4). Nakon uspostavljanja Sinajskog zakona mi pronalazimo zakone koji su dati za uzdržavanje od konzumiranja krvi u sedamnaestom poglavlju Treće knjige Mojsijeve. „Jer je život stvorenja u krvi i ja sam to dao za oltar da se čiste duše vaše; jer je krv ta koja iskupljuje nečiji život“ (3. Mojsijeva 17:11).

Ova zabrana je danas odvojena od zahteva Zakona. Preostale dve zabrane su sumirane u tri ili deset zapovesti, pre svega: „Ne smeš imati nijednog drugog Boga osim mene, ne smeš umreti i ne smeš počiniti preljubu.“ Čvrsti, ponovno rođeni vernici nisu pod kaznom Apoditičkog zakona, tj. Deset zapovesti, one ostaju na snazi na način koji je pripisan u stihovima 8-10 1. Timotiju. Ponovo uvesti levitski legalizam u jevanđelje bi samo unelo zabunu. Taj teret nije više na jevrejskim ili nejevrejskim hrišćanima. Međutim, ako neko bira, uprkos svemu, da prati zakone o košer ishrani, na primer, to je stvar slobode i savesti. Ako se neko pridržava zakona o košer ishrani kao zakona koji je potreban za spasenje, on sebe ponovo stavlja pod šaku zakona i uništava efikasnost Jevanđelja milosti (tj. Jevanđelja Carstva Božijeg). Proučite četrnaesto poglavlje Poslanice Rimljanima. Pavle kaže da vernik ima slobodu da prema svemu postupa savesno!

Takva zapovest ne postoji

Pažljivo obratite pažnju na stih 24 – Jerusalimska crkva nije dala zapovest o obrezivanju niti o pridržavanju Mojsijevog zakona judaistima koji su otišli u Antiohiju i podučavali svoju nejevrejsku braću ovim stvarima. Pored toga, ni Pavle niti bilo koji drugi apostol ili starešina koji je propovedao u nejevrejskim crkvama nikada nije dao takvu zapovest njima.

Jedini koji su dali takvu zapovest su bili judaisti, legalisti koji su insistirali na tome da se obrezivanje i zahtevi Mojsijevog Zakona dodaju Božijoj milosti. Obratite pažnju na to da oni ne govore ništa o ceremonijalnim zakonima, Šabatu ili košer mesu. Ključna stvar za spasenje je njihova vera u Boga i Isusa.

Zbog rečenične konstrukcije, neki propovedaju da su Jakov i Pavle napravili kompromis u korist nejevrejskih hrišćana. Ovo je mnogo daleko od istine. Lenski kaže da oni izgleda ...

„... nisu mogli da podnesu ceo zakon već samo njegov mali deo. Ova pogrešna predstava uvećana kada je deo koji su nejevreji trebali da iznesu sumiran sa tri zapovesti iz Deset zapovesti, uzdržavanje od idolopoklonstva, ubistva i preljube.“⁶⁷

Ove zapovesti snose svi hrišćani, Jevreji i nejevreji. Međutim, Isusov dolazak da proglasi Jevanđelje Carstvom Božijim i njegova žrtva za oproštaj grehova, srušili su zid koji je toliko dugo delio Jevreje i nejevreje. Kada je taj zid pao, čitav Mojsijev sistem se sa njim srušio. Bilo bi neozbiljno i besmisleno za Jerusalimsku crkvu da nametne ijedan deo Zakona a da ne uključi obrezivanje. Tako, ni Pavle niti iko od njegovih kolega na Saboru nije ugrozio nijednu trunku svojih verovanja.

Oni su se čvrsto odupreli opoziciji i proglasili milost Boga i Isusa Hrista mimo zakona.

U petom poglavlju Poslanice Galaćanima, Pavle upozorava Galate:

„Stojte dakle u slobodi kojom nas Hristos oslobodi, i ne dajte se opet u jaram ropstva uhvatiti. Evo ja Pavle kažem vam da ako se obrežete Hristos vam ništa neće pomoći. A opet svedočim svakom čoveku koji se obrezuje *da je dužan da se pridržava celog zakona.*“ (Galaćanima 5:1-3, moj akcenat)

Ne samo da su judaisti mučili preobraćenike u Antiohiji, već su zauzeli crkvu u Galatiji tvrdeći da je ona Jakovljeva. Oni su došli i proglasili Galate nespasenim ako nisu obrezani i ako ne poštuju Mojsijev zakon pored Jevanđelja i milosti Isusa Hrista. Njihova pametno osmišljena zavera je bila takva da nije bilo dovoljno prihvatiti veru i Isusa kao Gospoda i Spasitelja. Obrezivanje i Mojsijev zakon mora da dopunjava Hristovu milost i sve-dovoljnu žrtvu na krstu. Nije tako, kaže Pavle. On im govori da ne budu pokolebani u slobodi koju im je Hrist podario, jer *ako nešto dodajemo milosti, dodajemo Hristu*, a Hrist ih je oslobodio Zakona i njegovih kazni.

⁶⁷ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament: The Interpretation of the Acts of the Apostles*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 627-628.

Obratite pažnju na drugu polovinu stiha a posebno na frazu „ne dajte se opet u jaram ropstva uhvatiti.“ Na šta se ovde misli? „Jaram“, kao što smo već videli, predstavlja jaram Zakona uključujući njegova pravila i izmišljene tradicije. Izraela je taj jaram opterećivao skoro 1500 godina, ali ne i nejevreje jer Bog njima nikada nije dao Zakon. Dakle, šta Pavle misli pod tim kada kaže „ponovo“? Pavle misli na jaram Mojsijevog zakona ali on odlazi čak dalje. On nejevrejima kaže da oni ne treba da tolerišu nikakvo ropstvo bilo da je u pitanju Mojsijev zakon ili jaram paganima, koji su prethodno nosili. Drugim rečima, oni nisu trebali da trpe bilo kakav zakon, pravila, ili propise koji ih stavljaju u ropstvo i uskraćuju im slobodu u Hristu.

„Nema ni Jevreja ni Grka, nema ni robova ni slobodnih, nema ni muškaraca ni žena, jer ste svi jedno u Hristu Isusu“ (Galaćanima 3:28). Svi smo jedno u Božijim očima! Nejevreji nikada nisu posedovali Zakon zato što ga Bog nikada nije njima dao. On ga je dao samo izraelskoj naciji. Bog nikada nije mislio da Zakon podari nejevrejima, i on ne traži od hrišćanskih vernika da ga se danas pridržavaju. On je srušio zid podele koji je delio Jevreje i nejevreje onda kada je razapet,

„ ... *ukinuvši u svom telu zakon sa svim zapovestima i pravilima* (tj. Kazuistički zakon); da iz ovoga načini sobom jednog novog čoveka, čineći mir; I da *pomiri s Bogom oboje* u jednom telu krstom, ubivši neprijateljstvo na njemu.“ (Efežanima 2:15-16, moje objašnjenje)

Kada je Hrist uklonio „zid podele“, Mojsijev zakon, koji je delio Jevreje od nejevreja kako religijski tako i socijalno, on je poravnao teren a na tom terenu ni Jevreji ni nejevreji nisu imali prednost. Da to nije uradio ne bi mogao da ponudi spasenje nejevrejima mimo Zakona. Niko od nas, bilo da je Jevrejin ili ne, ne može, niti je ikada mogao, da ponese jaram Zakona. Mi ne možemo da ga se pridržavamo ma koliko naporno radili na tome! Ako ne možemo da ga se pridržavamo i ako ne možemo da se oslonimo na njega po pitanju naše pravičnosti i spasenja, mi nemamo čemu da se nadamo osim žestokim osudama. Stoga, mi ne treba da poštujemo Mojsijev zakon, već milost – i tačka!

Kako Pavle opisuje Mojsijev zakon

„Sada ako je *služba koja je donela smrt* i koja je u kamenju izrezana slovima, došla u slavi da sinovi Izrailjevi nemogoše pogledati pravo u lice Mojsijevo od slave lica njegovog koja *bledi*, zar neće služba duha biti u većoj slavi? Jer ako je služba koja osuđuje ljude (Mojsijev zakon uključujući i 10 zapovesti) slavna, koliko je slavnija služba (milosti) koja donosi pravičnost! Jer ono što je bilo pravično (Mojsijev zakon) *sada nema slavu u poređenju sa nadmašivom slavom* (Novi zakon milosti). I ono što je *bledelo* (Mojsijev zakon), došao je sa slavom, *koliko je veća slava tog što traje*“ (Novi zakon milosti).“ (2. Korinćanima 3:7-11 moje objašnjenje i akcenat)

U sedmom stihu služba smrti se odnosi na Zakon a posebno na Deset zapovesti, ugraviranih u kamenu (5. Mojsijeva 9:10). Pošto je Zakon pokazao čoveku njegovu grešnost a nije mu dao snagu da se od nje odupre, on je doneo smrt. Obratite pažnju na to da Zakon, tj. osuda Zakona, „bledi“ (stih 11). Kada je Mojsije sišao sa Sinajske planine sa Zakonom, njegovo lice je sijalo toliko jako da su se ljudi plašili da mu priđu (2. Mojsijeva 34:29-35).

Međutim, kako je isijavanje bilo privremeno i polako bledelo, takođe je i Mojsijev zakon bio privremen i izbledeo je dolaskom Novog zakona.

Pavle u stihu 3:13 2. Poslanice Korinćanima stavlja veo preko svog lica da Izraelci ne vide slavu koja bledi. Na šta ovo ukazuje? Pavle ne kaže, ali izjave u 2. Mojsijevoj mogu da nas navedu da pretpostavimo da je to bio slučaj, jer svetlost i veličanstvenost koja je sijala oko njega, činila da bude teško da se u njega gleda. Pavle izgleda da u stihu 3:7 2. Korinćanima nagoveštava da je ovo bio razlog. Međutim, on u ovom stihu takođe kaže da je postojao još jedan plan, da je on možda, kako to Doddridge iskazuje, „vrsta tipa i figure njegove sopstvene dispencije“ koja će izbledeti nakon što se uspostavi zakon o slavi.

Mi nismo kao Mojsije

„Mi nismo kao Mojsije, što stavi veo na lice svoje, da ne bi mogli sinovi Izrailjevi gledati svršetak sjaja što prestaje. No njihovi umovi su bili tupi; *jer do samog ovog dana stoji isti veo kada se čita Stari zavet*, nije uklonjen, jer se samo u Hristu uklanja. Do danas kad se čita Mojsije, veo na srcu njihovom stoji. Ali kad god se neko okrene Gospodu, veo se uklanja“ (2. Korinćanima 3:13-15, moj akcenat)

O čijim srcima Pavle govori? On govori o jevrejskim srcima, tj. legalističkim srcima! Drugim rečima, stih 15 kaže da dokle god čovek shvata osuđujuću prirodu Zakona kao trajnu i ne okreće se Hristu, veo prekrije njegovo srce svaki put kada počne da čita Stari zavet. Čitanje Starog zaveta zarad poštovanja Mojsijevog zakona uništava čovekovo duhovno razumevanje. Ova vrsta verovanja sprečava duhovni razvoj čoveka i sprečava ga da shvati Božiju reč i prihvati milost. Uklanjanje vela pogrešnog shvatanja, grešaka, i konfuzije nastupa tek onda kada čovek prihvati Hrista i njegovu milost (stih 14).

U stihovima 5-18, Pavle preuzima temu „Novog zakona“ prorečenu stihovima 31:31-34 Knjige proroka Jeremije i detaljno je objašnjava u stihovima 8-10 Poslanice Jevrejima. On pravi brojne paralele kako bi pokazao superiornost Novog u odnosu na Stari zakon („Zavet“, stih 14). U svojoj diskusiji on snažno napada lažne učitelje judaiste koji su želeli da ponovo stave Korinćane pod legalističke steg Mojsijevog zakona (vidi 2. Korinćanima 11:20).

Pavle opisuje Isusovu službu

Kako Pavle opisuje Isusovu službu u poređenju sa Mojsijevim zakonom?

„A kad se obrate ka Gospodu, *veo se sklanja*. A Gospod je Duh: a *gde je Duh onde je sloboda* (od Zakona, njegove osude i njegove žaoke smrti). Mi bez *vela na licu* reflektujemo slavu Gospodnju, preobražavamo se u njegovo istoobličje sa sve većom i većom slavom, koja dolazi od Gospoda koji je duh“. (2. Korinćanima 3:16-18 moje objašnjenje i akcenat)

Da li postoji razlika?

Slava koja je došla sa Mojsijevim zakonom, koja je brzo izbledela, ne može se porediti sa slavom koja je došla putem Isusa Hrista, koja nikada ne bleđi! Kada se čovek u potpunosti okrene Gospodu, on reflektuje *njegovu* slavu, a ne slavu Zakona koja bleđi. Niko ne može da reflektuje slavu Hrista, iskusi slobodu od zakona, niti biti preoblikovan u istoobličje Božije pridržavanjem Zakona – i to znači *čitavog* zakona – sve što je Bog dao počevši od Sinaja. Bog je učinio Pavla kompetentnim službenikom Novog zakona – ne slovima već duhom; *jer slovo ubija a duh daje život* (2. Korinćanima 3:6, moj akcenat).

7. Stari zavet, Novi zavet

I pored obilja jasnih izjava učenih proučavalaca Biblije i brojnih biblijskih dokaza, legalisti sa kojima sam razgovarao mi govore da ne postoji razlika između Starog i Novog zaveta. Ne mogu da verujem da iko ko tvrdi da je Hrišćanin može da kaže nešto tako i da se usprotivi biblijskim dokazima. Za njih, Hrist nije ukinuo Mojsijev zakon, već je samo preneo delove Starog zaveta, koji je imao obličje „slova zakona“ u Novi zavet, obličja „duhovnog zakona“ (vidite Samuele Bacchiocchi, *God's Festivals in scripture and History*.)

Međutim, „duhovno“ obličje je za njih „hrišćansko“ poštovanje izvesnih aspekata zakona. Oni slave „hrišćansku“ pashu, ali ne žrtvuju jagnje. Oni slave Dane beskvasnog hleba ali u potpunosti zanemaruju Gozbu prvih plodova i s tim vezano davanje snopa pšenice, što ukazuje na Isusa kao prvi plod iz mrtvih. Oni slave Dan pokajanja postom (koji pogađa njihove duše), ali ne prinose žrtve za prikrivanje njihovih greha.

Oni poštuju Praznik truba ali uglavnom ne shvataju odakle on potiče ili koje je njegovo mesto u Božijem planu. Oni poštuju Slavu sjenica, ali ne shvataju da je to sećanje na izlazak Izraelaca iz Egipta, a ne mora da bude slika hiljadugodišnje vladavine Hrista. Oni smatraju da ceremonijalni, ritualni, i žrtveni aspekti zakona više nisu potrebni. Čak mi je jedan legalista rekao, nakon što sam sa njim prodiskutovao na ovu temu da iako je možda istinito da je Mojsijev zakon ukinut, on i dalje preferira da poštuje svete dane, Šabat i pravila o čistom i nečistom mesu jer smatra da time udovoljava Bogu i dobija Njegovu naklonost. On ne shvata da ovi običaji, iako se smatraju „hrišćanskim“ običajima, predstavljaju dela zakona a ne dela vere.

Za one koji misle da će naslediti Carstvo Božije „delima zakona“, reč „za“ u stihu 1:17 Evandjelja po Jovanu objašnjava šta „zakon“ zapravo čini za njih.

Lenski za stih 4:15 Poslanice Rimljanima kaže sledeće:

„Istina je, ljudi kojima lažno pripada nasljedstvo pomenuti u stihu 14 jesu Jevreji ali ...pokazujući pogrešnost njihove izjave, izjave koja se oslanja na upotrebu Mojsijevog zakona; Pavle pokazuje svojim čitaocima kako zakon ne proizvodi ništa drugo do gnev“.⁶⁸

Zakon nije sredstvo kojim se dobija Božija naklonost. On ne može da nas učini naslednicima, jer kršenje zakona vređa Boga i podstiče Njegov gnev, što dovodi do toga da nas On odbacuje (Isaija 59:2). Stari zavet sa svojim opterećujućim običajima i ceremonijama, bio je jaram koji je bio pretežak za naše oce, i koji je pretežak i za nas (Dela 15:10). On je bio privremen, prolazan i trebalo je da nas pripremi za dolazak Novog zakona.

Evandjelje milosti Novog zaveta je došlo na mesto starozavetnog Mojsijevog zakona, tj. on ga je zamenio i ostavio po strani kao nepotrebno. Milost i istina koji su došli sa Isusom Hristom predstavljaju sistem ispunjen uslugama umesto kaznama, i on otkriva ovaj „pravi“ sistem kroz njegovu zemaljsku službu. Stari sistem je bio vezan za „zakon“, „senke“ i „opterećujuće običaje.“ Novi sistem je pun milosti i istine u svim stvarima. Činjenica da je ovde dat kontrast, implicira da *postoji razlika* između onoga što je Bog dao kroz Mojsija (zakon) i onoga što je došlo kroz Isusa Hrista (milost i istina). Nas zanima ova razlika. „Jer je zakon dat kroz Mojsija *ali* milost i istina su došli kroz Isusa Hrista“ (Jovan 1:17).

Jovan nam ovde otkriva trostruki kontrast. Pre svega, „zakon/milost i istina“ a zatim „dat/došao“, i na kraju „Mojsije/Isus Hrist“. Bog je dao zakon kroz Mojsija – *ali* milost i istina su došli kroz Isusa Hrista. Mojsije nije bio zakon. Mojsije je bio samo puki sluga zakona, on je sebe pokorio zakonu, učio prema zakonu, i primao blagoslove i kletve na isti način na koji su ih dobijali ljudi koje je služio. Nasuprot tome, Hrist Isus je bio i jeste milost i istina. Obratite pažnju na to da su milost i istina „došli“. Bog nije „dao“ njima milost i istinu kao što im je dao zakon. On nije upotrebio ljude kao sredstvo a milost i istinu proglasio darom. Bog je ostvario milost i istinu u telu Isusa Mesije koji se pridržavao njegove misije. Da je Bog želeo samo da nam kaže o milosti i istini, on je mogao da upotrebi drugog

⁶⁸ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament, The Interpretation of Romans*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 312.

Mojsija ili vojsku proroka (Jevrejima 1:1). Umesto toga, on je upotrebio jedan sasvim drugačiji model i primer milosti i istine, svog sina, Isusa.

Novi i drugačiji zavet je prorečen

Biblija je prorekla da će ova razlika doći i to u stihovima 31:31-34 Knjige proroka Jeremije. Jedino se tu u Starom zavetu pominje Novi zakon. Ovaj Novi zakon će biti drugačiji od starog. Kada im Bog kaže da zakon neće biti kao onaj koji je sklopio sa njihovim precima, on to stvarno i misli! Reč na hebrejskom je *lo*. Ona znači *ne* (jednostavna ili apstraktna negacija). Ako taj zakon neće biti kao onaj koji je sklopio sa precima, onda on *ne može* biti isti. Stoga, logika diktira da taj zakon mora biti drugačiji. Tužno je da ljudi ne mogu jednostavno da prihvate ovo takvim kakvo jeste i da prestanu da nazivaju Boga Oca i Isusa lažovima.

Stari zavet

Bog je izveo Izraelce iz Egipta kroz divljinu planine Sinaj u Arabiji tokom prvog dela njihovog putovanja kroz divljinu. Sa vrha planine se nazirao gusti, crni dim praćen munjom i gromovima. Bog je gromoglasno izgovorio Zakon i doveo ga u postojanje, što je Izraelce navelo da zapuše uši i molili su Ga da prestane pa makar i umrli. Bog je poslušao i nakon toga je Mojsije primio Zakon (Apodiktički i kazuistički zakon, tj. Deset zapovesti i Knjigu Zakona) direktno od Boga (posredstvom anđela) i pročitao ga narodu. Međutim, zbog ljudske slabosti, Bog je smatrao da ljudima treba dati drugi zavet. Novi zavet je došao na mesto Starog a Stari je počeo da bleđi i nestao je (Jevrejima 8:13). To da je Stari zavet neadekvatan je jasno. Hrist, sveštenik po redu Melhisedekovom, postao je posrednik Novog zaveta, koji je bio daleko superiorniji u odnosu na Stari.

Kisemaker posmatra stih 7:22 Poslanice Jevrejima:

„Pisac poslanice Jevrejima uvodi komparativne prideve kako bi ukazao na razliku između starog i novog: Hristova *superiorna* služba, *superiorni* zakon i *bolja* obećanja (akcenat dodat).⁶⁹

⁶⁹ Simon J. Kistemaker, *New Testament Commentary, Hebrews*, Grand Rapids: Baker Books, 1984, str. 228.

Pored toga, Lane citira Vanhoye rekavši:

„...uvodni i zaključni stihovi (7-8a, 13) do opsežnog citata stiha 31:31-34 Jeremije naglašavaju nesavršeni i provizorni karakter „tog prvog“ zaveta ... zaključenog na Sinaju ... citat stihova 31:31-34 Jeremije služi fundamentalno negativnu svrhu otkrivanja defektnog karaktera Starog zaveta.⁷⁰

Kada čovek pogleda Mojsijevu ekonomiju i delimično baci pogled na poslednji vek pre Hrista, otkriće da je učenje Zakona bilo eksterne prirode. Problem sa ovim scenarijom je taj što su ljudi počeli da veruju Zakonu i da se na njega oslanjaju za spasenje a da ne obraćaju pažnju na unutrašnje učenje koje je zamišljeno Zakonom, npr. obrezivanje srca i dolazak Mesije kao Spasitelja. Zapravo, oni su podigli Zakon iznad klanjanja Bogu na sopstvenu štetu. Rezultat je bio taj da su se pojavile rivalske škole i sekte poput Farisejske, Sadukejske, Irodovske i Esenske koje su ukaljale Božiju reč i učinile je nevažećom svojim tradicijama (Mihej 7:13).

Njihov trud je uspostavio haotičnu tendenciju koja traje do danas (o čemu svedoči činjenica da danas postoji preko 400 „hrišćanskih“ veroispovesti i to samo u Americi). Kasniji proroci su gorko osudili ovaj trend (npr. Malahije 2:7-12).

Skriven u slovima i senkama

Bog je sakrio znanje o njegovom zakonu u „slova“ i „senke“. John Owen ih prikazuje kao „prekrivene velom (i) izražene samo u pripovetkama i mračnim izrekama“.⁷¹ Bog uglavnom nije imao nameru da ljudi dođu do potpunog shvatanja sve dok sin nije došao da Ga otkrije i učini poznatim. „Tajno“, „skriveno“ znanje (znanje koje nije prethodno otkriveno) pre svega se odnosilo na dolazak Mesije u telu, tj. u vidu ljudskog bića (1. Jovanova 4:2), njegovo posredovanje i patnja za grehove (vidi Isaija 53), pozivanje nejevreja (vidi Poslanicu Efežanima), i njegovo učenje o Jevanđelju Carstva Božijeg (vidi sinoptička Jevanđelja). Čim je Novi

⁷⁰ William Lane, *Word Biblical Commentary, Hebrews 1-8*, Dallas: Word Books, tom. 47A, 1991, str. 208.

⁷¹ John Owen, *Hebrews, the Epistle of Warning*, Grand Rapids: Kregel Publications, 1985, str. 151.

zakon otkrio ove „skrivené“ misterije ili tajne, običaji Starog su prestali da postoje“ (Kološanima 2:14).

Owen kaže sledeće:

„Bog je bio taj koji je postepeno, svojim providenjem, prekinuo i oslabio administraciju Starog zakona; on je za vreme vavilonskog zatočeništva imao totalni prekid od sedamdeset godina ... Bog im je rekao preko Ageja (2:9) kako bi njegov dolazak među njih (kroz Isusa) krajnje okončao sve administracije tog Božanskog zakona, i od tog trenutka nadalje je lako ispratiti čitav proces pada i propadanja.“⁷²

Ako pogledamo u osmo poglavlje Poslanice Jevrejima, otkrićemo da ne postoji mogućnost da se dobije pristup Bogu preko levitskog sveštenstva. Levitski dogovor je prestao da postoji zbog njegove suštinske neadekvatnosti.

Da sumiramo u nekoliko reči ovo o čemu smo govorili: Mi imamo takvog Prvosveštenika koji je seo sa desne strane prestola Veličanstva u Raju, Sveštenika svetilišta i istinskog tabernakla, kog je Gospod postavio a ne čovek. Svakom prvosvešteniku je dato da daje darove i prinosi žrtve. Stoga, neophodno je da Ovaj ima nešto i da ponudi. Ako je on zaista bio na zemlji, on ne bi bio sveštenik pošto je bilo sveštenika koji prinose žrtve prema Zakonu“ (Jevrejima 8:2-4)

Pod Starim zavetom, liturgija Hrama nije dozvolila sveštenicima da sede tokom sprovođenja svojih dužnosti. Međutim, Isus sada sedi sa desne strane Oca u raju kao večni sveštenik Po redu Melhisedekovom (Psalam 110:4), što isključuje sve što se odnosi na levitsko sveštenstvo. Hristovo sveštenstvo rešava problem svih grešaka od strane čovečanstva koji Stari zakon nije mogao da reši. Novi zakon je ponudio bolje uslove i otkrio Božiju iskupljeničku nameru koja je zahtevala drugačiji sklop parametara u vezi ljudskog spasenja. Bog, pošto je našao grešku kod Izraelaca, objavio je svoju nameru da ustanovi Novi zakon.

⁷² Isto, str. 153.

„Jer kudeći ih govori: Evo dani idu, govori Gospod, i načiniću s domom Izrailjevim i s domom Judinim nov zavet; Ne po zavetu koji načinih s očevima njihovim u onaj dan kad ih uzeh za ruku da ih izvedem iz zemlje misirske; jer oni ne ostaše u zavetu mom, i ja ne marih za njih, govori Gospod. (Jevrejima 8:8-9)

Iz ova dva stiha se jasno vidi da je Bog nameravao da Stari zavet ostane privremen. Međutim, i danas ima onih koji će reći da to nije slučaj. Oni tvrdoglavo tvrde da Božiji zakon nije okončan i citiraće stih 5:17 Evanđelja po Mateju kao dokaz. Međutim, oni greše u svojoj proceni stiha 5:17 Evanđelja po Mateju kada insistiraju na tome da je on mislio da su Hrišćani i dalje primorani da poštuju Šabate, svete dane, i zakone o košer ishrani. Isus nije došao da „uništi“ zakon ili proroke, već, kao što to stoji u Wycliffe Bible Commentary: „Hrist je ispunio Stari zavet poštovanjem svakog slova Zakona, ispunjenjem njegovih slova i proročanstava i plaćanjem pune kazne Zakona kao Zamena za grešnike.“⁷³

„Ispuniti“ nešto znači dovesti to do njegove zacrtane sudbine ili završiti ga. Čim to nešto dostigne svoju zacrtanu sudbinu, ono nije više važeće po pitanju bivših zahteva. Thayer definiše reč „ispuniti“, tj. prouzrokovati da Božija volja (koja je učinjena poznatom u Zakonu) bude ispunjena kakva treba da bude i Božija obećanja (data preko proroka) da prime ispunjenje.“ (Thayer's Greek Lexicon, 2C3)

Holman Bible Dictionary kaže da se „glagol ispuniti koristi u tri smisla koja zahtevaju posebnu pažnju: etički smisao poštovanja ili ispunjenja zahteva; proročanski smisao odgovaranja na ono što je obećano, predviđeno ili predskazano; privremeni smisao vezan za dolazak vremena određenih od strane Boga.“⁷⁴

Ako čovek o tome detaljno razmišlja, može samo da dođe do zaključka da je Isus ispunio sve tri gore navedene kategorije. On je ispunio Zakon u etičkom smislu ispunjavanjem sva tri zahteva. On je ispunio proročanski

⁷³ Charles F. Pfeiffer and Everett F. Harrison, *The Wycliffe Bible Commentary*, Chicago: Moody Press, 1966, str. 937.

⁷⁴ Chris Church, *Holman Bible Dictionary*, Article "Fulfill", Nashville: Holman Bible Publishers, 1991, str. 517.

smisao, pomenut oko tri stotine puta u Starom zavetu, kada je došao kao Mesija. On je ispunio privremeni smisao time što je došao „u punini vremena“ kako je Bog naredio (Galaćanima 4:4). Ovim drugim se Matej detaljno pozabavio u svom Jevanđelju.

U svom članku pod nazivom "Pleroo" u Novom međunarodnom rečniku novozavetne teologije, R. Schippers kaže:

„U propovedi na Planini Isus je rekao da nije došao da ukine zakon i proroke (tj. stihove u kojima je Bog ozvaničio svoju volju), već da ih ispuni (Matej 5:17) ... pravični zahtev zakona i dalje ostaje. Ali žaoka smrti je uklonjena. Putem pravičnog čina (dikaïoma) Hrista, pravičnost je došla nama (Rimljanima 5:18). Slanje Božijeg Sina i osuđivanje greha u mesu (Rimljanima 8:3) ispravlja ono što zakon nije mogao da uradi, *kako bi pravični zahtev zakona mogao biti ispunjen u nama*, koji hodamo ne prema mesu već prema Duhu (Rimljanima 8:4).“⁷⁵

Jamieson, Fausset i Brown u svojoj *Kritici čitave Biblije*, pružaju dalji uvidu u Isusovo značenje stiha 5:17 Evanđelja po Mateju, gde on kaže:

„Ja nisam došao da uništım već da ispunım – ne da podrijem, ukinem ili uništım, već da uspostavım zakon i proroke – da ih otkrijem, da ih otelotvorım u živom obličju, da ih ugradım u poštovanje, ljubav i karakter ljudi, ja sam došao“⁷⁶

Ono što oni koji koriste stih 5:17 Evanđelja po Mateju kako bi stavili do znanja da Zakon treba poštovati, ne razumeju jeste da savršenım ispunjenjem Zakona i donošenjem Novog zakona, Isus je, zapravo, ukinuo ili ostavio po strani Mojsijev (Kazuistički) Zakon za one u Hristu pod Novım Zakonom koji hodaju u Duhu (Rimljanima 8:1-4). Ne mogu dovoljno da naglasım da Zakon (Apodiktički zakon) još uvek važi, ali

⁷⁵ Colin Brown, General editor, and R. Schippers, *The New International Dictionary of the New Testament*, Grand Rapids: Zondervan, Article Pleroo, tom 1, 1986, str. 738.

⁷⁶ Robert Jamieson, A. R. Fausset, and David Brown, *Commentary on the Whole Bible*, Grand Rapids: Zondervan, 1970, str. 899.

samo za one koji su primorani da se ogлуše o principe hrišćanskog života pod Starim ili Novim zakonom (1. Timotiju 1:8-10).

Stari zakon je išao svojim putem 1500 godina od Mojsija do Hrista. Kada je Hrist došao, on je ispunio svoju svrhu i slavu koju je imao u Mojsijevo doba a koja je sada izbledela. Sada, starac treba da ode (Efežanima 4:24) i stari kvasac da se očisti (1. Korinćanima 5:7).

Lane nas informiše da u stihu 8:13 Poslanice Jevrejima:

„Argument koji označavanjem „novih“ zakona, Bog je proglasio zakon zaključen na Sinaju nepopravljivim i zastarelim (*pepalaioken* - zastareo, antikvitet), sa sobom povlači činjenicu da je sam Bog ukinuo njegovu važnost. On ne namerava da dalje koristi Stari zakon i oblike kroz koje je on funkcionisao kako bi postigao svoju iskupljeničku svrhu za svoje ljude ... Posledično, stari argument je na tački nestajanja.”⁷⁷

Novi zavet

Kada mi neko kaže da ne postoji nikakva razlika između Starog i Novog zaveta, na pamet mi prvo padaju stihovi o kojima sam već diskutovao – Jeremija 31:31-33.

Kad god se suočim sa jednom takvom jednostavnom činjeničnom izjavom, uvek se pitam kako iko može da kaže da su Stari i Novi zakon jedno isto? Ovaj pasus jasno i sažeto prikazuje razliku u zakonima na osnovu prošlih i budućih događaja. On jasno kaže da zakon, koji će Bog sastaviti u danima koji dolaze, biti Novi zakon koji *neće* biti sličan onom koji je on sastavio sa njihovim očevima kada ih je izveo iz Egipta (zemlje misirske). Zakon koji je sklopio sa Izraelom kada ih je izveo iz Egipta bio je Sinajski zakon, Mojsijev zakon sa svim statutima, pravilima, zapovestima, pranjima, obavezama, ceremonijama, ritualima i žrtvovanjima.

⁷⁷ William L. Lane, *Word Biblical Commentary, Hebrews 1-8*, Dallas: Word Books Publisher, tom 47A, 1991, str. 210.

Sinajski zakon je služba „smrti“. Međutim, bio je „veličanstven“. Nije važno što je ova slava isijavala iz lica posrednika i upravitelja Mojsija. Isijavanje njegovog lica samo je simbolično predstavljalo Stari zavet. Bilo je prolazno i spoljašnje i brzo je izbledelo. Slava Novog zakona koja ga je zamenila je večna i nikada ne blede pa je, samim tim, i superiornija (1. Petrova 1:4). Pod Starim zavetom Bog je od prestupnika zahtevao da prisustvuje Danu pokajanja jednom godišnje kako bi prikrio svoje grehe.

Kada je primeo željene žrtve i otišao, šetao je sam i ponovio rituale i žrtvovanja naredne godine i svake godine svog života od tog trenutka nadalje. Pod Novim zakonom, Bog je oduzeo grehe prestupnika, umesto da ih je samo „pokrivao“ iz godine u godinu, i otišao je a svi su mu grehovi bili oprošteni i u njemu je boravio Sveti duh. Prema stihu 2:3 Poslanice Kološanima, kada se odvalo krštenje i uranjanje u taj vodeni grob, mi umiremo za zakon i naši gresi bivaju oprošteni. „I vas koji ste bili mrtvi u gresima i u neobrezanju tela svog, oživeo je s Njim, oprostivši vam sve grehe ...“ (Kološanima 2:13). Lenski objašnjava:

Nikakav prestup nije ostavljen u duhovno oslabljene, o kom oni moraju da brinu i koji treba da pokušaju da uklone prema judaističkim pravilima i običajima.⁷⁸

Lenski nastavlja da govori o tome i kaže da prestupi (*paraptómata*) koje su počinili hrišćani Kološani nisu puki „propusti“, već prestupi koji su ubijali duhovno. Međutim, zbog Božije milosti i opraštanja, on prodiere u duhovni život hrišćana Kološanima.⁷⁹

Pavle nastavlja da se bavi temom opraštanja u stihu 2:14 Poslanice Kološanima govoreći da je jedna od stvari koje je Hristova smrt na krstu donela bila: „zamućenje rukopisa o običajima protiv nas, koji se suprotstavljao nama, i uklonilo ga sa puta zakucavši ga za krst.“ „Rukopis o običajima“ koji je bio protiv nas je zapravo Knjiga Zakona koju je napisao Mojsije i postavio pored Zavetnog kovčega da svedoči protiv Izraelaca (5. Mojsijeva. 31:26; 2. Carevima 22:8; 2 Dnevnika. 34:14, itd.).

⁷⁸ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Colossians*, Hendrickson Publishers, Peabody: 1998, str. 111.

⁷⁹ Isto

Taj rukopis običaja je sadržao svaki zahtev koji je Bog nama postavio. Međutim, kada je Bog ukinuo i poništio te zakone, nijedan nije ostao bez obzira šta su judaisti u Koloseu mislili ili govorili. Ovi judaisti su stalno maltretirali nejevrejske preobraćenike skoro svuda gde je Pavle osnovao kongregaciju. Bio je njihov običaj da pokušaju da ubede nejevrejske preobraćenike da Isus nije bio dovoljan, već mu treba dodati obrezivanje i Mojsijev zakon ako želite da dostignete spasenje. Pavle se suprotstavljao ovom učenju, jer se suprotstavila svemu što je on propovedao o Jevanđelju i Carstvu Božijem. Lenski je izneo komentar o stihu 2:14 Kološanima:

„Vrhunac leži u fokusiranoj izjavi koja privlači pažnju: „zakucavši (aorist, jedan čin) ga za krst.“ Hrist je bio tako zakucan za krst i u njemu je zakon bio zakucan za krst; Hrist je, kada je bio zakucan, umro; i zakon je umro. Hrist se ponovo digao ali zakon nije; Hrist se digao jer je njegova smrt ubila zakon zauvek.“⁸⁰

Time što nas je učinio živim, Bog je oprostio naše prestupe i, pored toga, ukinuo zakon sa žaokom smrti i mnogim strogim zahtevima i pravilima koja su nas osuđivala. To je bilo poput Damoklovog mača, stalno nam je visilo nad glavama, preteći da će pasti na nas u svakom trenutku. Putem Hristove smrti na krstu koja je poslužila da nas spase, Bog je ukinuo rukopis običaja koji je bio protiv nas (vidi Efežanima 2:15). Hendricksen objašnjava kako je Zakon bio protiv nas.

„U određenom smislu, taj zakon je bio protivnik, optužilac prestupnika. On se suočavao sa ljudima ozbiljnim izrekama (Galaćanima 3:10; vidi i 5. Mojsijeva 27:26). Štaviše, sadržao je toliko pravila i propisa ceremonijalne prirode, koji su se ticali gozbi, postova, prinošenja hrane itd. Pošto niko nikada nije bio u stanju da se pridržava zakona bilo po pitanju moralnog ili ceremonijalnog aspekta istog, zakon je dugo vremena imao misiju optužioca. Dolaskom Hrista, koji je rođen da umre, velika promena se odigrala.“⁸¹

⁸⁰ Isto, str. 116-117.

⁸¹ William Hendricksen, *Commentary; on the Epistle to the Colossians*, Grand Rapids: Baker Books, 1995, str. 120-121.

Jemstvo i Savez

Ako se sada osvrnemo na Poslanicu Jevrejima, videćemo da je Hrist postao „jemstvo“ za Novi savez (Jevrejima 8:10). Šta znači biti „jemstvo“ za nešto ili nekog? Druga reč za jemstvo je „garancija.“

„Grčka reč za „jemstvo“ znači obveznik: neko ko zalaže svoje ime, svoje vlasništvo ili uticaj da će neka stvar biti urađena. Kada se napravi ugovor, dug navede u ugovoru, prijatelj često postaje *jemstvo* u tom slučaju i sam je odgovoran ako se uslovi ugovora ne ispune...

„Jemstvo“ je onaj koji se složi da preuzme odgovornost na sebe zarad nekog ko nije sposoban da svoje obaveze ispuni.“⁸²

Pažljivim čitanjem Sinajskog saveza otkriva se da on nije sadržao „jemstvo“. Zakon koji je Bog sklopio sa Izraelom na Sinaju podrazumevao je prvosveštenika koji je bio tipično jemstvo. Niko od njih nije bio u stanju da usavrši išta. Tipično jemstvo Sinajskog zakona je bilo samo senka pravog jemstva. Svrha tog zakona je bila da predvodi ljudske umove do zaključka da novi i bolji zakon mora biti donesen. Rezultat je bio zakon koji je Bog sklopio sa svojim odabranicima, zakon „naređen što se svega tiče i osiguran“ (2. Samuelova 23:5), i „Ja sam pružio pomoć onom jednom ko je moćan (Hrist); Ja sam uzdigao jednog (Hrista) odabranog među ljudima“ (5. Mojsijeva 18:15; Psalam 89:19). Hrist je onda postao naša garancija za obećanje Božije dato onima pod milošću. Obećanja dolaze od slobodne milosti bez neočekivanih događaja vezanih za njih (2. Korinćanima 1:20). Bog shvata svoju posvećenost ovim obećanjima veoma ozbiljno (2. Samuelova 23:5; Isaija 54:10; Psalam 89:34; 111:5).

Isus je svojom voljom postao naše jemstvo kako bismo mi bili u mogućnosti da uživamo koristi zakona. Požrtvovanost Isusa kao zamene zadovoljila je zahteve naših grehova i iskupila nas kroz njegovu krv od očajnih uslova kletve Zakona. Milost data pod Novim zakonom nam omogućava da poštujemo njegove uslove i ispunimo ih poštovanjem višeg zakona kog on predstavlja, zakona ljubavi.

⁸² Arthur W. Pink, *Exposition of Hebrews*, Grand Rapids: Baker Book House, 1976, str. 407.

Osmo poglavlje Poslanice Jevrejima pokazuje jasan i neosporiv kontrast između ova dva saveza. Autor ne ostavlja ništa mašti i on navodi tačke koje su bitne za shvatanje razlika u zakonima i kako se oni mogu primeniti na sadašnje hrišćane. Kontrast koji zapada za oko a koji nas interesuje jeste postavka stvari predstavljena od strane Hrista pod Novim savezom u poređenju sa postavkom stvari predstavljenom Mojsijevim savezom i sprovedenim od strane Aronskog ili Levitskog sveštenstva.

Detaljnim proučavanjem ova dva zavet, postaje jako očigledno da je bolji savez taj koji je predstavio Isus. Mojsijeva ekonomija je prolazna ali administracija Melhisedekovog sveštenstva je trajna i večna (Psalam 110:4). Kada je Bog odredio Novi zavet, naše jemstvo, Isus Hrist, za nas je pridobio sveti Duh i pružio nam sve što nam treba da bi živeli u skladu sa Bogom (2. Petrova 1:3).

Kada čitamo stihove 8:9-12 Poslanice Jevrejima, otkrivamo da autor citira 31:31-33 Knjige proroka Jeremije. Prvi kontrast između dva zaveta se javlja u vidu negacije: „ne kao zakon koji sam sklopio sa njihovim očevima.“ Ima puno razlika. Stari savez je okarakterisan dolaskom Mesije. Mesija je u Novom savezu *bio* antitip, tj. osoba ili stvar koja predstavlja suprotnost nečega drugog. Administracija Starog zakona je bila usmeravana i održavana od strane nesavršenog sveštenstva koji su prinosili žrtve iz godine u godinu, što je Izraelce prisećalo na njihove grehe (Jevrejima 10:3). Pod Starim savezom, prvosveštenik je ulazio među najsvetije jednom godišnje i to s krvlju, ali ne svojom, koju je nudio za sebe i grehe koje su ljudi počinili u neznanju (Jevrejima 9:7). Običaj je bio da prvosveštenik „nudi sebe“ iz godine u godinu ali ne sopstvenom krvlju (Jevrejima 9:25). Izrael, pod ovim rukovodstvom, nikada nije imao direktan pristup Bogu i Njegovom prestolu. Pod Novim zakonom, prvosveštenik (Isus) je sebe žrtvovao (ponudio sopstvenu krv) i ušao među najsvetije *jednom* za svagda, pružajući verniku direktan pristup Božijem prestolu. Uglavnom, sve u Starom zakonu se bavilo spoljašnjim učinkom iako je on ukazivao na unutrašnje postignuće. Sve u Novom zavetu *je bilo* unutrašnje ili duhovno postignuće spoljašnjeg učinka pripisanog Starom zavetu. Sa Mojsijevim sistemom, Bog je ograničio zavet samo na izraelsku naciju. Novi savez, pod hrišćanskom zastavom, je međunarodni, jer uključuje nacije, porodice i jezike (Otkrovenje 7:9).

Kada Bog pravi poređenja u trideset i prvom poglavlju Knjige proroka Jeremije, On ne samo da daje datum utvrđivanja Starog zakona, već daje i obećanje za budućnost – Ovo je zakon koji ću ja sklopiti sa celom kućom Izraela (tj. svih dvanaest plemena) nakon tih dana.“ Lane kaže:

„Trideset i prvo poglavlje Knjige Jeremijine (LXX 38) je jedini pasus u Starom zavetu koji obećava buduće uspostavljanje konačnog odnosa sa Bogom koji je opisan pridevom „novo“. Centralna tvrdnja u Novom zakonu jeste ta da je zakon prisutan u srcima vernika kao dar od Boga (stih 10) ... Novina Novog zakona se sastoji od načina prezentovanja Božijeg zakona, nije novina sadržaja. U Božijim ljudima su zakon i Gospodovo znanje usađeni. Akcenat pada na unutrašnju karakteristiku ljudskog odgovora Bogu kroz Novi zakon... Odnos između Boga i njegovih ljudi, koji je bio namera zakona zaključenog na Sinaju, ali koji je narušen prošlim neuspehom da se ispoštuju uslovi odnosa ustanovljenog od strane Boga (stih 9) biće obnovljen. Iskupljujuća milost doseže svoj vrhunac u potpunom i konačnom ostvarenju ovog obećanja kroz Hrista.“⁸³

Fraza „nakon tih dana“ je antitetička „u to doba“ ili „na taj dan“ u stihu 8:9 Poslanice Jevrejima. Ovaj poslednji izraz je neprecizan, jer pokriva samo interval između trenutka kada je Bog poslao Mojsija u Egipat da oslobodi njegove ljude i vremena koje im je trebalo da dođu do Sinajske planine. Fraza „Nakon tih dana“ ukazuje na period *nakon* starozavetnog perioda. Zakon koji prati Sinajski Zakon Bog naziva „vremenom reformacije“ u stihu 9:10 Poslanice Jevrejima. John Owen kaže:

„Nakon tih dana“ izgleda da obuhvata čitavo vreme pripisano ekonomiji davanja Starog zakona. Tj. nakon što isteknu ti dani, kada se okončaju, kada stari zakon postane zastareo i propadne, onda će Bog napraviti Novi zakon.“⁸⁴

⁸³ William L. Lane, *Word Biblical Commentary*, Hebrews 1-8, Dallas: Word Books Publisher, tom. 47A, 1991, str. 209, 210.

⁸⁴ John Owen, *Hebrews, the Epistle of Warning*, Grand Rapids, 1985, str. 149.

Prilikom komentarisanja stiha 8:10 Poslanice Jevrejima, koji je citiran iz trideset prvog poglavlja Knjige proroka Jeremije, Lenski izjavljuje sledeće:

„Ovde imamo suštinu Novog zaveta koji je Bog obećao da će formulisati za Kuću Izraela (dativ prednosti; ne „sa Kućom“ kao što stoji u nekim prevodima) ... Biće zavet bez ceremonijalnih, ritualnih, građanskih i formalnih zakona.“⁸⁵

Kada se „ti dani“ okončaju, zakon koji ih menja će se sastojati od suštine, tj. neće se sastojati od spoljašnjeg praktikovanja rituala, ceremonija i građanskih zakona, itd. Sva „spoljašnjost“ će biti zastarela.

„Novi zakon će biti zasnovan na čitavoj mislilačkoj moći čoveka, koja će usmeravati njegova dela iznutra ... ne spolja kao nekakav nametnut kodeks ili zakonska sila.“⁸⁶ Ovo, kaže Lenski, jeste sila grčke reči *dianoia*, tj. „umova“. Druga grčka reč koja izražava snagu uma je *kardia*, ili „srce“. Kada neko kaže da „veruje svim srcem“, on ne govori o organu koji mu kuca u grudima, već govori o svom umu. *Kardia* je sedište intelekta, ličnosti koja se sastoji od celokupne moći mišljenja, osećanja i volje gde sve misli, reči i dela imaju svoje tajno poreklo.⁸⁷ Obećanje Novog zakona koje je dato u trideset i prvom poglavlju Knjige proroka Jeremije je, onda, Božiji dar za naše umove, tj. biće „usađeno u naše umove,“ i Zakon neće biti više „postavljen pred nama uklesan u kamenu“ kao što je bio Mojsijev zakon (vidi Jeremija 9:13, 5. Mojsijeva 4:8; 11:32 itd).

Mi nismo „ograničeni niti preforsirani“ Zakonom

Novozavetni hrišćani nisu bili ograničeni niti preforsirani zakonom, kao što su to bili Izraelci. Zakon nije više bio *paidagogos*, tj. tutor koji je „nadgledao dete na putu do škole i nazad.“ Pod Starim zakonom, zakon je bio direktor škole, jer vera nije došla. Sada kada je vera došla (Hrist), nama više ne treba direktor škole (Galaćanima 3:24-25). Zid podele, koji se sastoji od zakonskih zabrana starog rukovodstva, ne ograđuje nas od

⁸⁵ R. C. H. Lenski, Commentary on the New Testament, Interpretation of Hebrews, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 266.

⁸⁶ Isto

⁸⁷ Isto

drugih, jer ga je Bog srušio kako bi napravio mesta za novi zakon. Izraelci, a kasnije i Jevreji, nosili su taj „zid“ koji se sastojao od Mojsijevog zakona kao bedž gordosti i predrasuda.

Oni su ga podigli u takve visine da ih je on učinio separatistima i, na neki način, rasistima koji su mrzeli sve što nije jevrejsko. Međutim, kada je Bog odlučio da donese spasenje nejevrejskom narodu kao i Jevrejima, Isus je uništio taj zid na krstu i zakovao te zakonske zabrane na krst gde će one zauvek ostati (Kološanima 2:14).

Pošto je Isus zamutio rukopis o običajima, mi više ne moramo da zavisimo ni od koga po pitanju „poznavanja Gospoda.“ Mi svi imamo Božiju reč. Mi možemo da je kupimo, pročitamo, proučimo, propovedamo, prosleđujemo i testiramo one koji se drže starih običaja. Lak pristup Božijoj reči danas ispunjava Jeremijino proročanstvo i proročanstva drugih proroka (vidi Isaija 54:13; 11:9; Avakum 2:14; Joil 2:28; Jovan 6:45; 1. Jovanova. 2:20, 27).

Kada čitamo stih 8:6 Poslanice Jevrejima otkrivamo da je Isus, svojom smrću i vaskrsnućem, dobio bolje sveštenstvo. „A sad dobi bolju službu, kao što je i posrednik boljeg zaveta, koji se na boljim obećanjima utvrdi“ (Jevrejima 8:6).

Ovde nije dato poređenje sveštenstava, već razlika u zakonima. Pavle je već uveo koncept Novog zakona u stihu 7:22 Poslanice Jevrejima. U stihu 8:6 on je spreman da razjasni implikacije ovog boljeg zaveta, jer je on superioran u odnosu na Stari zavet. U ovom stihu, on takođe objavljuje da je Hrist posrednik ovog Novog zaveta.

Isus nije samo ispunio očekivanja aronskog sveštenstva. Da je on samo to učinio, on ne bi ispunio svoj zadatak. Kroz svoju smrt i vaskrsnuće, on je obavio zadatak koji mu je Bog dao a Bog ga je proglasio „večnim sveštenikom po redu Melhisedekovom“ (Jevrejima 5:6). Stari sistem je kapitulirao kada je došao novi i Isus je postao posrednik novog.

Kada se osvrnemo na stihove 31:31-34 Knjige proroka Jeremije, vidimo da kada je Bog rekao: „Napraviću novi zavet sa kućom Izraela i Judinom kućom“, On je predstavio svoju nameru da ukine Stari zavet. Stari zavet se sastojao samo od „senki“ stvarnog zaveta. Kada je Hrist došao, senke su postale realnost i Bog je proglasio Stari zavet zastarelim. Dolazak Novog zaveta nije trebalo da bude tajna, jer je Bog dva puta obavestio svoj narod o ovoj nameri. Prvi put ga je otkrio preko proroka Jeremije. Drugi put, otkrovenje je došlo kroz pisca Poslanice Jevrejima u Novom zavetu. Za Jevrejina u prvom veku, bilo da je on to shvatao ili ne, Sinajski zavet se okončao. Jeremija je govorio o tom zakonu oko 600 godina pre rođenja Hrista. Čovek bi mogao samo da pretrči preko ovog stiha i da mu se ni malo ne posveti, ali ovde se implicira da je postojeći zakon „zastareo“ i „stari“ i uskoro će izbledeti (2. Korinćanima 3:7, 13. vidi i Jevrejima 8:13).

Kistemaker pita:

„Koja je onda razlika između starog i novog? On odgovara: „Prvo, u vreme Starog zaveta, grešnik je morao stalno da prinosi životinjske žrtve Gospodu Bogu kako bi se iskupio za greh(ove). U Novom zavetu, grešnicima je oprošteno Isusovim neponovljivim žrtvovanjem.“⁸⁸

On nastavlja,

„Stari zakon je bio ograničavajući, on je sklopljen sa Izraelom, posebnim Božijim narodom. Novi zakon je prigrlio sve nacije; sve one koji veruju u Isusa Hrista su „dragocen posed“. Stoga, silaskom Svetog duha na apostole, Novi zakon je učinio da se njegovo prisustvo oseti. Stari zakon je morao biti uklonjen.“⁸⁹

⁸⁸ Simon J. Kistemaker, *New Testament Commentary, Exposition of the Epistle to the Hebrews*, Grand Rapids: Baker Books, 1984, str. 228.

⁸⁹ Isto, str. 228.

Posrednik Novog saveza

U doba Starog zaveta, prvosveštenici su služili kao posrednici između Boga i ljudi. Oni su bili posrednici na osnovu Starog saveza koji je Bog sklopio sa svojim narodom, ali ovaj zakon je zastareo (8:13), jer je Novi zavet zauzeo njegovo mesto.⁹⁰

Novi zakon kog je Hrist prosledio je „bolji“ savez. Ovo implicira da su obećanja koja su data Božijim ljudima ranije neadekvatna, ne zbog čega što je Bog učinio, već zbog greha u telu. Zakone Staroga zaveta, koje je Mojsije preneo, Bog je uklesao u kamen; ali Novi savez, kog je Isus preneo, sa Melhisedekom kao prvosveštenikom, Bog je „stavio unutar njih“ i uneo ga u njihova srca, tj. umove svojih ljudi ispunivši proročanstvo dato u stihovima 31:33. proroka Jeremije.

Lane kaže:

„U izjavi ... „On je superiorno vrhunsko sveštenstvo“ prošlo vreme glagola nam potvrđuje da je Isus dostigao, i sada poseduje, savršenije sveštenstvo od levitskog ... Isusova služba je superiorna, jer je učinkovita.“⁹¹

Kako se onda izražava ta superiornost? Lane kaže: „Mera te superiornosti se izražava poređenjem zasnovanom na Isusovom ulasku u nebesko carstvo kao posrednika superiornog zakona.“⁹² Lane takođe kaže: „U Poslanici Jevrejima teološki značajna reč *mesites*, „posrednik“ je uvek povezana sa Novim zavetom“ (8:6; 9:15; 12:24; vidi i 7:22).⁹³

Na isti način na koji je Stari zakon zahtevao posrednika i Novi je zahtevao posrednika. Isusova posrednička funkcija se ostvarila kroz njegovu smrt i vaskrsnuće kada je on stupio u nebesko carstvo i kada je Bog prihvatio

⁹⁰ Isto, str. 220-221.

⁹¹ William L. Lane, *Word Biblical Commentary, Hebrews*, Dallas: Word Books Publisher, Vol. 47A, 1991, str. 208.

⁹² Isto, str. 208

⁹³ Isto, str. 208.

njegovu žrtvu. U tom trenutku, Bog je pokrenuo uslove izvrsnijeg zakona kog je Isus trebalo da prosledi.

Šta je to zapravo posrednik? Arthur W. Pink kaže da je posrednik, jednostavno rečeno „osoba u sredini između dve strane koje stupaju u zakon.“⁹⁴ Ako su te dve strane različitog karaktera, posrednik će morati da se uključi i obe njihove prirode; ili posredstvo neće uspeti. Ipak, posredstvo je stajalo između dve strane koje su se toliko razilazile da nikako nisu mogle da nađu zajednički jezik. Da to nije bio slučaj, tj. da nije bilo razilaženja, dve strane ne bi ni zahtevale posrednika. Potreba za posrednikom proizilazi iz neprijateljstva koje je postojalo između čoveka i Boga i čoveka i čoveka. Neprijateljstvo između čoveka i Boga Isusa ispravljeno je njegovom smrću na krstu za grehe koje je svet počinio, i njegova smrt je pomirila čoveka sa Bogom. Isusova smrt na krstu isto tako uklanja neprijateljstvo između čoveka i čoveka rušenjem zida podele koji je delio Jevreje i nejevrejski narod i od dva dela načinio jedan, dozvolivši nejevrejima, kao i Jevrejima, da dobiju spasenje (Efežanima 2:15).

Krajnja tačka u Isusovoj posredničkoj ulozi je bila ta da ga je Bog prihvatio kao posrednika koji je trebalo da bude jemstvo za one koji su stupili u Novi zavet.

Lenski objašnjava da Isus nije bio posrednik u smislu da je on postupao kao sudija ili mirotvorac koji je okončao neprijateljske odnose.⁹⁵ U kom smislu, onda, je Isus bio posrednik? Stih 3:19 Poslanice Galaćanima govori o Mojsiju kao posredniku u smislu da se on smatra izraelskim predstavnikom koji im donosi zakon od Boga. Isus nije posrednik na isti način na koji je to bio Mojsije, jer on nije sišao sa planine i doneo zavet i obećanja nama uklesan u dva kamena. Zavez koji Isus posreduje je daleko viši, bolji i dosta se razlikuje od zakona koji je Mojsije posredovao. Bog je dao Mojsijev zakon samo Izraelu. Isus, sa druge strane je dao sebe za sve nas (Jevrejima 7:27).

⁹⁴ Arthur W. Pink, *Exposition of Hebrews*, Baker Book House: 1954, str. 440.

⁹⁵ R. C. H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Hebrews*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 257.

Čovek bi mogao da se zapita, ako zavet i obećanja obuhvaćena tim zavetom automatski dolaze na snagu, zašto nama onda treba posrednik? Odgovor je jednostavan. Svi znamo da smrt zaveštača, pokreće njegov testament. Međutim, Bog ne može da umre a Isus, koji je bio direktan predstavnik na zemlji i stoprocentno ljudsko biće, može da umre i umro je. Testament ili zavet, onda, zakonski od tada pa nadalje stupa na snagu, jer je glagol u vremenu koje se koristi za takvu radnju. Posredstvo, u ovom slučaju, nije samo stavljanje zakona na snagu. Ono ukazuje na to se zakon nastavlja da bude na snazi sve do večnosti. Isus, kao Melhisedekov prvosveštenik, živi zauvek kako bi prenosio zakon. Sama činjenica da je Bog objavio svoju nameru da će ustanoviti novi zakon u stihovima 31:31-33 Knjige proroka Jeremije je dokaz da je on u potpunosti nameravao da Stari zavet bude privremen.

Zavet koji Isus posreduje, zavet milosti, je bolji u odnosu na prvi zavet, zavet dela. Zavet dela, kada se uporedi sa zavetom milosti, stvara ponor između odnosa sa Bogom, jer su oni međusobno suprotstavljeni. Dva zaveta isključuju jedan drugog. U stihu 8:13 Poslanice Jevrejima, autor je rekao: „Kada je rekao: Novi zavet - on je prvi učinio zastarelim. Ali kada je rekao: Šta god postaje zastarelo i šta god stari je spremno da nestane – on je pitao: Da li želite da se vratite tim uslovima? Da li želite sebe da postavite pod teret koji vas je pre činio zatvorenikom, teret od kog niste mogli da se oslobodite?“

Lenski dalje ilustruje ovu razliku.

Pisac postavlja prst na samo jednu reč „*kainen*“ koja se koristi u osmom stihu. Ova reč je odlučujuća za čitaoce: Bog je sam proglasio prvi zavet zastarelim kada je oko 600 godina pre nove ere rekao „novi“. Isus ga nije učinio starim. On je bio star kada ga je Bog pomenuo vekovima pre i svakako se nije podmladio tokom narednih vekova ... Pre svega, „stvar koja je proglašena starom“, nije proglašena od strane Boga. Zatim, „ona postaje stara“. Zapravo, slabi, klima se i postaje senilna. Stoga, ona je „tu da

nestane“ kao stari čovek koji tone u svoj grob. Takvoj stvari će čitaoci da se vrate ako ponovo postanu Jevreji.“⁹⁶

Stari zavet se isključivo bavio fizičkim iako je predstavljao senku duhovnog. On je u potpunosti bio spoljašnje prirode i nemoćan zbog svoje slabosti u telu (Rimljanima 8:3). Prinesene krvave žrtve nisu mogle da uklone niti da unište greh. Nije mogao da osigura spasenje nikome i stoga je bio neadekvatan. Stoga, vidimo razlog za drugi, bolji zakon i zakon koji može da osigura iskupljenje i oprost grehova.

Prvi zavet se bavio Izraelom na nacionalnom nivou. Drugi se bavi nama pojedinačno. Pre Sinaja, Bog se bavio svojim ljudima kroz Avramov zakon, koji je bio zakon milosti. Međutim, nije taj zakon sklopljen sa Izraelom ušao u Kanon, već Sinajski zakon pod Mojsijevom upravom, koji je bio služba smrti. Novi zakon, hrišćanski zakon, nasuprot tome, je zakon života pod rukovodstvom Melhisedekovog prvosveštenika i jedinstvenog Sina Božijeg, Isusa Hrista. Stoga, on je superiorniji u odnosu na Judejski zavet.

Lenski nam daje ovu informaciju o stihu 8:7 Poslanice Jevrejima, pokazujući superiornost Novog zaveta nad tim judejskim Starim zakonom.

„Čitaoci ne smeju ni na trenutak da zamisle da je to što je Bog dao Mojsiju konačno i stoga da se vrate od Isusa Mojsiju. Jer on uzima stvar zaveta i objašnjava kako je Bog zamenio to što je dato Mojsijevom rukom ... naše verzije prevode ovu rečenicu kao prošlu nereálnost, jer su prevodioci verovatno mislili da izjava treba da bude istorijska. Sadašnja nereálnost je značajnija za čitaoce, od kojih su neki mislili da se vrate tom bivšem zavetu koji su oni smatrali neprikosnovenim i konačnim, misleći da su pogrešili što su prihvatili hrišćanstvo. Nije istina da je zavet neprikosnoven, da jeste, ne bi se tražio novi (genitiv objekta).“⁹⁷

Ovaj argument vodi do implicitnog odgovora u dva dela. „Jer ako je prvi zavet bio neprikosnoven“ (ali nije bio neprikosnoven, bio je neadekvatan

⁹⁶ Isto, str. 271-272.

⁹⁷ Isto, str. 260-261.

zbog mesa), onda „ne bi se tražila prilika za drugi“ (ali bila je prilika za drugi, jer je Bog potvrdio svoju nameru da sastavi Novi zavet u (Jeremija 31:31-33). Stoga, Stari zakon nije više validan jer ga je Novi zamenio. Stari zakon, zasigurno, bio je živa reč Božija, ali Novi zavet i dolazak Hrista i njegova služba su ispunili obećanje i proročanstvo. Hrist, svojim dolaskom, ukinuo je Mojsijev zakon, ma koliko se legalisti tome protivili. Kada je autor poslanice Jevrejima upotrebio termin „prvi“ i „drugi“ nema sumnje da je on mislio na dva različita zakona i da je drugi zamenio prvi.

Bog otkriva superiornost Melhisedekovog sveštenstva u stihu 110:4 Psalma, kao i u stihovima 31:31-34 Knjige proroka Jeremije. Kistemaker pita:

„Da li je Bog napravio grešku kada je ustanovio zavet koji je morao da bude zamenjen kasnije? „Ne“, odgovara on, „Božija reč je istinita i bez greške.“⁹⁸

Ova činjenica, međutim, ne govori da prvi zavet nije mogao da bude neprikosnoven. Greška, kako Bog kaže, jeste u ljudima. Ovim, zavet je oslabljen, jer je napisan na kamenim pločama, a ne u srcima i umovima ljudi (8:10). Posledično tome, Bog je morao da zameni Stari zakon trajnijim Novim zavetom sa Melhisedekovim sveštenstvom, koji će trajati zauvek. Kada se sveštenstvo menja, neophodno je da se promeni i zakon (Jevrejima 7:12).

⁹⁸ Simon J. Kistemaker, *New Testament Commentary, Exposition of the Epistle to the Hebrews*, Grand Rapids: Baker Book House, 1995, str. 224.

8. Judaizam protiv hrišćanstva

U našoj studiji judaizma i hrišćanstva, pre svega ću se osvrnuti na Poslanicu Jevrejima. U velikoj meri, autor ove poslanice je istu namenio određenoj grupi jevrejskih hrišćana koji žive u neimenovanom gradu, koji pisac želi da poseti sa Timotijem koji je nedavno pušten iz pritvora. Tu grupu verovatno čine članovi kućne crkve koji su pretrpeli teškoće, bili progonjeni i vređani, njihova imovina konfiskovana, odbačeni i proterani iz sinagoge a njihova vera nije bila pokolebana. Međutim, proterivanja i teškoće su ih toliko iscrpili da je njihova vera počela da jenjava. Thomas G. Long, u svojoj kritici Poslanice Jevrejima, opisuje njihovu situaciju dirljivim rečima, toliko savremenim da te reči sa lakoćom mogu da opišu sadašnje hrišćane iznurene brigama sveta. On opisuje njihovo stanje kao stvarni problem koji zahteva hitno rešavanje i koji je neverovatno savremen. Kongregacija je iznurena.

„Oni su umorni – umorni od služenja svetu, umorni od klanjanja, umorni od hrišćanske edukacije, umorni od toga da ih društvo smatra čudnim i da ih ogovara, umorni od održavanja svog molitvenog života, umorni čak i od Isusa. Njihove ruke su oklembešene, njihova kolena klecaju (12:12), crkve imaju sve manju posećenost (10:25), i oni gube samopouzdanje. Ovoj verskoj zajednici ne preči promena u pogrešnom smeru; oni nemaju dovoljno snage da igde pakupe dug. Pretnja je u tome što oni, iscrpljeni i oronuli, ispuštaju svoj deo kanapa i otplovljavaju. Oni su umorni od hodanja tim putem, mnogi žele da odu i ostave zajednicu i udalje se od vere.“⁹⁹

Pored toga što su umorni, u toku je pokret (verovatno judaistički) da se oni ubede da se vrate judaizmu. Pisac želi da se, upotrebom visoke hristologije, suprotstavi ovom opasnom pokretu i spreči ih da se udalje od milosti. Najupečatljivije je to što on koristi kontrast kako bi ilustrovaio superiornost Novog zakona nad Starim, tj. superiornost hrišćanstva nad judaizmom i superiornost Melhisedekovog sveštenstva nad levitskim sveštenstvom.

⁹⁹ Thomas G. Long, *Interpretation, A Bible Commentary for Reaching and Preaching, Hebrews*, Louisville: Knox Press, 1997, str. 3.

Pisac ima cilj da ubedi Jevreje da istraju u Jevanđelju i da ne nazaduju i zamene superiorniji zakon nekim inferiornijim, pre svega judaizmom.

U Drugoj poslanici Jevrejima, on postavlja pitanje: „Kako ćemo mi pobeći ako zanemarimo jedno toliko veliko spasenje? Nakon što je ono bilo izgovoreno od Boga prvi put, ono nam je potvrđeno od onih koji su ga čuli ... (Jevrejima 2:3)?“ Spasenje o kome se ovde govori je bilo spajanje hrišćanstva i Evanđelja.

Pink objašnjava:

„Kada tako posmatramo, „toliko veliko spasenje“ je drugo ime za samo hrišćanstvo, „bolja stvar“ (Jevrejima 11:40) koju je Hrist doneo. Ako, stoga, oni se udalje od svoje naklonosti Hristu i vrate onome što je na ivici da bude uništeno, kako onda oni mogu da „pobegnú“, pitanje je sa kojim oni moraju da se suoče?“¹⁰⁰

U stihu 12:25 Poslanice Jevrejima, autor ide čak dalje u svojoj nameri da sačuva Jevanđelje. „Potrudite se da ne odbijete Onog ko govori. Jer ako nisu pobjegli oni koji su odbili onog što ih je upozorio na zemlji, nećemo pobeći ni mi koji okrećemo leđa Njemu koji nas upozorava iz raja.“

Ponovo, Pink nam otkriva:

„Apostol je upravo završio konačno upoređivanje judaizma i hrišćanstva (stihovi 18-24), čime nam je ponovo pokazao nemerljivu superiornost drugog u odnosu na prvi, i sada on koristi ovo kao osnovu za podsticanje vere i poslušnosti, odanosti i istrajnosti.“¹⁰¹

Za njih to, onda, postaje knjiga upozorenja da se ne vrate na judaizam nakon što probaju dobre stvari koje će doći a koje se tiču Jevanđelja i Carstva Božijeg. A.W. Pink navodi četiri glavna uzroka za nazadovanje,

¹⁰⁰ Arthur W. Pink, *Exposition of Hebrews*, Grand Rapids: Baker Books, 1954, str. 89.

¹⁰¹ Isto, str. 1056.

ali mi ćemo se pozabaviti samo drugim: „... neopravdano smatranje judaizma i Mojsijeve crkve-države izvrsnim.“¹⁰²

Inferiornost judaizma

U dvanaestom poglavlju poslanice Jevrejima, autor ukazuje na to da Jevreji, kao hrišćani, nisu došli na Sinaj da prime zakon koji je Bog gromoglasno preneo Izraelcima.

„Jer ne pristupiste ka gori koja se može opipati, i ognju razgorelom, oblaku, i pomrčini i oluji, I trubnom glasu, i zvuku reči, čiji je zvuk bio toliko jak da su oni koji su ih čuli molili da im se više ni reč ne kaže.“ (Jevrejima 12:18-19)

Autor priznaje da zajednica nije došla na Sinaj ali je sada uključena u „veliki oblak svedoka“, tj. svi vernici pomenuti u jedanaestom poglavlju, koje govori o njihovoj veri mimo zakona. Njihovo mesto je sada pod milošću koja sa sobom nosi večnu slavu a ne izbledeću slavu Mojsijevog zakona (8:13). Njihova nemogućnost da se drže Jevanđelja kada je ono doneseno, dovodi ih opasno blizu pada u ponor i vraćanja u čeljust judaizma.

Pisac im pojašnjava to da oni nisu došli na goru koja se može opipati, i ognju razgorelom, oblaku, i pomrčini i oluji, I trubnom glasu, i zvuku reči, čiji je zvuk bio toliko jak da su oni plašili za svoje živote.

Iako pisac aludira jednostavno na „goru“, jasno je da se misli na Sinaj. Ovaj stih navodi da se radi o „Starom zavetu, tj. sveobuhvatnom zakonskom okviru poznatom pod nazivom Mojsijev zakon.“ Iako im je Bog dao sveobuhvatni zakonski okvir da ih predvodi u svakodnevnom životu, nije sve što je obelodanjeno tu upotpunjavalo Avramov zavet i obećanje, već mu je samo dodalo privremen sklop okolnosti, tj. zakon je dat zbog prestupa (tj. nepoštovanja Deset zapovesti) sve dok Mesija ne dođe.

¹⁰² Isto, str. 1021.

Mojsijev zakon nije poništio zavet obećanja (Galaćanima 3:17; Rimljanima 5:20) i zakon nije ništa učinio potpunim (7:19), u smislu da nije mogao da nas opravda (Rimljanima 3:28).

Biblija nam takođe govori dosta toga o privremenoj prirodi zakona i jako je teško mimoći se sa Božijom namerom oko istog. Lenski sa pravom kaže sledeće:

„Bio je privremen, namenjen samo Izraelu. Prošlim oblikom glagola, pisac (Poslanice Jevrejima) kaže: „Vi niste došli na Sinaj da vam to bude destinacija gde ćete ostati.“ Isto tako, glagolom u prošlom vremenu on u stihu 22 kaže: „Ostali ste da zauvek ostanete na Planini Sion.“ (moje pojašnjenje u zagradi).¹⁰³

Prošlo vreme glagola *doći* formalno najavljuje da su vernici došli do trajnog mesta i privremeni uslovi Sinajskog zakona su ukinuti kako bi se napravilo mesta za večne uslove Novog zakona i milosti Isusa Hrista. Osamnaesti stih kaže da je Hrist otvorio put ka nečemu što je beskonačno superiornije u odnosu na Mojsijev sistem, koji nije nudio ništa bolje od „svetskog svetišta“ i „karnalnih običaja“ (Jevrejima 9:1, 10).

Pink objašnjava da je grčka reč za glagol „doći“ u Jevrejima 12:18 tehnički ili religijski termin koji se stalno ponavlja u poslanici, kako bi ukazao na *sveti pristup* Bogu i klanjanju Njemu.¹⁰⁴ Sinajski je bio striktno spoljašnje prirode i odnosio se samo na čula, dok je Isus doneo duhovne čari. Sinajski zavet se bavio samo telesnim čulima dok se Isus, pokrenuvši Novi zavet, bavio samo višim duhovnim stvarima u odnosu na koje je Sinaj samo senka, samo bled prikaz nečeg boljeg.

Zavet koji je ponuđen na Sinaju je bio slika strave i užasa. Ne pominje se pomirenje niti milost i nema opraštanja onima koji prekrše zakon, samo prikrivanja grehova iz godine u godinu. Dok je Izrael stajao pred planinom, Božiji glas je ozvaničio i gromoglasno objavio svoj zakon praćen zemljotresima i vatrom, dok je vrh planine bio okružen velikim oblacima

¹⁰³ R.C.H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Hebrews*, Peabody: Hendricksen Publishers, 1998, str. 452.

¹⁰⁴ Arthur W. Pink, *Exposition of Hebrews*, Grand Rapids: Baker Book House, 1976, str. 1025.

i gustim crnim dimom. Sve je ukazivalo na to da je to bila služba smrti (2. Korinćanima 3:7) u kojoj je osuda dodeljena od strane zakona pravična i jednaka. Bog je predstavio sebe kao pravično, sveto, strogo i strašno veličanstvo koje je od ljudi zahtevalo da odgovaraju za svoje grehe i svoje krivice. Budući da nije bilo ničeg drugog da stane između ili da ublaži ozbiljnost krivice koju su ljudi nosili, logično je da je čovek morao da gleda na zakon kao ništa drugo do pripremu za čvrsti strogi sud i večnu osudu grešnika. Izraelci u Sinaju su bili osuđeni, grešnici pred težinom zakona i osuđeni na smrt.

U stihovima 12:20-21 vidimo da je spektakl bio toliko veličanstven da ne samo da su se ljudi plašili, već je Mojsije takođe drhtao i tresao se pred takvim prizorom. „Jer oni nisu mogli da podnesu zapovest: Ako čak i zver dotakne planinu, biće kamenovana. Toliko je strašan bio taj prizor da je Mojsije rekao: Pun sam straha i jeze.“ (Jevrejima 12:20-21).

Kazna za dodirivanje planine je bila izuzetno stroga – smrt kamenovanjem čoveka, smrt kamenovanjem ili nabijanjem na bodež životinje. Pink kaže da u svakom slučaju, smrt prestupnika se dešavala na udaljenosti, jer dodirivanje onog ko počinu prestup značilo je prljanje sebe.¹⁰⁵ Drugim rečima, poput ceremonijalnog prljanja do kog je dolazilo kada neka osoba dodirne nešto nečisto, poput svinje, ovu prljavštinu ona prenosi na sebe.

Grešnik je pod Zakonom, poput Izraelca u podnožju planine koji je morao da pokrije uši u strahu da će umreti, deli istu molbu.

„Poput Izraela pred Sinajom, grešnik ne može da *podnese* glas zakona. Zakon mu zapoveda, ali mu ne daje snagu da ispuni njegove zahteve. Pokazuje mu njegove grehe, ali mu ne otkriva Spasitelja. On je otelotvorenje straha i ne pokazuje put kojim se može izbeći smrt. Ovo je sama srž zakona ... da rasparča grešnikovu nebrigu, da ga učini svesnim tvrdnji svetog Boga, da ga osudi za njegovu doživotnu pobunu protiv njega, da mu otrgne samopravičnost, uništi svaku nadu o tome da će sam sebi pomoći i sam sebe osloboditi, da ga dovede do shvatanja da je *izgubio* i da je u potpunosti *osuđen* na smrt. (Jevrejima 12:19-20) ... I tu ga

¹⁰⁵ Isto, str. 1035.

zakon ostavlja, beznadežnog, pogođenog mukom. Ako ne pobjegne i zatraži utočište kod Hrista, zauvek je izgubljen.“¹⁰⁶

Kada se posmatra iz daljine, planina ne proizvodi ništa drugo do grmlje i šiblje. Kada bliže pogledamo, otkrićemo da to grmlje i šiblje ne valja ni za šta drugo osim za potpalu. Slično, okružujuća ravnica je bila neravna, neplodna i lišena hrane i vode. Poput planina koje okružuju tu ravnicu, zakon nije ništa drugo doneo u njihove živote što je prihvatljivo Bogu.

Pink to vidi ovako:

„Tako stoje stvari sa grešnicima pod zakonom. Oni izgleda da izvode mnoga dela poslušnosti, pokazuju poverenje i hvale se time.; ali kada su izmereni na Božanskim terazijama, sve to je samo trnje i šipak, mrtva dela onih čiji su umovi neprijateljski naklonjeni Bogu. Ništa drugo zakon ne može da iznese iz onih koji nemaju Hrista.“¹⁰⁷

Božija pojava na Sinaju je samo privremena u poređenju sa njegovim „boravkom na Sionu“ (Isaija 8:18). Senka ovde ukazuje da je Mojsijev zakon prolazne prirode. Stoga, ako se okrenemo Sinaju, tj. Zakonu za spasenje, sam čin će nas izolovati od milosti Hristove i dovesti pred kletvu ili osudu zakona. Bog više ne boravi na Sinaju i oni koji sebe postave pod zakon poštovanjem bilo kog njegovog dela, ne mogu da budu lišeni kletve istog (Galaćanima 3:10) ili da borave u prisustvu Boga. Zakon ne pruža snagu ljudima koja im je potrebna da ga poštuju; samo nam ukazuje na naše grehe i osuđuje nas za buntovništvo protiv Boga. Zbog toga što zakon izjednačava teren (Rimljanima 3:9, Galaćanima 3:22) niko ne može da se hvali samopravičnošću ili da dobije oslobođenje od kazne za grehove. Grešnik je rob Zakona, zarobljen u tim zlim uslovima i osuđen na smrt. Pod tim okolnostima čovek može da se nada jedino žestokoj osudi (Jevrejima 10:26-27). Zakon ne daje izlaz iz večne smrti u užarenom jezeru. Jedini izlaz je Isus i Novi zakon milosti.

¹⁰⁶ Isto, str. 1034.

¹⁰⁷ Isto, str. 1031.

U stihu 12:20 Poslanice Jevrejima, Zakon kaže da je Sinaj „planina koja ne može biti dodirnuti“. Ona je bila simbol onih stvari koje su bile strogo spoljašnje prirode, oličenje tame koja je svojim ritualima, ceremonijama i žrtvovanjima prikrivala duhovne stvari.

Pod Mojsijevim zakonom, debeo veo senki i oblika prikrio je suštinu, stvarnost i milost koju je Isus otkrio i Jevanđelje Carstva Božijeg. Samo dolazak Hrista može taj veo da ukloni (2. Korinćanima 3:14-16).

Onima pod judaizmom (Mojsijevim zakonom) bilo je zabranjeno da pristupe Bogu direktno, ili da dođu u njegovo prisustvo, zbog greha (Isaija 59:2). Grom, vatra i munja izražavali su Božiji gnev protiv Izraelaca koji je mogla da umiri samo smrt njegovog sina Isusa Mesije. On je, svojom smrću i vaskrsnućem doneo mir i večni red pod Melhisedekovim sveštenstvom. Tek nakon njegove smrti i vaskrsnuća, grešnik može hrabro da pristupi njegovoj milosti (Jevrejima 4:16).

Pink nam to lepo sumira:

„Koliko su samo uzaludne nade onih koji misle da ih je Mojsije spasao (Jovan 9:28)! Naravno, ako išta u Bibliji može da nas okrene od oslanjanja na zakon za spasenje, to je Mojsijev strah i trepet na planini Sinaj.“¹⁰⁸

Mojsijev zakon ostavljen po strani

Zakon je poput ogledala koje pokazuje naša prljava lica. Međutim, ogledalo ne može naše lice da očisti. Bog nikada nije želeo da nas Zakon očisti i učini pravičnim. On nam je dao Zakon da nam pokaže da smo do guše zatrpani grehovima! Sedmo poglavlje Poslanice Jevrejima o Zakonu kaže sledeće: „Bivša pravila su ostavljena po strani jer su bila slaba i beskorisna (*jer Zakon nije ništa učinio savršenim*), i bolja nada je uvedena, kojom se mi približavamo Bogu“ (Jevrejima 7:18-19, moj akcenat).

¹⁰⁸ Isto, str. 1036.

Morris nas obaveštava da stih 18, bukvalno, treba da glasi: „Jer postoji poništenje važećeg zakona...“¹⁰⁹ Reč „poništenje“ koja je upotrebljena ovde, predstavlja zakonski termin uveden kako bi se označilo ukidanje određene zapovesti pred nama koja se odnosi na levitsko sveštenstvo. Reč „pravilo“ (vidi i stih 16) odnosi se na čitav zakon dat na planini Sinaj. Ako je, onda, bivše pravilo ukinuto ili ostavljeno po strani, jer nije ništa moglo da učini savršenim i bolja nada je uvedena, zašto onda legalisti insistiraju da su određeni zakoni istog još uvek na snazi uprkos jasnim izjavama koje ukazuju suprotno? Dolazak Hrista i njegovog dela sklonilo je ta pravila u stranu, i tačka. Reč „bivši“ (*proagouses*) nas spaja direktno sa levitskim sveštenstvom koje je utabalo put za Hristov dolazak. Međutim, to sveštenstvo je moralo da kapitulira pred Melhisedekovim sveštenstvom pod vođstvom Hrista, jer je bilo „slabo i beskorisno“.

Lenski kaže da stih 7:18 Poslanice Jevrejima koji se tiče levitskog sveštenstva i promene u zakonu koja je došla kada je sveštenstvo kapituliralo pred Melhisedekovim sveštenstvom, da je reč „za“ u zadnjem delu osamnaestog stiha upotrebljena

„... kako bi bolje objasnila šta je rečeno u stihovima 15-17, i šta je rečeno u stihovima 11-14 ... Ona uzdiže misao izraženu stihom 12 do njenog vrhunca, pre svega promena zakona se neizbežno dešava sa promenom sveštenstva. Promena zakona o kojoj se govori nije promena zakona po pitanju sveštenstva; ona je sveobuhvatna, promena ili „ukidanje“ čitavog „prethodnog zakona“, jer on ima na umu deo ceremonijalnog zakona koji se bavi sveštenstvom.“¹¹⁰

Kada posmatramo jedanaesti stih očigledno je da pisac iznosi zaključak iz Psalma 110 da je staro sveštenstvo nedovoljno u poređenju sa novim. „GOSPOD se zakleo i neće promeniti svoje mišljenje, Ti si sveštenik zauvek prema Melhisedeku“ (Psalam 110:4).

¹⁰⁹ Morris, *Expositor's Bible Commentary, Hebrews*, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1976, tom 12, str. 69.

¹¹⁰ Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Hebrews*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 228, 229.

Psalm 110:4 ima eshatološko značenje. Pre svega, čitav Psalm je mesijanskog karaktera. On govori o dolasku Mesije koji će u isto vreme biti Prvosveštenik i Kralj nad Božijim narodom. Isus Mesija je ispunio proročanstvo kada ga je Bog vaskrsao i uzdigao do svoje desne ruke. Bog ga je uzdigao kao sveštenika koji nije pripadao plemenu Levi i pravom o sukcesiji on nije mogao da postane sveštenik po aronskom poretku.

Stoga, Isus je eshatološki sveštenik priznat u Psalmu 110:4 koji je svoje mesto zauzeo time što ima superiorne kvalifikacije. Ovo je dozvolilo piscu da uveri neosporivo da je Bog zamenio staro sveštenstvo i zakon novim poretkom objavljenim u proročanstvu Psalma 110. Levitsko sveštenstvo i Stari zakon je prevaziđen novim i „boljom nadom“ zasnovanom na superiornosti novog sveštenika.¹¹¹

Lane objašnjava da je termin *athetesis* (poništenje) jači od termina *metathesis* (promena). Ovaj termin, kako on kaže, predstavlja tehnički termin koji pruža zakonski smisao poništenju dekreta ili ukidanju duga.¹¹² Iako se „primarna zapovest“ odnosi na sveštenstvo koje je pomenuto u šesnaestom stihu, autor uključuje čitav zakon Starog zaveta pod perspektivom levitskog sveštenstva i žrtvovanja.

Psalm 110:4 je Božija eshatološka objava da namerava da ostavi po strani čitav levitski sistem, jer on ne može da postigne svoju svrhu. Oni koji su pod tim sistemom ne mogu da postignu blizak odnos sa Bogom, jer ne mogu da mu priđu direktno. Jedina stvar koju su sveštenstvo i levitski sistem koji ga je podržavao mogli da učine jeste da utabaju put nečemu boljem, nečemu što bi moglo da donese potpunost i konačnost.¹¹³ Levitsko sveštenstvo se sastojalo od „senki“ sina Božijeg koji je postao „Veliki Prvosveštenik“ i suštine na koju su te senke ukazivale. Bog je uklonio te senke i zamenio ih suštinom ili pravom stvari, koja je sačinjavala „bolju nadu“.

¹¹¹ William L. Lane, *Word Biblical Commentary, Hebrews*, Dallas: Word Books Publisher, 1991, tom 47A, str. 184-185.

¹¹² Isto, str. 185.

¹¹³ Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Hebrews*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 229.

Bog je ostavio po strani bivša pravila jer nisu bila efikasna i jednostavno nisu služila da bi čovek bio spasen. Ona nisu imala snagu da postignu ono što je bilo neophodno za spasenje. Međutim, postigla su ono što je Bog nameravao da ona postignu, dovela su nas do Hrista i predstavila savršen plan. Stoga, ostavljena su po strani. Ona nisu mogla da oprostite krivicu, nisu mogla nikome da daju čistu savest, nisu mogla da proizvedu savršenstvo (Jevrejima 7:11). Morala su da ostave mesta boljem sistemu. Šta je to „bolji sistem“?

Lenski objašnjava „To je ispaštajuća krv našeg Velikog Prvosveštenika Isusa. Ovo je „bolja“ osnova za nadu od krvi koju su ponudili levitski sveštenici. „Bolja“ jer zapravo oduzima sve grehove ...“¹¹⁴

Pisac Poslanice Jevrejima kaže da su bivša pravila (Mojsijev zakon i sve što on obuhvata) ostavljena po strani.

Šta bi moglo da bude jednostavnije? Ovaj jedan stih, iznad svih drugih, može da nas dovede do verovanja da ne postoji mesto za zavet pod milošću Novog zakona. Ali zašto je, pita apostol, Isus ostavio bivša pravila (Mojsijev zakon) po strani? Zato što su ona bila slaba i beskorisna, ništa nisu mogla da učine savršenim. Kako nešto što nije ništa moglo da učini savršenim može da nam omogući da se približimo savršenom Bogu? Stvar je u tome što ništa ne može. Šta bi nam to omogućilo da se približimo Bogu? Prema ovom stihu, bolja nada (milost) je sredstvo kojim se približavamo Bogu – ne konzumiranjem čistih mesa, poštovanjem zakona, novih meseci, Šabata, svetih dana, desetina itd.

Pisac Poslanice Jevrejima jasno kaže: „*Zakon je samo senka dobrih stvari koje će doći – ne same stvarnosti*. Zato on ne može nikada, prinošenjem istih žrtava iz godine u godinu, učiniti savršenim one koji se približavaju božanstvu“ (Jevrejima 10:1, moj akcenat).

To su Božije reči, narode, a ne moje. Za pisca Poslanice Jevrejima, „dobre stvari koje dolaze“ su prošlost – jer dobre stvari su već došle kroz Isusa Hrista i milost Novog zakona.

¹¹⁴ Isto, str. 231.

Zakon je samo senka

Reč „senka“ je na grčkom *skia*. To je senka ili sena, nacrt, okvir ili predviđanje. Ona nije samo objekat ili suština, već kopija originala. Mojsijev zakon je stoga bio nesavršeni prikaz, predviđanje, tj. mutan okvir blagoslova ponuđenih pod Novim zakonom i Jevandeljem Carstva Božijeg.

Žrtvovanje, moranja, pranja, obredi i ceremonije koje zapoveda Sinajski zakon ne mogu one koji praktikuju iste učiniti savršenim. To su bili samo tipični prikazi. Poput planova kuće koje arhitekta nacrtava. Prava stvar može biti ostvarena samo kada planovi ili crteži postanu „otelotvoreni“ tj. kada se crtež na papiru pretvori u ono nacrtano. Prava stvar, otelotvorenje, u ovom slučaju, predstavlja budućeg Mesiju Isusa na koga su sva žrtvovanja, običaji i ceremonije ukazivali (Jovan 1:14).

„Zakon“ u stihu 10:1 Poslanice Jevrejima se strogo odnosi na Mojsijev zakon, a posebno se bavi žrtvenim sistemom. Kao što smo već videli, ovo nije ništa drugo do „senka“ (*skia*). Štaviše, osmo poglavlje Poslanice Jevrejima pominje „senku“ kada se obraća Levitima i sveštenicima: „... koji služe kopiji i senci nebeskih stvari, baš kao što je Mojsija Bog upozorio onda kada je on trebalo da podigne šator. Gledaj da napraviš sve stvari prema šemi koja ti je pokazana na planini“ (Jevrejima 8:5).

Ova reč „senka“ (*skia*) postoji u kombinaciji sa rečju „kopija“ (hypodeigma) u ovom stihu i Thayer kaže da je to znak koji nagoveštava nešto, ocrtava stvar, prikaz, skica, kopija. Ova definicija stoji suprotstavljena „telu“ (*soma*) u stihu 2:17 Kološanima. „Senka“ ili „kopija“ odnosi se na nešto što nije suštinsko niti stvarno.

Morris kaže:

„Ovo nije platonska misao o kopiji nebeske „ideje“, već predviđanje onoga što će doći. Ovde je napravljen kontrast sa „slikom“ (*eikōn*), što je iznenađujuće, jer *eikōn* obično znači „izvedena sličnost i, poput glave na novčiću ili sličnosti deteta sa roditeljima, implicira arhetip ... „Senka“ je onda preliminarni

nacrt koji umetnik napravi pre nego što doda boje a *eikōn* je završeni portret.”¹¹⁵

Pitanje koje čovek ovde mora da postavi je - „Koliku moć ima senka?” Očigledno, ne može da učini nikog pravičnim niti da mu pruži spas. Samo stvarnost supstance ima tu moć – tj. Isus Hrist! Kada čovek iz godine u godinu ponavlja to što je samo senka, on nikada neće postići cilj (*telos*). Ako čovek nikada ne dostigne cilj, kako onda iko može da očekuje da dođe do potpunosti koju mu je Bog namenio? Čovek ne može da bude potpun praćenjem senke a ne stvarne stvari! Međutim, senka nije sasvim bezvredna. Ako je čovek svestan gde senka pada, on može biti siguran da je tu negde i suština. Senka, onda, tera čoveka da traga za suštinom i postigne cilj (*telos*).

Arthur Pink ukazuje na to da žrtve pod Starim zakonom ne mogu da zadovolje zahteve svetog Boga; i one nisu ni bile sposobne da ispune potrebe onih koji su iste doneli. Stoga, prinošenje žrtvi ne može da dovede do pomirenja sa Bogom i spasu svest ponuđača. Stoga, ono ne može da očisti grešnika. Krv zveri ne može da umiri gnev Božiji kako bi On dao svoj blagoslov.¹¹⁶

Stoga, svaki pokušaj da se dobije slava i spasenje koji podrazumeva spoljašnji trud, poštovanje običaja i proslavljanje ceremonija uzdiže levitsko sveštenstvo iznad Melhisedekovog i daje prednost zakonu nad Hristom. „Tako svi koji praktikuju rituale čine neviđeni greh“.¹¹⁷

Pink takođe objašnjava umetnutu izjavu „Pod tim su ljudi primili zakon“. On kaže da je:

¹¹⁵ Morris, *Expositor's Bible Commentary, Hebrews*, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1976, tom 12, str. 94-95.

¹¹⁶ Arthur W. Pink, *Exposition of Hebrews*, Grand Rapids: Baker Book House, 1976, str. 527.

¹¹⁷ Isto, str. 384.

„on donesen kao poprilično veliki dokaz da „savršenstvo“ ne može biti dostignuto levitskim sveštenstvom. Mi smo stoga predodređeni da smatramo „zakon“ kao nešto što se odnosi na celokupan sistem Mojsijevog zakona. Pasiv „primili zakon“ je iskazan jednom rečju na grčkom jeziku i zaista znači „bili su legalizovani.“ Ne misli se na konkretno davanje zakona, već na stanje ljudi pod tim zakonom, to što su oni postavljeni pod moć tog zakona. Zakon je zahtevao savršenu pravičnost, ali pao čovek nije bio sposoban da je proizvede (Rimljanima 3:19-20; 8:3); niti je levitsko sveštenstvo moglo da ga sprovede. Stoga, jedina nada leži izvan njih samih. „Hrist je kraj zakona jer pravičnost pripada svakome ko veruje“ (Rimljanima 10:4, vidi i Rimljanima 7:24).“¹¹⁸

U ovim zadnjim danima

Bog je govorio u Starom zavetu kroz proroke, a ne kroz svog sina. Proročanstvo, međutim, koje su izrekli starozavetni proroci, najavilo je dolazak Mesije, Božijeg ljudskog predstavnika koji bi govorio za Boga tokom *zadnjih dana* i iskupio one pod Zakonom. On bi bio „prorok poput Mojsija“ (5. Mojsijeva 18:15-18), govorio bi svima ono što mu Bog zapovedi i ljudi bi ga „slušali“ (Dela 3:22; 7:37). „Bog, nakon što se davno obratio očevima preko proroka u različitom obimu i na različite načine, tokom ovih *zadnjih dana* on nam govori kroz svog Sina, koga je postavio da bude naslednik svih stvari, kroz (za) koga je on takođe stvorio svetove“ (Jevrejima 1:1-2, zgrade i akcenat moji).

U zadnjim danima, ljudi ne stoje pred Sinajskom planinom, već pred planinom Blaženstva. Planina Blaženstva, sa koje je sin podigao i uvećao Zakon, stoji kao zamena Sinaju. Na Sinaju, ljudi nisu mogli da taknu planinu a da ne budu kamenovani. Na ovoj drugoj planini, ljudi se ne plaše da pred njom stoje i približavaju joj se poput „proroka Mojsiju“ kako bi primili Božiju reč. Na Sinaju, zakon se sastojao od kolekcije negativnih zabrana koje su trebale da traju samo dok vera ne stigne (Galaćanima 3:23). Na Planini Blaženstva, nakon što je vera došla kroz Isusa Hrista, Novi zakon se sastojao od kolekcije pozitivnih zapovedi koje su imale

¹¹⁸ Isto, str. 384-385.

oznake trajnosti. Na novoj planini, oblaci koji su okruživali Sinaj su bili rasuti, munje i gromovi su se utišali i nebo je bilo mirno i svetlo sa nadom u veličanstvenu budućnost u Carstvu Božijem.

Biti „postavljeni nasljednik svih stvari“ ukazuje na to da je Isus superioran u odnosu na sve stvari svojim bićem, svojim delima i svojim položajem. Božija pravda zahteva iskupljenje za grehove; ali milost pruža načine iskupljenja. Nevino jagnje žrtvovano za Pashu najavljuje onog jednog koga će vekovima kasnije poslati Bog da bude naše žrtveno jagnje i iskupi se za naše grehove. Jagnje je bilo „besprekorno“ (2. Mojsijeva 12:5), jer je Isus „ponudio sebe besprekornog Bogu (Jevrejima 9:14) kako bi nas pročistio i predstavio kao besprekorne u prisustvu njegove slave sa radošću (Judina 24).“¹¹⁹

Hrist je, onda, bio taj koji je doneo blagoslovi Novog zakona hrišćanima. On sada sedi sa desne strane Oca u svom novostvorenom, besmrtnom ljudskom stanju, okružen svecima, primivši večno nasleđe.

Nije stvar u onom što je hrišćanski vernik učinio ili što će učiniti, već u onom što je Hrist učinio i što će učiniti. Hrist ga je oslobodio od osude i kletve zakona i Hrist mu je ponudio milost Božiju mimo Zakona da može da primi spasenje mimo Zakona. Na kraju, svi koji su prihvatili milost Hristovu i njegova novozavetna učenja o Carstvu Božijem, tj. svi koji stupe u Božiji program spasenja i izdrže do kraja, ostanu u veri, biće postavljeni sa njim da vladaju sa antitipa Siona i Novog Jerusalima, na obnovljenoj i preuređenoj zemlji.

¹¹⁹ Samuele Bacchiocchi, *God's Festivals, Part 1, The Spring Festivals*, Berrien Springs: Biblical Perspectives, 1995, str. 37.

9. Život pod Zakonom je beznadežan

Zakon uzbuni greh

Petnaesto poglavlje 1. Korinćanima navodi da je „žaka smrti greh i *moć greha je Zakon*“ (1. Korinćanima 15:56). Žaka smrti je greh! Moć greha je Zakon! Zakon ima moć nad onim ko insistira da živi pod Zakonom uprkos Božijoj milosti, žaka smrti ima moć nad njegovim životom. Pošto je standard Zakona savršenstvo, moć greha je Zakon, nije ni čudo što toliko ljudi koji poštuju Zakon i milost jednostavno odustanu govoreći: „Hrišćanstvo ne funkcioniše! Kako god okrenemo, umrli smo sa Hristom po pitanju osnovnih principa ovog sveta, tj. legalizma, koji definiše religiju u smislu zakona koji regulišu hranu i pića, proslavljanje posebnih dana, doba, festivala, novih meseci, Šabata a koji se smatraju ključnim za svetost, što se posebno vidi u stihovima 2:16-17 Kološanima (vidi i Kološanima 2:20-23).

„Ne rukuj, ne okusi, ne diraj (Sve se odnosi na stvari kojima je suđeno da nestanu upotrebom) – u skladu sa zapovestima i ljudskim učenjima. Postoje stvari koje samo deluju premudro, reči samovoljno izbrane religije i samo-poniznosti i nešteđenja tela, ali u njima *nema* ništa časno, nego da se zasiti telo.“ (Kološanima 2:21-23)

Kao Božija deca, mi moramo da budemo u svetlu, ali ne moramo da budemo svetski. Sva pravila i zakoni poput „ne rukuj“ „ne probaj“ i „ne diraj“ će nestati upotrebom, jer potiču od ljudskih zapovesti i učenja.

Kada nastavimo sa čitanjem i obratimo pažnju na stih 2:22 Poslanice Kološanima, videćemo da će ove stvari, tj. „ne probaj, ne diraj i ne rukuj“ nestati upotrebom. Ovde ne bi trebalo da bude teškoća kada je u pitanju značenje ovog pasusa. Pavle izgleda da govori da ništa nije trajno u vezi ovih pravila. Pavle navodi da nije važno šta čovek jede i pije pod Novim zakonom ili koje od ovih pravila ili obaveza ispunjava, što posebno važi za one koji su religiozni po prirodi. Ipak, ova pravila su bila veoma važna Jevrejima pod starim poretom zbog njihovog plana da ostanu različit narod. Poenta koju Pavle iznosi, međutim, jeste ta da ta pravila nisu sama po sebi vredna. Budući da je to istinito, čovek ne može da ih upotrebi tako

da se ona odnose na celokupno čovečanstvo, posebno savremene hrišćane. Uprkos ovome, jevrejsko viđenje i česta greška koju Jevreji prave jeste ta da smatraju da su ova pravila obavezujuća za Jevreje i hrišćane poput njih, što je viđenje koje je pokrenulo brojne rasprave po pitanju svetih dana, Šabata, novih meseci i košer ishrane, posebno obavezujući savremene hrišćane. Ne bi trebalo da bude dileme oko toga šta Pavle ovde želi da kaže, jer on smatra da su to „ljudske zapovesti i doktrine“.

Zašto on koristi ovaj jezik? Dobro je poznato među proučavaocima Biblije da su mnogi običaji na kojima Jevreji insistiraju prelazili sa kolena na koleno (Marko 7:3, 12-13, itd.) i zavisili su samo od ljudskog autoriteta a ne Božijeg.

Problem sa kojim se Pavle ovde susreo nije bio taj što su se Kološani sami pripojili ovim običajima i pravilima, već u tome što su judaisti očigledno došli do njih i ubedili ih da moraju da poštuju Mojsijev zakon pored toga što veruju u milost Hristovu i novozavetna učenja o Isusu i Pavlu. To tako ne treba, Pavle je propovedao. Današnji legalisti u velikoj meri ne slušaju Pavla.

On u dvadeset i trećem stihu sažeto kaže da skrupulozno poštovanje svih običaja i ceremonija Mojsijevog zakona, koji je zahtevao proslavljanje dana i razlikovanje mesa i pića, imaju trunku mudrosti. Drugim rečima, oni onima koji ih poštuju daju spoljašnji izgled pobožnosti i pozajmljuju izgled obimnog učenja onom što prolazi kao religija. Zapravo, oni verovatno zahtevaju poštovanje ovih običaja i ceremonija, jer promovišu pobožnost. I danas legalisti čine isto kada insistiraju na poštovanju Mojsijevog zakona pored milosti.

Pavle takvo poštovanje naziva „svojevoljno klanjanje“ ili „samo-nametnuta religija.“ To je činjenje više nego što treba, tj. čovekovo klanjanje prevazilazi njegovu dužnost i ono što se od njega zahteva i očekuje, što je dovoljno ili neophodno, i ono nije poželjno. Klanjanje takvog vernika koje prevazilazi njegovu dužnost, ono što se od njega zahteva ili očekuje, ono što je dovoljno ili neophodno, klanjanje koje je nepoželjno naziva se supererogacija. „Ako se vratite Mojsijevom zakonu“, Pavle kaže Kološanima, „vi idete dalje od onoga što Bog strogo zahteva.“ „Ova vrsta pobožnog ponašanja je“, prema onom što kaže Bacchiocchi,

„osnova uvođenja posta i slava u crkve; pokajanja i samo-nanesenih muka, mukotrpnih bdenja i hodočašća; dela supererogacije i zasluge svetaca.“¹²⁰

Drugim rečima, širenje varljivog argumenta da je proslavljanje svetih dana, Šabata, novih meseci i primenjivanje košer ishrane obavezujuće za sve hrišćane, nije ono što Bog želi. Ipak, legalisti su nepopustljivi da su ove stvari ključne za pobožnost. Ideja da je čovek najbezbedniji kada poštuje više običaja nego što Bog to od njega zahteva bilo da je u pitanju stari ili novi poredak. Čak iako deluje da je čovek više pobožan ako sve to poštuje, krajnja crta je da oni imaju slabo srce (samo-pravično) i ono uglavnom ima tendenciju da pokvari čistu religiju (Jakovljeva 1:27).

U tom velikom prikazu svetosti koja prati poštovanje Mojsijevih rituala i ceremonija, postoji prekomeran ponos u legalističkom „skromnom i krotkom povinovanju“ oko običaja i ceremonija (posta, apstinencije, itd.) Štaviše, često je to najgora vrsta ponosa. Ove stvari nas ne hvale kod Boga, jer zaista ne postoji časti u njima niti ičega u njima što bi to moglo da učini. One ne čine dušu plemenitijom niti legaliste čine boljim hrišćanima. Jedina prava vrednost u njima je da zadovoljavaju ili gode „telu“, što znači pokvarenoj, telesnoj prirodi.

U beleškama koje nam je ostavio Barnes, „Ovi običaji, na kojih je toliko veliki akcenat postavljen kao da promovišu pobožnost, služe samo da podstaknu ponos, samopravičnost, ljubav prema različitosti, i druge telesne sklonosti naše prirode.

Izgleda da postoji dosta smernosti i pobožnosti u njima; zapravo malo toga pored ponosa, sebičnosti i ambicije.“¹²¹

Neka Vam nijedan čovek ne sudi

Judaisti su nejevrejskim preobraćenicima na Kolosu propovedali Zakon. „Ne okusi“, „ne takni“, „ne rukuj“ nas vraća na stih 16 drugog poglavlja Poslanice Kolišanima. „Da vas dakle niko ne osuđuje za jelo ili za piće, ili za kakav praznik, ili za mladi mesec, ili za dane Šabata“ (Kološanima 2:16, Verzija Kralja Džejmsa). U ovom slučaju, suditi nekome (*krino, krineti*)

¹²⁰ Isto, str. 418-419.

¹²¹ Albert Barnes, *Barnes Notes on the Bible*.

znači doneti im presudu. Pavle sa pravom kaže: „Vas je Hrist od svega ovoga oslobodio, oslobođeni ste poštovanja Zakona. Ne dozvolite nikome da vam sudi. Ne dozvolite nikome da ima autoritet nad Vama po pitanju toga šta jedete ili pijete. Sami odlučujete šta jedete ili pijete. Vaša odgovornost ne leži u dozvoljavanju čoveku da određuje kako ćete postupati niti dozvoljavanju čoveku da Vam nametne nekakav teret.“ (vidi Kološanima 2:16).

Ovde se bez sumnje misli na činjenicu da su judaisti mislili da je Mojsijev zakon obavezujući za sve. Pavle nastavlja da imenuje svete dane, nove mesece i Šabate. Reč prevedena kao „sveti dan“, *heortee* (Strong 1859) znači „gozba“ ili „slava“. On ne aludira ovde na paganske festivale, već na one jevrejske. Niko nema pravo da proslavljanje ovih dana nametne hrišćanskom narodu. Štaviše, niko nema pravo da osudi hrišćanina ako se toga ne pridržava (Rimljanima 14:4). Hrist ih je oslobodio te obaveze onda kada je umro na krstu (Kološanima 2:14).

Mnogi legalistički hrišćani danas bivaju upleteni u poštovanje jevrejskog kalendara da zapravo pozivaju ili prihvataju pozive prijatelja širom sveta kada se novi mesec pojavi. Međutim, oni ne proslavljaju ovaj novi mesec na način na koji su to činili drevni Jevreji. Drevni Jevreji su žrtvovali dva bika, ovna, sedam ovaca i ponudili meso kao prilog svakodnevnom prinošenju žrtava, jer je Bog sve to zahtevao da mu se predstavi (4. Knjiga Mojsijeva 10:10; 28:11-14). On ne traži više ovakve žrtve. Isus ih je ukinuo na krstu. Novi mesec koji se pojavio u mesecu Tišri (Oktobru) označio je početak građanske godine i proslavljan je kao festival (3. Mojsijeva 23:24, 25). Međutim, mi, kao hrišćani, ne slavimo početak građanske godine. Za nas ona nema duhovno značenje.

Šta je sa danima šabata?

Kada su u pitanju dani Šabata („Šabati“), ta reč se ne odnosi samo na nedeljni Šabat, već i na slave koje je postavio Bog. Pavle ovde ne misli na nedeljni Šabat, jer je reč u množini - šabati. Čovek bi iz ovoga mogao da zaključi da nedeljni Šabat, pošto ga on ne navodi konkretno, nije izuzet iz poštovanja. Međutim, jedna reč je pogrešno shvaćena.

„... upotreba termina u množini, i veza, pokazuje da je on na umu imao veliki broj dana koje su Jevreji proslavljali kao festivale, kao

deo svog ceremonijalnog i tipičnog zakona a ne moralnog zakona, ili Deset zapovesti.“¹²²

Međutim, Pavle se ne slaže sa Barnesom oko poslednje tačke koja se tiče četvrte zapovesti, jer on bez okolišanja u stihu 10:1 Poslanice Jevrejima kaže da je Zakon samo senka i da nikada nikoga ne može učiniti savršenim.

„Zakon“ ovde označava Sinajski paket dat Mojsiju. Čovek ne može prikladno da isključi Deset zapovesti iz Sinajskog Zakona. Ako je Zakon bio ništa drugo do „senka dobrih stvari koje će doći“ i ako su Deset zapovesti bili deo Sinajskog zaveta, logika zahteva da je zapovest o Šabatu takođe „senka“ večitog Šabata kog slave oni koji su „ušli u njegovo konačište“.

Prethodno sam izjavio da tokom krštenja, gde osoba odlazi u vodeni grob, ona simbolički umire za Zakon i dolazi kao novo stvorenje (simbolički vaskrslo). Tada osoba prelazi iz smrti u život (Jovan 5:24; 1. Jovanova 3:14). U Jovanovom jevanđelju vidimo da „onaj koji čuje moju reč i veruje u onog ko me je poslao ima večni život“ (Jovan 5:24, Nova verzija Kralja Džejmsa). To znači da „onaj ko prihvati šta ja kažem o Carstvu Božijem, pokaje se i krsti za oprost grehova (Dela 2:38); prihvata moju smrt i vaskrsnuće za okajanje grehova. Takođe znači da on prihvata Oca koji me je poslao na ovaj svet da donesem milost i život onima koji veruju.“ Takođe opisuje činjenicu da smo mi stupili u večno konačište sopstvenim ljudskim trudom i delima Zakona. Čim smo dobili nadu za pobedom, nema vraćanja nazad (Luka 9:62).

Pavle naglašava činjenicu da je glupo zasnovati nečiju nadu za pobedom nad grehovima i spasenjem na ičemu što je po prirodnom procesu osuđeno na uništenje (1. Korinćanima 6:13, Matej 15:17). Takva pravila i propisi svoju osnovu nalaze u zapovestima i idejama čoveka. Ove stvari nemaju vrednost u ograničavanju zadovoljenja čula. Pavle to naziva „klanjanjem volji“ u stihu 2:23 Poslanice Kološanima.

¹²² Albert Barnes, *Barnes' Notes on the Bible*, Col. 2:16, Rio: Ages Christian Library Series, 2007, str. 411-12.

Da li ima smisla, onda, predati se pravilima i propisima koji ne funkcionišu zbog slabosti tela? U Hristu, ne moramo da brinemo o svemu ovome jer nas on voli bezuslovno, oprostio nam je (1. Jovanova 2:12), učinio nas savršenim (gr. *teleioo*, učinio nas potpunim) u Božijim očima i oslobođenim osude. Kada ovo uzmemo u obzir, nema smisla da hrišćani pokušavaju da ispune zakon čija je jedina svrha da nas osudi ako ne uspemo da ispunimo njegove zahteve. Zakon je postavio teške zadatke. Njegov standard je savršenstvo; on zahteva stoprocentnu poslušnost i nemilosrdan je. Ako ne ispunimo samo jedan uslov, krivi smo za sve (Jakovljeva 2:10). Povrh svega, on u nama budi greh. Život pod Zakonom ne može ni na koji način da dovede do pobeđe i ne pruža nam nadu. Da li je ikakvo čudo to što kada pokušamo da ispoštujemo Zakon, mi se suočavamo sa krivicom, frustracijama, neuspelom i nemogućnosti da volimo druge, posebno Boga? Znam, jer sam sve to iskusio pod učenjima legalističkih organizacija. Bez obzira na to, mi ne treba za to da krivimo Zakon; on samo čini ono što je Bog naumio. On nam na ovaj način pokazuje našu potrebu za Hristom.

Pravi problem sa Zakonom

Pravi problem nije pravičnost Božijeg zakona; mi smo pravi problem. Osmo poglavlje Poslanice Jevrejima kaže sledeće:

„Jer da je sve bilo u redu sa *prvim zakonom* (Sinajskim zakonom), ne bi se tražilo mesto za *novi* (Novi zakon milosti). Ali Bog je pronašao grešku kod ljudi i rekao: Vreme dolazi, objavljuje Gospod, kada ću Ja sastaviti *Novi zakon* sa kućom Izraela i kućom Judinom. (Jevrejima 8:7-8, moje objašnjenje i akcenat. Vidi i Jeremija 31:31-34)

Šta nije bilo u redu sa *prvim zakonom* (Sinajskim zavetom)? Pavle nam ovde govori da je sve bilo u redu sa njim! Bog je želeo da uspostavi novi zakon jer je greška bila u ljudima! Pošto je našao grešku u ljudima, on je odlučio da sastavi Novi zakon koji bi ispravio nedostatke prvog. U stihovima 7:15-24 Poslanice Rimljanima, Pavle je rekao da ne može da se pridržava Starog zakona. Šta je on onda trebalo da uradi? Jedina nada da skine kletvu Zakona je ležala u Hristu i Novom zavetu milosti. Pavle nije mogao da živi prema zakonu, kada je otkrio da ga je on osudio na smrt.

Ako mislimo da možemo da živimo prema Zakonu, suprotno onome što Pavle kaže, mi se zavaravamo. Pod Zakonom, mi nismo u stanju da radimo šta mi želimo. Izvor naše snage je greh koji u nama prebiva, ili kao što ga Pavle naziva, zakon greha a ne Božijeg Svetog duha. Pavle na kraju dolazi do zaključka da je jedina nada koju on ima Hrist Isus i da jedino Hrist Isus može da ga spase iz njegovog tela smrti (Rimljanima 7:24-25).

Na osnovu prvog lica u ovom pasusu se jasno vidi da je pod Zakonom naš fokus na nama samima a ne na Hristu. Mi ne možemo da se oslobodimo lanaca i osude Zakona. Jedino Hrist može da nas oslobodi. Kada shvatimo da smo nesrećni i da nismo u stanju da se oslobodimo lanaca greha, naš jecaj bi bio isti kao Pavlov - „Hvala neka bude Bogu, kroz Isusa Hrista našeg Gospoda“ (stih 25).

Mi nismo oslobođeni greha ni Zakona sve dok ne umremo. Da li smo umrli za Zakon kroz krštenje? Da! Prema Pavlu, mi umiremo za Zakon kada smo prihvatili Hristovu sveobuhvatnu žrtvu (Galaćanima 2:19-20). Kroz Zakon, mi umiremo u okvirima Zakona tako da možemo da živimo za Hrista. Raspeće (krštenje) sa Hristom nas uverava da on živi u nama. Stoga, mi treba da živimo naše živote s verom u sina Božijeg, a ne po standardu savršenstva koji Zakon zahteva. Ako insistiramo na tome da se pridržavamo Zakona (ili bilo kog njegovog dela), mi ne možemo da imamo vere u Hrista i da živimo njegov život kroz nas, jer je naš fokus na Zakonu, i mi činimo Zakon središtem naše vere umesto da to središte bude Isus. Mi moramo da budemo voljni da skinemo pogled sa nas samih i pažnju usmerimo na rešenje, Hrista našeg Gospoda, Spasitelja, Kralja i Prvosveštenika.

Da zaključimo, pravi problem sa Zakonom leži u meni i tebi. Zakon zahteva od nas da izvedemo, ispunimo, njegove savršene standarde. Međutim, zbog toga što naš greh boravi u našem telu, mi nismo sposobni da izađemo na kraj sa ovim standardima. Mi ne možemo da se oslobodimo moći greha (Zakona). Kao rezultat toga, ma koliki trud ulagali, i ma koliko jaka bila naša želja, mi ćemo se uvek složiti sa Pavlovim rečima: „Ono što želim da radim, ja ne radim, a ono što mrzim, to radim.“ Rešenje je umreti sa Zakonom (kroz krštenje) i oživeti u Gospodu Isusu Hristu. Pod Zakonom, ti i ja živimo. Pod milošću, Hrist živi i živi u nama i kroz nas. Ako mi živimo, ne postoji način da se oslobodimo moći greha (Zakona).

Stoga, da bismo bili slobodni, mi moramo da umremo za ono što nas drži pod moći greha – Zakon. Naš hrišćanski život nismo mi – to je sve Hrist (Galaćanima 2:20). Dokle god je zakon aktivan u našim životima, mi propuštamo da iskusimo Hrista koji svoj život živi kroz nas. On je jedini koji može da nas oslobodi od moći greha. Njegova milost našu pažnju usmerava ka Njemu.

10. Polemika oko Kološanima 2:16-17

U skup stihova, „teških“ za razumevanje spadaju stihovi 2:16-17. Uprkos jasnoj nameri ovih stihova, Svetska crkva Božija je odbila da se oni odnose na jevrejske svete dane, zapravo, propovedala je da su to isti dani za koje je Pavle Galaćanima u stihu 4:10 Poslanice Galaćanima rekao da su nejevrejski praznici. Naravno, oni su to učinili kako bi branili njihovo učenje da su jevrejski sveti dani još uvek obavezujući za hrišćane.

Zašto se vodi polemika?

Polemika oko stihova 2:16-17 Poslanice Kološanima je i danas, nakon 2000 godina, i te kako živa, uprkos odluci prvog Jerusalimskog sabora da nejevreji ne treba da poštuju judaistička pravila i propise Mojsijevog zakona. Ovo je posebno istinito među šabatarijancima i šire, posebno u okviru adventističkog pokreta.

Standardni argument, predstavljen od strane Adventista je taj da tri običaja koja Pavle pominje u stihu 16 ne uključuju Šabat jer, ipak, zapovest pridržavanja nedeljnog Šabata je među nepobitne „velike desetke“. Međutim, Šabatarijanci ignorišu činjenicu da su čak nedeljni Šabati integralni deo paketa datog Izraelcima na Sinaju.

Upozorenje!

U drugom poglavlju Poslanice Kološanima, Pavle daje prvo od tri upozorenja Kološanima u vezi njihovog spasenja.

„Čuvajte se da vas niko ne prevari filozofijom i praznim rečima, prenesenim ljudskom tradicijom, zasnovanim na osnovnim principima sveta a ne na Hristu“ (Kološanima 2:8).

Nakon što ih je upozorio da treba da odbiju bilo kakvu filozofiju ili praznu prevaru koje bi ih namamile daleko od istine Jevanđelja koje su nam prvo doneli apostoli, Pavle nastavlja u stihovima 11-14 sa izjavama o duhovnim aspektima obrezivanja, krštenja, vaskrsnuća, i ukidanjem „rukopisa zahteva“ koji je bio protiv nas.

„U kome i obrezani biste obrežanjem nerukotvorenim, odbacivši telo greha mesnih obrežanjem Hristovim; Zakopavši se s Njim krštenjem, u kome s Njim i ustaste verom sile Boga koji Ga vaskrsnu iz mrtvih. I vas koji ste bili mrtvi u gresima i u neobrežanju tela svog, oživeo je s Njim, poklonivši nam sve grehe, I izbrisavši rukopis zahteva koji beše protiv nas, i sklonivši to s puta prikova ga na krstu.“ (Kološanima 2:11-14)

Sve ovo – obrezivanje obavljeno bez ruku, sahranjivanje sa njim u krštenju, podizanje kroz veru i brisanje zahteva koji su bili protiv nas – odnose se na kontrast između Starog i Novog zakona. Svaka stvar na spisku opisuje novozakonsku primenu duha Zakona pod Melhisedekovim sveštenstvom Mesije. Obrezivanje je sada duhovno u Hristu (obavljeno bez ruku, tj. nije postignuto fizičkim, ljudskim sredstvima u telu) kroz prebivalište Svetog duha. Pavle ukazuje na to da su oni sahranjeni sa Hristom u krštenju i vaskrsli iz mrtvih (duhovno se regenerisali) kroz veru u rad Boga koji je podigao Isusa iz mrtvih. Na kraju, Pavle ih je uverio da je Isus obrisao rukopis zahteva koji je bio protiv nas, sklonio nam ga s puta, i zakucao na krst. U četrnaestom stihu, reč za „zaklanjanje“, ili „ukidanje“, na grčkom je Εξαλειφω (exaleiphō); *izbrisati, obrisati, uništiti* – ukinuti, obrisati, brisati, izbrisati, ukloniti.

Novi međunarodni Rečnik teologije Novog zaveta ima da kaže sledeće o stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima i reči *skia*:

„Kao kod Filona, reč igra važnu ulogu u razlici koja se povlači između stvarnog i nestvarnog postojanja u Poslanicama Kološanima i Jevrejima. Ovde *skia* stoji uz *hypodeigma*, kopija (Jevrejima 8:5) i *parabolē*, sličnost (Jevrejima 9:9), u strogom kontrastu sa *typos*, šema (Jevrejima 8:5) i *eikon*, oblik (Jevrejima 10:1). Za razliku od Filona, autor Poslanice Jevrejima shvata ovaj kontrast hristološki: u poređenju sa prvosveštenečkim radom Isusa Hrista, koji je „na nebesima“, a sva zemaljska klanjanja, obavljena u šatoru, sada su po važnosti na drugom mestu. Samim tim, Mojsijev zakon ne mora da bude shvaćen kao apsolutan u svojoj važnosti, jer prihvata „senku nebeskih stvari“ (Jevrejima 10:1, vidi i 8:5). Stih 2:17 Poslanice Kološanima uverava da pitanja

hrane i pića, slava, novih meseci i Šabata „su samo senke (*skia*) onog što će doći, ali suština (*sōma*) pripada Hristu.“¹²³

Ovaj prestižni rečnik samo prepričava ono što smo već videli da je istina, tj. „rukopis zahteva koji su bili protiv nas“ odnosi se strogo na Mojsijev zakon, kazuistički zakon, i osoba koja pripada Hristu kroz veru ne mora da se preda sudu drugih po takvim pitanjima. Stoga, Pavle s pravom donosi zaključak da mi ne smemo da dozvolimo da nam ijedan čovek sudi po takvim pitanjima kao što su jelo (*brosis*) ili piće (*posis*), ili po pitanju slava (*heortē*, gozbe festivala ili svetog dana), novih meseci (*neomenia*) ili Šabata (*sabbaton*, *mn.*) „Tako da ne dozvolite da vam iko sudi o tome šta jedete ili pijete, niti da sudi o slavama, novim mesecima ili Šabatima, *koji su senka stvari koje će doći*, ali je suština Hrist“ (Kološanima 2:16-17, moj akcenat.) Upozorenje ovde je formulisano u trećem licu jednine, imperativ.¹²⁴ Kološani ne samo da treba da izbegavaju da im neko sudi, već treba da ignorišu šta taj koji sudi radi ili odobrava. Stoga, to nije stvar onoga što radimo ili izbegavamo, već i razlog da to radimo.

Kada Pavle kaže da su slave, novi meseci i Šabati „senke stvari koje će doći“, on upravo to i misli. To su samo senke i ništa više! Njegovo značenje je ovde teško obići, ali legalisti ovo stalno pogrešno tumače. Ono što Pavle kaže ovde je da su rukopisi zahteva i pravila koji su protiv nas zastareli, odbačeni od strane Boga i prevaziđeni stvarima koje će doći (kada je Hrist, stvarnost, stigao).¹²⁵

Šabatarijanski argument

Standardni argument među Šabatarijancima je taj da se ovaj pasus ne bavi onim što mi radimo ili ne radimo već načinom na koji mi to radimo, a ne razlogom zašto to radimo ili ne radimo. Štaviše, legalisti koji se pridržavaju Šabata poriču da je ovaj pasus razgovor o poštovanju judaističkih proslava, novih meseci i Šabata. Oni tvrde da se on odnosi na

¹²³ H.C. Hahn, *New International Dictionary of New Testament Theology*, Art. Shadow, Grand Rapids: Zondervan, 1986, str. 555-556.

¹²⁴ R.C.H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Colossians*, Peabody: Hendrickson Publishers, Inc., 1998, str. 122.

¹²⁵ Isto, str. 125.

asketske običaje, ali to je pod znakom pitanja, nije biblijski zasnovano. Među najrevnosnijim je Ellen G. White, osnivač sedmodnevnog adventističkog pokreta. Ona insistira na tome da Pavle isključi nedeljni Šabat iz skupa od tri običaja pomenutog u stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima jer (1) Bog je blagosiljao Šabat prilikom stvaranja, (2) Bog se odmorio na sedmi dan i time ga proglasio svetim, i (3) Sin Božiji je stvorio sve stvari tako da Hrist mora da je stvorio Šabat.¹²⁶ Od svih ovih argumenata Biblija podržava samo drugi.

Tradicionalno, šabatarijanska odbrana se sastoji od dve glavne premise koje se stalno pojavljuju u njihovoj literaturi. Prva od njih insistira na tome da se Šabat može pronaći u Deset zapovesti i da je sve u Deset zapovesti sveto (nedodirljivo) tj., ne može se modifikovati, opozvati ili ukinuti. Drugi argument kaže da je Šabat deo Božijeg moralnog zakona. Ideja je da je Božiji moralni zakon, suprotstavljen sa ceremonijalnim zakonom, večan. Stoga, ako je večan, on se ne može promeniti. Ovde se misli na to da on traje zauvek, očigledno, ni sam Bog ga ne može promeniti! Mi moramo da ispitamo oba ova argumenta u svetlosti Biblije, prvi sa šabatarijanske tačke gledišta a drugi sa biblijske. Otkrićemo da se oni međusobno suprotstavljaju.

Adventisti sedmog dana predstavljaju kratak sažetak predmeta o kome se govori u stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima, u svojoj *Seventh-day Adventist Bible Commentary*:

„U ovim stihovima, Pavle je u potpunosti uklonio zemlju pod nogama judaističkih lažnih učitelja. Oni zastupaju povratak judaističkih ceremonijalnih zahteva (vidi Dela 15). Apostol ispunjava njihove argumente uveravajući da su senke svoju funkciju odslužile sada kada je Hrist došao. U celom ovom argumentu, Pavle ni na koji način ne umanjuje tvrdnje Deset zapovesti Šabata sedmog dana. Moralni zakon je večan i savršen.“¹²⁷

¹²⁶ Ellen G. White, *The desire of the Ages*, Nampa: Pacific Press Publishing Association, 1940, str. 281.

¹²⁷ *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, tom. 7, str. 206.

Problem, za njih, kao što je za Herberta W. Armstronga i Svetsku crkvu Božiju, je taj što ovi stihovi nazivaju slave, nove mesece i Šabate „senkom stvari koje će doći.“

Oni odbijaju da priznaju da Pavle o ovim stvarima govori sa mesta božanskog otkrovenja. Ipak, oni odbijaju da poveruju u ono što oni govore.

Albert kaže: „Pretpostavka ovde je ta da su Deset zapovesti neprekršiv moralni zakon i, kao takav, one nisu podložne promenama.“¹²⁸

Kako je Herbert W. Armstrong odbranio Šabat na ovim istim osnovama? U svom članku „Koji dan je hrišćanski šabat Novog zaveta?“, on je izolovao Deset zapovesti od Zakona Mojsijevog i „posebno komentariše petnaesto poglavlje Dela apostolskih, i svojim učenjem o nečistoj hrani, on uverava čitaoca da Šabat nije deo Zakona Mojsijevog.“ Pod podnaslovom „Nejevreji su se susreli na Šabat,“ on piše o Delima 15:1-2, 5 i 14-21,

„Na Jerusalimskoj konferenciji, Jakov je doneo odluku. „Zato je moja presuda,“ rekao je on, (stihovi 19-21),“ ... *da mi pišemo* njima, da se uzdržavaju od idola i bluda i od zadavljenih stvari i od krvi. On nije rekao njima da ne treba da se pridržavaju Deset zapovesti. Deset zapovesti nisu ni bile pod znakom pitanja – samo Mojsijev zakon, koji je bio sveukupno *različit* zakon. On je samo pomenuo četiri zabrane a što se ostalog tiče, oni moraju da poštuju Mojsijev zakon“ (Ovde je akcenat postavio Mr. Armstrong).¹²⁹

Pretpostavka da je Bog dao Deset zapovesti pre svega a onda je Izraelcima dao Mojsijev zakon (građanski, ceremonijalni i žrtveni), kao izolovane događaje. Ništa ne može biti dalje od istine! Od stihova 20:19-21:36 2. Mojsijeve, Bog nastaje da daje kazuistički zakon kroz Mojsija, jer mi vidimo u stihu 20:22 da je Gospod rekao Mojsiju,

„Tako ćeš reći sinovima Izraela ...“

¹²⁸ David Albert, *Difficult Scriptures*, Tyler: Tyler House, 1997, str. 166.

¹²⁹ Isto, str. 167.

Ovi stihovi čvrsto ukazuju na to da ne postoji pauza između Deset zapovesti i Kazuističkog zakona. Davanje Zakona na Sinaju je bilo prekinuto samo zahtevom Izraelaca da im se Mojsije obrati umesto Boga, jer su se plašili da će umreti ako nastave da slušaju Božiji glas. Stoga, Armstrongova tvrdnja da Deset zapovesti nisu bile pod znakom pitanja, samo Mojsijev zakon, vrlo je pipljiva. Čitav Sinajski paket je još uvek važeći u petnaestom poglavlju Dela apostolskih kao što je bio važeći u Sinaju. Deset zapovesti se ne mogu izolovati od Kazuističkog zakona!

Koje je poreklo šabata?

Da li je šabat potekao od sedmog dana stvaranja, kao što to šabatarijanci poput Adventista sedmog dana, novajlija iz Svetske crkve Božije, i mnogi evangelisti tumače iz trećeg poglavlja Prve knjige Mojsijeve, ili je to bilo kasnije, kako to zaista stoji u Bibliji. Odgovor mora da bude taj da biblijski zapis predstavlja tačno viđenje.

Anthony Buzzard objašnjava zašto je to tako:

„Na osnovu stihova 2:2-3 1. Mojsijeve i 20:8-11 2. Mojsijeve, rasprava se vodi oko toga da dan Šabata potiče još od stvaranja, kao dan za odmor čovečanstva od Adama pa nadalje. Ovaj prikaz porekla nedeljnog pridržavanja Šabata zanemaruje sledeće biblijske činjenice:

1.) 2. Mojsijeva 16:23: Bog je otkrio dan Šabata *Izraelu* ... Nigde ne postoji nagoveštaj da je odmor na sedmi dan na snazi od stvaranja. Bog nije rekao: Sutra je *dobro poznati* Šabat dat svim nacijama od stvaranja (2. Mojsijeva 16:29).

2.) Nemija 9:13, 14: Nedeljno obeležavanje Šabata ne potiče od stvaranja, već Sinaja.

3.) Nemija 10:29-33: Nedeljni Šabat je deo Božijeg zakona datog kroz Mojsija i stoga je deo čitavog sistema šabatskih praksi otkrivenih na Sinaju ...

4.) Svrha Šabata, mada oslikava Božiji odmor nakon stvaranja (2. Mojsijeva 20:11), posebno obeležava proterivanje izraelske nacije iz Egipta ... (5. Mojsijeva 5:15).

5.) Zakon koji je sklopljen sa Izraelom na planini Horeb nije sklopljen sa ocima (Avramom, Isakom i Jakovom). (5. Mojsijeva 5:3).

6.) Jevreji su donekle shvatili poreklo njihovog nacionalnog Šabata. U Knjizi Jubileja (2:19-21, 31) možemo pročitati da Stvoritelj svih stvari ... nije osveštao sav narod i sve nacije da se pridržavaju Šabata od tada pa nadalje već samo Izrael.¹³⁰

Buzzard dalje navodi,

„U ovim pasusima jasno vidimo da čitav sistem zakona ... predstavlja deo šabatskog sistema koji je dat Izraelu preko Mojsija.“¹³¹

Navodi se da je „Bog blagoslovio sedmi dan i učinio ga svetim, jer se na njega *On* odmorio od svog rada, svega što je stvorio i napravio“ (Prva Mojsijeva 2:3).

Ovaj stih ne kaže da je Bog zapovedio da se poštuje sedmi dan, već samo da ga je „blagoslovio“. Reč „blagosloviti“ je *qudash* i znači „ostaviti po strani i učiniti svetim“. Nema indikacije da je ovaj dan trebalo da bude proslavljan od tog vremena do zapovesti da se on poštuje u šesnaestom poglavlju 2. Mojsijeve.

Ključna fraza u stihu 2:3 Prve Mojsijeve je da se „on“ odmarao. Biblija ne otkriva da je on zapovedio čoveku da se odmara na taj dan. Westermann

¹³⁰ Anthony Buzzard, *The Law, The Sabbath and New Testament Christianity*, Morrow: Restoration Fellowship, 2005, str. 12-15.

¹³¹ Isto, str. 15.

kaže: „Ovaj dan je svet zato što se Bog na taj dan odmarao. Svetost dana se odnosi na celinu sada obavljenog posla.“¹³²

Kada je Bog blagoslovio sedmi dan i proglasio ga svetim, on je napravio razliku između običnog vremena i svetog, vremena za rad i vremena za odmor, ali to ne znači da je on zapovedio da se on proslavlja kao odmor na Šabat na način na koji je to zapovedeno Izraelu, mada je on predviđao izraelski odmor za Šabat. Za Izrael, to nije bio samo dan za odmor, već i dan (samo pod Mojsijevim zakonom) ostavljen po strani za klanjanje. Međutim, tako nije bilo u početku.

Brueggmann kaže sledeće:

„Šabat u Izraelu je prvobitno bio dan za klanjanje ali i dan za odmor. U periodu izgnanstva, poštovanje Šabata je imalo poseban značaj za izgnane Izraelce. To je bio čin koji je objavljivao njihovu veru u Boga i njihovo odbijanje svih drugih bogova, religija i svetskih viđenja.“¹³³

Pored toga, Fretheim iznosi izjavu koja se suprotstavlja insistiranju Ellen White i Herbert W. Armstrong-a da Pavle isključuje nedeljno obeležavanje Šabata sa svog spiska u stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima. On kaže o šesnaestom poglavlju 2. Mojsijeve i Šabatu:

„Ljudi treba da imaju na umu vreme za odmor. Oni ne treba da sakupljaju manu (namirnice) na Šabat. Odmor na Šabat je tema koja se stalno pominje u 2. Mojsijevoj... Stvar vredna pomena je ta da je on shvaćen kao institucija zajednice odvojena od Zakona na Sinaju ... Predstavljen je ljudima (stih 23), ne kao dan za klanjanje, već kao dan za strogi odmor.“¹³⁴

Pored toga što je Izraelcima pokazao koji je dan bio Šabat pre nego što su stigli na Sinaj, Bog ga je takođe ozvaničio na Sinaju. Ako

¹³² Klaus Westermann, *Genesis, A Practical Commentary*, Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1987, str. 12.

¹³³ Walter Brueggemann, *Genesis*, Atlanta: John Knox Press, 1982, str. 35.

¹³⁴ Terence E. Fretheim, *Interpretation, A Bible Commentary for Teaching and Preaching, Exodus*, Louisville: John Knox Press, 1991, str. 185.

je Šabat bio dan strogo rezervisan za odmor, zapoveden od Stvaranja i obeležavan od tada, zašto je Bog pokazao ljudima koji dan je Šabat pre nego što su ušli u Kanan? Izgleda neskladno to da je zakon o Šabatu bio na snazi više od hiljadu godina a Izrael u to nije bio upućen. Štaviše, ako ga je Bog predstavio ljudima i samo ga ozvaničio na Sinaju, on je bio deo sveobuhvatnog paketa poznatog po imenu Mojsijev zakon i bio je uključen među Šabate o kojima Pavle govori u stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima. Stoga, Pavle nije mogao da ga isključi sa spiska koji je sadržao tri navedene stvari kako to Ellen White i Herbert W. Armstrong kažu. Vredno je napomenuti da reč „Šabati“ predstavlja množinu, i logično je da podrazumeva sve nedeljne Šabate i godišnje Šabate (svete dane, posebno prvi dan i poslednje dane Praznika Beskvasnog hleba i sjenica, koji su bili „visoki“ Šabati.)

Asketski običaji?

Anthony Buzzard kaže sledeće:

„Najskoriji pokušaj da se iznese ubeđenje da je Pavle podrazumevao asketske običaje a ne same proslave dolazi od Samuele Bacchiocchi. On odlazi poprilično daleko da nam pokaže da Pavle negativno gleda ne na Šabat, već na običaje koji su pridodati istom ... Tvrdnja da su asketski običaji dodati svetim danima, je jednostavno izbegavanje Pavlove izjave. To je drugi oblik starog šabatarijanskog argumenta da se Pavle protivio žrtvovanju, koje je bilo nametnuto Kološanima. Ovaj argument je napušten kada se uvidelo da nejevreji ne mogu da ponude žrtvovanje. Žrtve su ponuđene u Jerusalimu, ali ne od strane nejevreja.¹³⁵

Kako, kada se suočimo sa svim ovim stvarima, čovek može da tvrdi da postoji razlika između načina na koji čovek proslavlja određeni dan i samog proslavljanja tog dana? Ako neko proslavlja dan, iako to čini na drugačiji način nego neko drugi, zajedno sa asketskim običajima, taj čovek

¹³⁵ Anthony, Buzzard, *The Law, The Sabbath and New Covenant Christianity*, Morrow: Restoration Fellowship, 2005, str. 64, 65.

i dalje proslavlja taj dan, bez obzira na sve. U stihu 2:17 Poslanice Kološanima, proslavljanje dana predstavlja senke koje se nalaze u Zakonu. Stihovi 2:16-17 Poslanice Kološanima, bez greške kaže da ove proslave, novi meseci i dani Šabata nisu više važni za hrišćane po pitanju spasenja jer su to samo senke.

Buzzard dalje kaže: „Kada se baci pogled na stihove 2:16-17 Poslanice Kološanima, vidi se da oni otkrivaju da Pavle okuplja sve tri vrste posebnih običaja i naziva ih senkom.

Ovo teško da može da učini proslavljanje Šabata nečim što može da dovede do spasenja kao što to neki predstavljaju.”¹³⁶

Dok razmatramo ovu tematiku, vidimo da u Drugom poglavlju Galaćanima Pavle koristi suštinski isti jezik kao i u stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima kada pisac Poslanice Jevrejima u stihu 10:1 insistira na tome da ove stvari više nisu obavezujuće.

„A pre dolaska vere bismo pod zakonom čuvani i zatvoreni za veru koja se htela pokazati. Tako nam zakon bi čuvar do Hrista, da se verom opravdamo. A kad dođe vera, već nismo pod čuvarom.” (Galaćanima 3:23-25)

Međutim, ako neko insistira na senkama (od kojih je i nedeljni Šabat), onda on mora da poštuje Šabat i sve elemente Zakona uključujući proslave, nove mesece, i Šabate kako bi bio istrajan.

David Albert o stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima kaže sledeće:

„Lepota stiha 2:16 Poslanice Kološanima je u tome što u jednom stihu mi imamo nabrojane sve dane koji su proslavljani u Starom zavetu – slave, nove mesece i Šabate. Nema sumnje o kojim je danima reč. Oni ne mogu da se pomešaju sa paganskim danima ili danima posta. Identitet dana u stihu 2:16 Poslanice Kološanima je sasvim jasan.“¹³⁷

¹³⁶ Isto.

¹³⁷ David Albert, *Difficult Scriptures*, Tyler: Tyler House, 1997, str. 120.

U 14. poglavlju Poslanice Rimljanima ne radi se o Mojsijevom zakonu

U odbranu teorije o asketizmu koja je uvedena u stihove 2:16-17 Poslanice Kološanima, Bacchiocchi se vraća na stih 14:5 Poslanice Rimljanima i pita da li iko može da pravosnažno uključi starozavetne svete dane u ovaj pasus. On dogmatski kaže sledeće:

„Po mom mišljenju, ovo je nemoguće iz najmanje 3 razloga. Pre svega, konflikt između „slabih“ i „jakih“ po pitanju ishrane i proslavljanja dana, teško da može da datira od Mojsijevog zakona, jer Mojsijev zakon nigde ne nalaže strogu vegetarijansku ishranu, ne konzumiranje vina ili post tokom određenih dana.“¹³⁸

Bacchiocchi je u pravu kada kaže da Mojsijev zakon ne nalaže strogo vegetarijansku ishranu ili samoodricanje od vina u ovom stihu. Međutim, Pavle ne govori o vegetarijanskoj ishrani ili odricanju od vina u ovom stihu. Ono što on želi da kaže jeste da je to stvar izbora, svako postupi prema svojoj savesti i prema svojoj savesti poštuje običaje o hrani i piću vezane za Mojsijev zakon. On kaže da pod Novim zakonom, ove stvari su i te kako važne. „Jedna osoba smatra da je neki dan važniji od drugog, a druga svaki dan smatra podjednako važnim. Svaka osoba mora u svom umu biti u potpunosti ubeđena“ (Rimljanima 14:5). Drugim rečima, stvar je izbora i pitanje savesti. Šta god neko jeo ili pio je moralno neutralno ili nije bitno. Pored toga, nijedan običaj nije štetan niti pomaže da neko bude spasen. Moramo se setiti da su judaisti bili ti koji su došli u crkve (Dela 5) i zahtevali od nejevreja da se obrežu i da poštuju Mojsijev zakon, koji je uključivao ograničenja u ishrani i obeležavanje određenih dana. Nema razloga zašto bismo pretpostavili da se ovaj stih odnosi na asketske običaje. Štaviše, ne postoji razlog zašto bismo odbili da verujemo da se razlike ovde odnose na jevrejske svete dane, nove mesece i šabate.

Problem o kome je Pavle ovde govorio jeste da su neka braća jela samo određenu hranu i obeležavali samo neke dane a zatim gledali na druge sa visine i kritikovali ih jer su oni odabrali da zanemare te principe i običaje. Da se vratimo na treći stih gde se Pavle ne ustručava da kaže da to ne bi

¹³⁸ Samuele Bacchiocchi, *God's Festivals, Part I, The Spring Festivals*, Berrien Springs: Biblical Perspectives, 1995, str. 92.

smelo da bude tako; niko ne sme sa visine da gleda one koji se ne hrane isto jer ih je Bog sve prihvatio. Pavle je svoj stav učvrstio pitanjem: „Ko ste vi da sudite slugi drugog čoveka?“ On donosi zaključak rekavši da je za slugu odgovoran njegov gospodar, tj. Bog, a Bog će učiniti da on bude dobro.

Prvi stih postavlja ton čitavom poglavlju. Četrnaesto poglavlje se obraća onima koji nisu ni slavni ni jaki po pitanju vere, ne samo što se tiče ishrane, već i što se tiče obeležavanja određenih dana. Kada je vera u pitanju, „jaki“ su oni koji jedu sve a „slabi“ oni koji jedu samo povrće. Međutim, onaj koji jede samo povrće ne čini to jer je odabrao da bude vegetarijanac, već iz straha da slučajno ne pojede parče „nečistog“ mesa, možda parče koje je neko ponudio idolu bez njegovog znanja. Ako postoji sumnja u njegovom umu i on ga svejedno pojede, on je zgrešio jer ne jede s verom a ono što se ne obavlja s verom predstavlja greh (stih 23).

U petnaestom poglavlju, prvom stihu, Pavle kaže sledeće:

„Sada mi koji smo jaki (koji jedemo sve u veri) moramo da trpimo slabost onih koji snage nemaju (slabi jedu samo određene stvari prema Zakonu) a ne samo da sebi udovoljavamo“ (Rimljanima 15:1, moje objašnjenje)

Drugim rečima, to je stvar savesti, ne naše nego onih koji su slabi u veri, ali ne treba da jedemo pred njima i uprljamo njihovu savest. U četrnaestom stihu, Pavle uverava da je on ubeđen da ništa samo po sebi nije nečisto, ali ako neko misli da je nešto nečisto, onda to jeste nečisto. Ako povredite svog brata zbog hrane, vi ne hodate u ljubavi. Pavle nas upozorava da ne treba da uništimo brata, hranom jer je Hrist umro za njega isto kao što je umro i za nas. Drugim rečima, prestanite da sudite bratu i ne postavljajte prepreke na njegovom putu; jer Carstvo Božije se ne sastoji od hrane i pića i obeležavanja određenih dana, već pravičnosti i mira i radosti u svetom duhu.

Međutim, Bacchiocchi nije ubeđen. On kaže da nije Mojsijev zakon pod znakom pitanja u četrnaestom poglavlju Poslanice Rimljanima. On smatra da je to tako zato što je upotrebljena reč *koinos*. *Koinos*, po njemu, znači „prosto“ i Pavle ga koristi u četrnaestom stihu da označi „nečistu hranu“. Ali, on nam ne govori da Pavle koristi ovaj termin u smislu „ceremonijalno

nečistog“. Ako je nešto ceremonijalno nečisto, to je nečisto u levitskom smislu i pa je samim tim vezano za Mojsijev zakon. Štaviše, on poredi reč *koinos* i reč *akathartos*, „nečisto“, upotrebljeno u jedanaestom stihu Treće knjige Mojsijeve (LXX), što kako on kaže označava nezakonite hrane. „Očigledno, rasprava je bila vođena oko mesa, koje je bilo zakonito jesti ali, zbog toga što je bilo povezano sa klanjanjem idolima (vidi 1. Korinćanima 8:1-13), neki su ga smatrali „*koinos* – prostim“, tj. neprikladnim za ljudsku ishranu.“¹³⁹

Međutim, ako je hrana nezakonita za jelo i postala „nečista“ samo tim što je bila povezana sa idolopoklonstvom, i dalje je bila prikladna za ljudsku ishranu. Jedini razlog zašto nije bila prikladna za ljudsku ishranu je taj što je postala ceremonijalno nečista. Nema smisla raspravljati o navodnim razlikama između čiste i nečiste hrane. Barnes je u pravu kada kaže: „Reči *prosto* i *nečisto* se često koriste kako bi označile istu stvar – ono što je zabranjeno Mojsijevim zakonom.“¹⁴⁰ Bez obzira na to da li se reči *koinos* ili *akathartos* koriste, one označavaju istu stvar – ono što Mojsijev zakon brani!

Da li Pavle i apostoli propovedaju Mojsijev zakon?

David Albert je u pravu kada kaže da Pavle i drugi apostoli definitivno nisu propovedali Mojsijev zakon.

„Pavlove reči (Rimljanima 14) odražavaju Petrovu raniju izjavu u stihovima 15:8-9 ... I Petar i Pavle su znali i sa osećanjem propovedali da nekada obavezujuće zabrane i pravila Mojsijevog zakona ne treba više da sude i odbijaju druge koje je Bog očigledno prihvatio. Pavle je smatrao probleme oko ishrane i dana „stvarima u koje se sumnja“ (*adiaphora*) i on je smatrao da oni nisu suštinski... njegova primarna opomena i krajnja briga se jasno vidi u stihu 14:13 Poslanice Rimljanima“ (moj akcenat).¹⁴¹

¹³⁹ Samuele Bacchiocchi, *God's Festivals, Part 1, The Spring Festivals*, Berrien Springs: Biblical Perspectives, 1995, str. 92-93.

¹⁴⁰ Albert Barnes, *Barnes' Notes on the Bible, Acts-Romans*, Rio: Ages Software, V. 1, 2000, str. 1133.

¹⁴¹ David Albert, *Difficult Scriptures*, Tyler: Tyler House, 1997, str. 156.

Da li je Pavle obeležavao šabat i druge jevrejske proslave?

Bacchiocchi zatim poriče da je „slabi“ vernik onaj koji je poštovao svete dane, jer je Pavle sebe klasifikovao kao slabog, jer je poštovao Šabat i druge jevrejske praznike i citira stihove 18:4, 19; 17:1, 10, i 20:16 Dela apostolskih kao dokaz.

Međutim, da li je činjenica da je Pavle išao u sinagogu na svaki Šabat pozitivan dokaz da je on obeležavao Šabat i Dan duhova na ovim različitim lokacijama? Ja smatram da nije. Videli smo i pre da su ovi pasusi čisto informacione prirode koji se upotrebljavaju kako bi se objasnilo da je Pavle išao u sinagoge kako bi možda preobratio neke ljude i naveo ih da veruju u Novi zavet i Jevanđelje Isusa Hrista. Stoga, „Jevrejima sam postao kao Jevrejin, tako da bi mogao da pridobijem Jevreje, onima koji su bili pod Zakonom, ja sam bio pod istim, iako zapravo to nisam, samo da bi pridobio one koji su pod Zakonom“ (1. Korinćanima 9:20). Pavle nije bio pod Zakonom i prisustvovao je ovim proslavama samo da bi pridobio ljude da se preobrate i prihvate Isusa Hrista i Novi zakon. Bacchiocchi greši kada tumači ove pasuse. Međutim, on se drži toga da Pavle nije mogao da misli na svete dane kada je govorio o preferiranju određenih dana.¹⁴²

Bacchiocchi, poput Armstronga i drugih, smatra da su dani o kojima je Pavle govorio u stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima zapravo dani posta a ne slave. Preferiranje određenih dana u Poslanici Rimljanima se navodno odnosilo na dane posta a ne na dane proslava, pošto se u kontekstu pominje ustručavanje od mesa i vina (Rimljanima 14:2, 6, 21) ...¹⁴³

Armstrong, kada piše o stihu Kološanima 2:16, kaže sledeće:

„Stih 2:16 Poslanice Kološanima se ne odnosi samo na godišnje Šabate, već na godišnje dane, mesečne nove mesece i nedeljne Šabate gde god Biblija koristi izraz „Dani Šabata“ sa novim

¹⁴² Isto, str. 92-93.

¹⁴³ Isto.

mesecima i svetim danima, ona podrazumeva nedeljne Dane šabata, godišnje svete dane ili dane posta...“¹⁴⁴

„Međutim, ako stihovi 2:16-17 Poslanice Kološanima odbacuju jedno, u isto vreme ukidaju drugo.“¹⁴⁵

Psalam 109:23; Luka 1:79; Matej 4:16; Jakovljeva 1:17; Jevrejima 10:1; i Jevrejima 8:45 govore o senkama i za iste kažu da su to „dobre stvari koje će doći.“ Kao što sam rekao pre toga, za Pavla, sve je ovo bilo prošlost i sve je stiglo sa Isusom Hristom. To su bile stvari koje su predvidele dolazak Mesije i njihovo ispunjenje u njemu.

George Eldon Ladd piše:

„Većina studija o Pavlu naglašava činjenicu da Pavle nije izričito pravio razliku između etičkih i ceremonijalnih aspekata Zakona ... Iako je obrezivanje Božija zapovest i deo Zakona, Pavle stavlja obrezivanje u kontrast sa Zapovestima i time odvaja etičko od ceremonijalnog – trajno od privremenog. Tako, Hrist je okončao Zakon kao način za postizanje pravičnosti i ceremonijalni kodeks...“¹⁴⁶

Mi nemamo pravo da od drugih tražimo da sve to poštuju ne bi li bili spaseni. Upravo to Pavle govori u Poslanici Kološanima kada bez ustručavanja kaže:

„Stoga niko ne sme da ti bude sudija po pitanju hrane ili pića ili po pitanju obeležavanja slava ili novih meseci ili dana Šabata, stvari koje su samo senka onoga što će doći; ali suština pripada Hristu.“ (Kološanima 2:16-17)

¹⁴⁴ Herbert W. Armstrong, *Pagan Holidays - or God's Holy Days - Which?*, str. 11-12. Quoted in *Difficult Scriptures*, Tyler: Tyler House, 1997, str. 111.

¹⁴⁵ Isto.

¹⁴⁶ George Eldon Ladd, *A Theology of the New Testament*, Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1993, str. 554.

Međutim, Bacchiocchi još uvek nije ubeđen. On ne popušta i smatra da čovek ne treba da tumači stihove 2:16-17 Poslanice Kološanima kao strogu kritiku starozavetnih svetih dana.

„Ovaj (istorijski) zaključak je zasnovan na tri Pavlova teksta, pre svega na stihovima 2:14-17 Poslanice Kološanima; 4:8-10 Poslanice Galaćanima, i 15:5-6 Poslanice Rimljanima, gde se pominje proslavljanje određenih dana. Ma koliko stihovi 2:14-17 Poslanice Kološanima upozoravaju na praćenje propisa u vezi izvesnih stvari ... Izjava „Stoga niko ne sme da ti bude sudija...” protumačena je kao pozitivna osuda starozavetnih svetih dana ... ovo tumačenje je u potpunosti pogrešno, jer u ovom pasusu Pavle ne navodi Kološane da ne praktikuju pet pomenutih običaja ... već protiv „svakog” ko sudi o načinima na koji se oni praktikuju. Obratite pažnju na to da sudija koji donosi presudu nije Pavle već lažni učitelji Kološana koji nameću „pravila” (2:20) o tome kako treba da se poštuju ovi običaji kako bi se postigla „strogoća posvećenosti i samo-poniženje i ozbiljnost u telu” (2:13).¹⁴⁷

Pažljivim čitanjem stihova koje Bacchiocchi pominje, ne otkrivamo vezu sa tim kako Kološani poštuju ove običaje, već jednostavno stoji da oni treba da ih poštuju. Pavle nije nigde pomenuo „kako ih poštujuete.”

Lenski tumači stih 2:20 Poslanice Kološanima na sledeći način:

„Glagol *dogmatizesthe* je u pasivu: „Zašto vam je naređeno?” „Zašto vas gnjave naređenjima ovi judaisti?” Glagol *nije* u aktivu: „Zašto sebe potčiniste našim običajima?” (Naše verzije.) Ovo bi podrazumevalo da su Kološani već tako postupali dok čitava poslanica pokazuje da nisu. Oni su bili maltretirani od strane judaista, ali im se nisu još predali. Ako su se „potčinili, Pavle nije mogao da izrazi ovo samo običnim glagolskim oblikom, i onim koji može biti pročitao kao glagol u aktivu i ne sme biti pročitao kao glagol u pasivu. Isto se može reći i za permisivne (dopusne) pasive: „zašto dozvoljavate da vam naređuju”? Kološani nisu

¹⁴⁷ Samuele Bacchiocchi, *God's Festivals in scripture and History*, Part 1, The Spring Festivals, Berrien Springs: Biblical Perspectives, 1995, str. 91,

govorili sebi: poput erorista (onih što stalno greše), judaisti su stalno pokušavali da nametnu svoj sistem uredbi na Kološane.“¹⁴⁸

Štaviše, Lenski o stihu 21 kaže sledeće:

„Pavle ukratko citira tri uzorka ovih judaističkih uredbi bez ikakvog uvoda: „Ne rukuj! Ne okusi! Ne dodirni!“ ... Glavna poenta je činjenica da sve tri zabrane imaju veze sa fizičkim, zemaljskim, materijalnim elementima. „Ne okusi!“ se vraća na jelo i piće pomenuto u stihu 16, a druga dva su šira i odnose se jednako na materijalno *stoicheia*.¹⁴⁹

Implicira se da dodirivanje ili rukovanje određenih stvari može naneti nekakvu štetu Kološanima. A šta je zapravo bila ta šteta se samo može zaključiti iz ostatka poslanice koja govori o zlim duhovima i silama koje je Isus pobeđivao na svaki način.

Judaisti su tada pokušavali da svedu na minimum Hristov rad nagoveštavajući Kološanima da će oni uspeti da izbegnu zlo samo uz pomoć njihovih uredbi. Možda je tu bilo nekakvih paganskih sujeverja, ali pagani nisu bili jedini koji su imali sujeverne ideje što se danas i vidi među Jevrejima i Hrišćanima ali i drugim ljudima.

Lenski nastavlja da govori u 22. stihu:

„Pavle koristi samo negativne primere ovih uredi ali nigde ne kaže da su judaističke uredbe negativne. Pozitivno je zasnovano na negativnom; Ne radite ovo kako biste mogli da uradite to! Pavle uništava sam osnov; nakon što je on uništen, cela struktura se raspada. Ono *ā* u „stvari koje su sve“, ne odnosi se na uredbe, „Ne rukuj!“ itd., kao da su te uredbe namenjene da „nestanu korišćenjem“... Poenta Pavlove fraze je činjenica da su svi ovi propisi, u čiju kategoriju spadaju i judaističke uredbe, „ljudske“

¹⁴⁸ R.C.H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Colossians*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 139-140.

¹⁴⁹ Isto, str. 140.

(grčki član je opšti), zajedno sa njihovim potpornim učenjima, njih je stvorio čovek (Isaija 29:13; Matej 15:9).“¹⁵⁰

Komentarišući dalje dvadeset i treći stih, Lenski piše:

„Sve što Pavle dodaje iz dvadeset i drugog stiha pa nadalje tumači se kao *ad sensum* kako bi pokazao svojim čitaocima koliko je apsurdno za ove judaiste da ih guše svojim uredbama koje se tiču stvari koje treba da budu iskorišćene, a uredbе koje oni podržavaju su u potpunosti čovekovo delo. I sada dodaje poslednju i najgoru optužbu; ove uredbе su takve da se javljaju u izvesnom kontekstu, ali tako da predstavljaju proklinjuće otkrovenje.

Ove stvari se javljaju sa proizvoljno odrabranom pobožnošću i poniznošću i nepošteđivanjem tela ... Ovo su vrste stvari, kako Pavle kaže, koje imaju samo naznaku mudrosti – obratite pažnju, samo naznaku! ... Ove tri stvari opisuju pobožnost Judaista ... samo odabranu pobožnost koja je nametnuta voljom onih koji to žele a ne vrsta pobožnosti koju je Bog nametnuo.¹⁵¹

Drugim rečima, ono što Lenski ovde kaže jeste da su ovakva pravila superrogacija, dodavanje nečega što Bog nije zahtevao od Kološana pod Novim zakonom.

Bez obzira na to, Bacchiocchi i dalje tvrdi da se ova pravila odnose samo na način njihovog izvođenja. U vezi stihova 2:17, 18, 20-21 Poslanice Kološanima, koja se bavi klanjanjem anđelima i vizijama koje su lažni učitelji usadili u njihove glave, i pravila *ne diraj* i *ne okusi*, Pavle prekoreva Kološane što se ne pridržavaju glave (Hrista) i onoga što je on propovedao, kao i toga što sam Pavle propoveda o njima kao senkama stvari koje će doći. Ove stvari, Pavle čvrsto ističe, namenjene su da nestanu korišćenjem i oni ne treba da se predaju trovanju lažnih učitelja koji pokušavaju da im oduzmu nagradu – spasenje kroz veru. Oni nemaju nikakvu svrhu protiv zadovoljenja tela. Na kraju, bilo da se „ove stvari“ protive praksama ili propisima vezanim za Mojsijev zakon, sve se svodi

¹⁵⁰ Isto, str. 141-142.

¹⁵¹ Isto, str. 143-144.

na isto, one nisu neophodne za spasenje. Iako Bacchiocchi iznosi zaključak da ova „pravila“ lažnih učitelja koja promovišu običaje vezane za ishranu i obeležavanje svetih vremena kao obaveznih za spasenje, činjenica je da je upravo to Mojsijev zakon nametao i Jevreji su u to verovali i još uvek veruju.

Stoga, u ono što Pavle naziva „senkom koja će proći“ ne spadaju sveti dani, novi meseci ili Šabati, već samo običaji koje su asketski lažni učitelji pokušali da uvedu u Kološanska verovanja kako bi ih ubedili da je ekstremno odricanje neophodno za pobožnost i spasenje. Ništa ne može biti dalje od istine.

Važno je reći da DeLacey, adventista sedmog dana, dolazi do istog zaključka kao i Bacchiocchi. Međutim, u njegovom slučaju, on kaže da Pavle nije očekivao nejevrejske preobraćenike da proslavljaju svete dane. On piše, „Ovde ponovo (Kološanima 2:16), dakle, izgleda da Pavle rado prihvata proslavljanje Šabata ...“ Međutim, mi tumačimo situaciju da Pavlova izjava (Kološanima 2:16) ukazuje na to da stroga pravila u vezi proslava nisu stavljena pred nas.¹⁵²

Šta je sa Poslanicom Galaćanima?

Bacchiocchi se osvrće na još jedan pasus i kaže da se u njemu radi o paganskim običajima. On kaže:

„Neki tumače ovaj pasus kao Pavlovu osudu proslavljanja svetih dana. Ovo tumačenje zanemaruje to da Galati proslavljaju ove svete dane motivisani ne starozavetnim proslavama već sujeverjem, tj. verovanjima u astralne uticaje. Ovo se vidi na osnovu Pavlove optužbe da je njihovo usvajanje ovih običaja isto što i vraćanje na pagansko podvrgavanje duhovima i demonima.“¹⁵³ (Galaćanima 4:8-9)

¹⁵² Isto, str. 91.

¹⁵³ Isto, str. 94.

Bacchiocchi je u pravu u vezi stihova 4:8-9 Galaćanima, ali definicija „bogova“ ovde ne mora da podrazumeva astralne uticaje. Tu stoji samo da to nisu bili bogovi, što ukazuje na to da je on mislio na idole. Istina je da su se Galaćani verovatno klanjali paganskim bogovima, ali lažni učitelji nisu bili pagani. To su bili preobraćeni Jevreji koji su se još uvek pridržavali Zakona i insistirali na tome da i Galaćani čine isto kako bi došli do spasenja. Kada on imenuje dane, mesece, godišnja doba i godine, on ne govori o paganskim običajima, već o Jevrejskim. Suština ovog pasusa nisu paganski običaji, već vraćanje stegama, bilo paganskim običajima ili Mojsijevom zakonu. I jedno i drugo su „elementi sveta“.

Lenski piše o stihu 4:9 Poslanice Galaćanima,

Mojsijev zakon je nekada približavao Jevreje „elementima sveta“, pravila o hrani, piću i svakakvim materijalnim stvarima i spoljašnjim radnjama. Oni nisu bili bolji od robova. Galati su nekada bili u istom položaju, nejevreji među njima su bili robovi paganske religije sa svim materijalnim i bezvrednim zemaljskim elementima žrtava, hramova, ceremonija itd. Božiji sin ih je sve oslobodio (stih 4) i galatski hrišćani, Jevreji i nejevreji su verovanjem u sina dospeli do slobode, velikog i potpunog sinstva. Pavle pita kako je moguće da su se oni vratili i ponovo postali robovi, svojevolutno su dospeli u ropstvo iz kog su tako srećni izašli. Prihvatajući dela zakona judaističkog učenja, ovi nejevrejski hrišćani su razmenili paganske *stoicheia* (elemente, začetke, principe) za poništene Mojsijeve i jevrejske *stoicheia*. Pavle stavlja ove *stoicheia* u isti koš i naziva ih „slabim“, jer nisu u stanju da dovedu čoveka u blagosloven odnos sa Bogom, a pogotovo ne kada su upotrebljeni kao dela zakona na judaistički način; pored toga, on ih naziva „prosjačkim“ (siromašnim u ovom smislu), jer nisu dovoljno bogati da daju ono što je sin dao, što sve one koji se pridržavaju ovih „elemenata“ čini robovima.¹⁵⁴

¹⁵⁴ R.C.H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Galatians*, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 212.

Pavle momentalno povezuje ove „elemente“ sa Mojsijevim zakonom u desetom stihu a onda kaže Galaćanima da se plaši za njih, jer je uzalud ulagao trud u njih kad ih je učio da su slobodu stekli u Hristu. Termini koji su ovde upotrebljeni odnose se na sva pravila a posebno na Mojsijev zakon, što je sve strano slobodnom duhu hrišćanstva (Vidi Barnes, Clarke, Henry, JFB, PNT, RWP, VWS, Wesley, itd.).

„Predmet pažnje Galaćanima je postalo poštovanje Tore, što Pavle ovde naziva „slabim i očajnim osnovnim principima“ – držeći se epiteta *tá stoicheia* („osnovni principi“) upotrebljenog uz Mojsijev zakon u trećem stihu i dodao veoma uvredljiv pridev *ásthene* („slab“, „bespomoćan“, „nemoćan“) i *ptochá* („siromašan“, „prosjački“, „očajan“, „nemoćan“). Upotreba reči *pálin* („ponovo“, „još jednom“) koja se javlja ovde i u pridodatoj relativnoj klauzuli, ukazuje na činjenicu da je Pavle spojio predhrišćanska religijska iskustva kako Jevreja tako i nejevreja pod istim epitetom, *tá stoicheia* ili „osnovni principi.“ Jer iako se ova dva poprilično razlikuju, oba je prevazišao pojam postojanja „u Hristu“.¹⁵⁵

Sviđa mi se ono što je Hendricksen imao da kaže o stihovima 4:9-10 Poslanice Galaćanima. On oživljava deveti stih Luterovom ilustracijom i nastavlja sa desetim stihom, gde objašnjava značenje reči: dani, meseci, godišnja doba i godine.

„Luter, komentarišući ovaj stih i primenjujući lekciju do svog doba, govori nam da je poznavao monahe koji su vredno radili kako bi udovoljili Bogu radi spasenja, ali, što su više radili to su više bili nestrpljivi, očajni, nesigurni i zastrašeni. I on dodaje „Ljudi koji preferiraju zakon u odnosu na jevanđelje su poput Ezopovog psa koji je ispustio meso u vodu kako bi zagrizao odraz mesa... Zakon je slab i siromašan, grešnik je slab i siromašan; dva očajna prosjaka koji pokušavaju da pomognu jedan drugom. Oni to ne mogu da urade. Samo jedan drugog iscrpljuju. Ali kroz Hrista, ma koliko slab i siromašan grešnik bio, on oživljava i

¹⁵⁵ Richard N. Longenecker, *Word Biblical Commentary, Galatians*, Dallas: Word books Publisher, tom 41, 1990, str. 180-181.

postaje bogat u večnom životu.“ ... Apostol Pavle zatim daje ilustraciju koja baca svetlost na to šta je on zapravo podrazumevao kada je pomenuo vraćanje na slabe i prosjačke začetke. Pavle, u čitavoj raspravi koja sledi (stihovi 8-9), stavlja do znanja da on samo napada lažnu doktrinu po kojoj je ispunjavanje zakona put ka spasenju (2:16, 19; 3:2, 5, 10-13, 17, 21; 4:5), i pošto pod „zakonom“ on posebno podrazumeva onaj Sinajski, sledi da ovde u stihu 4:10 on ne misli na dane, mesece itd, koji se odnose na ovaj ili onaj paganski sistem religijskog verovanja ili čak na nekakav mešani („sinkretističke“) kult, već definitivno na *dane Šabata, dane novog meseca i proslave godišnjih doba* koji pripadaju jevrejskom ciklusu i bilo *Šabat i jubilarne godine* ili *Novu godinu (Rosh Hashana)* koja pada na prvi dan meseca Tishri (septembar ili oktobar). Pavle kaže da strogo poštovanje takvih dana i proslava nema nikakve veze sa dobijanjem Božije naklonosti.“¹⁵⁶

Međutim, Bacchiocchi kaže da u Poslanici Galaćanima, kao i u Poslanici Kološanima, Pavle ne govori o poštovanju svetih dana. On govori o izobličenju upotrebi paganskih kulturnih običaja, kako bi se promovisalo spasenje kao ljudsko postignuće, umesto da to bude božanski dar milosti.¹⁵⁷ Međutim, ako imamo u vidu šta se desilo pre toga, očigledno je da njegova teorija neće opstati. On govori o iskvorenoj upotrebi paganskih kulturnih običaja, kako bi stao na stranu svojih šabatarijanskih verovanja a ne biblijskih dokaza. Zar nije jezik koji Pavle koristi u Poslanici Galaćanima i Poslanici Kološanima isti? Ja verujem da jeste!

Koji dani?

Dalji dokazi za pravilno tumačenje Galaćanima četvrto poglavlje i Kološanima drugo poglavlje, dolaze od Davida Alberta. On kaže da dani o kojima se govori u stihu Galaćanima 4:10 i Kološanima 2:16-17 Poslanice jasno navode jevrejske svete dane, a ne paganske dane.

¹⁵⁶ William Hendriksen, *New Testament Commentary, Galatians*, Grand Rapids: Baker Books, 1979, str. 165-166.

¹⁵⁷ Samuele Bacchiocchi, *God's Festivals in scripture and History, Part 1, The Spring Festivals*, Berrien Springs: Biblical Perspectives, 1995, str. 94.

„Ništa ne govori da nisu u pitanju starozavetni praznici, dani jevrejskog kalendara ... Ako si judaisti promovisali obrezivanje, šta bi logično bilo predmet diskusije? U stihovima 1:13-14 Dela apostolskih, Pavle za sebe kaže da je neko ko je pre bio veoma dobro upoznat sa „Judaizmom ... Obrezivanje je bez ikakve sumnje bilo najveća jevrejska briga u vezi pridržavanja Mojsijevog zakona (Dela 15:5) i o tome se pre svega diskutuje u Poslanici Galaćanima. Ali Pavle nikada ne govori ni o kakvim paganskim uticajima u ovoj knjizi... u Galaćanima pred nama ne stoje paganski problemi, samo jevrejski problemi poput obrezivanja i opravdavanja zakonom.¹⁵⁸

„Jaram“ o kom Pavle govori u stihu 5:1 Poslanice Galaćanima, vraća nas na stih 5:10 Dela apostolskih. Šta je taj jaram? Da li se on odnosi na paganske dane ili dane posta? Nakon pažljivog razmatranja dokaza koji su predstavljeni na drugom mestu, odgovor mora da bude NE! Albert kaže:

„Ništa u petnaestom poglavlju Dela apostolskih nas ne navodi da su u pitanju paganski dani ... Herbert W. Armstrong je zapravo rekao: „Pridržavate se pogrešnih dana, paganskih dana. Pridržavajte se pravih dana, Božijih dana“ ... Nema ništa u Galaćanima niti bilo gde drugde što nagoveštava da je Pavle mislio na paganske i jevrejske običaje ... Nametanje nepoznatih paganskih običaja i praznika Galaćanima se nigde ne navodi i protivi se dokazima ... Ali šta je sa stihom 4:9 – kako možeš da okreneš leđa nečemu ako nikada nisi ni bio deo istog? Iz Pavlove perspektive, vratiti se Mojsijevom zakonu i njegovim raznim zahtevima je bilo, figurativno rečeno, nazadovanje. Vraćanje čemu? Starom zakonu! Sada kada je Hrist došao i kada je hrišćanstvo prevazišlo judaizam, vratiti se obrezivanju i Mojsijevom zakonu je korak u pogrešnom smeru, bili Vi Jevrejin ili ne. Nakon što je Hrist došao, niko nije morao da se vrati nazad na religijske forme i običaje judaizma, koje su sada već zastarele.

¹⁵⁹

¹⁵⁸ David Albert, *Difficult Scriptures*, Tyler: Tyler House, 1997, str. 137-138.

¹⁵⁹ Isto, str. 141-142.

Po mom iskustvu, prihvatanje zahteva Starog zaveta nije nikada činilo hrišćane jačim niti to sad čini. Činjenica je da insistiranje na nesusštinskim stvarima poput košer ishrane i svetih dana loše utiče na moj odnos sa Bogom i pravi odnos sa Isusom, Ocem, i mojom hrišćanskom braćom. Uvek sam se plašio da ću se isprljati nečistom hranom i ne obeležavati svete dane na pravi način. Kao posledica toga, savest mi nikada nije bila čista.

Na kraju, sve se svodi na ono što Anthony Buzzard naziva „razlikama u veroispovesti“. On kaže da se tako gaji mentalitet u kome se pravi razlika između „nas i njih“, čega sam i postao veoma svestan kada sam bio član Svetske crkve Božije. Ovo je veoma opasan stav, svodi se na supererogaciju, tj. mi tako činimo više od onog što Bog od nas zahteva. Buzzard kaže da kada ove „razlike u veroispovestima“ u ljudima postanu usađena ubeđenja i stvar duha, oni poprimaju gore pomenuti mentalitet. Ovo čini biblijsko ispitivanje nemogućim.

Ovo mi je postalo veoma očigledno kada sam prisustvovao prijemu ćerke mogega druga koji je bio član Svetske crkve Božije. Domaćin, koji je strogo poštovao starozavetne zakone o čistom i nečistom mesu, ponudio nas je sa nekoliko tanjira sa mesom, među salatama i povrćem.

Među njima su bili i članovi koji se strogo pridržavaju zakona. Dok smo se služili, čuo sam da je neko rekao: „Pitam se da li na tanjirima ima nečistog mesa?“ Zgrozio sam se kada sam čuo koliko se osoba plašilo da ne postanu „zagađena“ onim što je ispred njih postavljeno. Uprkos njihovoj religioznosti i pobožnosti, ili možda zbog toga, oni nisu mogli da veruju u to da je Pavle rekao da se jede ono što je postavljeno i da se ne ispituje savesti radi.

„Sve što se prodaje na mesarnici, jedite, i ništa ne ispituje savesti radi; Jer je Gospodnja zemlja i šta je na njoj. Ako li vas ko od nevernika pozove, i hoćete ići, jedite sve što se pred vas donese, i ne pomišljajte ništa savesti radi. Ako li vam pak ko reče: Ovo je idolska žrtva, ne jedite radi onog koji vam kaže, i radi savesti; jer je Gospodnja zemlja i šta je na njoj. Ali ne govorim za savest tvoju, nego drugog; jer zašto da moju slobodu sudi savest drugog? Ako ja s blagodaću uživam, zašto da se huli na mene za

ono za šta ja zahvaljujem? Ako dakle jedete, ako li pijete, ako li šta drugo činite, sve na slavu Božiju činite.” (1. Korinćanima 10:25-31)

Pavlov ukor se, naravno, odnosi na čistu i nečistu hranu pod pravilima Starog zakona. Međutim, on se može isto tako primeniti i na obeležavanje slava, novih meseci, Šabata, baš kao što on ukazuje u drugom poglavlju Kološanima i petom poglavlju Galaćanima. Ovo je upravo ono što Buzzard naziva „razlikama u veroispovesti.“ Ove razlike su izrodile sumnju i strah koji nestaju pod slobodom koju imamo u Hristu.

Kada strah i sumnja ispunji naše umove, nismo u mogućnosti da se zahvaljujemo Bogu ili da činimo sve za slavu Božiju. Lekcija je očigledna! Kada čovek odbija da prihvati Novi zakon kao standard po kom on treba da živi svoj život, to je veoma opasno.

Stoga, Buzzard piše:

„Ovo su stvari od ključnog značaja po pitanju uviđanja onoga što Bog zahteva pod hrišćanskim Novim zakonom. Ne preći sa Starog na Novi je veoma opasno po vernike. Tendencija čoveka da se vrati na Stari zakon i pomeša ga sa Novim povlači sa sobom ozbiljna upozorenja i prekore Apostola.“¹⁶⁰ (Galaćanima 3:1, 2, 5:1-6)

Moramo biti u stanju da razaznamo šta Bog zahteva od nas pod Novim zakonom, kako bismo slušali zapovesti Isusa Mesije i znali šta je potrebno za svetost i pravičnost bez lažne pobožnosti ili samopravičnosti. Važno je, kako Buzzard dalje ilustruje, da shvatimo što Bog zahteva, ne pod Starim zakonom, već pod Novim.

„Veliki deo Novog zakona je posvećen definisanju toga šta Bog zahteva, ne prema Mojsijevom zakonu, već pod Novim zakonom koji je propovedao i ozvaničio Isus kao krajnji predstavnik Boga i prorok koji je trebalo da prevaziđe čak i Mojsija (5. Mojsijeva 18:15-18; Jovan 1:17).

¹⁶⁰ Isto, str. 9.

... Bog se više ne bavi čovečanstvom u smislu pravila koja je ozvaničio kroz Mojsija. Ako, uz potpunu iskrenost i želju da slušamo Boga, mi pridemo njemu po osnovu koji on ne preporučuje nama pod Novim zakonom koji je Isus doneo, mi sebi možemo da nanesimo žestoku teološku ranu. Nepoznavanje Novog zakona je razorno isto koliko je i destruktivno po duhovnost. Ali takvo pogrešno shvatanje često prolazi kao „hrišćanstvo“.¹⁶¹

Kao što smo videli, postoje elementi unutar hrišćanske zajednice koji izvlače biblijske stihove iz konteksta, kako bi podržali svoj stav, ne obraćajući pažnju na pravilno razumevanje Božijih reči. Uglavnom, ovo vodi do najgorih zloupotreba i grešaka. U velikoj meri zbunjuje i stvara probleme tako da čovek teško može da shvati jasnu nameru Biblije. Takav je slučaj sa onima koji insistiraju na tome da starozavetni običaji i pravila, koje nam je predao Mojsije, budu i danas obavezujući za hrišćane.

U zaključku, dozvolite da vas usmerim još jednom na Poslanicu Galaćanima gde Pavle strogo upozorava Galate da se ne vrate na judaizam i na opasnosti koje on nosi sa sobom sada kada su prihvatili Novi zakon Isusa Hrista.

„O nerazumni Galati! Ko vas je općinio da se ne pokoravate istini? Vi, kojima pred očima beše napisan Isus Hristos, a sad se među vama razape. Ovo jedno hoću od vas da doznam, ili Duha primiste kroz dela zakona ili kroz čuvenje vere?“ (Galaćanima 3,1-2)

„Stojte dakle u slobodi kojom nas Hristos oslobodi, i ne dajte se opet u jaram ropstva uhvatiti. Evo ja Pavle kažem vam da ako se obrežete Hristos vam ništa neće pomoći. A opet svedočim svakom čoveku koji se obrezuje da je dužan sav zakon tvoriti. Izgubiste Hrista, vi koji hoćete zakonom da se opravdate, i otpadoste od blagodati. Jer mi duhom čekamo od vere nadu pravde. Jer u Hristu Isusu niti šta pomaže obrezanje ni neobrezanje, nego vera, koja kroz ljubav radi.“ (Galaćanima 5:1-6)

¹⁶¹ Isto, str. 7.

11. Iskupljeni od Zakona

Većina nas je upoznata sa značenjem pojma „otkupiti“. Moja generacija je nekada otkupljivala stvari sa zelenim markicama. Skupljali smo zelene markice i razmenjivali ih za robu. Međutim, definicija „otkupa“ prevazilazi ovu ilustraciju. Grčka reč je *exagorazo*, (ex-ag-or-ad'-zo), *otkupiti*, *otkup*, fig. spasti od gubitka: iskoristiti. Thayerova definicija je „otkupiti, plaćanjem cene kako bi nešto spasli od nekog, otkupiti, kupiti.“ Isus Hrist je umro na krstu kako bi nas otkupio, tj. iskupio od moći Satane i greha. On je došao da nas oslobodi (Isaija 61:1; Luka 4:18). Možemo to da uporedimo sa plemićem koji kupuje roba na tržištu, ali kada ga kupi, on mu uklanja okove i oslobađa ga. Možemo reći onda da je potpunije značenje *otkupa* kupovina i oslobađanje istog. Šta je zapravo onda Hrist uradio za nas kada je umro na krstu? Tj., zašto je to uradio?

Treće poglavlje Poslanice Galaćanima nam govori sledeće:

„Hristos je nas iskupio od kletve zakonske, postavši za nas kletva, jer je pisano: Proklet svaki koji visi na drvetu: *On nas je iskupio da među neznabošcima bude blagoslov Avramov u Hristu Isusu, da obećanje Duha primimo kroz veru.*“ (Galaćanima 3:13-14, moj akcenat)

Kada primimo Hrista, primamo blagoslov i obećanje duha kroz veru, *ne poštujući i ne prateći slovo zakona*. Isus Hrist je platio cenu kako bi nas otkupio sa tržišta robova, ali ne da bismo mi ponovo postali robovi, ne da se vratimo pod Zakon, već nas je oslobodio od zakona greha i smrti. Međutim, Biblija nam u 49. poglavlju Psalma predstavlja nešto što bi se moglo protumačiti kao kontradikcija. Prema ovom poglavlju Psalma: „Nijedan čovek ne može da iskupi život drugog ili da pruži Bogu otkup za njega – otkup za život je veliki, *nijedna isplata nije dovoljna*“ (Psalam 49:7-8, moj akcenat).

Ako su stihovi 7 i 8 četrdeset devetog poglavlja Psalma istiniti, mi ne možemo da otkupimo tuđi život niti da Bogu damo otkup za taj život, jer *nijedna isplata nikada neće biti dovoljna!* Kako je onda Isus, puko ljudsko biće (1. Timotiju 2:5) bio u stanju da nas iskupi kada nijedna isplata koju

pruži ljudsko biće nikada nije i ne može biti dovoljna? Da li postoji izuzetak kada je ovo pravilo u pitanju? Da! Isus je bio izuzetak jer je, kao direktni predstavnik Boga od Boga, dobio dozvolu da nas iskupljuje kroz svoju smrt i vaskrsnuće. Stoga, on je jedino ljudsko biće čija smrt je dovoljna da nas iskupi i da nam pruži slobodu.

Pronalazimo još jedan primer ove *autorizacije* u drugom poglavlju Evandjelja po Marku gde Isus kaže paralizovanom čoveku: „Sine, tvoji gresi su oprošteni“ (Marko 2:5). Kako je on to mogao da kaže ako nije bio Bog? U sedmom stihu, neki od pisara su rekli. „Ovaj huli. Ko može da oprosti grehe osim Boga?“ U ovom slučaju, Isus izgleda da je sebe postavio u ravan sa Bogom. Međutim, on svoju izjavu objašnjava u stihu 10 kako bi učutkao svoje protivnike i njihove zle namere. On im je rekao: „Ali kako biste znali da Sin Božiji ima *autoritet* da oprosti grehe ...“. Evo zašto je on mogao da sa pravom kaže: „gresi su ti oprošteni“ (Matej 9:2, 5; Marko 2:5, 9; Luka 5:20, 23; 7:48). Bog mu je *dao* taj *autoritet* da oprašta grehe, jer je on Njegov direktni predstavnik. On je bio jedinstveno ljudsko biće i bio je obdaren neobičnim moćima, budući da je bio Božiji predstavnik (moj akcenat).“¹⁶²

Bez obzira na sve, već smo videli da nijedan čovek ne može da iskupi život drugog jer otkupnina nikada nije dovoljna, a ako je ovo istina, kako može čovek da oprosti drugom čoveku njegove grehe? Kako je Isus mogao da sa *autoritetom* kaže „Gresi su ti oprošteni?“ Često zaboravljamo da je Bog suveren i da može da radi šta želi a da nikog ne pita za dozvolu. Bog, ako želi, može da *da dozvolu* čoveku da oprosti grehe na zemlji. Zapravo, On može da *odobri* svom odabranom predstavniku ili zastupniku da uradi bilo šta što On poželi. Taj predstavnik, onda, govori za Boga i stoji pred crkvenom zajednicom kao jedinstveno ljudsko biće kome su dati moć i sam Božiji karakter. Takav je slučaj sa Isusom! Bog je bio izvor njegovog *autoriteta*. Pisari su zanemarili ovu činjenicu. Oni nisu čuli šta je Isus rekao njima u desetom stihu.

¹⁶² Anthony Buzzard and Charles Hunting, *The Doctrine of the Trinity, Christianity Self-Inflicted Wound*, Lanham: International Scholars Publications, 1998, str. 43.

Očigledni izuzetak u stihovima 7-8, 49. poglavlja Psalma zapravo je Hrist. Možemo li mi onda da iskupimo nečiji život ako nam Bog ne da ovlašćenje? Ne. Možemo li mi, ako nam Bog ne da odobrenje, damo svoj život kao otkupninu za život nekog drugog? Ne. Možemo li mi da opraštamo grehove ljudima, ako nam Bog ne da odobrenje? Ne.

Stoga, budući da nemamo Božije odobrenje, nije važno koliko smo bogati ili moćni u ovom životu; niko od nas ne poseduje dovoljno bogatstva ni moći da iskupi dušu drugog čoveka. Nijedna otkupnina koju ljudsko biće može da pruži, *bez Božijeg odobrenja*, nikada neće biti dovoljna. Potreban je Božiji život, kroz bezgrešnu osobu Isusa Hrista, kom je Bog dao autoritet, da bi se platila cena. Samo je krv sina Božijeg mogla da zadovolji Boga oca za grehe drugog. Stoga, jedino ljudsko biće koje je imalo *autoritet* da nas iskupi je Hrist Isus, naš Gospod i Spasitelj. On je jedini koji može otkupninu da isplati u potpunosti i da u potpunosti plati našu slobodu kroz svoju smrt.

Cena iskupljenja

Prema prvom poglavlju Prve Petrove poslanice, čovek ne može da plati cenu prolaznim stvarima poput zlata i srebra, samo dragocenom krvlju Jagnjeta.

„Znajući da se propadljivim srebrom ili zlatom ne iskupiste iz sujetnog svog življenja, koje ste videli od otaca, nego skupocenom krvlju Hrista, kao bezazlenog i prečistog jagnjeta“ (1. Petrova 1:18)

Fizičke i prolazne stvari ne mogu da nas iskupe. Cenu koja je morala biti plaćena činila je dragocena krv Hrista. Hrist nas je iskupio od praznog života koji su nam predali naši preci (tj. život predvođen idolopoklonstvom, tradicijom i Zakonom). Nikakva druga cena sem one koju je Hrist platio svojom krvlju ne može da nas spase niti iskupi. Da li ima smisla to što je on prolio svoju dragocenu krv samo da bi mogao da nas vrati pod Zakon?

Ne! Stoga, razmotrite šta Jovan u osmom poglavlju kaže. „Onda ćete znati istinu i istina će vas osloboditi“ (Jovan 8:32-34, Nova poboljšana verzija). Oni su im odgovorili, „Mi smo Avramovi potomci i nikada nikome nismo

robovali. Kako možeš da kažeš da ćemo biti oslobođeni?“ Isus je odgovorio: „Govorim vam istinu, svako ko greši je rob grehu.“

Koliko je samo neverovatna njihova izjava! Njihovi očevi su robovali Egipćanima; Vavilonci su zarobili njihovu naciju; oni su stalno bili potlačeni od strane Asiraca; Irod Veliki ih je zarobio; i u samom trenutku kada su progovorili oni su se žalili na strašno i neizdrživo ropstvo koje im je nametnulo Rimsko carstvo, a da ne pominjem to što su bili robovi Mojsijevego zakona. Štaviše, Hrist im je rekao da robuju grehu. Dakle, od čega će nas istina osloboditi? – Od greha i Zakona.

Posvećenost bez znanja

Neki Fariseji (Rimljanima 10:2) su branili Zakon govoreći Isusu da nikada nisu robovali nikome. Pavle, koji je bio i te kako svestan da isti legalistički stav preovladava u mislima Izraelita njegovog doba, moleći se izjavljuje:

„Braćo! Želja je mog srca i molitva k Bogu za spasenje Izraela. Jer im svedočim da imaju revnost za Boga, ali ne po razumu. Jer ne poznajući pravde Božije i gledajući da svoju pravdu utvrde ne pokoravaju se pravdi Božijoj“ (Rimljanima 10:1-3, vidi i Priče 19:2)

Ko je Božija pravičnost? Ne može biti niko drugi do Isus Hrist! Stav Izraelaca, tada, i stavovi mnogih hrišćana koji redovno odlaze u crkvu danas, isti je kao stav onih religioznih zilota koji se drže svog dragocenog mišljenja da je „staro bolje“. Posvećenost izraelske nacije i njihova vera u Zakon je pogrešna i neplodna, jer nije u skladu sa punim, tačnim i ključnim znanjem.

Barnes kaže da njihova posvećenost ...

„Nije bila posvećena, pronicljiva i inteligentna posvećenost. Nije zasnovana na tačnim viđenjima Boga i religijske istine. Takva posvećenost je entuzijazam i često postaje proganjanje. Znanje bez posvećenosti postaje hladno, apstraktno, proračunato, formalno; mogu ga posedovati đavoli kao i ljudska bića ... Nevoljno neznanje

proizilazi iz krivice; ali neznanje prouzrokovano grehom ili lenjošću nije izgovor za zločin.“¹⁶³

Ovde se Božiji plan protivi legalističkom trudu da „ih učini pravičnim njihovim sopstvenim delima.“ Stoga, trudili su se da uspostave sopstvenu pravičnost. Barnes kaže da su oni:

„dali sve od sebe ne bi li sopstvenu pravičnost učinili validnom; proglasili je takvom i načinili osnov opravdavanja pred Bogom, ili rekli da oni imaju pravo na večni život zbog svojih zasluga ... Oni se ne bi predali Božijoj pravičnosti, jer su se „pouzicali u sopstvenu pravičnost. Oni nisu predali svoja srca planu, koji od njih zahteva da priznaju da nemaju zasluge i da su spaseni zaslugom drugog. Nijedna prepreka ka spasenju milošću nije toliko velika kao samopravičnost grešnika.“¹⁶⁴

Danas, posvećenost legalističkih hrišćana i njihovo oslanjanje na Zakon su jednako pogrešni i бесплодни, jer nisu u skladu sa punim, tačnim i ključnim znanjem. Predmet naše vere nije Zakon, već Hrist Isus. Kao posledica toga, oni koji zastupaju zakon-plus-milost istrajni su u mešanju zakona i milosti uprkos stihovima koji dokazuju suprotno (Matej 9:17; Marko 2:22; Luka 5:37-38).

Mi smo bili zatvorenici Zakona

Da ponovimo, iz trećeg poglavlja Poslanice Galaćanima smo naučili da pre nego što je vera u Isusa došla, Zakon je još uvek držao zatvorenike, mi smo bili zatvorenici sve dok Bog nije otkrio svoju veru. Zakon je bio naš čuvar zatvora koji nas je držao zatvorene, pod osudom.

„Ali pismo zatvori sve pod greh, da se obećanje dade kroz veru Isusa Hrista onima koji veruju. A pre dolaska vere bismo pod zakonom čuvani i zatvoreni za veru koja se htela pokazati. (Galaćanima 3:22-23)

¹⁶³ Albert Barnes, *Barnes' Notes on the Bible*, Romans 10:1-3, Rio: Ages Software, 2000, str. 998.

¹⁶⁴ Isto, str. 999.

Mi, zajedno sa svetom, prema rečima Williama Hendricksena, bili smo, sa svake strane, ograđeni kao da smo zaista bili

„zatvorenici okovani čeličnim okovima i lancima prikovani za cementne zidove ćelija.“¹⁶⁵

Onda, da li je ova vera došla kroz Isusa, i da li je on platio cenu da nas oslobodi okova greha i Zakona? On je to zaista uradio! Pročitajte deveto poglavlje Poslanice Jevrejima.

„Ni s krvlju jarčijom, niti telećom, nego kroz svoju krv uđe jednom *za svagda* u najsvetije mesto, i nađe večni otkup. I zato je *Novom zavetu* posrednik, da oni koji budu pozvani prime obećano večno nasledstvo – sada kada je on umro kao otkup da ih oslobodi od greha koje su počinili pod *prvim zakonom*“ (Stari Zakon). (Jevrejima 9:12, 15, tekst u zagradama moj)

Kada je Hrist ušao u najsvetije mesto, on je za nas stekao večno iskupljenje, sopstvenom krvlju a ne krvlju bikova i koza. On je posrednik *Novog zakona* koji se razlikuje od *prvog zakona* pod Zakonom (vidi Jeremija 31:31-32). Predviđanje i obećanje *Novog zakona* u stihovima 31:31-32 Knjige Jeremijine dokazuje neadekvatnost i privremenu prirodu Mojsijevog zakona. Hrist nas oslobađa grehova koji su počinjeni pod prvim zakonom i mi smo pod prvim zakonom sve dok ne prihvatimo sveobuhvatno dovoljnu žrtvu, konačnost krsta za oproštaj naših grehova, njegovo vaskrsnuće koje nam je dalo njegov život, i njegova učenja o Carstvu Božijem, što je tačka ulaza u Božiji plan besmrtnosti. Mi ne možemo da ne budemo pod Novim zakonom i primimo obećano nasleđe a da nas Hrist prvo ne oslobodi grehova koje smo počinili pod Starim zavetom, robujući istom.

¹⁶⁵ William Hendricksen, *New Testament Commentary, Galatians*, Grand Rapids: Baker Books, 1995, str. 144.

Bez osude

Veoma je važno znati da nas je Hrist otkupio od Zakona. Zašto – za ponovo rođenog vernika, nema osude za one koji su u *Hristu Isusu* (Rimljanima 8:1, NASB). Nema osude jer Bog ne želi da iskoristi ljudske grehe protiv njih!

„Zato, ako je ko u Hristu, nova je tvar: staro prođe, gle, sve novo postade. Ali je sve od Boga, koji pomiri nas sa sobom kroz Isusa Hrista, i dade nam službu pomirenja. Jer Bog beše u Hristu, i svet pomiri sa sobom *ne iskoristivši grehe njihove protiv njih*“ (2. Korinćanima 5:17-21, vidi i Rimljanima 4:3-8)

Ponovo, Pavle nas podseća u osmom poglavlju Rimljana: „Stoga, ne postoji *osuda* za one koji su u Hristu Isusu ... jer je kroz Hrista Isusa Zakon duha života *oslobodio mene od Zakona greha i smrti*“ (Rimljanima 8:1-2, moj akcenat).

Reč „osuda“ se može prevesti i kao „presuda“. Stoga nema presude za one koji su u Hristu, jer je Hrist osudio greh svojim žrtvovanjem na krstu koje je trebalo da bude zamena. Ovo poglavlje počinje divno sa „bez osude“ (stih 1) i čudotvorno se završava sa „bez rastavljanja“ (stih 39) za one koji su u Hristu Isusu. U Hristu, mi nismo osuđeni niti nam se sudi čak iako ponekad počinimo greh. Zašto – zato što „Koji je god rođen od Boga ne čini greha, jer Njegovo seme stoji u njemu, i ne može grešiti, jer je rođen od Boga“ (1. Jovanova 3:9).

Da li to onda znači da mi ne možemo da počinimo greh i to ni nećemo činiti nakon što se ponovo rodimo, šta god radili? Sasvim suprotno tome, mi i dalje činimo grehe. Koji je odgovor onda? Osamnaesti stih daje bliže objašnjenje devetog stiha: „Mi znamo da svako ko je rođen od Boga ne *nastavlja da greši* ali onaj koji je rođen od Boga sebe čuva i zlo ga ne može taknuti“ (1. Jovanova 5:18, moj akcenat). Eto! Mi ne nastavljamo da grešimo jer se štitimo od greha snagom Svetog duha tako da Satana nema nad nama autoritet. Drugim rečima, mi ne nastavljamo da živimo na stari, grešni način.

Kroz Hrista, Zakon duha života nas oslobađa od Zakona greha i smrti jer nam Hrist daje svoju pravičnost. Kada nas Otac posmatra, on vidi Hristovu

pravičnost u nama, i dodeljuje ili pripisuje tu pravičnost nama. Četvrto poglavlje Poslanice Galaćanima nam govori da zato što nas je Hrist iskupio mi smo primili potpuna prava sinova. Pored toga, mi ne robujemo više grehu i Zakonu, već smo sinovi i naslednici svega što postoji, zajedno sa našim starijim bratom Isusom.

„A kad se navrší vreme, posla Bog Sina svog Jedinorodnog, koji je rođen od žene i pokoren zakonu, *da iskupi one koji su pod zakonom*, da primimo posinaštvo. I budući da ste sinovi, posla Bog Duha Sina svog u srca vaša, koji viče: Ava Oče! Tako više nisi rob (grehu i Zakonu), nego sin; a ako si sin, i naslednik si Božji kroz Isusa Hrista.“ (Galaćanima 4:4-7, moje objašnjenje)

Bog je poslao svog sina da iskupi one pod Zakonom. On nas je kupio sa tržišta robova i načinio nas svojim sinovima, ne robovima. On je poslao svog duha da nas uveri u spasenje i duh viče: Ava, Oče! Bog nas je učinio naslednicima tako da nikada više ne možemo biti robovi Zakona ili greha. To su dobre vesti!

Mi pripadamo Bogu i njegovom Hristu kao slobodni sinovi. **Za slobodu smo oslobođeni!**

„Hrist nas je oslobodio da bismo bili slobodni. Stanite čvrsto i ne dozvolite da vas opet opterete jaramom ropstva“ (Mojsijevim zakonom). (Galaćanima 5:1, moje objašnjenje)

Sada na trenutak bacite pogled na reči „sloboda“ i „osloboditi“ u ovom stihu. Reč „sloboda“ je prevod grčke reči *eleutheria* (el-yoo-ther-ee'ah); sloboda (zakonska ili raskalašna, uglavnom u moralnom ili ceremonijalnom smislu): - oslobođenje. Reč „slobodan“ je prevod grčke reči *eleutheroo*, (el-yoo-ther-o' -o); osloboditi, tj. figurativno izuzeti (iz moralne, ceremonijalne ili smrtnog odgovornosti ili odgovornosti smrtnika): - osloboditi, učiniti slobodnim. Hrist oslobađa ponovo rođene vernike od moralnih i ceremonijalnih odgovornosti u vezi Mojsijevog zakona i Sinajskog zakona. U stihu 5:10 Dela apostolskih, Petar se pozabavio judejskim običajima testiranja Boga kačenjem jarama na vratove nejevrejskih preobraćenika. Stavljanje jarama na njih je bio prikladan način iskazivanja, „dopuštanja sebi da te optereti jaram robovanja Zakonu.“ „Uzimanje jarama“ opisivalo je ulazak nejevrejskih

prozelita u judaizam. Tako se na slikovit način prikazivalo preuzimanje obaveze bez ustručavanja. Stihovi 1:7-8 Poslanice Efežanima govore o tome kako nas je Hrist iskupio i kako nam je oprostio u skladu sa bogatstvom Božije milosti.

Vernikova studijska Biblija o stihovima 3:24-25 kaže:

„Svrha zakona nije nikada bila da spasava. Već je Zakon bio „tutor“ (paidagogos), namenjen da otkrije čovekovu grešnu i neprikladnu prirodu pa ga je slao Bogu da pronade opravdanje verom ... videvši u Zakonu savršenstvo Boga i nesavršenstvo čoveka, čoveku su data uputstva da dođe do Hrista u veri. Reč *paidagogos* se odnosi na roba kome je dodeljeno da brine o deci u datom domaćinstvu ... Na isti način, zakon je nadgledao rast Božijih ljudi do dolaska Hrista.“¹⁶⁶

Da li je vera koja dolazi kroz Hrista došla? Ako jeste, više nismo pod nadzorom Zakona i on više nema vlast nad nama. Može li Biblija išta jasnija da bude po ovom pitanju? Sada, ako Zakon čoveka odvede do Hrista a Hrist opravda čoveka verom, zakon je svoju svrhu odslužio u životu čoveka, a ako je on odslužio tu svoju svrhu u životu čoveka, šta će on čoveku više?

Pavle koristi alegoriju kako bi ilustrovaio ovaj princip u sedmom poglavlju Poslanice Rimljanima.

„Ili ne znate, braćo (jer govorim onima koji znaju Zakon), da zakon vlada nad čovekom dokle je živ? Jer je udata žena privezana zakonom za muža dokle god on živi; a ako li muž njen umre, razreši se od zakona muževljeg. Zato, dakle, dok joj je muž živ biva preljubnica ako pođe za drugog muža; a ako joj umre muž prosta je od zakona da ne bude preljubnica ako pođe za drugog.“

(Rimljanima 7:1-3)

¹⁶⁶ QuickVerse Electronic Database, BSB.

Zakon, onda, ima autoritet nad nama samo dok smo živi. Međutim, kao Božija deca, *mi smo umrli za Zakon* (duhovno) i ušli kroz krštenje u telo Hristovo (Rimljanima 7:4-6). Sada kada smo umrli za Zakon, slobodno možemo drugom da pripadamo – Hristu Isusu – i zar ne treba da se obavežemo Hristu? Pošto pripadamo Hristu, šta mi treba da radimo? Mi treba da služimo na *novi način* duha (milosti) a ne da rađamo plod smrti (Zakona). Mi ne treba da pratimo *stari način* pisanog kodeksa (Mojsijevog zakona). Mi ne možemo da služimo na *novi način* i u isto vreme da budemo pod Zakonom. Pavle, u stihovima 6:14 Poslanice Rimljanima kaže da greh ne treba da bude naš gospodar. Zašto – jer nismo pod Zakonom, već pod milošću. Stoga, Zakon ne treba da upravlja našim životima, već milost. Štaviše, ko je pun milosti? Hrist Isus! Zato što smo pod milosti, Hrist upravlja našim životima, a ne Zakon. *Nama ne može da upravlja Hrist i da u isto vreme budemo pod Zakonom - i tačka!*

Pre nego što završimo sa ovim poglavljem, hajde da pogledamo Pavlove alegorije koje govore o dva zakona:

„Kažite mi, vi koji hoćete pod zakonom da budete, ne shvatate li šta zakon govori? Jer je pisano da Avram dva sina imade, jednog od robinje, a drugog od slobodne. Ali koji beše od robinje, rodi se na običan način; a koji od slobodne, rođen je kao rezultat obećanja. *Ovo se može figurativno shvatiti: jer su ovo dva zakona: jedan dakle od gore sinajske, koja rađa za robovanje, a to je Agar.* Jer Agar znači Sinaj gora u Arabiji, i poredi se sa sadašnjim Jerusalimom, i jer je on sluga sa decom svojom. A gornji Jerusalim slobodan je, on je mati svima nama. Jer je pisano: Razveseli se, nerotkinjo koja ne rađaš; poklikni i poviči, ti koja ne trpiš muke porođaja; jer pusta ima mnogo više dece negoli ona koja ima muža.“ A vi, braćo, kao Isak ste deca obećanja. No kako onda onaj što se rodi po telu gonjaše duhovnog, tako i sad. Ali šta govori pismo? Isteraj robinju i sina njenog; jer sin robinjin neće nasledstvo deliti sa sinom slobodne. Tako, braćo, nismo deca robinjina nego smo deca slobodne žene“

(Galaćanima 4:21-31, moj akcenat)

Značenje ove istorijske alegorije je sledeće: Pavle kaže da je sin ropkinje rođen na uobičajen način, tj. ljudskim trudom da se proizvede Avramov potomak. Ovo odgovara delima Zakona datog na Sinaju i tadašnjem gradu Jerusalimu koji je bio pod okovima Rima, a Zakon zajedno sa svojom decom (Jevrejima i judaističkim hrišćanima). Međutim, sin slobodne žene je rođen kao rezultat obećanja, tj. do njegovog rođenja je došlo natprirodnim putem, Božijom milošću, i odgovara slobodi koja se pronalazi Novim zakonom milosti, koji je došao preko Isusa Hrista. Mi nismo deca ropkinje, već smo deca slobodne žene. Deca ropkinje, tj. oni koji biraju da žive pod Zakonom datim na Sinaju umesto da žive pod milošću, nikada neće deliti nasleđstvo koje je obećano sinu slobodne žene jer odbijaju Božiju milost, a odbijanjem Božije milosti, odbijaju i Božijeg Mesiju i njegov program spasenja.

Pavle citira stih 21:10 Prve knjige Mojsijeve kako bi ilustrovao šta mi treba da radimo kao ponovo rođeni vernici – on nam zapoveda pod nadahnućem: „Otarasite se ropkinje i njenog sina, tj. dela zakona.“ Onda i samo onda ćemo učestvovati u obećanom nasleđu u Carstvu Božijem zajedno sa sinom slobodne žene i kada budemo živeli u nebeskom Jerusalimu koji je oslobođen stega ropstva i koji je majka dece obećanja.

Da sažmemo, Biblija nam jasno kaže da za Zakon nema mesta u životu vernika i mi treba da ga se otarasimo. Ipak, mnogi pokušavaju da pomešaju zakon i milost. Oni tvrde da su spaseni Božijom milošću, ali i dalje imaju osećaj da moraju da „urade nešto“ kako bi sebe učinili prihvatljivim za Boga. Ako se osećamo tako, onda moramo da pogledamo šta to zapravo život pod Zakonom podrazumeva.

Život pod Zakonom je beznadežan

Bob George kaže da postoje samo tri načina na koja Bog prihvata čoveka:

1. Prema Zakonu, čovek je odgovoran da sebe učini prihvatljivim za Boga kroz poštovanje tog Zakona.
2. Prema milosti, Bog čoveka prihvata u potpunosti, a ta prihvatljivost je dar njegovog sina Isusa Hrista.

3. I na kraju, u pokušaju da pomeša zakon i milost, čovek veruje da Božija milost njemu omogućuje da radi za to da ga On prihvati.

167

Previše hrišćana koji „veruju“ da ih Božija milost čini prihvatljivim kod Njega oseća strah, krivicu i osudu jer se nisu oslobodili Zakona. Kako bi se oslobodili Zakona, mi moramo da shvatimo da je on prestrog. Drugo poglavlje Jakovljeve poslanice nam daje kratak primer: „Svako ko se pridržava celog zakona a jednu njegovu tačku ne ispuni, on ceo zakon ne ispunjava“ (Jakovljeva 2:10).

Svaki deo Božijeg zakona je jednako obavezujući kao bilo koji drugi. Mi ne možemo da oduzmemo jedan deo njega i tvrdimo da smo nevini, jer smo se pridržavali ostalih delova. Mi samo moramo jednog dela da se ne pridržavamo i mi se ne pridržavamo celog Zakona. Ne govorimo samo o Deset zapovesti ovde, već *čitavog zakona* Božijeg, uključujući i „Mojsijev zakon“ (Knjiga Zaveta ili Knjiga Zakona, 5. Mojsijeva 28:58; 29:21; 31:26; Isus Navin 1:8; 8:31; Galaćanima 3:10, itd.), čitavi, sveobuhvatni pisani kodeks dat na Sinaju. *Ako ne poštujemo sto procenata zakona, ništa nam ne vredi.* Pošto Zakon zahteva ništa manje do savršenstvo, da li ima nade za tebe i mene da ćemo ga ikad ispuniti? Ako pokušamo da ispunimo ovaj standard i dostignemo savršenstvo i ne uspemo, osetićemo se frustriranim, propalim i duhovno ćemo umreti.

U petom poglavlju Jevanđelja po Mateju stoji: „Budi savršen (potpun, zreo, odrastao) kao što je tvoj nebeski Otac savršen.“ Mi, dakle, treba da budemo kao Nebeski Otac, koji je savršen. Mi ne možemo taj standard da ispunimo. Ako pokušamo da dobijemo Božiju naklonost pridržavajući se Zakona (ili bilo kog njegovog dela) a ništa manje od savršenstva se ne prihvata, da li Bog prihvata nas ako mi ne možemo da se zakona pridržavamo dok se na njega oslanjamo za spasenje? Ne! Mi smo prokleti (Galaćanima 3:10).

¹⁶⁷ Bob George, *A Closer Look at Law and Grace*, Dallas: People to People Ministries, 1998, str. 51.

Ljudska dela su bespomoćna kada treba da se osigura položaj pred Bogom a to proizilazi iz nemogućnosti ljudi da „prate sve stvari koje su napisane u knjizi zakona, da ih ispune“ (Galaćanima 3:10). Kao posledica toga, kletva će zadesiti sve ljude koji imaju samo sopstvena dela da pokažu Bogu. Za bilo kog od nas nemoguće je da nastavimo da radimo sve što je u Knjizi Zakona zapisano, svaki minut, svaki dan našeg života. Zato, Zakon ne nudi mnogo nade onima koji pokušavaju da ispune savršenstvo koje on od njih traži. Nakon što u tome ne uspe, osoba od Zakona može samo smrt da očekuje!

Viši duhovni nivo!

Hrist je uvećao Zakon podigavši ga na viši duhovni nivo. Hajde da prvo bacimo pogled na peto poglavlje Jevanđelja po Mateju.

„Čuli ste kako je kazano starima: Ne čini preljube. *A ja vam kažem da svaki koji pogleda na ženu sa željom, već je učinio preljubu u srcu svom.* A ako te oko tvoje desno sablažnjava, iskopaj ga i baci od sebe: jer ti je bolje da pogine jedan od udova tvojih nego tvoje telo tvoje da bude bačeno u pakao.“ (Matej 5:27-29, moj akcenat)

Isus ovde misli na Deset zapovesti, posebno na petu. On je uvećava i uvećava i kaže da čak ako žudimo za ženama, mi činimo preljubu. Sada, ako je teško pridržavati se slova Zakona (fizički), koliko je onda samo teško pridržavati se duha istog (psihički), osim ako nismo pod milošću i ako u nama ne boravi Sveti duh? Čin preljubništva, bilo fizički ili duhovni, počinje u umu. Međutim, pod slovom Zakona, ako neko fizički ne poćini preljubu, ne pripisuje mu se. Pod duhom zakona, to što poćinje u umu je isto kao i fizićki ćin i pripisuje se kao preljuba, jer će neizbežno dovesti do fizićkog ćina. Tako, Hrist ukazuje na upećatljivu razliku izmeću spoljašnjeg poćtovanja i unutrašnjeg stava srca (uma). Ovo je kontrast izmeću Starog i Novog zakona.

Da ponovimo, Isus misli na Deset zapovesti (Matej 5:21-22) gde govori o ubistvu. Ako se Stari zavet primeni u spoljašnjem smislu, ako neko fizićki ubije nekog, on nikad nije prekršio taj Zakon. Mećutim, pod novim poretćom stvari koji je Hrist poćeo da uvodi tokom svoje rane slućbe, ako se neko naljuti na svog brata (sa razlogom ili bez), taj je kriv za ubistvo i ćeka ga sud (Matej 5:22). Fraza „bez razloga“ se ne nalazi u originalnom

tekstu su je tačno preveli. Kroz Hristovo pojačavanje i uveličavanje Zakona, mnogo je teže pridržavati ga se duhom nego što je ikada bilo teško čoveku da ga se doslovno pridržava bez Svetog duha koji boravi u njemu. Pored toga, koliko nade ima da se može živeti savršeni život pod Zakonom ako se razmotre ovi uslovi?

U stihu 23:25 Jevanđelja po Mateju, čitamo o Hristu koji osporava učitelje Zakona, nazivajući ih licemerima, jer osmisle priču koja sjajno izgleda spolja, al unutar sebe su ispunjeni pohlepom i samo-udovoljavanjem (stih 27). Da li je iko od nas u Svetskoj crkvi Božijoj bio takav pod Zakonom? Mogu da se kladim da smo bili takvi. Šetali smo kao paunovi, hvaleći se time da smo bolji od svih ostalih, jer smo „voleli“ Boga i „pridržavali“ se njegovog Zakona, posebno kada su u pitanju čisto i nečisto meso i sveti dani. Za legalistu je nemoguće da voli Boga ili čak da se približi Bogu. Koliko smo samopravični bili i, u mnogim slučajevima, još uvek smo.

Hrist osporava Fariseje, jer oni deluju pravično spolja a puni su slabosti i dvoličnosti. Pouka koju treba da izvučemo je da ne treba da budemo kao oni (Matej 5:20). Ako mislimo da možemo da se pridržavamo Zakona i kao nade za spasenje i predmeta naše vere, udaramo Isusu Hristu šamar i nazivamo ga lažovom, misleći da možemo sebe da učinimo pravičnijim nego što on jeste, poštujući Zakon pored njegove sveobuhvatno dovoljne milosti. On je pojačao zakon, otišavši van slova Zakona i fokusirao se na duh i značenje koje iza njega stoji. On je ostavio poruku da ako tražimo da budemo prihvaćeni od Boga na osnovu sopstvenog truda, standard savršenosti se primenjuje i spolja i iznutra.

Život prema Višem zakonu

Sa Božije tačke gledišta, reći ne grehu i živeti pravično nije ona *potpuna* svrha našeg života koju je on naumio. On želi da mi živimo prema višem zakonu koji se naziva Zakon ljubavi.

U petom poglavlju Poslanice Galaćanima stoji:

„Jer ste vi, braćo, na slobodu pozvani: samo da vaša sloboda ne bude na želju telesnu, nego iz ljubavi služite jedan drugom. *Jer se sav zakon svodi na jednu zapovest, to jest: Ljubi bližnjeg svog kao sebe.*“ (Galaćanima 5:13-14, moj akcenat)

Hrist nas poziva da budemo slobodni da možemo njemu slobodno da se klanjamo, tj. bez tereta, obuzdavanja, ograničavanja, prepreka, opstrukcija, ili straha od odmazde Zakona! To su dobre vesti! Međutim, vidimo ovde da ne treba da koristimo našu slobodu kako bi uživali u telu, već treba da služimo jedan drugom u ljubavi. Pavle kaže da je čitav Zakon – koji zakon? – pa, isti zakon na koji on misli u stihu 4:21 Poslanice Galaćanima, Mojsijev zakon, taj opsežni zakonski kodeks dat na Sinaju – sažet u jednu zapovest: „Voli bližnjeg svog kao što voliš sebe.“

Biti ispunjen Svetim duhom

Stih 5:18 Poslanice Efežanima kaže da mi treba da budemo ispunjeni duhom. Šta to znači biti ispunjen duhom? Treće poglavlje Efežanima nam daje ovaj praktičan odgovor.

„Molim se da od svog veličanstvenog bogatstva, on vas osnaži putem svog duha u unutrašnjosti vašeg bića, da Hrist može da boravi u vašim srcima kroz veru. I molim se da vi, ukorenjeni i utvrđeni u ljubavi, imate moć, zajedno sa svim svecima, da shvatite koliko je široka, duga i visoka ljubav Hristova i da spoznate ovu ljubav koja prevazilazi znanje – *da budete ispunjeni svakom puninom Božijom*“ (Efežanima 3:16-19, moj akcenat)

U suštini, biti „ispunjen duhom“ znači biti „ispunjen svakom puninom Božijom.“ Može li iko od nas da kaže da ima svu puninu Božiju, tj., da je ispunjen do kraja puninom Božijom toliko da se on prelijeva? Ako mi to zaista jesmo, kako to onda na nas utiče? Deo odgovora ćemo pronaći u četvrtom poglavlju Poslanice Efežanima: „Budite dobri i saosećajni jedni prema drugima, opraštajte jedni drugima, kao što je Hrist vama oprostio“ (Efežanima 4:32). Može li iko od nas da kaže da mi uvek tako odgovaramo jedni na druge? Šta još mi treba da radimo? „Prihvatite jedni druge baš kao što je Hrist prihvatio vas, kako biste doneli hvalu Bogu“ (Rimljanima 15:7). Da li mi uvek jedni druge prihvatamo na ovakav način? Hrist nam je u stihu 15:12 Jovanovog jevanđelja zapovedio da volimo jedni druge kao što on voli nas. Da li mi to uvek radimo? Hrist je dao svoj život, jer nas voli. Da li smo voljni da to gajimo prema našim sestrama i braćom.

„Mi znamo da predosmo iz smrti u život, jer ljubimo braću; jer ko ne ljubi brata ostaje u smrti. Svaki koji mrzi na brata svog krvnik je ljudski; i znate da nijedan krvnik ljudski nema u sebi večni život. Evo kako mi znamo šta je ljubav: *Isus je svoj život položio za nas*. I mi treba da položimo svoj život za svoju braću.“ (1. Jovanova 3:14-16, moj akcenat)

Mi ne možemo da oprostimo, prihvatimo niti volimo druge a da nismo svesni da je Hrist oprostio, prihvatio i voleo nas, i mi ne možemo da znamo to a da ne budemo ispunjeni njegovim Svetim duhom, tj. tako nama upravlja Hrist koji živi u nama. Ispunjenost Svetim duhom, onda, ne mora da ima veze sa sposobnošću da se čine velika čuda ili govore jezici itd. Ali, ima veze sa pokazivanjem natprirodne *hrišćanske* ljubavi Božije i pokazivanjem plodova duha u našim životima. Šta je to onda plod duha?

Pavle nam govori da je plod duha „...ljubav, radost, strpljenje, dobrota, vera, nežnost i samokontrola. *Protiv takvih stvari ne postoji zakon*.“ (Galaćanima 5:22, moj akcenat) Koliko nas zanemari čak i ovu prvu stavku prilikom ljudskih odnosa? Nažalost, puno. Međutim, kada Božiji duh boravi u nama, mi možemo da manifestujemo sve ovo u našem hrišćanskom hodu. Stoga, mi vidimo ovde da plod duha praktično ukida, poništava i proglašava nevažećim Zakon za vernika.

Pavle takođe kaže:

„Širom sveta ovo jevanđelje rađa plodom i raste, baš kao što čini među vama od dana kada ste ga čuli i shvatili Božiju milost u svojoj svojoj istini.“ (Kološanima 1:6)

Evandjelje počinje da rađa plodom u tebi i da raste od dana kada si ga čuo ili prihvatio. Jedini uslov je da moraš da shvatiš Božiju milost u svojoj svojoj istini i da je ceniš. Plod je isti kao plod duha. Dok nas duh sve više i više ispunjava, vodi nas do dubljeg shvatanja Božije milosti. Biblija ovo naziva „rastom u milosti i znanju.“ Stoga, mi smo ohrabreni da ... „rastemo u milosti i znanju našeg Gospoda i Spasitelja Isusa Hrista. Njemu neka je slava sada i zauvek! Amin“ (2. Petrova 3:18).

Ovim, ljudi će znati

Isus Hrist je rekao „Ovim, ljudi će znati da ste vi moji učenici, ako volite jedni druge“ (Jovan 13:35, moj akcenat.). Da li je on rekao da će svet znati da su oni njegovi učenici, jer se pridržavaju određenih dana, jednu samo određenu hranu? Da li je rekao da je Šabat znak Božijih ljudi ili da nas sveti dani uče o Božijem planu za spasenje? Ne! On je rekao da će svi ljudi prepoznati njegove učenike, jer oni vole jedni druge (Kraljevski zakon ljubavi). Koji je jedini način da se ovo dogodi? Neće se dogoditi poslušnošću niti poštovanjem Zakona i to je sigurno. Desiće se samo prihvatanjem i prisvajanjem Božije milosti. Desiće se samo gajenjem i rađanjem plodova duha. Inače, nećemo imati ništa da damo drugima, posebno ne ljubav. Poštovanje Zakona ne rađa plodom i ne proizvodi ljubav, proizvodi samo gnev (Rimljanima 4:15).

Ako primimo Božiju milost i Njegovu ljubav, mi ćemo tu ljubav i milost sprovesti drugima. Tada, i samo tada, moći ćemo da ispunimo Božiju višu svrhu za nas u našim svakodnevnim životima. „Dajem vam novu zapovest: Volite jedni druge, kao što sam ja voleo vas, tako i vi morate da volite jedni druge“ (Jovan 13:34).

12. Kraj Zakona za pravičnost

Sveštenstvo se promenilo

„Jer kada se sveštenstvo promeni, i zakon mora da se promeni“
(Jevrejima 7:12)

Pisac poslanice Jevrejima koji je dobro upoznat sa Biblijom i verovatno zna šta je Isus preorekao o padu Hrama 70. godine nove ere, i te kako je bio svestan toga da kada je došlo do uništenja hrama, i sveštenstvo se promenilo. Nakon što je prihvatio Isusa kao Mesiju, on je takođe prihvatio i verovao u sva starozavetna proročanstva u vezi njegovog dolaska i Isusovog postavljanja na mesto „sveštenika po redu Melhisedekovom.“

Mi smo već videli da Hrist nije bio iz plemena Levi i stoga nije mogao da bude Levitski sveštenik na način na koji su bili Aron i njegovi naslednici. Hrist, kog je Bog postavio kao „sveštenika po redu Melhisedekovom“, povukao je promenu u zakonu, promenu koja je poremetila Mojsijev zakon i ukinula Levitsko sveštenstvo.

Jevreji nisu znali ni za kakav drugi način da dođu do pravičnosti osim putem Mojsijevog zakona. Pisac poslanice Jevrejima kaže da je Melhisedekovo sveštenstvo zamenilo Levitsko a to su Jevreji teško prihvatili, jer su navikli na ovo drugo. Ne čudi to što su se oni toliko borili protiv promene da su išli toliko daleko da su čak proganjali sopstveni narod koji je prihvatio Mesijina učenja. Njihov stav je logičan kada se uzme u obzir činjenica da su oni

„znali da svi načini koje je zakon postavio kako bi se iskupili za grehove; stekli pravičnost i bili prihvaćeni kod Boga, zavise od sveštenstva i njegovih usluga, kako po pitanju žrtvovanja tako i po pitanju klanjanja božanstvu. Ako, stoga, Apostol dokaže da Levitsko sveštenstvo ne može da dostigne „savršenstvo“

(pravičnost), sledi da mora da postoji neko savršenije sveštenstvo, koje tek treba da bude uvedeno (moje objašnjenje).“¹⁶⁸

Zato što su odbili Mesijina učenja, Jevreji Isusovog vremena su namerno sebi stavljali povez na oči pred drugim načinima dostizanja pravičnosti, sem svojim, sada ukinutim. Oni jednostavno nisu mogli da shvate da je Bog nameravao, kroz svog jedinog začetog (jedinственog) sina, da stavi po strani Mojsijev zakon kako bi uveo superioran način obavljanja stvari. Oni su u potpunosti promašili poentu da je Melhisedekovo sveštenstvo daleko superiornije u dovođenju ljudi do spasenja.

Njima je takođe promakla činjenica da je Mesija kroz svoju smrt i vaskrsenje, ukinuo stari poredak. Pored toga, oni su nesigurni kada tumače Bibliju po pitanju činjenice da je Bog prerekao dolazak Mesije da obavi sveštениčke dužnosti, da je zabranio svojevóljno neznanje, jednostavno naredio promenu čuvara, takoreći, i činjenice da je sveštenstvo Arona i Levita krajnje neadekvatno za dostizanje pravičnosti.

Imavši sve ovo u vidu, pisac Poslanice Jevrejima jasno iznosi poentu da je ono što je prethodilo Melhisedekovom sveštenstvu bilo nesposobno da proizvede „savršenstvo“ neophodno za spasenje. Da je bilo sposobno, ne bi bilo potrebe da se uvede Novi zakon i novi način obavljanja stvari. Hrist je doneo „savršenstvo“ koje je došlo na mesto nesavršenosti starog poretka i uključivalo je promenu Mojsijevog zakona; sve što je u bliskoj vezi sa levitskim sistemom.¹⁶⁹ Stari je ostavljen po strani a poštovanje bilo kog njegovog dela bi značilo zanemarivanje Hrista i preferiranje levitskog sveštenstva u odnosu na Melhisedekovo koje je Hrist ustanovio – ovo je veoma opasna strategija.

¹⁶⁸ John Owen, *Hebrews: The Epistle of Warning*, Grand Rapids: Kregel Publicationst, 1985, str. 119.

¹⁶⁹ Arthur W. Pink: *Exposition of Hebrews*, Grand Rapids: Baker Book House 1976, str 380.

Hrist, kraj zakona za pravičnost

U jedanaestom stihu postoji deo koji glasi: „Jer na osnovu toga ljudi su primili zakon.“ Pink to prikladno tumači:

„Prošlo vreme „primili zakon“ na grčkom je jedna reč i zaista znači „bili legalizovani“. Ovde se ne misli na stvarno davanje zakona, već na stanje ljudi pod njim, na to što su oni postavljeni ispod njegove moći.“¹⁷⁰

Daljim proučavanjem, postaje očiglednije da su legalističke tvrdnje za stalno poštovanje određenih elemenata Mojsijevog zakona pogrešne, ma koliko oni postavljali naziv „hrišćanske“ na njih. Uobičajeno tumačenje fraze „kraj zakona“ je to da je Bog ukinuo Mojsijev zakon i Deset zapovesti. Međutim, ovo baš i nije slučaj. Kasnije ćemo videti šta ova fraza stvarno znači.

Pink ukazuje na dva zaključka (o kojima smo već razgovarali) koja moramo da izvedemo iz stiha 7:12 Poslanice Jevrejima u smislu stihova 1-10. To su:

„Pre svega, levitsko sveštenstvo nije bilo adekvatno niti sposobno da stvori „savršenstvo“. Zatim, zato je ono bilo privremena institucija, ceo zakon povezan sa istim mora biti ostavljen po strani. Drugim rečima, judaizam, kao takav, sada je mrtav. Stoga, *promena u zakonu* podrazumeva promenu davanja oprostaja, promenu Božanske administracije. Ovo odjednom popravljja značenje *zakona* u umetnutoj klauzuli prethodnog stiha. Ne misli se na deset zapovesti već na Mojsijev sistem.“¹⁷¹

Kao što smo već videli, Jevreji su se žestoko protivili ostavljanju Mojsijevog sistema po strani. Mi primećujemo u stihovima 6:13-14 Dela apostolskih da ih je Stefan toliko razljutio da su ga kamenovali. Postavili su lažne svedoke koji su ga optužili da huli sveto mesto (Hram) i Zakon (Mojsijev) i govorili su da bi Isus uništio Hram i promenio Mojsijeve običaje (vidi i Marko 14:58; Jovan 2:19). Štaviše, optužili su Pavla jer se

¹⁷⁰ Isto, str. 384-385.

¹⁷¹ Isto, str. 385.

njegovo učenje protivi Mojsijevom zakonu i jer je doveo nejevreje u hram (Dela 21:28-29). Zato što je navodno prekršio njihov dragoceni Zakon, oni su pokušali da ga ubiju.

U stihu 21:20 Dela apostolskih, opisano je kako su neki čuli propovedanje Evandjelja, počeli da slave Boga a neki su se čvrsto držali zakona i smatrali da on i dalje važi uprkos Pavlovim rečima. Ovaj svadljiv stav je doneo mnogo nevolja ranoj crkvi. Judaisti su opkolili nejevrejske preobraćenike svojim stalnim insistiranjem na tome da su obrezivanje i Mojsijev zakon neophodni za spasenje. Veoma je teško bilo pobožnim ljudima da se predaju novom poretku stvari, jer su verovali da Bog nije mogao da ostavi po strani čitav jedan sistem verovanja. Zar ga on nije ustanovio na veličanstven način i držao ga na vlasti sve ove vekove? Po njihovom mišljenju, to je bio dovoljan dokaz da Bog nije imao nameru da ga ukine. Ipak, kod pisca Poslanice Jevrejima se sasvim jasno vidi da se zakon i milost međusobno isključuju i protive. Na isti način, služba Jovana Krstitelja je oslabila onda kada je Isusova ojačala (Jovan 3:30), Mojsije mora da je nestao kada je Hrist uveo milost. To što ova istina nije dovoljno priznata podstaklo je Jevreje da se pobune i pobesne. Oni jednostavno nisu mogli da se prećutno slože sa pojmom da je Bog ukinuo Mojsijev zakon. Za njih je to bilo huljenje najgore vrste i, čak iako su se mnogi preobratili, oni su nastavili da veruju da je Mojsijev zakon ostao na snazi pored milosti i propovedanja Evandjelja Carstva Božijeg od strane Isusa i Apostola.

Sveštenstvo je prebačeno

Kao deo svog argumenta, pisac Poslanice Jevrejima insistira na tome da kada je Mojsije uspostavio Levitsko sveštenstvo, pleme Juda nikada nije ni zasluživalo da bude pomenuto. Međutim, Bog je prebacio sveštenstvo u to pleme a ako je prebačeno u to pleme, ono mora da je neophodno na drugačiji način nego ono Levitsko sveštenstvo. Budući da se dogodila promena u sveštenstvu, morala je da se dogodi i promena u zakonu. U stihu 5:18 Poslanice Jevrejima, vidimo da se dogodilo „poništanje“, „ukidanje“ i „ostavljanje po strani“ zakona. Thayer, Strong i *New American Standard Exhaustive Concordance* (Novi američki standardni iscrpni registar reči) kažu da grčka reč koja je ovde upotrebljena (athetēsis) znači ukinuti, odložiti, poništiti, odbiti, ostaviti po strani ili

ukinuti. Međutim, postoje legalisti danas koji poriču da „ukinuti“ stvarno znači „ukinuti“.

Jednom sam se raspravljao sa bratom po Hristu oko ideje da je Bog sklonio u stranu Mojsijev zakon. On je tvrdio da reč „ukinuti“ ne znači „ukinuti“ već samo promeniti. Međutim, svako ko dobro poznaje leksikon pokazaće da reč ukinuti ne znači promeniti, već ukinuti. Reč upotrebljena u stihu 2:15 Poslanice Efežanima je grčka reč *katargeo* i znači *biti* (učiniti) potpuno neaktivnim (beskorisnim), bilo bukvalno ili figurativno: -ukinuti, prestati, preprečiti, dostaviti, uništiti, iskoreniti, postati bez ikakvog efekta ili proizvesti nešto bez ikakvog efekta, ne uspeti, osloboditi, svesti na nulu, ukloniti, spustiti, izbrisati, poništiti. Obratite pažnju da ništa u ovoj definiciji ne ukazuje na puku promenu.

Ako je zakon „ukinut ili ostavljen po strani u korist bolje nade,“ onda i sveštenstvo mora da bude ukinuto ili ostavljeno po strani u korist boljeg sveštenstva,“ Melhisedekovog sveštenstva Isusa Mesije. Levitsko sveštenstvo nikako nije moglo da ostane nakon postavljanja Hrista kao Prvosveštenika po redu Melhisedekovom. Bog je bez ikakve sumnje dokazao to uništenjem Hrama sedamdesete godine nove ere. Uništenje Hrama je Levitima uskratilo mesto na kome će da prinose žrtve a samim tim i mesto gde će da ispunjavaju svoje religijske dužnosti. Pored toga, zajedno sa uništenjem Hrama, njihove beleške (genealogije) su nestale. Ako čovek ne vuče korene od Levitskog plemena, on ne može zakonski da služi kao sveštenik i da obavlja dužnosti Levitskog sveštenstva. Stoga, od tada nikada nije postojao levitski sveštenik da obavlja službu, jer nije bilo sveštenstva da obavlja svakodnevne zadatke oko klanjanja u hramu. Ako nema Hrama, nema ni potrebe za sveštenstvom, a ako nije potrebno sveštenstvo, nema potrebe da se nastavi poštovanje Mojsijevog zakona.

Uprkos ovom jasnom zaključku, Jevreji nastavljaju da odbijaju Mesiju i planiraju da sagrade novi Hram. Jevreji su već izradili zlatnu krunu Prvosveštenika i proglasili je košer, a levitski sveštenici su u vreme kada je to pisano obučavani da preuzmu svoje dužnosti u Hramu. Sve što ostaje je izgradnja i posvećenost novom Hramu, postavljanje novog Prvosveštenika i ponovno uvođenje dnevnih prinošenja žrtava i ceremonijalnih običaja (vidi www.templemount.org, www.templeinstitute.org)

Jevreji i „Judaisti“ modernog doba, ili legalisti apsolutno odbijaju da veruju da je Bog napravio promenu, ili da je Isus zakucao za krst zakon sadržan u običajima koji je bio protiv nas, sklonivši Mojsijev zakon s puta.

Pink daje svoj komentar o određenoj poenti koju pisac iznosi u stihu 7:15 Poslanice Jevrejima. On smatra da nije u pitanju činjenica da je Hrist bio član plemena Juda niti da je ispunjavao Melhisedekovo sveštenstvo, već je levitsko sveštenstvo i zakon sada zastareo.

„Taj dokaz bi mogao da bude izražen na ovaj način: sveštenstvo Hristovo nije bilo privremeno rešenje, doneseno samo kako bi se ispravila neefikasnost levitskog poretka. Ne; to je bilo trajno rešenje i stalno sveštenstvo. Stoga, kako Bog ne bi posedovao dva zasebna i drugačija sveštenstva, prvo i inferiorno mora da ustupi mesto drugom.“¹⁷²

Judaisti Pavlovog doba stavili su njegovo apostolstvo pod znak pitanja čak i nakon što je on pokazao svoju moć i autentičnost praveći brojne kontraste između ova dva zakona. Pink beleži: „Ono što se odnosilo na stari sada se zove „slovo“ a ono što se odnosi na novi zove se „Duh“.“¹⁷³ Jedan je uglavnom bio fokusiran na spoljašnje a drugi na unutrašnje, jedan je ubijao a drugi davao život – jedna od vodećih razlika između Zakona i Jevanđelja. Danas, legalisti i dalje stavljaju njegovo apostolstvo pod znak pitanja kada kažu da je Pavle pogrešio u vezi zakona.

Služba smrti ostavljena po strani

Pavle naziva zakon koji je Bog dao Mojsiju na Sinaju da da Izraelitima, „službom smrti“.

„Ako li služba smrti koja je u kamenju izrezana slovima, bi u slavi da sinovi Izrailjevi nemogoše pogledati na lice Mojsijevo od slave lica njegovog koja prestaje: A kamoli neće mnogo većma služba duha biti u slavi? Jer kad je služba osuđenja slava, mnogo većma izobiluje služba pravde u slavi. Jer i nije slavno što se proslavi s ove strane prema prevelikoj slavi. Jer kad je slavno ono što

¹⁷² Isto, str. 387.

¹⁷³ Isto.

prestaje, mnogo će većma biti u slavi ono što ostaje.“ (2. Korinćanima 3:7-11)

Zvati Sinajski zavet „službom smrti“ izgleda da je čudan način da se opiše sveti zakon Božiji. Međutim, kada ga dobro razmotrimo, otkrićemo da je on upravo to, bez obzira na to što je svet i božanski. Pavle koristi ovu negativnu konotaciju kada ga poredi sa Novim zakonom, koji je zakon života.

Kada je Mojsije sišao sa Sinajske gore sa Deset zapovesti ugraviranih na kamenu, njegovo lice je toliko sijalo da Izraeliti nisu mogli da gledaju direktno u njega. Ovo je bila slava povezana sa Sinajskim zakonom. Ako je ova vrsta zakona pratila starozavetnu administraciju, koja je donela samo smrt i osudu, Pavle smatra da sledi da je zakon koji donosi život veličanstveniji. Štaviše, ne samo da je novi veličanstveniji, već je i dovoljan na svaki način. Dok slava starog slabi u poređenju sa novim, slava novog nikada neće oslabiti.

Murray J. Harris kaže:

„Poređenje zakona je otišlo korak dalje. Novi zakon nije samo okarakterisan kao veća slava. Toliko je izražen kontrast između dva zakona ... da je ono što se s pravom smatralo blistavim sada jedva da blista (stih 10) ...Stari Zakon je nemerljiv u poređenju sa Novim. On je pripadao, zapravo, prolaznom poretku, zakonu koji je počeo da bleđi odmah nakon što je započet, što se i videlo po slavi na Mojsijevom licu – slavi koja je počela da bleđi čim je on napustio božansko prisustvo. S druge strane, zakon kome je suđeno da bude trajan (Jevrejima 13:20) mora da poseduje daleko veću slavu.“¹⁷⁴

¹⁷⁴ Murray J. Harris, *Expositor's Bible Commentary*, 2. Corinthians, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1976, str. 336.

Kada se osvrnemo na stihove 7-8 očigledno je da Pavle postavlja retoričko pitanje. Logično, odgovor je potvrđan. Stari zakon nije i nikada ne može biti proslavljen u potpunosti, jer ne može da se poredi sa novozavetnim jevanđeljem Isusa Hrista, koje zaklanja i prevazilazi Stari do beskonačnosti. Novi zakon pravičnosti sprečava rast Starog zaveta i umanjuje ga po slavi tako da u svetlosti slave Novog, slava Starog postaje neuočljiva.

Reč „bledeti“ u sedmom stihu (*Kartageo*) znači: *učiniti neispravnim, ukinuti*: - ukinut, ukidanje, dovodenje do kraja, uništiti, uništen, bledeći, blediti, poništiti, poništen, prolazan, oslobođen, uklonjen, proglašen nemoćnim, prekinut, upotrebiti. Očigledno je da reč ima mnogo značenja u zavisnosti od konteksta. Ovde, međutim, ona znači „ostaviti po strani.“

Kistemaker ima sledeće da kaže za reč *kartageo*,

„Značenje grčke reči *kartagein* je „ostaviti po strani“. Ovaj glagol ima mnogobrojna značenja u zavisnosti od konteksta, ali u trenutnom pasusu ovaj glagol ukazuje na ono što je prolazno ili nepostojano ... Takođe, glagol *ostaviti po strani* je u pasivu i ljudi su implicirani izvršioci.“¹⁷⁵

Kada je Mojsije sišao sa planine i kada su ga Izraelci videli i videli da koža njegovog lica jarko sija, oni su se plašili da mu priđu (2. Mojsijeva 34:30), jer su bili grešnici pobunjenici i nisu mogli da ispune čak ni najmanji zahtev Zakona. Njihov strah ilustruje činjenica da, nakon što su bili svedoci čudotvornih događaja tokom Izlaska, oni su odmah pali u idolopoklonstvo u podnožju planine.

Oni su napravili zlatno tele i počeli da pijanče uprkos Božijem providenju i brizi za njihovo dobro. Bog je sproveo Zakon za njihovo dobro, ali je taj zakon ipak bio služba smrti i osude, što ih je dovelo do kazne za greh – a to je smrt. Sjaj u koji oni nisu mogli da gledaju predstavljao je Božiju

¹⁷⁵ Simon J. Kistemaker, *New Testament Commentary: Exposition of the Epistle to Corinthians*, Grand Rapids: Baker Book House, 1997, str. 114-115.

svetost. Svetost je zahtevala stoprocentnu poslušnost, što je bio standard kome oni nisu bili dorasli ili nisu želeli da budu.¹⁷⁶

Ma koliko dobar i pravičan bio, sveti zakon je služio samo da ih osudi. On je bukvalno predstavljao službu smrti. Mojsije, za razliku od Hrista, nije bio oživljavajući duh. Stih 3:13 Druge Korinćanima daje nam indicaciju kako treba da protumačimo sedmi stih „...i mi nismo poput Mojsija, koji je stavljao veo preko svog lica, tako da sinovi Izraela ne gledaju pažljivo u kraj onoga što bleđi (2. Korinćanima 3:13).

Ovde Pavle govori o judaizmu. Reč „bleđi“ se odnosi na Mojsijev zakon.

Pink iznosi komentar:

„Kraj toga što bleđi ili što je ukinuto odnosi se na Mojsijev zakon. Izraelci su bili toliko slepi da nisu mogli da naslute ni da zamisle duboko značenje iza Mojsijeve službe ili njenu svrhu koju je Bog namenio. Oni nisu imali predstavu o značenju tipova i senki ili toga na koga oni ukazuju.“¹⁷⁷

Pink takođe dodaje da stih 3:13 Druge poslanice Korinćanima predstavlja paralelu stihu 10:4 Poslanice Rimljanima koji glasi: „Jer Hrist je kraj zakona za pravičnost svakome ko veruje.“

Reč „kraj“ u stihu 10:4 Poslanice Rimljanima predstavlja grčku reč *telos*. Thayer je definiše kao „okončanje, granicu kada stvar prestaje da postoji (uvek na kraju nekakvog čina ili stanja ali ne na kraju vremenskog perioda)... to čime se nešto završava, njegov kraj, izdavanje, kraj na koji se sve stvari odnose, cilj, svrha.“¹⁷⁸ Ipak, određeni legalisti mi govore da ova reč ne znači zapravo „kraj“.

Lenski objašnjava frazu „kraj zakona“:

¹⁷⁶ Arthur W. Pink *The Nature of God*, Chicago, Moody Press 1999. Str. 177.

¹⁷⁷ Isto, str. 179.

¹⁷⁸ Joseph H. Thayer: *Thayer's Greek-English Lexicon of the New Testament*, Peabody: Hendrickson Publishers 1996, str. 619.

„Akcenat je na predikatu koji je istaknut, „kraj zakona“, obe imenice stoje [bez člana]: sve u prirodi zakona, uključujući i Mojsijev zakon, ali i svaku upotrebu zakona koju su nametnuli moralisti svih vrsta kako bi dostigli pravičnost pred Bogom, Hrist je doveo do „kraja“ i glupo je za Jevreje i bilo koga drugog da se pravi da je suprotno“ (moje objašnjenje u zagradi).“¹⁷⁹

Hrist nije „kraj zakona“, jer on u petom poglavlju Jevanđelja po Mateju kaže: „Ne mislite da sam došao da ukinem Zakon ili Proroke, nisam došao da ukinem, već da ispunim“ (Matej 5:17). Hrist, zapravo, predstavlja „kraj zakona za pravičnost.“ Drugim rečima, zakon više ne predstavlja sredstvo kojim se pravičnost postiže. Ta funkcija sada leži u Hristu i samo u njemu. Ma koliko se pridržavali zakona, ne može nas to učiniti pravičnim niti zapovediti Bogu da spase našu dušu. Pravičnost dolazi samo kroz veru (Hrista) Božijom milošću.

¹⁷⁹ R.C.H. Lenski, *Commentary on the New Testament, Interpretation of Romans*, Peabody: Hendrickson Publishers, Inc., 1998, str. 645.

13. Ne možete mešati Zakon i milost

Mešanje Starozavetnog zakona i novozavetne milosti je najuobičajeniji problem koji truje hrišćane danas, jer ne žele da puste Zakon i prihvate milost kao jedino sredstvo ka spasenju. Njihov stav je: „Božija milost nam daje sposobnost da poštujemo Božije zakone!“ Drugim rečima, da nije bilo milosti, oni ne bi mogli da poštuju ili da se „pridržavaju“ Božijeg zakona (Mojsijevog zakona). Nema ništa novo u ovome! Pavle se pozabavio ovim problemom mešanja zakona i milosti u svojim pismima upućenim crkvama, pre svega u Poslanici Galaćanima. Eto zašto se mešanje zakona i milosti naziva *galatanizam*.

Kao članovi *Svetske crkve Božije*, mi smo se ugodno smestili u *galatanizmu*. Mi smo sipali staro vino u nove mešine za vino a da ni na trenutak nismo razmislili o posledicama. Mi smo popili staro vino i nastavili svojim radosnim putem, a da ni jednom nismo razmotrili Isusove reči i učenja po ovom pitanju. Bili smo poput Fariseja koji su sebi nametnuli zakon.

Oni koji su popili i probali staro vino nakon što je ono ostarilo i sazrelo, tj. oni koji su sebi „nametnuli Zakon“ ne žele odmah novo vino (milost), jer su se toliko navikli na staro, a ljudska priroda voli da se protivi promeni. Ovde leži odgovor na pitanje – kada će stari i zastareli Stari Zakon, Mojsijev zakon, nestati pod novozavetnom milošću (Jevrejima 8:13)? Da se tačno izrazimo, ne piše: „on je već nestao“ i Biblija ne navodi kada. Međutim, odgovor je jednostavan. On nestaje za ponovo-rođenog vernika – onog kome je prethodno nametnut Zakon – kada on u potpunosti internalizuje Novi zavet milosti. Drugim rečima, iako Zakon ostaje na snazi za nevernika, on bukvalno prestaje da postoji za vernika kada prihvati sveobuhvatno dovoljnu žrtvu Isusa Hrista na krstu. On bukvalno prestaje da postoji za vernika kada on prihvati činjenicu da je Isus Hrist ispunio Zakon (doveo ga do konačne sudbine) za njega u svim svojim aspektima. Bukvalno prestaje da postoji za vernika kada on u potpunosti poveruje da je Hrist zaista mislio to kada je rekao sa krsta „gotovo je“ (*teleo*, izmiriti dug ili platiti dug).

U drevnom Izraelu, kada neko plati neku stvar, trgovac udari pečat na fakturi ili napiše „plaćeno u potpunosti.“ Kad se kupac okrenuo i krenuo da odlazi, trgovac ga ne bi pozvao i rekao: Izvinite gospodine, treba još da platite.“ Dug je izmiren ili plaćen u potpunosti. U stihu 19:30 Jevanđelja po Jovanu, fraza „završeno je“ je na grčkom *tetelestai*. Arheolozi su otkrili papirne račune za porez sa rečju *tetelestai* napisanoj na njima, u značenju „plaćeno u potpunosti.“ Ova reč na Isusovim usnama je bila veoma značajna. Kada je rekao, „završeno je“, on je mislio da je on završio svoj iskupljenički rad. On je postao žrtva za ljudski greh (2. Korinćanima 5:21) i pretrpeo je kaznu Božije pravde predviđenu za počinjeni greh.

Da nastavimo, Zakon bukvalno prestaje da postoji za vernika kada on u potpunosti prihvati činjenicu da je Hrist platio punu cenu za svoje grehove. On bukvalno prestaje da postoji za vernika kada on u potpunosti poveruje da ga vera opravdava i da ga je Hrist iskupio, prosvetio, da mu je oprostio i da ga je duhovno preporodio. Kada vernik u potpunosti internalizuje to što je Hrist učinio za njega ili nju i počne da u potpunosti zavisi od njega, stari (starozavetni Zakon) u potpunosti iščezne iz njegovog ili njenog uma i života. Stoga, to je individualna stvar, način na koji se Bog nama bavi danas, ne na nacionalnoj osnovi, kao što je to činio sa Izraelom.

Dozvolite mi da vas uputim u mišljenje koje iznosi Fairbairn u vezi bleđenja zakona. Može nam pomoći da detaljnije objasnimo ovu tematiku. U svom delu pod nazivom *Tipologija Biblije* on iznosi ova korisna razmatranja.

„Da malo potpunije objasnimo istinu: „Kada vernik primi Hrista kao Gospod njegovu pravičnost, on nije samo opravdan milošću, već dolazi u stanje milosti, ili prima milost u svoje srce kao živi, vladajući, regulišući princip života. Šta je ova milost ako ne duh života u Isusu Hristu? A ovaj duh je nedvosmisleno Sveti duh; svetost je sušti element njegovog bića, suštinski zakon njegovog delovanja; svaka želja koju on udiše, svako osećanje koje on budi, svaka radnja koju on nama omogućava da izvedemo, je prema pobožnosti. Iako samo mi posedujemo dovoljno ovog duha, i prepustimo sebe njegovom upravljanju i usmeravanju, *nama više ne treba sputavanje i disciplina Zakona; mi smo oslobođeni njega, jer smo superiorni u odnosu na isti*. Oživljeni i predvođeni duhom, mi sami volimo i radimo stvari koje Zakon zahteva.“

Zar nas sama priroda podrobno ne uči istu lekciju sama po sebi? Dete, sve dok je dete mora biti pod zakonom svojih roditelja; njegova bezbednost i dobrobit zavisi od toga, on mora da bude okružen, proveravan i stimulisan tim zakonom njegovih roditelja, jer će u suprotnom biti nestašan i destruktivan. Ali on sazreva i postaje oslobođen zakona, *jer mu više ne treba takva eksterna disciplina i takva ograničenja*. On je sam sebi zakon, odlaže detinjaste stvari i svojevolutno zauzima roditeljski autoritet. Jednom rečju, *um* je postao njegov odakle je roditeljski zakon proizišao, i on je posledično počeo da zavisi od njegovih spoljašnjih pravila. A šta znači biti pod duhom milosti Božije, ako ne *imati Božiji um*? To je imati um onoga koji je dao Zakon jednostavno kao otkrovenje onoga što je bilo u njegovom srcu u vezi svetosti ljudske. Dakle, *što više imaju jednog, to im je očigledno manje potreban drugi*, i ako su potpuni po pitanju milosti duha, oni treba da budu u potpunosti nezavisni od stega i zabrana Zakona.

„Bog nije stvorio Zakon za sebe. Taj zakon nije sa onim koji je postao učesnik u milosti. Zakon, koji se smatra spoljašnjom disciplinom i koji ga postavlja pod jaram višestrukih zapovesti i zabrana, za njega je prestao da postoji (moj akcenat).“¹⁸⁰

Drugim rečima, u ovom trenutku, „ono što je zastarelo“ ne bleedi samo; ono je *izbledelo* za ponovo-rođenog vernika!

O nerazumni Galati!

Pavle je bio izrazito uznemiren zato što su Galati mešali Zakon i milost. U trećem poglavlju Galaćanima, on je čak otišao toliko daleko da je aludirao da su idioti, jer su dozvolili judaistima da ih „začaraju“ i vrate zakonu.

„O nerazumni Galati! Ko vas je općinio da se ne pokoravate istini? Vi, kojima pred očima beše napisan Isus Hristos, a sad se među vama razape. Ovo jedno hoću od vas da doznam, ili *Duha primiste kroz dela zakona ili verujući u ono što ste čuli*? Tako li ste nerazumni? *Počevši Duhom, sad telom želite cilj da postignete*? Da li uzalud propatiste – ako je zaista bilo uzalud! Da li vam Bog

¹⁸⁰ Patrick Fairbairn, *Typology of scripture*, Grand Rapids: Kregel Publications, 1989, tom 2, str. 165-66.

daje svoj duh i čini čudesa među vama, *zato što poštujete Zakon ili zato što verujete u šta ste čuli?* (Galaćanima 3:1-5, moj akcenat)

Pavle je rekao Galaćanima da su nerazumni, ili kako Filip to direktno prevodi sa grčkog „dragi idioti!“ Pavle im je rekao da su *idioti*, jer su dozvolili judaistima da ih zavaraju lažnim doktrinama. Pavle je jasno prikazao Hrista kao razapetog za njih, ne Zakon niti dela Zakona. Pavlova propovedanja i učenja su bila toliko efikasna da se činilo da su oni prisustvovali raspeću. On im postavlja direktno pitanje: „Da li ste primili duha poštujući Zakon ili verovanjem u ono što ste čuli?“ Pitanje je retoričko. Mi znamo – i oni su znali – odgovor. On nije mogao da veruje da nakon što su počeli da duhom milosti, oni žele da se vrate na poštovanje Zakona, pri tom pokušavajući da dostignu svoj cilj (spasenje) ljudskim trudom povezanim sa površnim zapovestima, disciplinama i procedurama Zakona. On pita: „Da li Bog daje vama svoj duh i čudotvorna dela zato što poštujete Zakon ili zato što verujete u ono što ste čuli?“ Da ponovimo, pitanje je retoričko i odgovor je očigledan. Šta su oni čuli od Pavla? Oni su čuli jevanđelje milosti!

Pavle nije propovedao Zakon ništa više nego što je to Isus činio, inače zašto bi ih obojicu Jevreji progonili i ubili mučeničkom smrću? Svakako, Pavle nije bio prognan i ubijen, jer je propovedao Zakon (Galaćanima 5:11, reč obrezivanje je Pavlova metafora za Zakon), nego zato što je propovedao evanđelje milosti kroz Isusa Hrista. On kaže da je on propovedao obrezivanje kao religijski zahtev, on ne bi bio prognan, jer je počinio prestup vredan raspeća. „A ja, braćo, da sam propovedao obrezivanje, da li bi bio prognan? Onda bi kazna raspeća bila prekinuta“ (Galaćanima 5:11).

Pavle je stalno morao sebe da oslobađa optužbi pred Judaistima braneći milost koju je propovedao umesto Zakona. Kako su judaisti stekli ideju da on propoveda iste doktrine kao i oni, nepoznato je. Međutim, činjenica je da su oni obrezali Timotija (Dela 16:3), ali samo zbog Jevreja. Iako je on uglavnom postupao prema običajima Jevreja kada se sastajao sa njima kako bi ih približio Hristu, on nikada nije propovedao da je obrezivanje i poštovanje Mojsijevog zakona neophodno za spasenje.

Pavle je podsetio Galate da je on propovedao obrezivanje kao nešto što je neophodno za spasenje i zahtevao od nejevrejskih hrišćana da se obrežu, „Zašto sam ja onda i dalje progan? Zašto mi se Jevreji protive kada je očigledno da je obrezivanje karakteristika judaizma? Da sam propovedao obrezivanje, zar to ne bi zadovoljilo Jevreje? Međutim, oni me progone i to dokazuje da ja ne propovedam da je obrezivanje neophodno!“ Činjenica je da su ga Jevreji progonili i to rešava stvar. On je insistirao na tome da je on propovedao obrezivanje, to bi uklonilo kaznu raspećem a priklanjanje Mojsijevom zakonu bi donelo spasenje. Ali on je propovedao efikasnost krsta i Isusovog raspeća, pa nije sebe mogao da spase od raspeća. Da je propovedao spasenje putem Mojsijevog zakona, Jevreji bi mu poštedeli život i ne bi ga progonili.

Zakon, onda, ne igra nikakvu ulogu u primanju dara Svetog duha, za koji Biblija kaže da je Bog poslao nama da nas dovede do sveukupne istine. Ekstremno je glupo pomisliti da mi možemo da živimo hrišćanski život našim malecnim ljudskim trudom. Pavlovi prekori se i danas na nas odnose isto kao što su se odnosili na Galate njegovog doba. Mi ne možemo da iskusimo bogat život koji je Isus obećao ako mešamo zakon i milost!

Dobar primer ovoga ćemo naći u petom poglavlju Poslanice Galaćanima „Malo kvasca deluje na čitavu gomilu testa“ (Galaćanima 5:9, Nova poboljšana verzija). „Kvasac“ je reč koju je Isus upotrebio da opiše učenje Fariseja (Matej 16:1,5). Oni su propovedali da osoba mora da poštuje Zakon kako bi dobila Božiju naklonost.

Sada pročitajte šta Pavle ima da kaže u prvom poglavlju Poslanice Galaćanima:

„Čudim se da se tako odmah odvrćate na drugo evanđelje od Onog koji vas pozva milošću Hristovom, koje nije evanđelje uopšte. Očigledno je da vas neki zbunjuju, i hoće da izvrnu jevanđelje Hristovo. Ali ako vam mi, ili anđeo s neba propovedamo evanđelje drugačije od onog koje vam propovedamo, nek smo večno prokleti“

(Galaćanima 1:6-8, moj akcenat)

Ovo nije želja s Pavlove strane već presuda! On je bio toliko zapanjen time što su oni napuštali Boga koji ih je pozivao milošću Hristovom. Zato što su slušali judaiste (vidi Dela 15:1, 5; Galaćanima 2:12; 3:1-5; 5:2-4; Kološanima 2:11-14), oni su se okrenuli mešavini zakona i milosti koja ih je zbunila, jer nisu znali šta da prihvate kao svoj krajnji autoritet: Zakon ili milost Novog zaveta.

Značaj onoga što Pavle kaže u stihovima 6-8 javlja se iz kontrasta napravljenog između reči koje su prevedene kao „drugačiji“ i „drugi“. Pavle je zaprepašćen, jer su Galati prihvatili „drugačije“ (*heteros*, grčki) jevanđelje (stih 6). Zapravo, ono što su oni prihvatili nije „drugo“ (*allos*, grčki) jevanđelje (stih 7). Reč *heteros* znači „drugi iste vrste“ dok *allos* znači „drugi iste raznovrsnosti.“ Pavle kaže da se Galati približavaju „drugačijem jevanđelju“ koje nije samo drugačije, već zapravo predstavlja viđenje koje je suštinski nepodudarno učenje. Pošto se do spasenja dolazi samo milošću, akcenat koji Galati stavljaju na dela Zakona je bio jedna sasvim drugačija i pogrešna doktrina. Osmi stih se bavi ozbiljnošću sa kojom Pavle vidi judaističke tendencije. Svako, čak i anđeo sa neba, ko propoveda bilo kakav drugi vid jevanđelja od onog koji je Pavle propovedao, neka je proklet. Reč „proklet“ (*anathema*, grčki), znači „ostaviti po strani da bude uništeno.“ Pavle se gorko odrekao doktrine dodavanja dela Zakona milosti Hrista. Činjenica je, on kaže u Poslanici Galaćanima, svako ko sebe pokuša da opravda poštujući Zakon gubi milost. „Izgubiste Hrista, vi koji hoćete zakonom da se opravdate, i otpadoste od blagodati“ (Galaćanima 5:4). Drugim rečima, ako neko traži da bude opravdan Zakonom, on ne zasluhuje prednost koju mu je Hrist dao niti njegova dela u vezi spasenja. Bilo kakvo takvo delo postaje besmisleno i uzaludno. Ako neko može da bude opravdan putem Zakona, njemu ne treba Isus. Kao što Barnes kaže: „Reč ... *katargeo* ... znači proglasiti neaktivnim, neaktivnim, beskorisnim; odbaciti, okončati; a ovde znači da se oni povlače od Hrista, ako pokušaju da budu opravdani Zakonom.“¹⁸¹ Ako Galati pokušavaju da budu opravdani pridržavanjem Zakona ili dodavanjem zakona milosti, oni napuštaju sferu Božije spasonosne

¹⁸¹ Albert Barnes, *Barnes' Notes on the Bible*, Gal. 5:4, Rio: Ages Master Christian Library Series, 2007, str. 1125-26.

milosti. *Bilo kakav* pokušaj da se opravdanost stekne putem Zakona, čoveka udaljava od milosti Božije.

Pavle kaže sledeće o zakonu i milosti: „Ako li je po milosti, onda nije od dela, da jeste, milost više ne bi bila milost“ (Rimljanima 11:6, Nova poboljšana verzija). Ako pokušamo da radom dođemo do spasenja, milost više nije milost. Ista milost koja nas spasava takođe nas održava u našem hrišćanskom hodu. Dovoljna je samo trunka zakona (kvasca) da uništi Božiju svrhu u milosti. Mi ne možemo da mešamo ta dva. Nemoguće je ispuniti staru mešinu za vinu Zakona novim vinom milosti.

Pročitajte šta je C.I. Scofield rekao u *Pravoj podeli Reči istine*:

„Zakon je Bog koji brani i zahteva; milost je Bog koji moli i daruje. Zakon je služba osude a milost oprostaja. Zakon kune a milost iskupljuje od kletve.

Zakon ubija a milost oživljava. Zakon učutkuje svaka usta pred Bogom a milost otvara svaka usta da ga hvale (Luka 5:36-39). Zakon postavlja veliku razdaljinu krivice između čoveka i Boga a milost krivog čoveka približava Bogu. Zakon kaže: „Oko za oko, zub za zub“, a milost kaže: „Odupri se zlu“ ... Zakon kaže: „Mrzi neprijatelja svog“; milost kaže: „Voli neprijatelje svoje“ ... Zakon kaže: „Radi i živi“, milost kaže: „Veruj i živi“. Zakon krajnje osuđuje najboljeg čoveka a milost slobodno opravdava najgoreg (Luka 23:42, Rimljanima 5:8, 1. Timoteju 1:15, 1. Korinćanima 6: 9-11). Zakon je uslovni sistem; milost je sistem naklonosti ... Pod Zakonom, ovca umire za čobanina, a pod milošću čobanin umire za ovcu. Svuda gde su predstavljeni zakon i milost postoji jak i uzajamno isključiv kontrast. Mešanje zakona i milosti kvari oba. Zakonu je oduzet teror a milosti sloboda i otvorenost.“¹⁸²

Nasuprot milosti – strah, krivica, neuspeh, nesposobnost osećanja ljubavi prema Bogu ili drugima karakteriše život pod Zakonom. Osoba koja proživljava ove stvari biva frustrirana i pronalazi sebe kako govori: „Ja

¹⁸² Bob George, *A Closer Look at Law and Grace*, Dallas: People to People Ministries, 1998, str. 71.

ovo jednostavno ne mogu. Ne vidim kako ću u ovome uspeti.“ Ovo je stav koji brat po Hristu i član legalističke organizacije ima pre nego što će počiniti samoubistvo. Zato što je jednom nogom bio u zakonu a drugom u milosti, odustao je jer nije mogao da se odluči koji krajnji autoritet treba da poštuje pa samim tim njegove misli i verovanja nisu bila stabilna. Mešanjem zakona i milosti je život u kom nema mira ni odmora, sušta suprotnost životu koji je Isus obećao – život ispunjen plodom duha – ljubav, radost, mir, strpljenje, ljubaznost, dobrota, nežnost, i samokontrola.

Jedini način na koji možemo da dobijemo ove stvari je preko Isusa Hrista. „Stoga, pošto smo bili opravdani kroz veru, mi imamo mir sa Bogom kroz našeg Gospoda Isusa Hrista, kroz koga smo verom dobili pristup milosti u kojoj sada stojimo. I mi se radujemo nadajući se slavi Božijoj“ (Rimljanima 5:1-2).

Pomirenje

Pošto smo opravdani verom, mi imamo mir sa Bogom. Hrist podiže teret greha i nema straha od kazne, jer je Bog prestao da se protivi nama. To je pomirenje. Pomirenje se odnosi na promenu odnosa, od neprijateljstva do ljubavi, prihvatanja i prijateljstva. Hristova umilostivljiva žrtva je postigla dve stvari: 1) krst je umilostivio (zadovoljio) gnev Božiji i pomirio čoveka sa Bogom. Retko ko shvata da Biblija zamišlja čoveka kao Božijeg neprijatelja (Rimljanima 5:10; 8:7; Efežanima 2:12, 15) u svom neiskupljenom stanju. 2) Pokazivanjem kajanja Bogu i verom u Gospoda Isusa, čovek se miri sa Bogom smrću Hrista. Odnos između Boga i čoveka se menja, od neprijateljskog ka prijateljskom.

Tako, mi dobijamo pristup Bogu kroz pomirenje. Ne moramo više da stojimo napolju izvan vela kao što je Izrael stajao pod zakonom, mi možemo da pristupimo prestolu milosti hrabro sa pouzdanjem da će nas Bog čuti (Jevrejima 4:16). Naši gresi ne moraju više da nas odvajaju od Boga (Isaija 59:2). Mi možemo hrabro da pristupimo prestolu milosti sada, vikajući „Ava, Oče“ u bliskom, intimnom odnosu sa Bogom Ocem i Isusom Hristom. Sve ovo dobijamo verom, a ne obeležavanjem određenih dana, novih meseci, Šabata ili izbegavanjem određenih namirnica.

Šta je to milost, zapravo?

Šta je to milost, zapravo? Milost je sama Božija priroda, tj. on je darežljiv. U nekim aspektima, teško ju je definisati jer, poput Boga, ona je prevelika za naše malecne i ograničene umove. Ipak, hajde da vidimo da li možemo da dođemo do dobre, funkcionalne definicije.

Jedan veoma važan aspekt milosti je taj kako se ona izjednačava sa drugim terminima i frazama u Bibliji. U stihu 20:24 Dela Mojsijevih, Pavle koristi termin „Jevanđelje milosti Božije.“ U narednom stihu, on izjednačava milost sa „propovedanjem Jevanđelja Carstva Božijeg.“ Još jedan pasus sličan stihu 20:24 Dela apostolskih može se naći u prvom poglavlju Poslanice Galaćanima. „Čudim se da se tako odmah odvrćete na drugo jevanđelje od Onog koji vas pozva milošću Hristovom, Koje nije drugo, samo što neki ometaju vas, i hoće da izvnu jevanđelje Hristovo“ (Galaćanima 1:6-7). Ovde vidimo da Pavle izjednačava milost sa Hristovim evanđeljem.

Neke karakteristike milosti

1. Milost je dar slobodne volje a ne nešto što je nekome nametnuto (Matej 10:8).
2. Milost *uvek* ostaje unutar parametara Božijeg zakona.
3. Božija milost uvek izražava ljubav (Jovan 3:16; Jevrejima 2:9).
4. Božija milost pokazuje njegovu istinu (Jovan 1:17).
5. Božija milost podstiče i osnažava pravog hrišćanina da čini pravična dela milosti (2. Korinćanima 9:8).
6. Božija milost promoviše raskošan život (Jovan 10:10).
7. Zahvalnice i hvale, bilo upućene Bogu ili čoveku, su oblik milosti (Jevrejima 13:15).
8. Ponekad su blagoslovi milosti očigledni. A ponekad ih je jako teško shvatiti.

9. Božija milost ustanovljava njegov pravični karakter kod istinskih hrišćana.
10. Bog i Hristova milost brinu se o svim aspektima spasenja (Efežanima 2:8-10).¹⁸³

U osmom poglavlju druge poslanice Korinćanima, mi možemo pročitati sledeće:

„Jer vi znate milost našeg Gospoda Isusa Hrista, da iako je on bio bogat, zarad nas je postao siromašan, tako da kroz njegovo siromaštvo mi možemo da postanemo bogati“

(2. Korinćanima 8:9)

U ovom pasusu, vidimo milost na delu kroz Isusa Hrista. Korinćani su poznavali milost Isusa Hrista. On je dao svoj život, postao siromašan zarad nas, tj. on je odlučio da ne koristi svoje privilegije, privilegije Sina Božijeg (za razliku od Adama, koji je želeo da se izjednači sa Bogom) i umesto toga je odabrao da služi tako da i mi možemo da učestvujemo u duhovnom bogatstvu.

U drugoj poslanici Efežanima, milošću njegovom on nas je spasao. „Jer milošću ste vi spaseni kroz veru; i niste to sami uspeli, to je dar od Boga“ (Efežanima 2:8). Bog nas je spasao milošću, a ne jer nam je bio naklon niti zato što smo to zaslužili kao ni bilo čim što smo učinili.

Bog je dao milost kroz veru i verovanje. Ništa što mi sami učinimo nikada nas ne može dovesti do milosti. Spasenje ne dolazi putem nečega što uradimo. Reč „to“ u stihu 2:8 Efežanima je prevod grčke reči *touto* (Strong's 5124) i srednjeg je roda. Reč „vera“ je prevod grčke reči *pistis* (Strong's 4102) i ženskog je roda. Pavle ne koristi reč „to“ u ovom pasusu za veru, nego bolje označava „spasenje kroz milost.“

¹⁸³ Loyd Hohertz, "What is the Meaning of Grace?" Personal communication.

Lenski smatra da se „reč srednjeg roda *touto* ne odnosi na *pistis* ili *charis*, obe ženskog roda, već na božanski čin našeg spasavanja.“¹⁸⁴

Ipak, istina je da je vera dar Božiji. Spasenje milošću je Njegov dar kroz veru. Čovek ne može da dobije milost svojom zaslugom. Bog je daje samo svojom naklonošću!

Milost je, onda, dar i taj dar mi ne možemo da zaradimo sopstvenim trudom i ljudskim postignućima (dela Zakona). Ako pokušamo, nemamo čime da se hvalimo (Efežanima 2:9). Hrist nas je učinio duhovno živim onda kada smo bili duhovno mrtvi u našim grehovima a to je učinio jer nas voli. Mrtvoj osobi je potreban život! Stoga, milošću nas spasava a ne delima Zakona jer se Bog smilovao. Hvala Bogu na tome jer neki od nas bi bili gotovi još odavno.

Na svu sreću, Bog je bogat po pitanju milosti i zbog toga mi smo iskupljeni i stvoreni da boravimo među voljenima (2. Solunjanima 2:13). Ogromni komad Božije milosti je došao kroz iskupljeničku krv njegovog sina kada je on dao svoj život za oprostaj grehova. „U njemu mi imamo iskupljenje kroz njegovu krv, oprostaj grehova, po bogatstvu Božije milosti kojom nas je obasipao sa svom mudrošću i razumevanjem“ (Efežanima 1:7-8).

Pronaći ćemo iskupljenje i oprostaj samo u Hristovoj krvi, ne u krvi bikova i koza. Zato, ako smo mi u njemu, on nas je iskupio i oprostio nam je. Bog se ne bavi nama i našim grehovima danas! On se bavio problemom greha na krstu. Taj problem je okončan za ponovo-rođenog hrišćanina i mi treba stalno da mu se zahvaljujemo na tome i da mu se zahvaljujemo, jer nam je oprostio sve grehove – prošle, sadašnje i buduće. Naše iskupljenje i oprostaj koji smo dobili su u skladu sa milošću, tj. u harmoniji sa njom!

U trećem poglavlju Poslanice Titu stoji:

„Ali kada se dobrota i ljubav našeg Boga i Spasitelja pojavila, on nas je spasao, *ne zbog pravičnih stvari koje smo uradili već zbog toga što je milostiv*. On nas je spasao pranjem prilikom ponovnog rođenja i obnavljanjem preko Svetog duha, kog je izlio na nas

¹⁸⁴ R.C.H. Lenski, Commentary on the New Testament, Interpretation of Ephesians, Peabody: Hendrickson Publishers, 1998, str. 423.

velikodušno kroz Isusa Hrista našeg Spasitelja, tako da, opravdani njegovom milošću, mi možemo da postanemo naslednici koji će se nadati večnom životu.“ (Titu 3:4-7, moj akcenat)

Regeneracija

Bog nas nije spasao zbog toga što smo mi uradili ili zbog toga što radimo, već zato što je beskonačno milostiv. Neefikasnost ljudskih dela prilikom postizanja spasenja se nigde bolje ne vidi nego ovde. Božija milost nas spasava, regeneriše i obnavlja. „Regeneracija“ znači „ponovo postajanje“ i odnosi se na preporod obnavljanjem Svetog duha. Ne odnosi se na krštenje kao sredstvo regeneracije, krštenje je simbol „regenerativnog pranja“. Ovde koncept ima veze sa ličnim regenerisanjem. U trenutku kada čovek pokaže pokajanje ka Bogu, veru u Isusa Hrista i kada biva kršten, on je rođen obnovljen ili je rođen odozgo (vidi Jovan 3:3). Sveti duh ga čini novim stvorenjem (vidi 2. Korinćanima 5:17) što ima veze sa našim identitetom u Hristu, ne mora da podrazumeva naše ponašanje, mada je i naše ponašanje svakako pogođeno. On nas spasava pranjem ponovnog rođenja i obnavljanjem svetim duhom. Da ponovimo, piše da smo opravdani (kazna greha je otklonjena, isplaćena – gr. *tetelestai*) milošću, prilikom čega smo postali naslednici, nadajući se večnom životu. Svi ovi pasusi pokazuju da nam Bog pruža ruku preko svog sina u ljubavi i milosti, da on može za nas da učini nešto što mi sami ne možemo, a ne treba mi da pružamo ruku njemu sopstvenim trudom. To je milost, dar Božija. U petom poglavlju Prve Petrove poslanice autor kaže: „Uz pomoć Sile, koga smatram vernim bratom, ukratko sam vam pisao, podstičući vas i svedočivši da je ovo prava milost Božija. Čvrsto je se držite“ (1. Petrova 5:12). Petar je napisao ovo pismo kako bi nas ohrabrio da se držimo prave milosti Božije.

Verovatno najveća kritika propovedanja milosti je da nam ona daje dozvolu da budemo grešni. Međutim, pravi hrišćanski vernici znaju za bolje. Pavle postavlja pitanje: „Šta onda? Trebamo li grešiti samo zato što nismo pod Zakonom već pod milošću?“ (Rimljanima 6:15, Nova poboljšana verzija, moj akcenat)! On nedvosmisleno odgovara: „Nikako!“ Božija milost ne vodi ka životu u grehu! Naprotiv, Božija milost, a ne Zakon, daje nam snagu da prevaziđemo greh i da iskusimo Hristov život. Božija milost kroz Svetog duha nas „pokreće“ ili „uzrokuje“ da mi

poštujemo zakone (Jezekilj 34:27, Titu 2:11). Filipljani nam govore da radimo za sopstveno spasenje sa strahom i strepnjom. Da li je ovo, onda, zapovest da dostignemo spasenje radom –nikako! Naše spasenje je rezultat Božije milosti. Za ovu milost mi moramo da radimo, ali mi ne možemo da to „odradimo“ sve dok ona ne bude „odrađena“ u nama. Bog ne ostavlja ovaj zadatak našim sopstvenim zalaganjima (Filipljanima 2:13). Stoga, zarada spasenja ne zavisi od nas već predstavlja rezultat Božijeg rada u nama tako da mi možemo da delimo njegovu milost sa drugima.

U drugom poglavlju Poslanice Galaćanima, Pavle nam govori:

„Ja sam razapet sa Hristom: međutim, ja živim; ne samo ja već Hrist živi u meni: i život koji sad živim u telu ja živim s verom u sina Božijeg, koji me je voleo i dao svoj život za mene“

Galaćanima 2:20

U devetnaestom stihu, Pavle nam je rekao da je on „mrtav za zakon.“ U dvadesetom stihu nam objašnjava šta je pod tim mislio. Pavle, međutim, nije mrtav za zakon na isti način na koji je Hrist umro, jer je on bukvalno umro razapet. Pavle je mrtav za zakon krstivši se i regenerišući se. Pavla sada zakon ne dotiče – ambicija, ljubav prema novcu, ponos, životna raskoš, dominacija zla izgubili su moć nad njim i prestali da vrše uticaj na njega.¹⁸⁵

Pavle nije želeo da iko pogrešno protumači šta je on to zapravo mislio pa je dodao reči „ipak ja živim“ u stihu 2:19 Poslanice Galaćanima. On nije želeo da ljudi misle da je on bezosećajan prema svetlu oko sebe. Stoga, on kaže: „Ja nisam mrtav, već istinski živ u Hristu.“ Kako bi dalje učvrstio svoj argument, on je rekao: „Ne samo ja već Hrist živi u meni.“ Drugim rečima, Hrist je sad izvor celog života kog je on posedovao. Život koji je on živeo u telu na zemlji sa svim svojim brigama, strahovima, nevoljama, tugama i nedaćama on je sada živeo verom u sina Božijeg bez briga i strahova.

¹⁸⁵ Albert Barnes, *Barnes' Notes on the Bible*, Gal. 2:20, Rio: Ages Master Christian Library, 2007, str. 1043-45.

Pavle je bio razapet sa Hristom (kroz regenerativno krštenje, tj. on je sišao u vodeni grob i ponovo se uzdigao, što označava smrt, sahranu i vaskrsnuće) i time je on mrtav za Mojsijev zakon (vidi Rimljanima 7:6ff). Njegov život više se ne sastoji od pokušaja pridržavanja zakona, već je to sada život osnažen duhom Hristovim koji boravi u njemu. Poput Pavla, ako smo mi ponovnorodeni vernici, mi smo propatili raspeće sa Hristom. On živi u nama i mi treba da živimo verom u njega. Naša uloga je da verujemo u njega i da će on živeti svoj život kroz nas. On nas nikada neće navesti na greh. Evo šta osmo poglavlje Poslanice Rimljanima kaže: „Vi ste, međutim, pod upravom ne grešne prirode već duha, ako duh Božiji živi u vama. Ako neko nema duh Hristov on ne pripada Hristu“ (Rimljanima 8:9, Nova poboljšana verzija). Ako duh živi u vama, duh upravlja vama. Ako duh ne živi u vama, vi ne pripadate Hristu i telo upravlja vama. Stoga, ako si vernik, šta upravlja tvojim životom, duh Božiji ili Zakon?

Hajde da vidimo šta peto poglavlje Poslanice Galaćanima kaže: „Ali ako ste predvođeni duhom, vi niste pod zakonom“ (Galaćanima 5:18, Nova poboljšana verzija). Drugim rečima, oslobođeni ste stega Mojsijevog zakona i vama duh upravlja. Dobro razmislite o tome što to znači. Da ponovimo, ako vas duh predvodi i ako ste vernik, šta upravlja vašim životom, duh Božiji ili Zakon?

Evo šta drugo poglavlje Poslanice Titu ima da kaže:

„Jer se pokaza milost Božja koja spasava sve ljude, učeći nas da se odrekemo bezbožnosti i želja ovog sveta, i da pošteno i pravedno i pobožno poživimo na ovom svetu, čekajući blaženu nadu i javljanje slave velikog Boga, i Spasa našeg Isusa Hrista, Koji je dao sebe za nas da nas izbavi od svakog bezakonja, i da očisti sebi narod izbrani koji čezne za dobrim delima“ (Titu 2:11-14)

Milost, a ne Zakon, donosi spasenje svim ljudima. Uči nas da kažemo „ne“ grehu i još mnogo toga. Inače, zašto bi Hrist dao svoj život da bi nas iskupio od izopačenosti i pročistio nas za sebe?

Dakle, peto poglavlje Poslanice Galaćanima kaže:

„Velim pak: po duhu živite i grešne želje nećete ispunjavati. Jer telo želi protiv duha, a duh protiv tela; a Oni se protive jedno drugom, da ne činite ono šta hoćete.“ (Galaćanima 5:16-17)

Dakle, trebalo bi da živimo duhom tako da ne ispunjavamo (grešne) želje tela. Ovu stihovi ne govore ništa o čišćenju našeg tela poštovanjem Zakona kako bismo živeli duhom. Telo i duh su u konfliktu i imaju različite želje. Duh nas nikada neće navesti da ispunimo telesne želje.

U dvanaestom poglavlju Druge poslanice Korinćanima, Bog je rekao Pavlu da je njegova milost dovoljna za njega.

„Ali rekao mi je: „Moja milost je dovoljna za tebe, jer se moja moć pokazuje savršeno u slabosti“ Stoga, hvalim se još radije svojom slabošću tako da Hristova moć može da počiva na meni“ (2. Korinćanima 12:9)

Ako je Božija milost dovoljna za Pavla, zar ona nije dovoljna i za nas? Mi nemamo moć da se odupremo grehu. Nama treba moć Svetog duha da nam pomogne da to uradimo. Bog usavršava svoju moć u našoj slabosti. Stoga, mi moramo da zavisimo od Boga i Njegove milosti a ne Zakona, kako bismo živeli hrišćanski život. Naš trud je postao bezvredan kada Božija moć počiva na nama u našoj slabosti. Mi moramo da budemo voljni da umremo za naš trud, tj. za dela Zakona kako bismo oživelili za Božiju milost i postali slobodni.

14. Rođen u živoj nadi u Isusa

Pažljivim čitanjem stiha 5:39 Jevanđelja po Luki otkrivamo da se on bavi farisejskim ultra konzervativnim tradicionalizmom. Oni su stalno govorili: „Staro je bolje.“ Oni su se radovali životodavnim učenjima milosti i Carskom jevanđelju Isusa Hrista. Nažalost, previše onih koji danas tvrde da su hrišćani imaju isti problem: *oni proklamuju Hrista, ali ne poseduju Hrista*. Kao posledica toga, oni odbijaju njegovu milost zarad legalizma „staro je bolje“ dok su jednom nogom stoje u milosti a drugom u Zakonu.

Fraza „staro je bolje“ označava retrocesiju, tj. vraćanje čoveka na nešto što je prethodno napustio bilo da je u pitanju zakon, pravilo ili propis kada je u pitanju judaizam ili paganizam. Reč „star“ (gr. *palaios*, pal-ah-yos') označava nešto antičko, tj. nešto staro, istrošeno, davno. Ako je nešto staro i istrošeno, verovatno je nepopravljivo. Nešto što je nepopravljivo ili nešto što je svoju svrhu ispunilo je bezvredno.

Međutim, ono što Hrist ovde kaže jeste da čak i oni koji iskuse i prihvate koristi milosti i oprostaja Isusa Hrista, ponekad imaju teškoću da napuste zakon. Zato što ne prihvataju u potpunosti reči Isusa Hrista o Carstvu Božijem, zajedno sa njegovom smrću i vaskrsenjem, oni se drže Starog zakona kao dopune novom. Međutim, *dopuniti Novi zakon znači zameniti Isusa Hrista*. Oni to čine jer se posvećuju starim načinima i, samim tim, nisu voljni da poveruju u reči Isusa Hrista.

Treba da obratimo pažnju na Petrove reči:

„Blagosloven Bog i Otac Gospoda našeg Isusa Hrista! U velikoj milosti *on nam daje novo rođenje u živoj nadi vaskrsenjem Isusa Hrista iz mrtvih*, u nasledstvo (Avramovo obećanje zemlje / Carstva Božijeg koje je već naše, jer smo ponovno rođeni naslednici i u potpunosti ćemo ga dobiti u vaskrsenju) koje nikada ne može nestati, propasti niti izbledeti – čuvano u raju za vas, koje kroz veru čuva Božija moć do dolaska spasenja koje je spremno da bude otkriveno u poslednjem trenutku“

(1. Petrova 1:3-5, objašnjenje i akcenat moj)

Kroz Hristovo vaskrsnuće, Božiji ljudi su „ovaploćeni“, „ponovo rođeni“ ili „rođeni odozgo (novo rođenje, tj. duhovna regeneracija) i samim tim dele Hristov život bez smrti. Spasenje koje nam on pruža nije nešto što možemo da steknemo ljudskim trudom, ništa više no što dete može da prouzrokuje sopstveno rođenje prirodnim putem (moje objašnjenje).¹⁸⁶ Grci su preveli „čuvan moći Božijoj“ u četvrtom stihu, što je vojni izraz za „štiti“.

Oni koji su „ovaploćeni“ ili rođeni u živoj nadi u Isusa, u nepropadljivom nasleđstvu (dobili besmrtnost u Carstvu Božijem ili Dobu koje će doći, stihovi 3 i 4) zagaranovano dobijaju koristi spasenja, ali ne zato što su u stanju da sebe zakonom čine spasenim, već zato što ih štiti (čuva) moć Božija, tj. biće sačuvani do dana iskupljenja. Ovo uverava vernike da će biti očuvan sve dok ne budu mogli da uživaju u spasenju kada se Hrist vrati ako nastave da veruju (Jevrejima 9:28, Efežanima 4:30).

Ipak, legalisti veruju da zakon mora da prati milost; tj. mora da se Isusu doda zakon ili čovek ne može udovoljiti Bogu po pitanju njegovog klanjanja istom. Ideja je da sasvim dovoljna žrtva Isusa Hrista nije dovoljna i da se ona mora upotpuniti „nekakvim radom“. Najčešće, ispostavi se da je ta dopuna zapravo opterećujući jaram Zakona (sveti dani, novi meseci, Šabati, čista i nečista mesa itd.) Stoga, oni pate od sindroma „staro je bolje“. Međutim, u stihovima 5:36-39 Jevanđelja po Luki, Isus Hrist jasno kaže da se *zakon i milost ne mogu mešati*. Zašto – zato što se mešenjem zakona i milosti dobija mešavina koja po svakom standardu postaje zbunjujuća i kontradiktorna.

Koji autoritet ti prihvataš?

Dilema sa kojom se legalisti suočavaju jeste koji zakon čovek treba da prihvati kao svoj krajnji autoritet, stari ili novi. Za legalistu koji meša zakon i milost, sve se svodi na neprihvatanje nijednog od njih. To se u najboljem slučaju može nazvati konfuznim stanjem.

¹⁸⁶ Quick Verse Believer's Study Bible

U ovom trenutku, mi moramo da uporedimo primere starozavetne i novozavetne teologije i šta oni zapravo znače za hrišćane sadašnjeg doba. Naš prvi scenario dolazi iz starozavetne Treće knjige Mojsijeve. U jedanaestom poglavlju, Bog navodi svako stvorenje koje Izrael ne sme da jede ni dodiruje. Za naše potrebe, navešćemo samo stihove 41-47.

„I sve što puže po zemlji, da vam je gadno, da se ne jede. Šta god ide na trbuhu i šta god ide na sve četiri noge ili ima više nogu, između svega što puže po zemlji, to ne jedite, jer je gadno (*sheqets* - grozno, idolopokloničko)." Nemojte se poganiti ničim što gamiže i nemojte se sknaviti njima, da ne budete nečisti zbog toga. Jer ja sam Gospod Bog vaš; zato se osvećujte i budite sveti, jer sam ja svet; i nemojte se sknaviti ničim što puže po zemlji. Jer ja sam Gospod, koji sam vas izveo iz zemlje misirske da vam budem Bog; budite, dakle, sveti, jer sam ja svet. Ovo je zakon za zveri i za ptice, i za sve životinje što se miču po vodi, i za svaku dušu živu, koja puže po zemlji. Da se raspoznaje nečisto od čistog i životinja koja se jede od životinje koja se ne jede.“

3. Mojsijeva 11:41-47, moje objašnjenje

Ono što je u ovim stihovima važno primetiti je reč „grozota.“ Previše je onih koji ne pronalaze vremena da potraže značenje reči i konstatuju njenu povezanost sa pomenutim životinjama. Videćemo, prilikom odlučivanja oko značenja ove reči, da ona ima veze sa idolopoklonstvom. Reč „grozota/grozno“ predstavlja prevod hebrejske reči *sheqets* i ima pravo i figurativno značenje a to je idolopoklonički predmet.

Na osnovu ovih stihova i onih prethodnih se jasno vidi da, pod Mojsijevim Zakonom, osoba koja jede ili dira ove „nečiste“ životinje prlja sebe i čini sebe groznim ili odvratnim pred Bogom, tj. ceremonijalno i ritualno „nečistim“. Međutim, nečisti uslovi nisu trajni. Isprljana osoba postaje ceremonijalno i ritualno „čista“ u zalazak sunca taj dan ako opere sebe i odeću svoju. Dokle god osoba ostane ceremonijalno i ritualno nečista, ona ne može pred Boga i ne može da se moli sa Izraelom a da ne uprlja sveto mesto. U stihu 44, pročitati smo da Bog govori Izraelcima da budu sveti, kao što je on svet. Reč svet (na jevrejskom *qadowsh*, kaw-doshe'), koja se odnosi na Izraelce, znači odvojiti Boga od sve nečistoće. Reč svet, koja se

odnosi na Boga, znači ne samo da je on odvojen od svog zla, već i da je u potpunosti čist i različit od drugih bića.¹⁸⁷ Stoga, ako osoba postaje nečista ili isprljana, ona ne može da pristupi Bogu klanjanjem, jer Bog ne može i neće da stoji u prisustvu onog što nije sveto ni čisto.

Imam braću i sestre po Hristu koji obeležavaju Šabat i tvrde da se strogo pridržavaju zakona o čistom i nečistom navedenim u jedanaestom poglavlju Treće knjige Mojsijeve. Mnogi poseduju „nečiste“ ljubimce poput pasa, mačaka i lasica. Video sam kako dodiruju ove životinje tokom proslavljanja Šabata i time se prljaju, iako toliko uporno tvrde da se pridržavaju zakona o čistom i nečistom. Oni ne prekidaju svoje klanjanje niti čekaju do zalaska sunca da se okupaju ili operu odeću, već stoje pred Bogom prljavi ako se u obzir uzmu zapovesti koje se tiču čistog i nečistog.

Poenta koju iznosim ovde je da oni tvrde da se pridržavaju starozavetnih zakona o čistom i nečistom a zanemaruju ih (dodiruju nečiste životinje), kada je u pitanju njihov sistem verovanja. Ovo, za mene, predstavlja dvoličnost. Zašto se pridržavaju jednog dela Zakona a drugog ne? Zar ne znaju da ako poštuju jedan deo Zakona, moraju da poštuju sve? „Jer ko god se pridržava celog zakona a ne pridržava se samo *jedne stvari*, on je kriv za sve“ (Jakovljeva 2:10). Često sam se pitao zašto nikada nisu ni pomislili na to.

Učenje Novog zakona

Sada, hajde da napravimo kontrast između jedanaestog poglavlja Treće knjige Mojsijeve i onog što je Isus rekao u stihovima 7:14-23 Jevanđelja po Marku.

„I dozvavši sav narod reče im: Poslušajte mene svi, i razumite. Ništa nema što bi čoveka moglo opoganiti da uđe spolja u njega, nego što izlazi iz njega ono je što pogani čoveka. Ako ko ima uši da čuje neka čuje. I kad dođe od naroda u kuću pitaše ga učenici Njegovi za priču. I reče im: Zar ste i vi tako nerazumni? Ne razumete li da šta god u čoveka spolja ulazi ne može ga opoganiti? Jer mu ne ulazi u srce nego u trbuh; i izlazi napolje čisteći sva jela.

¹⁸⁷ Ryrie (NAS).

Još reče: Šta izlazi iz čoveka ono pogani čoveka; Jer iznutra, iz srca ljudskog, izlaze misli zle, preljube, kurvarstva, ubistva, krađe, lakomstva, pakosti, zlobe, lukavstvo, sramote, zlo oko, huljenje na Boga, ponos, bezumlje. Sva ova zla iznutra izlaze, i pogane čoveka. (Marko 7:14-23)

Isus Hrist, uvodeći novu paradigmu, jasno kaže ovde da nikakva hrana ne može ceremonijalno da uprlja čoveka bilo da je jede *ili* dodirne. Nije ono što ulazi u čovekova usta to što ga čini ceremonijalno nečistim, već ono što iz njegovih usta izlazi jer dolazi iznutra. Mi moramo da shvatimo da je prava prljavština unutrašnja a ne spoljašnja. Jednostavna istina iz stiha 16:7 1. Samuilove je važna za sve vernike, svih vremena.

„Ali Gospod reče Samuilu: Ne gledaj na lice njegovo ni na visinu rasta njegovog, jer sam ga odbacio; jer ne gledam na šta čovek gleda: Čovek gleda šta je na očima, a Gospod gleda na srce.“ (1. Samuilova 16:7)

Priklanjanje kodeksu pravila samo po sebi ne samo da ne uspeva da hvali Boga, već nema nikakvu vrednost u obuzdavanju tela (vidi Kološanima 2:23).

Rekavši šta je uradio, Isus nije poništio Zakon, on je jednostavno uvećao njegovu nameru i značenje. Poenta je da greh dolazi od srca. Stoga, ako Jevrejin veruje da ne treba da jede „nečistu“ hranu i jede je bez obzira na to, on postupa protiv svoje savesti. Rezultat je ceremonijalno prljanje zbog buntovnog srca koje je neposlušno prema Bogu i koje je postupilo protiv savesti. Kada je Isus rekao da ništa što ulazi u čovekova usta ne može da ga isprlja, jer iznutra, iz srca ljudskog, izlaze misli zle, preljube, kurvarstva, ubistva, krađe, lakomstva, pakosti, zlobe, lukavstvo, sramote, zlo oko, huljenje na Boga, ponos, bezumlje. Sva ova zla iznutra izlaze, i pogane čoveka, on je ilustrovao u uvećao višu duhovnu primenu Zakona.

Uzevši ova dva pasusa u obzir, legalista, onaj ko zastupa kombinaciju zakona i milosti, ima dilemu. Koji od ta dva da sluša, onaj koji mu govori da ako jede „nečistu“ hranu to ga ceremonijalno prlja ili onaj koji mu govori da šta god da jede ili dodiruje to ga ceremonijalno ne prlja? Kojem od ova dva će se okrenuti kao obavezujućem autoritetu? Da li da prihvati to što je Bog rekao u starozavetnom Mojsijevom zakonu kao standard ili

to što je Isus Hrist rekao u novozavetnoj milosti? Jasno je da mešanjem zakona i milosti dolazi do konfuzije i kontradiktornog skupa pravila. Prvo ili drugo od ova dva mora da bude prioritet. Jedno od ova dva mora da napravi presedan tako da vernik ne bude dvoličan, nesiguran i zbunjen oko toga šta treba a šta ne treba da radi. Isus Hrist je rekao da mi treba da posmatramo Novi zakon kao standard. On opisuje te stvari koje prljaju čoveka u sedmom poglavlju Jevanđelja po Marku.

„Još reče: Šta izlazi iz čoveka ono pogani čoveka; Jer iznutra, iz srca ljudskog, izlaze misli zle, preljube, ubistva, krađe, kurvarstva, lakomstva, pakosti, *kao i* prevara, pohotnost, zavist, klevete, ponos i bezumlje.“ (Marko 7:20-22, moj akcenat)

Obratite pažnju da se nigde ne pominje poštovanje niti nepoštovanje zakona poput svetih dana, novih meseci, Šabata, čiste ili nečiste hrane, desetina.

Mešanjem zakona i milosti, legalista naziva Isusa lažljivcem. On mu bukvalno kaže: „Znam da si umro na krstu da bi moji gresi bili oprošteni, i ja prihvatam tvoju žrtvu *ali* ti jednostavno ne shvataš. Treba mi Zakon pored tvoje žrtve kako bi postigao pravičnost i osigurao svoje spasenje.“ Time, legalista sebe proglašava pravičnijim od Isusa (kao da je tako nešto moguće) koji je došao da ponudi spasenje kroz njegovu Teologiju Carstva i njegovu smrt i vaskrsnuće. „...njegova božanska moć nam je dala sve što se tiče života i svetosti, kroz pravo znanje njega koji nas je pozvao svojom slavom i izvrsnošću“ (2. Petrova 1:3).

Nažalost, zbog njegovog sindroma „staro je bolje“, legalista neće prihvatiti činjenicu da je Isus Hrist umro i stavio na snagu Novi zakon milosti, *radikalno drugačiji* od Starog zakona zasnovanog na pravilima i fokusiranom na dela. Postoji samo jedno mesto u Starom zakonu gde se pominje Novi zakon. Jeremija kaže:

Evo, idu dani, govori GOSPOD, kad ću učiniti s domom Izrailjevim i s domom Judinim nov zavet, Ne kao onaj zavet, koji učinih s ocima njihovim, kad ih uzeh za ruku da ih izvedem iz zemlje misirske, jer onaj zavet moj oni pokvariše, a ja im bejah muž, govori GOSPOD. Nego ovo je zavet što ću učiniti s domom Izrailjevim posle ovih dana, govori GOSPOD: metnuću zavet svoj

u njih, i na srcu njihovom napisaću ga, i biću im Bog i oni će mi biti narod. I neće više učiti prijatelj prijatelja ni brat brata govoreći: Poznajte GOSPODA; jer će me znati svi od malog do velikog, govori GOSPOD; jer ću im oprostiti bezakonja njihova, i grehe njihove neću više pominjati. (Jeremija 31:31-34)

Kada je Novi zakon pod kojim je Hrist Isus oprostio sve naše grehe postao činjenica? Očigledno, on je postao činjenica onda kada je Hrist umro na krstu! Isus je oprostio naše grehe (prošle, sadašnje i buduće, tj. sve) . Prvi put kada mi priznamo njih i dođemo do Isusa Hrista sa iskrenim pokajanjem, Bog te grehe stavlja iza svojih leđa, nikada ih se više ne priseća; tj. nikada ih više neće pomenuti (stih 34).

Vernikova studijska Biblija beleži o stihu 31:32 Knjige proroka Jeremije neke istaknute razlike: 1) Sinajski zakon je zahtevao poslušnost,¹⁸⁸ dok Novi zakon nudi oprostaj grehova. 2) Bog je napisao Stari zakon na kamenim pločama, ali Novi zakon je uklesao u srca Božijeg naroda (vidi Jezekilj 36:26-27). 3) Stari zakon je bio sklopljen između Boga i izraelske nacije; Novi zakon je sklopljen između Boga i svakog vernika pojedinačno.¹⁸⁹

Pod Starim zakonom, Zakon je zahtevao strogu poslušnost. „Svako ko ostavi po strani Mojsijev zakon, umire bez milosti po svedočenju dva ili tri svedoka“ (Jevrejima 10:28).

Pod Novim zakonom Bog ne nameće ovo pravilo. Mi danas ne ubijamo ljude, ako se ne pridržavaju Šabata. Onaj koji greši danas opisan je kao neko ko „promaši oznaku“ (*hamartano*) (Rimljanima 2:12). Sve što nije poslušnost je greh (*hamartia*) i pod zakonom, Bog nije opraštao greh; on ga je samo iz godine u godinu pokrivaio Danom pokajanja (jevr. *kaphar*, pokriti, 99 puta u Starom zakonu).

Pod Novim zakonom, oprostaj je dostupan putem krvi Hrista, koja ne samo da „iskupljuje“ naše grehove, već ih uklanja sa pura, mireći nas sa Bogom. Reč pokajanje se može pronaći samo jednom u Novom zakonu

¹⁸⁸ Pored toga, Novi zakon takođe zahteva poslušnost ali na drugačijem nivou, duhovnom.

¹⁸⁹ *Quick Verse Electronic Database*, BSB Study notes on Jeremiah 31:32.

(Rimljanima 5:11). Međutim, u pitanju je greška u prevodu. Reč na grčkom glasi *katallage*, kat-al-lag-ay', što znači razmenu (stari život za novi) ili vraćanje Božijoj naklonosti; tj. pomirenje. Hrist Isus je otišao na krst da oprostí grehe celog sveta tako da mi možemo da budemo pomireni sa Bogom (1. Jovanova 2:1-2). Dok je Bog pisao Stari zakon na kamenim pločama označavajući nepopustljive i nemilosrdne kvalitete Zakona i tvrdoglavost u srcima Izraelaca, Novi zakon je „isklesan“, ako ćete tako, na „omekšanim“ srcima Božijeg naroda koji su ponovo rođeni, obnovljeni, duhovno. Ovo pravi paralelu sa Jezekiljevim proročanstvom u kom Bog kaže da će on dati svojim ljudima „novo srce.“

„Štaviše, daću vam novo srce i staviti u vas novi duh; i ukloniću kameno srce iz vašeg tela i dati vam srce od mesa. Staviću svoj duh u vas i prouzrokovati da hodate u mojim statutima, i vi ćete pažljivo poštovati moja pravila“ (Jezekilj 36:26-27, vidi i Psalam 51:10).

Nema smisla pridržavati se starozavetnog sindroma „staro je bolje“ i svih njegovih pravila, propisa i zapovesti koje samo donose smrt. Novi zakon je bolji, jer se radikalno razlikuje od onog koji je Bog sklopio sa našim precima; on zapravo vodi do večnog života (Jevrejima 7:22). Pod Starim zakonom, Bog nije „oprštao“ grehe ljudi. Svake godine na Dan pokajanja Izrael je postio (nanosili dušama bol), *kako bi sebe učinili svesnim grehova koje su počinili i prisetili se istih*. Kada se neko „iskupi“ za nečije grehe na Dan pokajanja, Bog pokriva grehe tog čoveka i on može da ide dalje sam. U trenutku kada se neko iskupi, čitav proces ponovo počinje. Sledeće godine, čovek je morao da se vrati i da se ponovo iskupi za grehe. Pod Novim zakonom Bog kaže: „...Jer oprostiću njihovu grešnost i njihove grehove više neću pamtití“ (Jeremija 31:34).

Kada neko okaje grehe pod Novim zakonom, on to čini samo jednom i odlazi, gresi su mu oduzeti i Isus Hrist u njemu živi putem moći Svetog duha u njemu. Bog stavlja naše grehe iza svojih leđa i *nikada ih više ne gleda niti ih se priseća* (Jeremija 31:34, Jevrejima 8:12).

Vernikova studijska Biblija o stihu 34 beleži sledeće:

„Reč koja je prevedena kao „oprostiti“ (*salah*, hebr.), može da znači „poslati“ ili „pustiti“ i jedna je od nekoliko starozavetnih reči koja znači „oprostaj (stih 34; 36:3; vidi i Isaija 55:7). Drugi

termin je *kaphar* (hebr.) koji znači „pokriti“ (Priče 17:9, Isaija 1:18) i najčešće je povezana sa različitim aspektima iskupljenja, koje je nemoguće bez Božijeg oprostaja. Treća reč je *nasa* (jevr.) koja znači „podići ili odneti“ (1. Mojsijeva 50:17; 2. Mojsijeva 10:17). U Novom zavetu postoje 4 grčke reči koje se prevode kao „oprostiti“: 1) *aphieami*, koja znači „poslati ili pustiti da ode“ (Marko 3:29, Dela 5:31, 13:38; 26:18; Efežanima 1:7; Kološanima 1:14) i takođe se prevodi kao „sloboda“ (Luka 4:18) ili „opraštanje“ kada ukazuje na *trajno uklanjanje zaslužene kazne ili osude* (Matej 26:28; Marko 1:4; Luka 1:77; 3:3; 24:47; Dela 2:38; 10:43; Jevrejima 9:22; 10:18); 2) *paresis*, koja znači „opraštanje“ (Rimljanima 3:25); 3) *apoluo*, bukvalno prevedena „osloboditi od“ ili „daleko od uništenja“ (Luka 6:37); i 4) *charizomai*, koja bukvalno znači „biti milostiv prema“ (Luka 7:43; 2. Korinćanima 2:7; Efežanima 4:32; Kološanima 3:13). Ova poslednja reč je uveličana njenim odnosom sa imenicom *charis*, koja znači „milost“. Oproštaj predstavlja prikaz Božije milosti i blagodati (Ps. 86:5; 103:10, 11), suvereni čin Božiji, koji oslikava samu njegovu prirodu. Greh ruši odnos između Boga i čoveka baš kao što uništava harmoniju među ljudima. Odnos se popravlja samo putem oprashtanja. Ako je Bog voljan da oprostí čoveku, koliko više mora čovek da bude voljan da oprostí čoveku“ (vidi Matej 6:12)?

Vi radnici nepravíčnosti!

Jednom prilikom, kada je Isus napustio Galileju kako bi se vratio u Jerusalim, on je prolazio kroz gradove i sela i usput propovedao. U jednom trenutku, jedan Jevrejin ga je pitao: „Gospode, da li će samo nekoliko ljudi biti spaseno?“ On je odgovorio pričom:

„Navalite da uđete na tesna vrata; jer vam kažem: Mnogi će tražiti da uđu i neće moći: Kad ustane domaćin i zatvori vrata, i stanete napolju stajati i kucati u vrata govoreći: Gospode! Gospode! Otvori nam; i odgovarajući reći će vam: Ne poznajem vas otkuda ste. Tada ćete stati govoriti: Mi jedosmo pred Tobom i pismo, i po ulicama našim učio si. A On će reći: Kažem vam: ne poznajem vas otkuda ste; odstupite od mene svi koji nepravdu činite. Onde će

biti plač i škrgut zuba, kad vidite Avrama i Isaka i Jakova i sve proroke u carstvu Božijem, a sebe napolje isterane. I doći će od istoka i zapada i severa i juga i sešće za trpezu u carstvu Božijem.“ (Luke 13:24-29, vidi i Mat. 7:21-23)

U stihovima 25-28, Isus misli na Jevreje, posebno na jevrejske vođe koji, odbijajući da veruju, odbijaju njegovu ponudu milosti spasenja i preferiraju, umesto nje, dela zakona kao sredstvo koje će ih dovesti do spasenja. Baš kao što mnogi ni danas ne shvataju, nisu ni oni, da *je Hrist ponudio spasenje mimo Zakona*. Termin „zločinitelji“ u dvadeset i sedmom stihu bukvalno se prevodi kao „radnici nepravičnosti.“ Ovi „radnici nepravičnosti“ su učinili sve što Mojsijev zakon od njih traži. Oni su vredno prinosili žrtve, ponude i pričesti. Oni su se pridržavali svetih dana, Šabata, novih meseci i zakona o košer ishrani a, opet, Hrist ih naziva „radnicima nepravičnosti.“ Zašto bi ih on tako nazvao? Zato što njihov legalistički pristup spasenju proizvodi samo „nepravičnost“ (samo-pravičnost) kroz ljudski trud i samopostignuće. Oni su se hvalili sopstvenim trudom i zavisili su od zakona kada je u pitanju spasenje, time uzdižući Zakon iznad Boga.

Milost, sa druge strane, predstavlja dar, nezasluženu naklonost Boga, datu tako da mi ne možemo da se hvalimo sopstvenim delima. Milost je osnova našeg spasenja, naše opravdanje, naš odabir, naša era i naši duhovni darovi (Efežanima 1:7; Rimljanima 3:24; 11:5-6; Efežanima 2:8-9; Rimljanima 12:6). Poenta je u tome što *nova učenja o Hristovoj milosti ne odgovaraju starim oblicima Zakona. Zakon i milost, poput ulja i vode, nikad se ne mešaju!* Ovo je Jovan rekao: „Jer je Zakon dat kroz Mojsija, *ali* milost i istina su došli kroz Isusa Hrista“ (Jovan 1:17). Reč „ali“ označava kontrast. Stih 1:17 Jevanđelja po Jovanu pravi kontrast između zakona i milosti. Mojsije nam je dao Zakon; Isus Hrist nam je dao Milost. Zakon i milost su dva veoma različita koncepta zasnovana na dva različita načina obavljanja stvari, *starom načinu i novom načinu*.

Kako nam onda ne uspeva da usvojimo nešto što je toliko jednostavno? Zašto, uprkos čistim i očiglednim naznakama da je Stari zakon zastareo, mi i dalje insistiramo da se pridržavamo začecima starog sistema i pokušavamo da pronađemo pravičnost u legalizmu levitskog sveštenstva? Upravo ovo je poruka koju pisac Poslanice Jevrejima pokušava da prenese

jevrejskoj zajednici. On stalno usmerava pažnju na činjenicu da je levitsko sveštenstvo bilo na mnogo načina neadekvatno. Pre svega, levitski sveštenici su bili smrtni, pa su morali da ih smenjuju s vremena na vreme. Pored toga, od njih se zahtevalo da svake godine ponove prinošenje žrtava za grehe ljudi i sveštenika. Sa druge strane, Melhisedekovo sveštenstvo, Isusovo, bilo je večno. Kao naš prvosveštenik, on živi i vlada zauvek, jer je sebe žrtvovao jednom za svagda. Kao drugo, Bog je proglasio levitsko sveštenstvo zastarelim. Uveravajući nas u ovo, pisac uzdiže Melhisedekovo sveštenstvo, Isusovo, do superiorne pozicije u odnosu na levitsko sveštenstvo. Tamo gde on govori o „stvarima koje smo rekli“ kao skupu „krunišuće afirmacije“, krunišuća afirmacija nije samo to što je Isus prvosveštenik postavljen sa desne strane Boga Oca, već i to što je on prvosveštenik u službi u nebeskom svetilištu a ne zemaljskom.

Isus, koga je Bog poslao da ispuni zemaljsku službu, sada upravlja sa nebesa kao Melhisedekov sveštenik. Stari zavet aludira na ovo sveštenstvo samo jednom. U sto desetom poglavlju Psalma čitamo da se „Gospod zakleo i neće se pokajati; Ti si sveštenik za uvek po redu Melhisedekovom“ (Psalm 110:4). Sveštenstvo Melhisedekovo je na najmanje tri načina bilo tip Hristovog sveštenstva: 1) U Melhisedekovoj vladavini, kao i u Hristovoj, kralj i sveštenici se kombinuju (vidi 1. Knjiga Mojsijeva 14:18; Jevrejima 7:1); 2) Bog je odredio Melhisedeka kao sveštenika po sopstvenom pravu, zanemariivši genealoške akreditivne (vidi Jevrejima 7:3), i sveštenstvo Hristovo je slično po tome da je on iz plemena Juda i ne potiče iz plemena Levi; 3) Melhisedekovo sveštenstvo je počelo i završilo se u njemu, tj. nema dokaza o bilo kakvoj sveštencičkoj lozi u Melhisedekovoj porodici bilo pre ili posle Melhisedeka, i isto, naravno, važi i za Hristovo sveštenstvo. Hrist je zaista Prvosveštenik po rodu Melhisedeka (Jevrejima 6:20).

Ako Hrist ne potiče iz plemena Levi, ako ga je Bog odredio da bude sveštenik, i ako je on za to položio zakletvu, to je večno i stalno sveštenstvo u nebeskom okruženju. Da nije bilo ovih činjenica Isus ne bi ni bio sveštenik i mi bi još uvek bili po levitskim sistemom, ne bi imali direktan pristup Bogu i ne bi bili sposobni da dostignemo potpuno spasenje. Melhisedekovo sveštenstvo Isusa Hrista, sa druge strane, sposobno je da nas dovede do potpunog spasenja, jer nebesko zasjedanje ne podrazumeva samo status ili položaj, već i delovanje. On predsedava u nebeskom

tabernakulu, koga je Bog sagradio a ne čovek. To da je u pitanju „pravi tabernakul“ podrazumeva da ima istinsku vrednost i efikasnost. To ne podrazumeva da je zemaljski tabernakul lažan i da nema vrednost, već da je samo simbolički i nesavršen u poređenju sa nebeskim. Na isti način, levitsko sveštenstvo je bilo samo simboličko i nesavršeno u poređenju sa nebeskim Melhisedekovim sveštenstvom Isusa Hrista, koje je savršeno i pravo sveštenstvo za sve vernike. Isusovo sveštenstvo je jedino moglo da bude nebesko, jer je Zakon regulisao sve što se ticalo zemaljskog sveštenstva, a to je isključivalo Isusa, jer on nije bio iz plemena Levi.

Stoga, kontrast koji je napravljen je dvostruk: Pre svega, tu je kontrast između zemaljske kopije i nebeskog arhetipa. Drugo, to je kontrast između dve istorijske situacije, jedne bivše jedne buduće. Pre nego što je Isus došao, nije se moglo ući u pravo, nebesko prisustvo Boga. Nakon što je Isus došao, u potpunosti se moglo pristupiti istom uz uverenje da ako molimo Boga za oproštaj, nama će On dati potpun oproštaj i mi možemo hrabro da pristupimo njegovom prestolu milosti.

Levitsko sveštenstvo je prethodilo nebeskom sveštenstvu Isusa Hrista. Ono je bilo samo površno predviđanje službe Hristova po Melhisedekovoj tradiciji. Isusovo Melhisedekovo sveštenstvo je superiornije u odnosu na levitsko, jer je efikasnije i drži se bolje nade zasnovane na boljim obećanjima.

Jeremija 31:31-34, koga citira pisac Poslanice Jevrejima u stihovima 7-12, naglašava nesavršene i privremene uslove prvog zakona zaključenog na Sinaju i izlaže svoj karakter pun grešaka. Na osnovu ovoga, naučićemo da je Bog nameravao od samog početka da Stari zakon bude privremen (stih 8). On je sam preuzeo inicijativu u ozvaničavanju „novog“ zakona (Psalm 110). Novi zakon nije bio nov po sadržini, već je bio nov u smislu da ga je Isus predstavio na novi način. Gde se nekada razmatralo slovo zakona, sada se oslikava duh zakona zasnovan na unutrašnjem odgovoru Bogu umesto spoljašnjem odgovoru ljudi. Bog će sada da obnovi svoj odnos sa ljudima.

Zaključak

Zaključak je direktan i jednostavan. Označivši zakon „novim“, Bog je Sinajski zakon proglasio neupotrebljivim, ništavnim i praznim, prevaziđenim i zastarelim. On više ne namerava da ga koristi kako bi postigao svoj iskupljujući plan za svoje ljude. Njegove ceremonije, pričešća, pravila, zapovesti i tabui nisu više na snazi, jer se zakon promenio (Jevrejima 7:12). Ako je stari promenjen, proglašen zastarelim i izbledelim (stih 13), zašto bismo sebe stavili pod teret Starog zakona i izgubili pogled ka velikom spasenju koje nam je Hrist ponudio? Pavle nam govori, sada kada smo pod Novim zsavezom, treba da se otarasimo Starog i da čvrsto stojimo u Hristovoj slobodi.

„Jer Agar znači Sinaj gora u Arabiji, i poredi se sa sadašnjim Jerusalimom, i služi sa decom svojom. A gornji Jerusalim slobodan je, koji je mati svima nama. Jer je pisano: Razveseli se, nerotkinjo koja ne rađaš; poklikni i poviči, ti koja ne trpiš muke porođaja; jer pusta ima mnogo više dece negoli ona koja ima muža. A mi smo, braćo, po Isaku deca obećanja. No kako onda *onaj što se rodi po telu* gonjaše *duhovnog*, tako je i sad. Ali šta govori pismo? Isteraj robinju i sina njenog; jer sin robinjin neće naslediti sa sinom slobodne. Tako, braćo, nismo deca robinjina nego slobodne.“ (Galaćanima 4:25-31; 5:1)

Kao što Pavle kaže u Poslanici Galaćanima, kažem i ja vama, braćo. „Nemojte se ponovo staviti pod jaram ropstva“ (Galaćanima 5:1). Izvucite glave, srca i umove iz Starog zakona, levitskog načina razmišljanja i posvetite se Melhisedekovom sveštenstvu Isusa Hrista koje je stalno i večno i koje nas dovodi do krajnjeg cilja.

Na kraju, jedino pitanje na koje vi i ja treba da pružimo odgovor jeste – na čijoj ste strani? Da li zavisimo od Zakona kada je u pitanju spasenje ili prihvatamo autoritet Novog saveza kao svoj standard? Odgovor koji ćete dati će odlučiti o našoj večnoj sudbini. Vera koja funkcioniše kroz ljubav je osnova, a ne Zakon niti mešavina zakona i milosti. Moramo da ozbiljno razmislimo o posledicama naše odluke i da odaberemo Isusova i Pavlova učenja o milosti mimo Zakona. Tako možemo da se uzdamo u spasenje i večni život u Dobu koje će doći, tj. u besmrtnost u Carstvu Božijem.

O Autoru

Kada se jednom uplašio misleći da je počinio neoprostiv greh, J. Leon se obratio svom pastoru za pomoć. Bio je razočaran odgovorom koji mu je pastor pružio pa je preuzeo na sebe da usvoji potrebno znanje kako bi pronašao sopstveni mir. Takođe ga je duboko pogodila smrt majke pre nego što je mogla da okaje svoje grehe, umrla je ogorčena i uplašena. J. Leon je želeo da poštedi sebe i svakoga na koga bi mogao da utiče te užasne sudbine. Odlučio je da propoveda Božiju milost.

J. Leon je po zvanju pastor u Covenant House One crkvi. On ima master diplomu teologije i diplomirani je profesor. Sa željom da propoveda principe koji su mu pomogli da pronađe svoju veru, J. Leon je napisao delo pod nazivom *Zakon ili Milost*.

Zakon ili Milost – na čijoj si ti strani?

Previše hrišćana danas ima teškoća prilikom razumevanja svoje vere a to se dešava, jer oni ne znaju za ovu veoma bitnu razliku. Svi želimo da nas vera približi Bogu i da nam donese mir, ali ako pratimo doktrinu a ne shvatamo njenu suštinsku prirodu, postajemo izgubljeni i usamljeni više nego što smo ikad bili.

Zakon ili Milost je knjiga koja na jednostavan način objašnjava mnoge prvobitne istine na kojima mi zasnivamo svoju veru. Pustite nas da Vam pomognemo da pronađete mir u shvatanju prave Božije prirode i načina na koji možete da pristupite Njegovoj milosti i Njegovom miru.